

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. รายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานวิจัย

1.1 ชื่อแผนงานวิจัย	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)
1.2 ชื่อนักวิจัย	นิภารัตน์ สายประเสริฐ
1.3 หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

2. บทนำ

2.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

“การท่องเที่ยว” เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาลจึงกำหนดให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ อันเป็นที่มาของ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (Sustainable Tourism) ที่สร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ให้สามารถดำเนินการควบคู่กันได้ และ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 15-16) กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สอดคล้องกับข้อเสนอของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2559: ระบบออนไลน์) ที่เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีแนวโน้มในการเติบโตที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาคาใจความยากจนในภาคเกษตร จึงสมควรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม รวมถึงองค์ความรู้

และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันมีคุณค่าของชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาวิจัยทางด้าน วัฒนธรรมของไทย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยให้มีบทบาทสำคัญในประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนจากการใช้ประโยชน์ทางวัฒนธรรมของชาติอย่างรู้คุณค่า ช่วยพัฒนาความมั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศไทยต่อไป

แหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่ากระจายตัวอยู่ทั่วประเทศไทย รวมถึง “เขตพัฒนา การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” (The Royal Coast) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ (1) กลุ่มท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง (2) กลุ่มท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล โดยมีจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์และชุมพรเป็นศูนย์กลาง และ (3) กลุ่มท่องเที่ยวพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีจังหวัดระนองเป็นศูนย์กลาง โดยสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตนี้มีแนวโน้มเติบโตได้ดี ภายใต้ หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ (1) การเชื่อมโยงเครือข่ายและภาคีด้าน การท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (2) การพัฒนา แผนที่และเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และ (3) การบูรณาการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด แต่พบว่า ยังมีปัญหาด้านโครงสร้าง พื้นฐานที่รองรับการคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ปัญหาด้านการดูแลความปลอดภัยให้กับ นักท่องเที่ยว ปัญหาด้านระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยว ระบบ ICT และปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน

ดังนั้น จึงทำให้ทีมผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาที่เน้นในพื้นที่ “จังหวัดเพชรบุรี” ซึ่งเป็น เมืองหลักทางการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและมาเยือนจำนวนมาก มีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว และทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูง มีประวัติศาสตร์อันยาวนานนับพันปีตั้งแต่สมัยทวารวดี มีแหล่ง ท่องเที่ยว แหล่งประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญมากมาย มีชื่อเสียงในด้านการเป็นแหล่งผลิต น้ำตาล รวมถึงมีโครงการพระราชดำริหลายแห่ง ทั้งยังเป็นศูนย์ปฏิบัติการและศูนย์กลางของกลุ่ม ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ศักยภาพเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างดียิ่ง ประกอบกับจังหวัดเพชรบุรีมีที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครที่ถือเป็นแหล่งต้นทางของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาสำคัญของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี คือ การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรีเองและในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ กระจุกตัวอยู่เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมเท่านั้น แม้จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างแม่เหล็กเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองเพชรบุรีได้มากขึ้น

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีที่มีจำนวนมาก แต่กระจุกตัวอยู่ในบางแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญอีกจำนวนมาก ยังมีนักท่องเที่ยวน้อยอยู่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมสำคัญของประเทศ ที่มีที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองเพชรบุรี และมีระยะทางจากต้นทางของนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานคร ใกล้กว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวกระจุกตัวมาก เช่น แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ทำไมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตัวเมืองเพชรบุรีและใกล้เคียง จึงไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไปและไม่สอดคล้องกับศักยภาพที่มีในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่มีการนำเสนอและรับรู้คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมากในหลายวิธีการ ทำให้การศึกษาวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาอุปสงค์ของตลาดการท่องเที่ยว โดยพยายามค้นหาความต้องการและบริบทเชิงความคิดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม รวมทั้ง ปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การพัฒนาอุปทาน การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้ง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ให้สะท้อนความเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่แหล่งวัฒนธรรมอื่นๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป

ดังนั้น จากบริบทเมืองเพชรบุรีและปัญหาข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา และหาคำตอบเชิงประจักษ์ในปัญหาการวิจัย (Research Problem) ที่ว่า **“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร”** เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการอุปทานการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ให้สามารถคงความเป็นเมืองสำคัญทางวัฒนธรรมของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

2.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย

2.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก

2.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก

2.2.3 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.2.4 เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated research) ที่มีการที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยได้กำหนดกระบวนการในการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (จากโครงการย่อยที่ 1)

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (จากโครงการย่อยที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว (2) กิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว (3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว (4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 ถอดบทเรียนการผลวิจัยเพื่อสร้าง “คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” จากนั้นจัดกิจกรรมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work-shop) เพื่อถ่ายทอดความรู้จากผลวิจัย ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก (โครงการย่อยที่ 1)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัยในประเด็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีมีศักยภาพสูงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองเพชรบุรีและใกล้เคียงที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจค่อนข้างน้อย ทำให้การวิจัยมุ่งประเด็นไปที่อุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยวเป็นประเด็นแรก ดังนี้

3.1.1 อุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยว

1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อย โดยเป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน อายุไม่เกิน 30 ปี ยังโสด การศึกษาไม่เกินปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000.- บาท/เดือน เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน

เป็นกลุ่ม 3-5 คน ด้วยรถยนต์ส่วนตัว และเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีแล้ว เฉลี่ย 1-3 ครั้ง ได้ข้อมูลจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

2) นักท่องเที่ยวเชื่อว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ เพราะมีศักยภาพในระดับ มาก ต่อนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ประเภทประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน มีความหลากหลาย มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว โดยมีราคาค่าบริการเหมาะสมกับการบริการ เมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับ รู้สึกคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายในการติดต่อเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว และช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ยังให้ความสำคัญกับการมีจุดแสดงสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายอย่างหลากหลาย ซึ่งช่วยส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีได้ดี ส่วนเจ้าหน้าที่นำชมหรือบรรยาย ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี มีความเป็นมืออาชีพสูง และให้บริการอย่างเป็นระบบในระดับ ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ช่วยเป็นปัจจัยดึงดูดที่สร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ในขณะที่ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเงียบ สงบ ร่มรื่น และไม่มีเสียงอีกที่ก่อกวนใคร่ เพราะจังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งวัฒนธรรมที่น่าศรัทธาและแหล่งธรรมชาติที่มีคุณภาพดี

3) นักท่องเที่ยวได้แสดงทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะกระตุ้นให้เกิดการดำรงรักษาของดีของท้องถิ่นให้คงคุณค่าไว้ได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างงานอาชีพได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น รวมทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสบายใจจากการพักผ่อน ได้ทำบุญและเสริมสร้างสิริมงคลแก่ตนเอง และมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ของดีของท้องถิ่น ทำให้เห็นคุณค่าของทุนทางสังคม และช่วยกระตุ้นให้เกิดการประสานงานกันในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

4) นักท่องเที่ยวต้องการเห็นและรับรู้ของดีของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ หาดูที่อื่นไม่ได้ แปลก น่าสนใจ เก๋ไก๋ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ที่ยังมีความเป็นของแท้ รวมทั้ง ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ หรือการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมง่ายๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในฝีมือของตนเอง และเข้าใจท้องถิ่นมากขึ้น โดยต้องการมุมมอง มุมถ่ายภาพในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการนำเสนอภาพผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค ด้วยความรวดเร็ว สามารถสร้างความภูมิใจเชิงสังคม และช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวยังอยากให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเปิดให้เข้าชมได้โดยสะดวก การเปิด-ปิด ไม่ตรงเวลา ไม่มีผู้ดูแล งดเปิดให้ชม และปล่อยให้สิ่งสนใจในปัจจุบันไม่ได้รับการดูแลให้น่าสนใจ เหมือนที่ประชาสัมพันธ์ไว้ ทำให้เสียความตั้งใจ และอยากให้การพัฒนาท้องถิ่นด้านการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกพื้นฐาน ทั้งสาธารณูปโภคและการเข้าถึงแหล่ง เพื่อเป็นการเพิ่มเวลา ให้ได้เห็น ได้ทำ กิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ท้ายที่สุดได้แสดงความคาดหวังให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบุรีคงความน่าสนใจ และได้รับการดูแลเอาใจใส่ รักษาความสะอาดและสภาพความคงทนถาวร ของอาคารสถานที่ เพื่อให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดไป

ดังนั้น นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อย ที่ต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวท้าทาย แปลกใหม่ ในแหล่งวัฒนธรรม ที่มีอยู่เดิม และยังเห็นว่า เพชรบุรี ยังเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แต่ควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น

3.1.2 อุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

เมื่อทราบข้อมูลด้านอุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีแล้ว จึงจำเป็นต้องศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อตรวจสอบปัจจัย ความพร้อมของแหล่งวัฒนธรรมสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1) ความพร้อมของแหล่ง (Attraction) มีแหล่งวัฒนธรรมมีความน่าสนใจ เป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้มากมาย และยังคงรักษา ความดั้งเดิมไว้ได้จนปัจจุบัน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตพัฒนา การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นใช้ทุนทางสังคมมาเป็น เครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น

2) การเข้าถึง (Access) แหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีกระจายตัวอยู่ใน ท้องถิ่นทั้ง 8 อำเภอ และในระดับชุมชนที่น่าสนใจ โดยแหล่งวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอเมือง เพชรบุรี เขาย้อย บ้านแหลม และบ้านลาด เป็นหลัก โดยแหล่งวัฒนธรรมในเมือง เข้าถึงได้ง่าย แต่ยังมี ปัญหาการจราจรและที่จอดรถ ส่วนแหล่งวัฒนธรรมในชนบท ยังมีปัญหาเรื่องสภาพเส้นทางสัญจร แพนที่และป้ายบอกทางที่ชัดเจน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีความแน่นอนในการเปิดให้เข้าชม

3) ที่พัก (Accommodation) มีที่พักทุกรูปแบบ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเมืองเพชรบุรี และเขตอำเภอชะอำ เพราะมีความสะดวกและมีหาดชะอำเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม และในพื้นที่ อำเภอแก่งกระจาน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีที่พักประเภทรีสอร์ต จำนวนมาก ส่วนที่พัก แบบโฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยชุมชนเริ่มมีการให้บริการมากขึ้น แต่ยังไม่ได้รับความนิยม เนื่องจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มักเป็นการท่องเที่ยวแบบวันเดียวไม่ได้ค้างคืนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ทั่วไปมักท่องเที่ยวแบบผสมผสาน จึงมักใช้บริการที่พักแบบทั่วไปมากกว่าในชุมชน

4) รูปแบบกิจกรรม (Activity) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด เพชรบุรีมีความหลากหลาย แต่มักเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน โดยใช้เวลาช่วงหนึ่งของวันท่องเที่ยว ในแหล่งวัฒนธรรม และใช้เวลาที่เหลือในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) สาธารณูปโภคหลักภายในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในเกณฑ์ดี และลดระดับคุณภาพลงในแหล่งวัฒนธรรมที่ห่างไกลสังคมเมือง ส่วนในพื้นที่การท่องเที่ยวเข้มข้น มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคค่อนข้างดี สำหรับถนนและทางสัญจรที่อยู่ในเมืองจะมีสภาพดี ในชนบทมีความเสียหายและยังเป็นถนนดินลูกรังบางส่วน แต่ก็สามารถใช้ได้ค่อนข้างดี สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ได้ทั่วทุกอำเภอ ในขณะที่สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตมีความสะดวก ยกเว้นในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานบางบริเวณไม่มีสัญญาณ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น การรักษาความปลอดภัย การจัดระเบียบการจราจรในเขตเมือง การขนส่งโดยสารถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการต่างๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ซึ่งมักตั้งอยู่บนเส้นทางหลวงหลัก มีอยู่เพียงพอตลอดเส้นทางถนนเพชรเกษมในเขตจังหวัดเพชรบุรี

6) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) แหล่งวัฒนธรรมบางแห่งมีความน่าสนใจมาก แต่ไม่สามารถเข้าชมได้ ต้องประสานงานมาก่อน ถ้าผู้ดูแลไม่อยู่ ไม่สามารถเปิดให้ชมได้ บางแห่งเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมโดยจำกัดเวลา หรือเป็นเวลาราชการ เข้าชมช่วงเย็นไม่ได้ บางแห่งมีบุคลากรคอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แต่บางครั้งกลายเป็นการรบกวนนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยวแบบอิสระ โดยที่วัดหลายแห่งควรปรับปรุงในเรื่องความสะอาดเรียบร้อยของพื้นที่ การตั้งวางอุปกรณ์ สิ่งของต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดเก็บขยะมูลฝอยจากถังรองรับขยะ การทำความสะอาดมูลสัตว์ และพื้นที่เสี่ยงอันตรายในอาคารเก่า ในบางแหล่งวัฒนธรรมมีสัตว์ที่สร้างความรำคาญ ทำให้สกปรก และอาจเป็นอันตราย จำนวนมาก เช่น สุนัขจรจัด และนกพิราบ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรียังต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ มากพอสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับอุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยว จึงเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

3.1.3 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

จากข้อมูลอุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยวและอุปทานการท่องเที่ยวทำให้ทราบว่ามีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม โดยกำหนดแนวทาง ดังนี้

- 1) พัฒนาด้านความสะอาดเรียบร้อยของพื้นที่ท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การสัญจรในเขตเมือง และการบริการรถโดยสารสาธารณะ
- 2) พัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองเพชรบุรีไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ยังทำได้ยากโดยเฉพาะกรณีไม่ใช้รถส่วนบุคคลหรือบริษัทนำเที่ยว
- 3) ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่นักท่องเที่ยวไม่ได้รับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเหมือนกับที่ได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์

4) จัดตั้งกลุ่มให้บริการกลางในการประสานงานการขอเข้าชมแหล่งวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น การดำเนินการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวทางทั้ง 4 ประการนี้ เป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่มีศักยภาพสูงอยู่แล้วให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จึงต้องพิจารณาเรื่องการตลาดการท่องเที่ยวด้วย

3.1.4 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน (วิเคราะห์ SWOT)

จากข้อมูลอุปสงค์การตลาด อุปทานการท่องเที่ยว และแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเบื้องต้น เป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาประมวลประกอบกับการวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths)

- (S1) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว
- (S2) จังหวัดเพชรบุรีมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์
- (S3) มีอาหารท้องถิ่นที่โดดเด่น
- (S4) มีวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังคงยึดความดั้งเดิม รวมถึงคนมีอัธยาศัยไมตรี
- (S5) ของที่ระลึกของชุมชนมีมาตรฐาน และมีลักษณะแตกต่างจากที่อื่นๆ
- (S6) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย
- (S7) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ในราคาที่เหมาะสม
- (S8) ผู้ประกอบการท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ และจริงใจต่อผู้บริโภค
- (S9) ที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก
- (S10) มีกระบวนการบริการที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย
- (S11) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีความเงียบสงบ
- (S12) มีอาหารและผลไม้สามารถพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

2) ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness)

- (W1) ปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล
- (W2) ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก
- (W3) การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังขาดความน่าสนใจ
- (W4) ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้การพัฒนา
- (W5) ขาดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

- (W6) ที่จอดรถในสถานที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอ
- (W7) ความไม่พร้อมของคนในชุมชน ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
- (W8) จุดขายสินค้าของที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวมีน้อยเกินไป
- (W9) ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชนท่องเที่ยวควรได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น
- (W10) ผู้นำไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างจริงจัง
- (W11) คนในชุมชนขาดความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดข้อมูลและสื่อความหมาย
- (W12) ขาดความต่อเนื่องด้านกิจกรรมเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
- (W13) ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลท่องเที่ยวในชุมชนเชิงลึก
- (W14) ขาดการดึงอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (W15) ขาดการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
- (W16) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางพื้นที่สามารถทำได้บางช่วงฤดูกาลเท่านั้น
- (W17) การศึกษาความรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรียังน้อย

3) ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

- (O1) ทิศทางการพัฒนาประเทศยังคงใช้การท่องเที่ยวไทยเป็นเครื่องมือ
- (O2) นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรอง
- (O3) เน้นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่เขตพัฒนา
- (O4) นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
- (O5) มีความได้เปรียบในด้านการบริการด้วยรอยยิ้มและอัธยาศัยไมตรี
- (O6) การขยายตัวของสายการบินต้นทุนต่ำ
- (O7) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว (tourism hub) ภูมิภาคอาเซียน
- (O8) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่มีต้นทุนต่ำ
- (O9) การเปิดตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวขึ้น
- (O10) มีนโยบายพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาล
- (O11) นักท่องเที่ยวนิยมใช้ช่องทางของเทคโนโลยีสารสนเทศกันมากขึ้น
- (O12) ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและมีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (O13) นโยบายของรัฐสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศ

4) ผลการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats)

- (T1) การท่องเที่ยวแบบกระแสนิยมทำให้เกิดการกระจุกตัวทางการท่องเที่ยว
- (T2) ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และคนในท้องถิ่น
- (T3) ระบบ Wifi สาธารณะยังไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว
- (T4) ยังขาดประสิทธิภาพด้านการตลาด

- (T5) ขาดความพร้อมในด้านการคมนาคมในเขตจังหวัดเพชรบุรี
- (T6) นักท่องเที่ยวขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตและคุณค่าสินค้าชุมชน
- (T7) ประเทศเพื่อนบ้านส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะคู่แข่งมากขึ้น
- (T8) นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ให้ความสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของไทยน้อยลง
- (T9) การนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไปใช้ยังทำได้ไม่เต็มศักยภาพ
- (T20) นโยบายการท่องเที่ยวไม่ชัดเจน และมีการพัฒนาอย่างไม่ต่อเนื่อง

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นำไปสู่การกำหนดแผนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวและสามารถบูรณาการสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ต่อไป

3.1.5 ผลการกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (วิเคราะห์ TOWS Matrix)

การร่วมกันกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 4 ลักษณะ โดยมี กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ ที่เป็นไปตามศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)

- 1.1) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง
- 1.2) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่หลากหลาย ริเริ่มพัฒนารูปแบบนวัตกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง
- 1.3) สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เน้น “ความคุ้มค่า” โดยใช้เอกลักษณ์ท้องถิ่นและอัตลักษณ์ไม่ตรี สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว
- 1.4) ประกอบการนำเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับบนฐานทุนทางสังคม
- 1.5) เจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป็นทางเลือก ภายใต้การวางแผนและกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีดี

2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)

- 2.1) นำสินค้าหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่า
- 2.2) สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในทุกพื้นที่ เพื่อดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

2.3) จัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้อัตลักษณ์ชุมชนมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)

3.1) ใช้ความได้เปรียบในคุณลักษณะของคนไทยที่มีหัวใจในการบริการ พร้อมช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ให้การต้อนรับเสมือนนักท่องเที่ยวเป็นญาติและปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

3.2) พัฒนาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านการบริการและการจัดการการท่องเที่ยว โดยการฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น

3.3) พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงศักยภาพและเครือข่ายที่ดี

3.4) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทุกเส้นทางเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่

3.5) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

3.6) พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านการบริการและการจัดการการท่องเที่ยว

4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)

4.1) สร้างกระบวนการพัฒนาภาพลักษณ์การตลาด โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่สามารถใช้บนสมาร์ตโฟน

4.2) สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และจุดศูนย์รวมค้าขายของที่ระลึกในแหล่งชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง

4.3) ให้ความสำคัญกับการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

4.4) ผลักดันให้มีการตั้งคณะกรรมการ ให้อยู่ในรูปแบบของชุมชนท่องเที่ยว

4.5) พัฒนาการบริการคมนาคมขนส่งให้มีความทันสมัย และสะดวกต่อการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

4.6) สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น

4.7) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

จากผลการกำหนดกลยุทธ์การตลาดข้างต้น นำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ต่อไป

3.1.6 ผลการกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ผลจากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ 9 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี	
ยุทธศาสตร์ที่ 1: ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคม	
กลยุทธ์ที่ 1: ยกระดับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1. พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นมาอีกครั้ง 3. คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับบนฐานทุนทางสังคม 4. สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น 5. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว
กลยุทธ์ที่ 2: ส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	
	1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก 2. พัฒนาการบริการคมนาคมขนส่งให้มีความทันสมัย 3. พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทุกเส้นทางเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทุกพื้นที่
ยุทธศาสตร์ที่ 2: ขับเคลื่อนการตลาด 4.0 สู่การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเป็นกลไกสำคัญ	
กลยุทธ์ที่ 1: การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์	
	1. จัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ 2. สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและแปลกใหม่ 3. เจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป็นทางเลือก
กลยุทธ์ที่ 2: สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยฐานภูมิปัญญาของชุมชนและวัฒนธรรม	
	1. สร้างศูนย์จำหน่ายของที่ระลึก เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ 2. ทำให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่าสินค้าหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. พัฒนาวัตถุกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง 4. ใช้เอกลักษณ์ท้องถิ่นและอัตลักษณ์สร้างประทับใจ 5. สร้างแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนสมาร์ตโฟน
กลยุทธ์ที่ 3: การสร้างและพัฒนาตลาดเชิงบูรณาการบนฐานทุนทางวัฒนธรรม	
	1. พัฒนาภาพลักษณ์การตลาดด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ 2. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เน้น “ความคุ้มค่า” ในแหล่งท่องเที่ยว 3. สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน 4. พัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงศักยภาพและเครือข่ายที่ดี 5. พัฒนาสภาพแวดล้อมในทุกพื้นที่ให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (ต่อ)	
ยุทธศาสตร์ที่ 3: เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการบริหารจัดการอย่างมีมาตรฐาน	
กลยุทธ์ที่ 1: เรียนรู้ เข้าใจ ด้วยทักษะและความสามารถอย่างเข้มแข็ง	1. ฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชน เรื่องการบริการและการจัดการท่องเที่ยว 2. ควรใช้หัวใจกับบริการ พร้อมให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว 3. ใช้อัตลักษณ์ชุมชนสร้างสรรค์กิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 4. พัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้มีความสามารถในการแข่งขัน
กลยุทธ์ที่ 2: บริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ	1. จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ 2. ผลักดันให้คนในชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่น
ยุทธศาสตร์ที่ 4: สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน	
กลยุทธ์ที่ 1: เชื่อมโยงพันธมิตรสู่เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์	1. เน้นการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น 2. สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง
กลยุทธ์ที่ 2: สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1. วางแผนกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี 2. สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาอุปสงค์การตลาด อุปทานการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว สู่การวิเคราะห์ศักยภาพ การกำหนดกลยุทธ์การตลาด และการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นข้อมูลสำคัญที่นำมาสร้างกรอบการดำเนินการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกในขั้นตอนต่อไป

3.2 ผลการศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก (โครงการย่อยที่ 2)

จากข้อมูลการตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทำให้สามารถวางกรอบการศึกษาแนวทางพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1) ทูทางวัฒนธรรม ที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่าเป็นเขตพื้นที่ที่มีจำนวนแหล่งวัฒนธรรมจำนวนมาก และมีความหลากหลายครบทุกรูปแบบของแหล่งวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการกำหนดพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัดที่ตั้งอยู่ระหว่างรอยต่อของภูมิอากาศ

เป็นแหล่งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ส่งผลต่อความหลากหลายของแหล่งวัฒนธรรม ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีที่มีประมาณ 80 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 11 แห่งจาก 15 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า จังหวัดเพชรบุรีเป็น “เมืองหลวงทางวัฒนธรรม” ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และผู้รู้ได้แนะนำแหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีได้ทั้งสิ้น 89 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งเทศกาลงานประเพณี แหล่งวิถีชีวิตมีชีวิต แหล่งกลุ่มชาติพันธุ์ แหล่งศาสนสถานและแสวงบุญ แหล่งมรดกการทำอาหาร แหล่งสุขภาพทางวัฒนธรรม และแหล่งที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งใช้ข้อมูลแหล่งวัฒนธรรมนี้ สำหรับออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

2) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นคนรุ่นใหม่อายุน้อย อยู่ในกลุ่มตลาดภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ต้องการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ แหล่งวัฒนธรรมยอดนิยม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี เดินทางท่องเที่ยวแบบไม่ค้ำแรม และแสดงความสนใจในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ดีและให้ความสำคัญกับ Theme การท่องเที่ยวที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมทั้งเส้นทางการท่องเที่ยวแบบผสมผสานทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ได้พิจารณาผลการวิจัยแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีเพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควบคู่กับข้อมูลเชิงพื้นที่การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว มาเป็นกรอบพิจารณารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมในเส้นทาง ที่เน้นของดีที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมและอัยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น ทำให้ได้เส้นทางแนะนำที่เน้นกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจการเป็น “เมืองหลวงทางวัฒนธรรม” ของจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 12 เส้นทาง ดังนี้

(1) เส้นทาง “ตามบาทพระราชา” เน้นการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์และประโยชน์ที่ราษฎรได้รับ

(2) เส้นทาง “3 วัง...อสังการ” เน้นการเยี่ยมชมความอสังการทางด้านสถาปัตยกรรมของที่ประทับของพระมหากษัตริย์ไทย 3 วัง 3 รัชกาล

(3) เส้นทาง “เฮงสุ่ยยอด ลอด 3 โบสถ์” เน้นการเสริมสิริมงคลให้กับชีวิตผ่านกิจกรรมความเชื่อในคติธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

(4) เส้นทาง “สายบุญ ปั่น 9 วัด” เน้นสายบุญโดยใช้วัดในเขตเมืองเพชรบุรีเป็นจุดสนใจ และเอาใจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีด้วยกิจกรรมการปั่นจักรยาน

(5) เส้นทาง “ชุมชนเก่าเล่าเรื่อง” เน้นการเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนดั้งเดิมในเขตเมืองเพชรบุรี ผ่านกระบวนการสื่อความหมายภายใต้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(6) เส้นทาง “เล้ง...ลุยเมือง” เน้นการสัมผัสบรรยากาศของการเดินทางภายในเขตเมืองเพชรบุรีและใกล้เคียงด้วยพาหนะท้องถิ่นที่มีชื่อเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี

(7) เส้นทาง “ชมวาฬ ถีบกระดาน ลำราญเกลือ” เน้นกิจกรรมผสมผสานทางวัฒนธรรมในแหล่งธรรมชาติ เรียนรู้ระบบนิเวศชายฝั่ง วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

(8) เส้นทาง “2 ชาติพันธุ์...มันส์คนละแบบ” เน้นการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญของจังหวัดเพชรบุรี ไทยทรงดำและกะเหรี่ยง ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชน

(9) เส้นทาง “วิถีตาล จะหวานไปไหน?” เน้นการเรียนรู้วิถีคนทำตาล พิษที่สร้างความเป็นเมืองเพชรบุรีมาจนทุกวันนี้ จากแหล่งผลิตถึงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

(10) เส้นทาง “พายคายักรักษ์ลำน้ำเพชร” เน้นการชื่นชมบรรยากาศสองฝั่งแม่น้ำสายธารชีวิตของคนเพชรบุรี ผ่านประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์สำคัญตามสายน้ำสู่ปัจจุบัน

(11) เส้นทาง “ล่อง [ไม่เอา] อ่าว [ถอยหลัง] เข้าคลอง” เน้นการท่องเที่ยวทางน้ำด้วยเรือหางยาว 2 บรรยากาศ ทั้งทะเลปากอ่าวและสายน้ำที่อุดมด้วยวิถีชีวิตท้องถิ่นในคลอง

(12) เส้นทาง “งานศิลป์ขึ้นเดียวในโลก” เน้นการเรียนรู้แหล่งภูมิปัญญางานศิลป์และฝึกฝนงานศิลปะที่เป็นฐานวัฒนธรรมของเมืองเพชรบุรี จากครูช่างสิบหมู่เมืองเพชรบุรี

จากนั้น เลือกแหล่งวัฒนธรรมที่น่าสนใจ จังหวัดละ 9 แหล่ง นำมาออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนะนำเชื่อมโยงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม เน้นแหล่งสุขภาพของทั้ง 4 จังหวัดเป็นจุดสนใจหลัก เพิ่มอีก 1 เส้นทาง และจัดการทดสอบเส้นทางในเส้นทางชุมชนเก่าเล่าเรื่องในชุมชนถนนคลองกระแซง ชุมชนชอยตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ ซึ่งได้รับการประเมินเชิงคุณภาพว่า เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพระดับ ดี มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องแหล่งเรียนรู้และการสื่อความหมายที่ทำได้ดีเยี่ยม ควบคู่กับการให้บริการและอำนวยความสะดวกอย่างมีระบบสะท้อนความร่วมมือของคนในชุมชน และสิ่งสำคัญที่สุดที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ อรรถาธิบายของชาวบ้าน และได้รับการประเมินเชิงปริมาณว่า เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ในระดับ มากที่สุด โดยพึงพอใจทักษะของนักสื่อความหมายชุมชน ความเหมาะสมของที่ระลึก และบรรยากาศในการต้อนรับ

เมื่อทำการทวนสอบและถอดบทเรียนการศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีและการศึกษาผลการประเมินการจัดนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางตัวอย่าง ทำให้ทีมวิจัยมีความพร้อมในการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาออกแบบคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ต่อไป

3) คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ดำเนินการโดยใช้ข้อกำหนดการออกแบบคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นมติที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ 10 ประการ คือ (1) ขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา (2) มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน (3) มีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปริมาณที่เหมาะสม (4) มีความดึงดูด น่าเปิดใช้งาน และน่าเก็บรักษา (5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ใช้ประโยชน์ทุกประเภท (6) มีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป (7) ดัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป (8) มีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ (9) เน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้าและสีสันทัน และ (10) ต้องมีความท้าทายให้ผู้ใช้ประโยชน์ติดตามและใช้งานคู่มืออย่างสม่ำเสมอ โดยออกแบบคู่มือเล่มนี้ให้มีการท้าทายตั้งแต่หน้าปก ด้วยการตั้งชื่อที่ท้าทาย เมื่อเข้าไปในเนื้อหาที่มีส่วนของความท้าทายตลอดทั้งเล่ม และชวนคิดในช่วงสุดท้าย นำไปสู่การพัฒนาคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

ในส่วนของการบูรณาการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดำเนินการโดยจัดประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นแหล่งวัฒนธรรมที่น่าสนใจในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยวางกรอบการดำเนินการให้มีการลงมติเลือกแหล่งวัฒนธรรมใน 4 จังหวัด ใน 9 ประเภทแหล่งวัฒนธรรม ได้แก่ (1) แหล่งที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) เทศกาลงานประเพณีท้องถิ่น (3) กลุ่มชาติพันธุ์ (4) ชุมชนท่องเที่ยว (5) ศาสนสถาน (6) วิถีชีวิตท้องถิ่น (7) สุขภาพเชิงวัฒนธรรม (8) อาหารพื้นเมือง และ (9) โครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 รวมจังหวัดละ 9 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 36 แหล่ง แล้วพิจารณาแหล่งวัฒนธรรมของทุกจังหวัดเพื่อกำหนดที่มีลักษณะคล้ายกัน หรือ Theme ที่มีประสบการณ์จากการเลือกแหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำมากำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แล้วกำหนดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงทั้ง 4 จังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในรูปแบบของกำหนดการท่องเที่ยวแนะนำ 1 เส้นทาง โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม บรรจุอยู่ในเล่มคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งนี้ เส้นทางที่แนะนำมีความยืดหยุ่นสูง นักท่องเที่ยวสามารถเลือกแหล่งวัฒนธรรมอื่นๆ ที่แนะนำไว้ในเล่มคู่มือ 36 แหล่ง หรือแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นจากแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวทั่วไป มาจัดทำเส้นทางและกำหนดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงโดยใช้ Theme หรือจะใช้การผสมผสานก็สามารถทำได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม 89 แหล่ง แหล่งวัฒนธรรมตัวแทนของ 4 จังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก 36 แหล่ง การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี 12 เส้นทาง การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงเขตพัฒนาการ

ท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก 1 เส้นทาง และการจัดการนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางตัวอย่าง นำไปสู่การผลิตเล่มคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก ในชื่อ “เสียดาย...ที่ไม่ไปถึง พริบพรี” มีนัยของการท้าทายผู้ใช้คู่มือให้เข้ามาสัมผัสให้ถึงความเป็นของแท้ของแหล่งวัฒนธรรมที่แนะนำไว้ในเล่มคู่มือ โดยการแนะนำสิ่งสำคัญที่ต้องเรียนรู้ ต้องเห็น ต้องสัมผัส ในแหล่งวัฒนธรรม ถ้าไม่ได้เรียนรู้ ไม่เห็น หรือไม่ได้สัมผัส ถือว่ายังไม่ถึงพริบพรี (ความเป็นเมืองเพชรบุรี) ซึ่งเล่มคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก จัดพิมพ์ 4 สีทั้งเล่มขนาด A5 จำนวน 332 หน้ารวมปก สามารถพกพานำใส่ไว้ในยานพาหนะได้สะดวก เน้นข้อมูลที่กะทัดรัดพอเหมาะกับการใช้เวลาไม่มากในการอ่านข้อมูลแต่ละแหล่ง เน้นภาพแหล่งวัฒนธรรมในมุมมองที่สวยงาม เพิ่มการทำท่ายให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้บางอย่างในแหล่งวัฒนธรรม เพื่อมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเข้าถึงความเป็นเมืองเพชรบุรีให้มากที่สุด นำไปสู่การเชื่อเชิญให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตกเพิ่มมากขึ้น และสามารถสร้างความพึงพอใจในการตอบสนองอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวได้อย่างดี ส่งผลต่อการสร้างความประทับใจและตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำอีก ซึ่งจะสามารถกระตุ้นให้ท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเอาไว้ได้ ซึ่งจะทำให้ “เพชรบุรี” รุ่งตำแหน่ง “เมืองหลวงทางวัฒนธรรม” ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก ไปได้ยาวนาน

3.3 ผลการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก

3.3.1 การพัฒนาคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ดำเนินการโดยการรับฟังผลการดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง แนวทางการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ อุปสงค์ อุปทาน และศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี และรายละเอียดการกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และการนำเสนอให้ที่ประชุมรับฟังผลการดำเนินโครงการย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวผิงทะเลตะวันตก ที่มีความหลากหลาย ทั้งทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ และแหล่งวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น และทำให้ทราบถึงแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 89 แหล่ง และแหล่งวัฒนธรรมตัวแทนจาก 4 จังหวัด จังหวัดละ 9 แห่ง เป็น 36 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 125 แหล่ง เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีแนะนำ

12 เส้นทาง และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกแนะนำ โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม อีก 1 เส้นทาง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เห็นภาพกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ นำไปสู่สร้างแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีต่อไป โดยกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ให้มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร
- (2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- (3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม
- (4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

3.3.2 การค้นหาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ทำการทบทวนและกำหนดวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไม่ไปถึง พรึบพรี” เป็นกรอบปฏิบัติเชิงพื้นที่ โดยได้ทำการค้นหาประเด็นที่น่าสนใจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และพื้นที่แหล่งวัฒนธรรม ที่เป็นประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยโดยตรงด้วย ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาเป็นประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นทั้งประเด็นเชิงลบที่ควรได้รับการแก้ไข และประเด็นเชิงบวกที่สามารถเป็นตัวอย่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ จำนวน 13 ประเด็น ต่อไปนี้ นำมาจัดทำคู่มือ ได้แก่ (1) นักท่องเที่ยวจำนวนมากแห่ชมลำแสงมหัศจรรย์ในถ้ำเขาหลวง (2) นักท่องเที่ยวนั่งฟังผนังอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม (3) นักท่องเที่ยวใช้นิ้วแตะภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม (4) นักท่องเที่ยวสนใจร้านส้มตำมากกว่าแหล่งวัฒนธรรมที่ทำน้ำวัดท่าไชยศิริ (5) การจำหน่ายอาหารทะเลราคาแพงที่ปูชั๊กสะพานยกเป็นประเด็นในโซเชียลเน็ตเวิร์ค (6) หินกล่อมมีผู้เสียชีวิตที่ถ้ำพระเขานาขวาง ประเด็นจากข่าวท้องถิ่น (7) ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำนาพันสาม (วัดนาพรหม) (8) การยุติถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแซง (9) ความรู้สึกแปลกๆ ที่วัดกำแพงแลง (10) แหล่งวัฒนธรรมบางแหล่งที่ไม่อยู่ในรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม ไทยทรงดำบ้านกวย และกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้ (11) สิ่งที่น่าสนใจมีให้ชมและเรียนรู้ในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว กรณีตลาดกลางการเกษตรท่ายาง (12) การตั้งชื่อแหล่งท่องเที่ยวดีส่งผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวของตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว และ (13) การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร

ผลของการประชุมหารือ มีมติให้ (1) เห็นควรนำประสบการณ์ 13 ประเด็น มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (2) จัดทำข้อมูลที่เป็นกรณีเฉพาะในแต่ละประเด็น (3) เรียบเรียงเนื้อหาให้มีความกระชับและนำไปเป็นเนื้อหาของคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และ (4) เลือกชื่อคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยให้ใช้ชื่อว่า “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี”

3.4 ผลการสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3.4.1 บทความประเด็นที่พบในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ดำเนินการแต่งเนื้อหาจากข้อมูลและประสบการณ์จากการลงพื้นที่เพื่อหาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำเนื้อหาประกอบเป็นคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป โดยมีเนื้อหาในแต่ละประเด็น 13 ตอน ให้นำอ่านเพื่อสาระการเรียนรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมจริงในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีชื่อแต่ละตอน ดังนี้ (1) การท่องเที่ยวที่ขาดการแสดงความเคารพสถานที่ [Disrespect Tourism] กรณี: ถ้าเขาหลวง (2) การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ตั้งใจ [Inattentive Damage Tourism] กรณี: วัดใหญ่สุวรรณาราม (3) การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย [A Little Mistake Tourism] กรณี: วัดเกาะแก้วสุทธาราม (4) การท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว [Content Missing Tourism] กรณี: ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ (5) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีครั้งที่ 2 [No Second Time Tourist Destinations] กรณี: ปุच्छกะพานยก (6) แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกปล่อยให้ตาย [LID (let it die) Tourist Destinations] กรณี: ถ้าพระเขานาขวาง (7) แหล่งท่องเที่ยวที่พยายามยืดความอยู่รอด [TTL (try to live) Tourist Destinations] กรณี: ตลาดน้ำนาพันสาม (8) แหล่งท่องเที่ยวที่อิงงบประมาณจากภาครัฐ [Base on Government Budget Tourist Destinations] กรณี: ถนนสายวัฒนธรรม (9) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จ้องการท่องเที่ยว [Doesn't Matter Tourist Destinations] กรณี: วัดกำแพงแลง (10) แหล่งท่องเที่ยวที่ซ่อนตัวอยู่เงียบๆ [Hidden Tourist Destinations] กรณี: ไทยทรงดำบ้านกวย และกะเหรี่ยงป่าเต็ง (11) การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว [Non Tourist Destination Tourism] กรณี: ตลาดกลางการเกษตรทำยาง (12) แหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จจากศาสตร์แห่งการตั้งชื่อ [Successful Naming Technique Tourist Destination] กรณี: ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว และ (13) การบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเองทางเลือกของการท่องเที่ยวโดยชุมชน [Self-sufficiency CBT Management] กรณี: ชุมชนถนนคลองกระแซง

3.4.2 การออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการมีมติให้ใช้กรอบแนวคิดในการออกแบบรูปเล่มคู่มือ 10 ประการ ได้แก่ (1) ต้องมีขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา (2) มีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามข้อตกลงที่เป็นมติที่ประชุม (3) เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแหล่งวัฒนธรรมที่ได้รวบรวมไว้ในคู่มือ “เสียดายที่ไม่ถึง พริบพรี” (4) อยู่ในกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่ (4.1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร (4.2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ (4.3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม และ (4.4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว (5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ใช้ประโยชน์โดยเฉพาะหน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น และชุมชน และสามารถใช้เป็นหนังสือสำหรับอ่านเพื่อความรู้ทั่วไปได้ด้วย (6) ต้องมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป โดยการนำเสนอเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมจริงๆ รวมทั้งการตั้งชื่อหัวข้อให้มีความน่าสนใจ แปลกใหม่ บางหัวข้ออาจเป็นชื่อที่ยังไม่เคยมีการใช้เรียกรูปแบบการท่องเที่ยวมาก่อน เช่น “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จําการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destination” หรือ “การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism” (7) ต้องตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป (8) ต้องมีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ (9) ต้องเน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้า และสีสันทัน โดยเน้นการใช้ภาพจากการแต่งภาพให้มีลักษณะเป็นภาพศิลป์มากขึ้น (10) ใช้คำที่คนเพชรบุรีนิยมนำมาพูดกันแบบติดปาก เช่น คำว่า “รู้เรื่อง”

3.4.3 คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1) มีขนาด A5 สามารถนำติดตัวไปด้วยสะดวกมากที่สุด จำนวน 100 หน้า
2) ใช้กระดาษอาร์ตด้าน ขนาด 260 แกรม ทำหน้าปก และกระดาษถนอมสายตา ในส่วนของเนื้อหาคู่มือ ขนาด 115 แกรม พิมพ์สี่สีทั้งเล่ม เลือกใช้ตัวอักษร ฟอนต์ไทย TH Krub และ TH Mali Grade 6 เป็นหลัก

3.) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่

3.1) ปกหน้าถึงข้อมูลโครงการวิจัย

3.2) คำนำ สารบัญ

3.3) เนื้อหา 13 ประเด็น

3.4) สรุปประเด็นการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.5) ปิดท้ายเล่มและปกหลัง

4) สร้างจุดเด่นของคู่มือ ด้วยการใช้ชื่อ “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ซึ่งเลข 13 กำลังได้รับความนิยมจากจำนวนสมาชิกในทีมฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมี ที่ติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ใช้คำของคนเพชรบุรี เช่น “รู้เรื่อง” และการใช้ภาพศิลป์เป็นส่วนใหญ่เพิ่มความน่าสนใจในหน้าเนื้อหาคู่มือ

5) การเลือกภาพและการแต่งภาพที่สวยงามในเชิงศิลปะ ที่ต้องมีมุมมองที่แปลกตา ไม่เหมือนภาพในมุมเดียวกับที่เคยถูกนำไปประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายแล้ว

6) รายละเอียดแต่ละหน้าให้ความสำคัญกับความสวยงามเน้นรูปภาพที่น่าสนใจ และสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี

7) การเข้าเล่ม ใช้วิธีไสกาวด้านข้าง กับเล่มคู่มือที่มีจำนวนหน้า 100 หน้า (รวมปก) ทำให้มีความหนาของเล่มคู่มือประมาณ 1 เซนติเมตร จะช่วยให้เล่มคู่มือมีมาตรฐานมากขึ้น และพร้อมนำไปให้ผู้ใช้ประโยชน์โดยองค์กรหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชน สถานประกอบการ นักเรียนนักศึกษา ประชาชน และนักท่องเที่ยวทั่วไป สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ได้ต่อไป

3.4.4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากกรณีศึกษา 13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี

เมื่อพิจารณากรณีศึกษาแต่ละประเด็นแล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาทวนสอบกับกรอบการพัฒนา 4 ด้านที่กำหนดไว้ ทำให้ได้ข้อสรุปในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร ได้แนวทางการพัฒนาแนะนำ จำนวน 7 แนวทาง โดยเน้นเรื่องการจัดระเบียบและพื้นที่จัดถรณ์

2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ได้แนวทางการพัฒนาแนะนำ จำนวน 7 แนวทาง โดยเน้นเรื่อง การสื่อความหมายชุมชน

3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้แนวทางการพัฒนา จำนวน 8 แนวทาง โดยเน้นเรื่องกระบวนการเตรียมนักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงคุณค่าแหล่งวัฒนธรรม

4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว ได้แนวทางการพัฒนา จำนวน 10 แนวทาง โดยเน้นเรื่องส่งเสริมการตลาดในกลุ่มคุณภาพและนักท่องเที่ยวต่างชาติ

รวมแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี 32 แนวทาง ซึ่งปรับรายละเอียดให้สามารถนำไปเป็นข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ ได้ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประเด็นตัวอย่างในแต่ละกรณีศึกษา ไปบูรณาการสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกได้ด้วย

4. อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยที่มีกำลังซื้อไม่มากนัก และชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจ ถือเป็นโจทย์สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี แม้จะมีแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูงเป็นมรดกแผ่นดินที่สำคัญของประเทศ แต่เมื่อจังหวัดเพชรบุรีมีปัจจัยดึงดูดทางด้านธรรมชาติที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจได้ดีในพื้นที่อำเภอชะอำและอำเภอแก่งกระจาน การสร้างทางเลือกการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยังไม่สามารถแย่งพื้นที่การท่องเที่ยวจากแหล่งธรรมชาติได้มากนัก จึงเป็นแนวทางสำคัญสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี แม้จะมีสัญญาณที่ดีจากการวิเคราะห์จุดเด่นและโอกาสในการพัฒนา รวมทั้งจุดด้อยและอุปสรรคไม่ใช่ปัญหาใหญ่หรือปัญหาใหม่ที่แก้ไขปรับปรุงไม่ได้ แต่สิ่งที่สำคัญคือ มีนักท่องเที่ยวที่แสดงความสนใจและเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอัตราที่น้อยกว่าการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แม้จะมีความพยายามโดยหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการจัดเทศกาล งานประเพณี กิจกรรม หรือมหกรรมเฉพาะเรื่อง ในหลายช่วงของปี ที่ทำให้เห็นว่าการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งวัฒนธรรมหลักในเขตเมืองเพชรบุรีและโดยรอบแล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวท้องถิ่น แต่หากมองกันด้วยความจริง ในการจัดงานของจังหวัดหรือการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวหลักส่วนใหญ่ยังเป็นคนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีเองหรือไม่ หากเป็นดังนั้น จึงไม่แปลกเลยที่เมื่อเวลาผ่านไปถึงระยะหนึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวในบางแหล่งวัฒนธรรมจึงลดลงจนแทบไม่มีนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมของชุมชน ผู้ค้าก็ถอนตัว ทำให้แหล่งวัฒนธรรมกลับไปสู่สภาพเดิมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะที่เกิดกับตลาดเพื่อการท่องเที่ยวหลายแห่งในจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี มีลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แฝงอยู่ในกิจกรรมในแต่ละเส้นทางด้วย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยได้ แต่ไม่ได้ปิดกั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สามารถใช้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่แนะนำไว้ในคู่มือได้ จึงคาดว่าคู่มือจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายกลุ่มนักท่องเที่ยว แม้เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การใช้ข้อมูลในรูปแบบเล่มคู่มืออาจจะรู้สึกล้าสมัยในมุมมองของบางคน แต่ข้อได้เปรียบของเล่มคู่มือที่มีมากกว่าข้อมูลในแหล่งข้อมูลออนไลน์ คือ สามารถใช้ข้อมูลในเล่มคู่มือเป็นต้นทางหรือตรรกะนี้ไปสู่แหล่งข้อมูลจำนวนมากในโลกออนไลน์ ซึ่งการเริ่มต้นเข้าสืบค้นแบบออนไลน์ตามปกติ นักท่องเที่ยวอาจประสบปัญหาว่าจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ไหนดี เมื่อสืบค้นก็จะพบแต่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมซ้ำๆ และเนื้อหาข้อมูลก็มีลักษณะเดียวกัน แต่ในเล่มคู่มือได้คัดกรองเนื้อหาเฉพาะที่มีการแนะนำแหล่งและกิจกรรมไว้เรียบร้อยแล้ว

แล้ว มีลักษณะที่เป็นการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น มีชั้นความลึกของข้อมูลมากขึ้น ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นได้มากขึ้นด้วย เมื่อนักท่องเที่ยวนำเล่มคู่มือมาใช้งานจึงเป็นการเริ่มแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นหากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ก็สามารถสืบค้นได้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ อีกทั้งเล่มคู่มือยังสะท้อนความมีเสน่ห์ของ “หนังสือ” ที่สามารถจัดเก็บเป็นแหล่งข้อมูลและของที่ระลึกสำหรับนักสะสมได้อีกด้วย

ส่วนเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนะนำ ในอีก 3 จังหวัดของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นรูปแบบเส้นทางหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวโดยปกติของนักท่องเที่ยวมักไม่เน้นการท่องเที่ยวเฉพาะทาง ดังนั้น เส้นทางที่ปรากฏในเล่มคู่มือจึงเป็นเพียงเส้นทางแนะนำ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสร้างสรรค์เส้นทางได้จากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดตามความต้องการ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกมีเป็นจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งยังสามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเดียวเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจของการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก คือ ประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และที่ตั้งของนักท่องเที่ยวต้นทาง ซึ่งพบว่าการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่อิงกับระยะทางประกอบกับระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อย ที่มีต้นทางจากกรุงเทพมหานครและภาคกลางของประเทศไทย เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากจังหวัดเพชรบุรีไปสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวแปรผกผันตามระยะทาง ยิ่งระยะทางห่างของจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกห่างจากจังหวัดเพชรบุรีเท่าใด จำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดเพชรบุรียิ่งลดลง โดยพบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดเพชรบุรีจะปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มากกว่าจังหวัดชุมพรและระนอง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงไกลสุด ได้แก่ พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางผสมผสาน ได้แก่ การดำน้ำที่เกาะทะลุ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชุมพรและระนองจะมีลักษณะเฉพาะพื้นที่ที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับจังหวัดเพชรบุรีนัก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชุมพรและระนองมักเป็นการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวท้องถิ่น หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครและภาคกลางของประเทศซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเดียวกันกับงานวิจัยนี้ก็มักเดินทางผ่านจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ด้วยระยะเวลาการเดินทางที่ต้องใช้เวลา การเดินทางด้วยรถยนต์จึงเป็นการเดินทางในช่วงกลางคืนหรือแม้จะเป็นกลางวันก็ได้แวะท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งหน้าไปจังหวัดชุมพรและระนองเท่านั้น ส่วนการเดินทางโดยรถไฟก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน และการ

เดินทางโดยเครื่องบิน ก็จะมีสายการบินให้บริการในเส้นทางกรุงเทพฯ-ชุมพร และกรุงเทพฯ-ระนอง ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยเครื่องบินก็มักใช้ตัวโดยสารแบบไป-กลับ โดยไม่มีกำหนดการในการเดินทางท่องเที่ยวจากจังหวัดชุมพรหรือระนองมายังจังหวัดเพชรบุรี สะท้อนให้เห็นว่าการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีลักษณะยาว ระยะทางไกล นักท่องเที่ยวมักไม่นิยมใช้เส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่ตั้งห่างไกลกันมาก ดังนั้นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนกว่าในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จึงอาจแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง

นอกจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยที่พบจากการวิจัยแล้ว ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกกลุ่มในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แบบพำนักรยาว หรือมีบ้านที่สองในประเทศไทย ที่กำลังเป็นที่นิยมในพื้นที่อำเภอหัวหิน และอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสในการเปิดตลาดใหม่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี หรือเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วได้ในอนาคต

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวนรวม 4 ด้าน 32 ข้อ เป็นแนวทางที่เกิดจากการที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนรับรู้และศึกษากรณีต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางที่คิดว่าดีที่สุดในแต่ละด้าน ซึ่งแนวทางทั้งหมดเป็นเพียงแนวทางแนะนำ หากหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือการพัฒนาในแนวทางต่างๆ สามารถนำแนวทางที่แนะนำไปวิเคราะห์ซ้ำ และค้นหาวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทและปัจจัยต่างๆ ต่อไปตามสมควร

แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไปไม่ถึง ปริบพริ” และคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” เป็น 3 ผลผลิตของชุดโครงการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จะสามารถเป็นเครื่องมือที่มีส่วนในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และคาดหวังว่าจะสามารถกระจายการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดอื่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกได้ บนพื้นฐานของความพยายามที่จะให้แนวทาง และคู่มือทั้ง 2 เล่ม สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและในระยะเวลาที่นานกว่าการใช้คู่มือการท่องเที่ยวทั่วไปที่ล้าสมัยเร็ว เนื่องจากมีการระบุสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโลกออนไลน์มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ล้าสมัยรวดเร็ว ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

5. ข้อเสนอแนะ

การค้นพบประเด็นต่างๆ จากการวิจัย ทำให้ทราบว่ายังมีแหล่งวัฒนธรรมอีกมากในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกที่รอการสำรวจและนำออกมาเป็นของดีที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน สะท้อนความงดงามของวิถีชีวิตท้องถิ่นและเป็นมรดกแผ่นดินที่สามารถสืบสานต่อไปในอนาคต รวมถึงประเด็นการตั้งชื่อ 13 เรื่องวัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี ที่ใช้ชื่อรูปแบบการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่อาจไม่คุ้นเคย เช่น “การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว Non Tourist Destination Tourism” “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จําการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destination” “การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism” หรือ “การท่องเที่ยวที่ไม่แสดงความเคารพสถานที่ Disrespect Tourism” เป็นต้น ซึ่งคำที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้ อาจเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยต่อยอดได้ในอนาคต และเพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มาพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวม ให้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของการดำเนินการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ในชุมชนที่เน้นให้มีการใช้กฎหมายเข้ามามีส่วนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการดำเนินการบางอย่างเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ต้องมีการตีความ หรือการเสี่ยงต่อการละเมิด หรือดำเนินการไปโดยไม่มีกฎหมายรองรับ อาจทำให้การพัฒนาหรือการแก้ปัญหานั้น ไม่ส่งผลสัมฤทธิ์ในที่สุด ดังนั้น การดำเนินการใดๆ หากจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องข้อกฎหมายด้วย ก็ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ อาจมีการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้ามาดูแล

นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐยังให้แนวคิดในการบูรณาการงบประมาณร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะเดียวกันหรือในพื้นที่เดียวกัน โดยน่าจะมีบูรณาการได้ทั้งงบประมาณ กำลังคน กิจกรรม และเวลา ที่จะทำให้พื้นที่เป้าหมายได้รับประโยชน์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะหน่วยงานราชการลงพัฒนาพื้นที่ไม่พร้อมกัน บางครั้งไม่เกิดอะไรเป็นขึ้นเป็นอันในระยะเวลา เพราะงบประมาณจำกัด ทำให้การดำเนินงานขาดคุณภาพ หากบูรณาการร่วมกันแล้วทำให้เป็นงานใหญ่ในครั้งเดียว แต่ส่งผลต่อการสร้างประโยชน์ในระยะยาวจะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากกว่า หรือบางครั้งมีโครงการลักษณะเดียวกันลงมาในพื้นที่ต่างเวลากัน ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการ เป็นต้น ดังนั้น จังหวัดจึงควรมีหน่วยประสานงาน เพื่อพิจารณาบูรณาการการพัฒนาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นการบริหารงบประมาณที่ทำให้เกิดประสิทธิผลด้วย

สำหรับหน่วยงานด้านวัฒนธรรมในบางตำบล ให้เสียงสะท้อนในลักษณะของการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานระดับจังหวัด ซึ่งบางครั้งในชุมชนท้องถิ่นมีการจัดงาน แต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากไม่มีโครงการอยู่ในแผนปฏิบัติการ ทำให้ไม่สามารถตั้งงบประมาณได้ ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานด้วย หรือต้องมีการะในการหาผู้สนับสนุน ซึ่งทำได้ยาก เพราะเป็นงานเล็กๆ ในชุมชน ไม่คุ้มกับการประชาสัมพันธ์ของผู้สนับสนุน ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่นเองยังขาดทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ดังนั้น หน่วยงานระดับจังหวัดจึงควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานย่อย ที่ขาดทักษะในด้านต่างๆ หรือมีหน่วยลงพื้นที่เพื่อค้นหาความต้องการของท้องถิ่นและส่งเสริมให้ดำเนินงานตามขั้นตอนสู่การพัฒนาที่ก่อประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนั้น ยังพบว่ามีการเมืองท้องถิ่นที่ยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เนื่องจากถูกมองว่า เป็นเรื่องของ “บุคคลใด” ดำเนินการ ซึ่งอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร หรือ กรณีที่ผู้มีอำนาจดำเนินการโดยไม่ฟังเสียงประชาคม ทำให้เกิดความขัดแย้งที่มีผลจากการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เรื่องการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องที่แต่ละต้องยาก ซึ่งอาจต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสำนึกส่วนรวมให้กับนักการเมืองท้องถิ่น ที่จะมุ่งมองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นสำคัญ

ในบางครั้ง การท่องเที่ยวก็สร้างความรำคาญใจให้กับคนในท้องถิ่น อย่างในกรณีการเดินทางชมชุมชนเมืองเก่า ซึ่งได้รับบรรยากาศการบริการและอำนวยความสะดวกที่ดีมาก จุดแวะชม หรือฐานการเรียนรู้สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการนำเสนอผ่านการสื่อความหมายชุมชน ทำให้เรื่องเล่าในชุมชนเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การเข้าเยี่ยมชมบ้านและร้านค้าส่วนใหญ่ จะพบอัยาศัยไมตรีที่ให้การต้อนรับดี แม้นักท่องเที่ยวไม่ได้อุดหนุนสินค้าในร้าน แต่เจ้าของร้านก็ยังยิ้มแย้ม และร่วมถ่ายภาพ ในขณะที่บางกิจการเป็นร้านที่อยู่ในอาคารเก่า ภาพรวมแล้วดูดีมาก นักท่องเที่ยวจึงประสงค์จะถ่ายภาพโดยมีร้านเป็นฉากหลัง กลับถูกห้ามไม่ให้ถ่ายภาพหน้าร้าน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกรักกับชุมชนมาตลอดทั้งเช้า ติดขัดค้างคาอยู่ในใจไปตลอดช่วงบ่าย อาจเป็นเพราะเป็นกิจการร้านทองรูปพรรณที่ต้องระมัดระวังการเกิดเหตุร้ายต่างๆ ก็เป็นไปได้ ดังนั้นจึงควรมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการแสดงตนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวก็ต้องไม่รบกวนพื้นที่ส่วนตัวของคนในท้องถิ่น หากไม่ได้รับการอนุญาตด้วย

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG60T0042
 ชื่อโครงการ : การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี
 เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
 (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)
 ชื่อนักวิจัย : นิภารัตน์ สายประเสริฐ

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ ที่มีการผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจาก การท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีมีลักษณะกระจุกตัวอยู่เพียงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม แม้บริบทของแหล่งวัฒนธรรมจะมีศักยภาพสูง แต่กลับไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมเหล่านั้นได้เท่าที่ควร จึงศึกษาแนวทางการจัดการ ตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับเป็นข้อมูลในการพัฒนาคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี นำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในรูปแบบคู่มือ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และใช้ผลการวิจัยที่ได้สำหรับบูรณาการสู่เขต พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุม กลุ่มย่อย และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย พบว่า อุปสงค์การตลาด การท่องเที่ยวและอุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีไม่สอดคล้องกัน โดยนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจ ในขณะที่แหล่งวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบุรีเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการจัดทำคู่มือเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บรรจุข้อมูลแหล่งวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 89 แหล่ง และออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 12 เส้นทาง อย่างสร้างสรรค์ เน้นการพักผ่อนหย่อนใจในขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้ความเป็นท้องถิ่นไปด้วย โดยพยายามนำสิ่งเรียนรู้ในแหล่งวัฒนธรรมมาเปลี่ยนการท่องเที่ยวให้เป็นเกมส์ เพื่อการพักผ่อน หย่อนใจมากขึ้น ด้วยกิจกรรมท้าทายให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ค้นหา และทำให้ทำ ไปตลอดเล่มคู่มือ แล้วเลือกแหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง จำนวนรวม 36 แหล่ง มาออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวแนะนำ จำนวน 1 เส้นทาง โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม บูรณาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จากนั้น นำข้อมูลอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประสบการณ์ที่ได้รับจากการสำรวจ แหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เลือก 13 กรณีศึกษาที่น่าสนใจใน 12 แหล่งวัฒนธรรม นำไปสู่การ กำหนดข้อเสนอแนะจำนวน 32 ข้อ ภายใต้กรอบการจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ ฐานทรัพยากร กิจกรรม

การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการตลาด นำมากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี และจัดทำคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยมีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นใน 13 แหล่งวัฒนธรรม มาเป็นเนื้อหาหลักของคู่มือ และเพิ่มความน่าสนใจด้วยการใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาสร้างวลีใหม่ทางการท่องเที่ยวที่อาจไม่เคยได้ยินมาก่อน แล้วสรุปความให้มีความเป็นทั่วไปไม่เจาะจงแหล่งวัฒนธรรม โดยพยายามหลีกเลี่ยงความเป็นวิชาการและความเป็นทางการ เพื่อให้คู่มือถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้หลากหลายขึ้นและง่ายขึ้น และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วย

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพชรบุรี เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

Abstract

Code of project: RDG60T0042

Project name : The Cultural Tourism Development in Phetchaburi Province
for Integrating to the Royal Coast of Thailand
(Phetchaburi – Prachuap Kiri Khan - Chumphon - Ranong)

Researcher's name : Nipharat Saiprasert

This Integrated Research is combined with Qualitative, Quantitative and Participatory Action Research (PAR) for solving Cultural Tourism by finding the answers why tourists in Phetchaburi province were in a mass only highly fashionable destinations, even though the cultural sites are highly potential but not magnetize tourists in case of Cultural Tourism and also studying the guidelines of Cultural Tourism Marketing Management becomes the main information to develop Phetchaburi Cultural Tourist Routes and Handbook which is used for submitting developing guidelines and creating the Handbook of Phetchaburi Cultural Tourism Management for integrating to the Royal Coast Cluster of Thailand. Questionnaires, In-depth Interview, Focus Group Discussion and Workshop are used as the research tools. It is found that the tourism marketing demand side of “relaxing need” and Phetchaburi tourism supply side of “learning propose” are not matched caused of the local participatory design of Phetchaburi Cultural Tourist Routes Handbook containing 89 valued cultural sites and 12 creatively touring routes focusing on relaxation learning activities. This Handbook is used for changing one’s touring idea to be a game of relaxation with challenge operations of learning, searching and trying activities through the handbook. The 36 Cultural sites from Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan, Chumphon and Ranong Province are chosen to design a suggesting cultural tourist route combining of Cultural Wellness Theme for integrating to the Royal Coast Cluster. After that, tourist marketing information and attraction sites survey experience are used for determining the Guideline of Phetchaburi Cultural Tourism Development. 32 “Things-To-Do” in 4 issues of Tourism Management Frame (resource base, learning activity, participation and marketing) are assigned in the

Handbook of Phetchaburi Cultural Tourism Development Integrating to the Royal Coast Cluster by adding remarkable topic names which may never been heard such as “A LITTLE MISTAKE TOURISM” or “DOESN’T MATTER TOURIST DESTINATION”. Finally, the handbook is designed to avoid academic matter and formal pattern which is more proper for casual using to easier encourage Thailand Cultural Tourism widespread.

Keywords: Cultural Tourism, Phetchaburi, The Royal Coast

บทที่ 1

บทนำ

แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)” ดำเนินแผนงานวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ คือ

(1) เพื่อศึกษาศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(3) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(4) เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย ดังนี้

- (1) ความสำคัญและที่มาของปัญหา
- (2) วัตถุประสงค์ของโครงการย่อย
- (3) กรอบขั้นตอนการวิจัย
- (4) นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
- (5) วิธีดำเนินการวิจัย
- (6) การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล
- (7) ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

“การท่องเที่ยว” เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากนำมาซึ่งรายได้แก่ประเทศและคนในท้องถิ่นและก่อให้เกิดการพัฒนาในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางในทุกระดับ พัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศจนมีแนวคิดเกี่ยวกับ “การท่องเที่ยวทางเลือก” (Alternative Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับสังคมและระบบนิเวศมากขึ้น เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่านโยบายการท่องเที่ยวต้องมุ่งเน้นที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของ

คนในท้องถิ่นด้วย โดยชูประเด็นของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นหลัก และยังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งแสวงหาหนทางให้ชุมชนสามารถสร้างพลังในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลจากภายนอก ต่อมาการท่องเที่ยวได้มีการขยายตัวอย่างมาก เป็นผลมาจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศที่ถูกกำหนดขึ้น โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นตัวกำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว กำหนดให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การจ้างงาน การสร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย (ชนกฤต สังข์เนย, 2550: 276) อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทล้วนส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้ทั้งสิ้น ผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งมีผลกระทบระหว่าง “การอนุรักษ์” กับ “การพัฒนา” ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ต่อมาจึงเกิดกระแสการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ การดูแล ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องและยั่งยืน นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่บนความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด อันเป็นที่มาของ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (Sustainable Tourism) ซึ่งมีการบริหารจัดการที่พยายามสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ให้สามารถดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันได้

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ หลายรูปแบบ รวมทั้ง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 15-16) ซึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีความร่ำรวยในเรื่องวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม จึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะเร่งขับเคลื่อนการตลาด และการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ สร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้คึกคักอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้ รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีมีแนวทางการทำงานที่มุ่งแก้ปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า ทั้งงานด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิด “คืนความสุขให้กับประชาชน” และเป็นที่น่ายินดีว่า บรรยากาศทางการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นกลับคืนสู่ภาวะปกติ จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมยิ่งต่อการกระตุ้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย

และชาวต่างชาติ อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวต่อไป ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ททช.) จึงมีมติอนุมัติเห็นชอบให้ประกาศ “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558” เป็นวาระแห่งชาติ

ในขณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่า ท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้นนี้ กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นด้วย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2559: ระบบออนไลน์) ที่เห็นว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนที่จัดโดยชุมชนและเกิดประโยชน์โดยตรงแก่ชุมชน มีแนวโน้มในการเติบโตที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชนบทซึ่งอยู่ในภาคการเกษตรและเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย จึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น การทำให้คนในชุมชนเกิดตระหนักรู้และเข้าใจอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมรวมถึงองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันมีคุณค่าของชุมชน จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการดำเนินการศึกษาวิจัยทางด้านวัฒนธรรมไทย โดยการขับเคลื่อนผ่านทรัพยากรมนุษย์ และใช้ผลงานวิจัยเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการและข้อมูลทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมต่อไปได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศไทยที่มีการกระจายตัวของแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งเมื่อมีแนวคิดในการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งวัฒนธรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และ “เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” (The Royal Coast) ถูกกำหนดขึ้นโดยรวมพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้เข้าด้วยกัน ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นร่วมกัน คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นทะเล ชายหาด และเกาะที่สวยงาม อย่างไรก็ตาม แต่ละจังหวัดก็มีความโดดเด่นที่แตกต่างกันไปในภาพลักษณ์และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

(1) กลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง

(2) กลุ่มท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล โดยมีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และชุมพรเป็นศูนย์กลาง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีจังหวัดระนองเป็นศูนย์กลาง

หากมองในภาพรวม สถานการณ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มการเติบโตได้ดี สามารถสรุปได้ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 สรุปสถานการณ์และประเด็นด้านการท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ด้าน	ประเด็นหลัก
นักท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการ	- นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ และศักยภาพในการท่องเที่ยว - ขนาดของตลาดและการเติบโตของตลาดมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น - ปัจจุบันนักท่องเที่ยวเป็นชาวไทยในทุกจังหวัด มีการกระจุกตัวของเมืองท่องเที่ยว เช่น ชะอำ หัวหิน ปราณบุรี - วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวไม่มาก โดยเฉพาะในจังหวัดชุมพรและระนอง
สถานที่ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	- ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับสูง และเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ - แต่ก็เป็นภาพลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น หัวหิน ปราณบุรี ชะอำ เกาะเต่า เป็นต้น ซึ่งในจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดในเขตมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพดี แต่ยังไม่ได้สื่อสารให้เป็นที่รู้จักมากนัก ดังนั้น หากมีการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มวันพักเฉลี่ย และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวได้ - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าให้มีความหลากหลาย มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ และวิถีชุมชน - แต่ละจังหวัดมีความโดดเด่นของทรัพยากรที่แตกต่าง บนฐานเดียวกัน คือ การเป็นจังหวัดหรือเมืองท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนการรักษาสภาพ การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)
ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	- ส่งเสริม สร้างจิตสำนึกผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างมาตรฐาน และความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว - ผู้ประกอบการมีจำนวนไม่มาก และไม่ครอบคลุมการบริการนักท่องเที่ยว - นอกจากนี้ ยังพบปัญหาแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะมีเพียงแรงงานที่อยู่ในเขตอำเภอหัวหินและปราณบุรี ที่อยู่ในส่วนของที่พักหรือโรงแรมที่มีศักยภาพ การให้บริการในระดับสากลได้ หากเป็นพื้นที่อื่น ยังคงพบปัญหาเรื่องแรงงาน - แรงงานส่วนหนึ่งเป็นแรงงานแฝง เช่น แรงงานพม่าในจังหวัดระนองและชุมพร
โครงสร้างพื้นฐาน	- ขาดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ดีได้มาตรฐาน เพื่อการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก นับได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางเชื่อมโยงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกกับเขตอันดามัน หรือ ภาคใต้ของประเทศไทย - ขาดระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีที่สามารถรองรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ เช่น ถนนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จุดบริการรับส่งและจอดรถ ห้องน้ำที่ได้มาตรฐานสะอาดสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้สูงอายุ และผู้พิการ - ขาดระบบสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยว

ตาราง 1 (ต่อ)

ด้าน	ประเด็นหลัก
การตลาดประชาสัมพันธ์	- กิจกรรมทางการตลาด ยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม Cluster - การประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรม ขาดความต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่ม Cluster และนอกกลุ่ม Cluster
การบริหารจัดการ	- ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายและภาคีด้านการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก - ขาดการพัฒนาแผนที่เพื่อการท่องเที่ยว (ได้ตลอด) และเส้นทางการท่องเที่ยว เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก - ขาดการบูรณาการจัดทำแผนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ที่มา: แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 หน้า 8-10
ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่ได้มาข้างต้น จะพบว่า การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่ทีมผู้วิจัยสนใจจะทำการศึกษาวิจัย และเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ

(1) การเชื่อมโยงเครือข่ายและภาคีด้านการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(2) การพัฒนาแผนที่และเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(3) การบูรณาการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ทั้งนี้ จากข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวและข้อมูลสถิติตัวเลขของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า สามารถแบ่งระดับของการพัฒนาการท่องเที่ยวได้เป็น 2 กลุ่มคือ

(1) กลุ่มที่เป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวและเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและมาเยือนจำนวนมาก คือ จังหวัดเพชรบุรี

(2) กลุ่มเมืองท่องเที่ยวรอง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ทำให้ทั้งสองกลุ่มเมืองท่องเที่ยวมีปัญหาทั้งที่คล้ายกัน และปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ สำหรับปัญหาด้านการท่องเที่ยวภาพรวมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยว ระบบ ICT และปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน เช่น ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ สนามบิน เส้นทางคมนาคมทางบก และอากาศ และระบบขนส่งสาธารณะท้องถิ่น (แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2559-2563, 2559: 10)

ดังนั้น จึงทำให้ทีมผู้วิจัยสนใจจะการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นในพื้นที่ **“จังหวัดเพชรบุรี”** เป็นหลัก เนื่องจากเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว เป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและมาเยือนจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูง ทั้งด้านเอกลักษณ์และความหลากหลาย รวมถึงมีประวัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ถือว่าเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และเป็นศูนย์กลางของกลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงมากมาย ทั้งในด้านของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และอัตลักษณ์เฉพาะอันทรงคุณค่า ทั้งที่เป็นวัด พระราชวัง พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม และงานฝีมือช่างที่มีชื่อเสียงในด้านการเป็นแหล่งผลิตน้ำตาล ที่มีการแปรรูปเป็นขนมหวานต่างๆ และของฝากที่ขึ้นชื่อ เช่น ขนมหม้อแกว ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างดี อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจเป็นจำนวนมาก

นอกจากศักยภาพสูงด้านทุนวัฒนธรรมที่จังหวัดเพชรบุรีมีอยู่ ประกอบกับ การเป็นศูนย์กลางของกลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม และการเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นข้อต่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับจังหวัดอื่นๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เนื่องจากปัจจัยทางด้านที่ตั้งของจังหวัดเพชรบุรีที่เปรียบเป็นหน้าด่านในการรองรับการท่องเที่ยวที่หลั่งไหลมาจากพื้นที่ด้านบนซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะแหล่งต้นทางของนักท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ พื้นที่กรุงเทพมหานครและภาคกลางของประเทศไทย ดังนั้น จังหวัดเพชรบุรี จึงจำเป็นต้องได้รับการแต่งตั้งให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน ก็ต้องคงรักษาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ให้พร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อการแนะนำและส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ต่อไป

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มธุรกิจเอกชน ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ประเด็นปัญหาสำคัญของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี คือ การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และขาดการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของเมืองเพชรบุรีให้เป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่เฉพาะบางแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น ชะอำ อีกทั้งยังขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งแหล่ง

ห้องเที่ยวในปัจจุบันที่เกิดความเสื่อมโทรม มีปัญหาด้านความสะอาด และสัตว์จรจัดในแหล่งท่องเที่ยว ขาดการคัดเลือกสถานที่ใหม่ๆ ที่มีศักยภาพและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ในขณะที่ แหล่งประวัติศาสตร์มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ยังขาดการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รวมถึง ขาดการบูรณาการ การจัดการร่วมกันระหว่างประชาชนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในเรื่องโครงการและงบประมาณ รวมถึงเกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย เนื่องจาก รายได้จากการท่องเที่ยวไม่สามารถ กระจายได้อย่างทั่วถึงประชาชนในพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2557) สอดคล้องกับสถานการณ์ และประเด็นด้านการท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่เห็นว่า จังหวัดเพชรบุรี มีศักยภาพด้านแหล่งวัฒนธรรม แต่กลับมีการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวอย่างมากในแหล่งธรรมชาติ หรือแหล่งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ด้วยปัญหาเหล่านี้ จังหวัดเพชรบุรี จึงกำหนดแผนพัฒนาจังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 ตามทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 คือ

(1) ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สนับสนุนและพัฒนา ปัจจัยผลักดันเป็นแหล่งศึกษาดูงานและจัดนิทรรศการที่สำคัญระดับประเทศ

(2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ ภาคการท่องเที่ยว

(3) ปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรีถือว่าเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวยอดนิยมและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบต่างๆ รองรับนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อการทำให้ประชากรส่วนหนึ่งหันมาประกอบอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งยังคงรักษาวัฒนธรรมและความเป็นชุมชนดั้งเดิม ของตนไว้ ผสมผสานเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก อาจส่งผลต่อการพัฒนาปัจจัยส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและศักยภาพสูง อยู่แล้ว ให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่ง วัฒนธรรมมากขึ้น ลดการกระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม ให้กระจายตัวสู่แหล่งวัฒนธรรมที่มี คุณค่าซึ่งซ่อนตัวอยู่นอกสายตาและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว และเมื่อจังหวัดเพชรบุรี ประสบ ความสำเร็จแล้ว ก็จะสามารถทำหน้าที่ส่งต่อความรู้ ประสบการณ์ และบทเรียน มาบูรณาการเชื่อมโยง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวแบบผสมผสานหรือการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นที่เหมาะสม สู่จังหวัดอื่นๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ก่อให้เกิดผลดีต่อการส่งเสริมการศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกตามศักยภาพเชิงพื้นที่ ของแต่ละจังหวัดต่อไป สามารถใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ชุมชน

ท้องถิ่นเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจ และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างแท้จริงต่อไป

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและหาคำตอบเชิงประจักษ์ในปัญหาการวิจัย (Research Problem) ที่ว่า **“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร”** ซึ่งประกอบด้วยคำถามย่อยๆ ดังนี้คือ

- (1) ศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก มีหรือไม่ อย่างไร ?
- (2) แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก ควรเป็นอย่างไร ?
- (3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควรเป็นอย่างไร ?
- (4) คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควรเป็นแบบใด ?

2. วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- 2.3 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- 2.4 เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3. กรอบขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated research) ที่มีการที่ผสมผสานระหว่าง การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยได้กำหนดกระบวนการในการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ของอุปสงค์ อุปทาน และศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากนั้นกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จากโครงการย่อยที่ 1)

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จากโครงการย่อยที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว
- (2) กิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว
- (3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว
- (4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

โดยให้ความสำคัญและมุ่งเน้นให้จังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงไปสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ขั้นตอนที่ 4 ถอดบทเรียนการผลิตรายออกมา โดยการสร้าง “คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” จากนั้นจัดกิจกรรมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) เพื่อถ่ายทอดความรู้จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

4. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น ซึ่งอาจหมายถึงการพัฒนาคน หน่วยงาน ชุมชน หรือประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีต ประเพณี เป็นต้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดความชื่นชม ความซาบซึ้งตรึงใจ เห็นคุณค่าต่อเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ซึ่งต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคล วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ในขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ต้องได้

ประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่เน้นการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันเกิดจากการรวมสหวิทยาการหรือศาสตร์หลายด้าน นอกจากนี้ยังได้มีการประยุกต์ใช้เทคนิคหรือวิธีการดำเนินการวิจัยที่เกิดจากการบูรณาการหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม รวมถึงการได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบการวิจัยที่สมบูรณ์และเหมาะสมกับพื้นที่หรือสภาพชุมชนมากที่สุด

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast) หมายถึง เขตพื้นที่การท่องเที่ยวที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวงกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2558 ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและแตกต่างกันไปในภาพลักษณ์และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

(1) กลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง

(2) กลุ่มท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล โดยมีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และชุมพรเป็นศูนย์กลาง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีจังหวัดระนองเป็นศูนย์กลาง

การบูรณาการการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก หมายถึง การใช้แนวคิด แนวทาง ความรู้ ประสบการณ์ และผลจากการศึกษาเรียนรู้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ในการเป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบการศักยภาพแหล่งวัฒนธรรม การตลาดการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทาง กำหนดการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ตามศักยภาพเชิงพื้นที่

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated Research) ที่มีการที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.1.1 ศึกษาศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.1.3 กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.1.4 สร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

พื้นที่ทำการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้คือ จังหวัดเพชรบุรี โดยเชื่อมโยงสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก อันได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ เป็นเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปี

5.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.4.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

ประชากร คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง อันประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ

(1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ตัวแทนสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา

(2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน เช่น นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนผู้ประกอบการที่พักแรม

(3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยที่ไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน
- (2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 5 คน
- (3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 5 คน

รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

เพื่อวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.4.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 4

ประชากร คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี อันประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

(1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ตัวแทนสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา

(2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน เช่น นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนผู้ประกอบการที่พักแรม

(3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยที่ไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 คน
- (2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 10 คน
- (3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน

รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

5.5 ขอบเขตด้านเครื่องมือวิจัย

5.5.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3 เครื่องมือการวิจัยคือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะต้องเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ควบคู่กับ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ

การใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และแผนที่ สำหรับการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.5.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 4 เครื่องมือการวิจัยคือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควบคู่กับการใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงกล้องถ่ายภาพ และแผนที่ สำหรับการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ประกอบการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

การวิจัยครั้งนี้ มีการตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิจัย ดังนี้

6.1 การตรวจสอบเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ทั้งนี้ ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการตีความและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในข้อมูลที่ได้มา กล่าวคือควรตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลกับการตีความของผู้วิจัย เกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่างๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาต่างๆ ของข้อมูลทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยและการตีความเรื่องราวต่างๆ ต้องผ่านการตรวจสอบเป็นระยะๆ ทุกขั้นตอน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ทั้งนี้ ข้อมูลงานวิจัยเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ ที่อิงกรอบแนวคิดและทฤษฎี โดยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ซึ่งหมายถึงการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย สรุปลย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มาลงรหัสทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจน เป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หาจุดที่น่าสนใจ และปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปที่น่าพอใจ

(2) การแสดงข้อมูล (Data Display) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกตคำพูดจากการ

สัมภาษณ์หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

(3) การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุปและตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุป การวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ๆ เรื่อยๆ ขึ้นไปนี้เป็นก้าวของการพัฒนาทฤษฎีจากสภาพเฉพาะไปสู่ข้อสรุปทั่วไป (Generalized) เป็นกระบวนการของการประมวลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมภาคสนามไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่เป็นทฤษฎี (Ground theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (Induction) และเพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนามเพื่อยืนยันผลสรุปวิจัย ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำผลสรุปวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความแตกต่างหรือคล้ายคลึงของความคิดคนในกับคนนอก

จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียบเรียงและวิเคราะห์เชิงบรรยาย เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งในการนำเสนอจะมีการใช้รูปภาพประกอบการบรรยาย

7 ประโยชน์ที่ได้รับ

จากผลของการวิจัยนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

7.1 ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการจัดทำเอกสารและตำราทางวิชาการ รวมถึงการดำเนินการวิจัยต่อยอดต่อไป

7.2 สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในระบบมหาวิทยาลัย หรืออาจใช้ประกอบการศึกษาเรียนรู้นอกระบบให้กับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ที่สนใจได้

7.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานทางวัฒนธรรม รวมถึงสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยมีความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมและสามารถทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน ยังสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

รวมถึงนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายภาครัฐ เพื่อวางแผนเพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป

7.4 ประชาชนท้องถิ่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย อัตลักษณ์และความเป็นไทย รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศไทย อันนำไปสู่การร่วมมือกันอนุรักษ์ให้ยั่งยืนต่อไป

7.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (พื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง) เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป

7.6 ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย รวมถึงเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำกำหนดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง และการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้

7.7 นักท่องเที่ยวได้แหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ ปฏิทินการท่องเที่ยว แผนที่เส้นทาง และคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่น่าสนใจและนำมาซึ่งประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่อไป

7.8 นักวิชาการและนักวิจัย รวมถึงผู้ที่มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปศึกษาอ้างอิง และปรับใช้ในงานวิจัยที่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการและการวิจัยต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้คือ

1.1.1 ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

เป็นทฤษฎีที่กล่าวว่า “ระบบ” เป็นกลุ่มของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน และต้องการบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งตามแนวคิดของ Talcott Parsons ได้กล่าวว่า ทุกระบบขององค์กรประกอบด้วย 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน (สุเทพ สุนทรเกษม, 2546: 102) ดังนี้ คือ

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ข้อมูลที่ใช้เพื่อผลิตสินค้าและบริการ
- 2) กระบวนการแปรรูป (Transformation process) ประกอบด้วย การจัดการเทคโนโลยีและการปฏิบัติ การผลิตเพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต
- 3) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย สินค้าและบริการ กำไรและการขาดทุน พฤติกรรมและผลลัพธ์ที่คาดหวังอื่น ๆ ผลผลิตเหล่านี้เป็นผลผลิตเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
- 4) การป้อนกลับ (Feedback) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลลัพธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมขององค์กร ข้อมูลเหล่านี้ใช้เพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรรูป เพื่อให้ได้ผลลัพธ์มากขึ้น

ทั้ง 4 องค์ประกอบถือเป็นสิ่งที่ทำให้ ระบบสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาต่อไปได้ นอกจากนี้ Talcott Parsons ยังเพิ่มเติมอีกว่า “ระบบสังคม” ประกอบขึ้นด้วยปัจเจกบุคคล ผู้ปฏิบัติหรือผู้กระทำจำนวนมากที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งอย่างน้อยก็มีความเกี่ยวพันทางด้านกายภาพหรือสภาพแวดล้อม ผู้ปฏิบัติหรือผู้กระทำ ผู้ได้รับแรงจูงใจในแง่ที่มีแนวโน้ม

ที่จะได้รับ ความพึงพอใจสูงสุด และความสัมพันธ์ของพวกเขามีต่อสถานการณ์ต่อกันและกัน จะได้รับการนิยามและควบคุมในแง่ของระบบโครงสร้างทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ที่มีอยู่ร่วมกัน ระบบสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ตัวผู้กระทำหรือผู้ปฏิบัติ (Actors) ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) สภาพแวดล้อม (Environment) การที่จะได้รับความพึงพอใจสูงสุด (Optimization of Gratification) และวัฒนธรรม (Culture) สถานภาพ-บทบาท (Status-Role Complex) เป็นหน่วยพื้นฐานของระบบสังคมและเป็นองค์ประกอบโครงสร้างของระบบสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542: 65 และ สุเทพ สุนทรเกาส์, 2546: 99)

ผู้วิจัยนำทฤษฎีนี้มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตก ซึ่งมีการมองอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะและกระบวนการ รวมถึงปัจจัยที่ชี้วัดประสิทธิภาพในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว จากนั้นนำไปสู่กระบวนการแปรสภาพ (Transformation Process) คือกระบวนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว หลังจากนั้นจะได้ผลผลิต (Output) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ “คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ภายหลังจากการทดลองใช้เส้นทางการท่องเที่ยวแล้ว จะนำไปสู่การป้อนกลับ (Feedback) ที่สามารถประเมินได้จากความคิดเห็นต่อเส้นทางการท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในกระบวนการทั้งหมดยังเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและทดลองใช้คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1.1.2 ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Development Potential-Diffusion Theory)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการพัฒนาและการสร้างความเจริญในสังคมชนบทหรือหมู่บ้านชนบท ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนา 6 ประการคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก และการฝึกอบรม ทั้งนี้หากสังคมใดมีปัจจัยเหล่านี้อยู่มากก็ย่อมมีโอกาสในการพัฒนาได้มาก รวมทั้งยังสามารถแพร่กระจายและรับประโยชน์จากภายนอกสังคมได้มากตามไปด้วยเช่นกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542: 32-39 และ สนธยา พลศรี, 2547: 210-211)

ทั้งนี้ ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจายประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

(1) ศักยภาพการพัฒนา ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม และภาวะผู้นำ

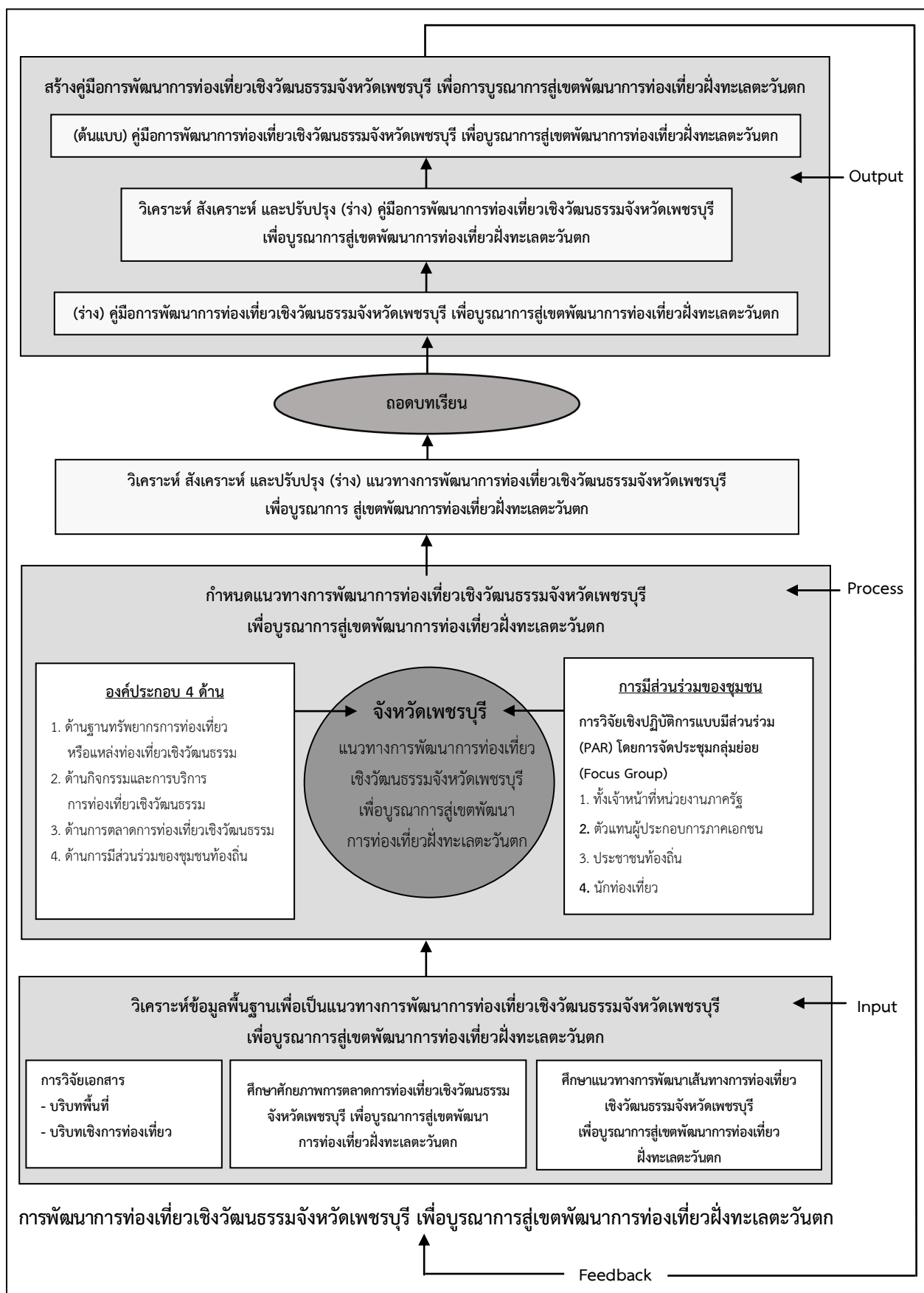
(2) การแพร่กระจาย ได้แก่ การติดต่อกับโลกภายนอก โดยมีการฝึกอบรมเป็นตัวเชื่อมหรือตัวแปรแทรกซ้อน (Intervening Variable) ดังนั้น สังคมจะพัฒนาได้โดยปัจจัย 6 ประการ คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อกับโลกภายนอก และการฝึกอบรม ถ้าปัจจัยเหล่านี้มีมากเพียงพอ การพัฒนาก็ยิ่งมีสูงขึ้นเท่านั้น (สนธยา พลศรี, 2547: 209-211) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากประพจน์ จะพบว่า “ศักยภาพการพัฒนาในสังคม จะประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยทางด้านองค์การทางสังคม และปัจจัยทางด้านภาวะผู้นำ ยังมีปัจจัยเหล่านี้มากเท่าใด สังคมนั้นก็จะมีศักยภาพหรือมีความพร้อมในการพัฒนามากเท่านั้น” และ “ถ้าสังคมนั้นมีการติดต่อกับโลกภายนอกมากเท่าใด ก็จะส่งผลให้สังคมนั้นมีการพัฒนาอย่างแพร่กระจายมากขึ้นเท่านั้น”

ผู้วิจัยนำทฤษฎีนี้มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญในการพัฒนา คือ “ปัจจัยการพัฒนา” ที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบ (Input) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งความสำเร็จในการดำเนินงานย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้ว่ามีมากเพียงใด หากมีสูง การพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น ก็ย่อมมีศักยภาพสูงตามเท่านั้น

1.1.3 ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology)

เป็นทฤษฎีที่มุ่งทำความเข้าใจหรือเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ชีวิตแบบต่างๆ (live experiences) ในโลกของผู้ที่ได้รับประสบการณ์เหล่านั้น ทั้งนี้ ในการที่จะเข้าถึงความหมายของประสบการณ์เช่นนั้น ผู้วิจัยจะต้องถือเอาความหมายและความรู้สึกของผู้ที่ได้ประสบกับเหตุการณ์เป็นสำคัญ ที่ไม่ใช่ความหมายของผู้วิจัย ซึ่งตรงจุดนี้ที่ปรัชญาปรากฏการณ์นิยมแบบต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา ผู้วิจัยจะใช้ปรัชญาแบบปรากฏการณ์นิยมนี้เป็นแนวทางชี้นำ รวมถึงประยุกต์ใช้ในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของประสบการณ์ที่ตนเองได้ศึกษา โดยผู้วิจัยจะต้องกันเอาบรรดาความเชื่อ แนวคิด หรืออคติใดๆ ที่อาจมีเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาออกไปให้หมด โดยมองหาความหมายของประสบการณ์ ซึ่งมักจะซ่อนอยู่เบื้องหลังสิ่งที่ปรากฏ นอกจากนี้ การวิเคราะห์แบบปรากฏการณ์วิทยานี้ ได้เน้นการตีความปรากฏการณ์ภายในกรอบของระบบความหมาย คือบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก (ชาย โพธิ์สิตา, 2547: 87)

จากที่กล่าวถึงทฤษฎีมาทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปเป็น “กรอบทฤษฎีการวิจัย” (Theoretical Framework) การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ในครั้งนี้ ได้ตั้งแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 กรอบทฤษฎีแผนงานวิจัย (Theoretical Framework)

1.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา สามารถสรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดแผนงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1) ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ ความตั้งใจ (Purpose) การเดินทาง (Travel) และจุดหมายปลายทาง (Destination) ซึ่งการเดินทางเป็นพาหนะที่ทำให้วงจรของการท่องเที่ยวสมบูรณ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าการเดินทาง ทำให้เกิดการท่องเที่ยว (สุภาพร มากแจ้ง, 2534: 2) ในขณะเดียวกัน ยังต้องเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ คือ

- (1) การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยประจำ ไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
- (2) การเดินทางนั้น ต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
- (3) การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ (ศรีัญญา วรากุลวิทย์, 2546: 2)

หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยว คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง (Pond, 1993: 35) หรือ หมายถึงการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว (Mill, 1990: 359) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นกระบวนการนั้นหนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง (สมบัติ กาญจนกิจ, 2544: 18) และการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในเวลาว่างแต่จะแตกต่างจากนั้นหนาการตรงที่ว่า นั้นหนาการจะเป็นกิจกรรมในยามว่างที่มีกระทำให้บ้านหรือใกล้บ้าน ในขณะที่การท่องเที่ยวมักมีระยะทางเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจะมีการพักค้างคืน และมักมีกิจกรรมนั้นหนาการยังจุดหมายปลายทางนั้นๆ (พลอยศรี โปราณนถ์, 2540: 12) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ แหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว โดยในแต่ละองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลกัน ความแตกต่างของรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่องค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง (สมบัติ กาญจนกิจ, 2544: 87-88) ซึ่งภายในระบบการท่องเที่ยวนี้ยังเป็นผลรวมของกิจกรรมที่เกิดจากการผสมผสานในการให้บริการต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและการบริการ ความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกในการเข้าออกเมือง องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน (วรรณ วรชวานิช, 2546: 23-27) และการสนับสนุนจากธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การจัดที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การจ้ดนำเที่ยว เป็นต้น (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2546: 2) โดยมีความสัมพันธ์

ซึ่งเกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ระหว่างนักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ในธุรกิจนำเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (พิมพ์พรณ สุจารินพงค์, 2549: 6-7)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เป็นการประกอบอาชีพและการหารายได้

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

“ทรัพยากรการท่องเที่ยว” (Tourism Resources) หมายถึง สิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีคุณค่าที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเทศกาลและงานประจำปีที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้น ทรัพยากรท่องเที่ยว จึงหมายถึงรวมถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2530: 10) ส่วน “แหล่งท่องเที่ยว” (Tourism Attraction Place) คือแหล่งที่เป็นจุดหมาย (Destination) ของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันสามารถแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ประเภทธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

(2) ประเภทโบราณวัตถุสถานและศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา เช่น วัด โบราณสถาน ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง อนุสาวรีย์ เป็นต้น

(3) ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรท่องเที่ยว ในลักษณะของพิธีงานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต เช่น สภพชีวิตในชนบท สินค้าพื้นเมือง ไร่ สวน พืช ผัก ผลไม้ เป็นต้น (วินิจ วีรยางกูร, 2532: 70-71)

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น ทรัพยากรท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่เรียกกันว่า “3A’s” ซึ่งประกอบด้วย

(1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อาจเป็นสิ่งดึงดูดที่เกี่ยวกับสถานที่ (Sites) หรือจากเหตุการณ์ (Events)

(2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หรือการบริการที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมี 2 ประเภทคือ ปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระบบสื่อสาร ระบบการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การสุขาภิบาล เป็นต้น และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริการรถเช่า บริการนำเที่ยว เป็นต้น

(3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โดยมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง รวมถึงมีระบบการขนส่ง (transport) เพื่อเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและปลอดภัย เป็นต้น (Collier and Harraway, 1997: 18-19; วินิจ วีรยางกูร, 2532: 71; ชุติทธิ์ ชูชาติ, 2546: 4-5; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 60-68)

นอกจากนี้ ยังได้มีการเพิ่มองค์ประกอบอีกหนึ่งประการที่สำคัญ คือ ความเป็นมิตรไมตรีจากเจ้าของท้องถิ่น (Amity) จึงกลายเป็นที่มาของ “4A’s” (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 69)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่โดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม วัฒนธรรม และประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะโดดเด่น สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆ ได้

3) ศักยภาพการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้กล่าวถึง การศึกษาศักยภาพทาง การท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวใดที่มีศักยภาพนั้นต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ของพื้นที่ที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยมีองค์ประกอบสำคัญที่นำมาใช้ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 4 ประการ คือ

- (1) ปัจจัยจุดใจหลักทางการท่องเที่ยว
- (2) ปัจจัยประกอบที่จะเกื้อกูลสถานที่ท่องเที่ยว
- (3) ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก
- (4) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม

ซึ่งศักยภาพและความพร้อมในการท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรนั้นๆ ความสวย ความสุนทรีย์ ความเป็นธรรมชาติ เอกลักษณ์ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม คือคุณสมบัติที่สำคัญของแหล่งหรือทรัพยากรท่องเที่ยว ในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกัน และด้วยความแตกต่างของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ความแตกต่างของทรัพยากรท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ก่อให้เกิดความคิด ความตระหนักในการพิจารณา รูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากร เกิดการเรียนรู้ และ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากเกณฑ์แบบกว้างข้างต้นสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545) ได้กล่าวถึงมุมมองการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงศักยภาพการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ มีเกณฑ์ทั่วๆ ไป คือ

(1) เกณฑ์ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การคำนึงถึงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง ความสมบูรณ์ และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว

(2) เกณฑ์ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการคุณภาพเสียง และการจัดการความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม

(3) เกณฑ์ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ด้านผลประโยชน์ ความสามารถในการพึ่งตนเอง และความเข้มแข็งของชุมชน

(4) เกณฑ์ด้านคุณค่าศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น คุณค่าทางอัตลักษณ์ คุณค่าทางภูมิปัญญา องค์ความรู้ คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางสังคม ความเสี่ยงต่อการเสื่อมสลายและการถูกทำลาย

(5) เกณฑ์ด้านคุณค่าทางการศึกษาและการเรียนรู้ อาทิ ผลประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ วิธีการเผยแพร่เนื้อหาความรู้ การใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และวิธีการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

(6) เกณฑ์ด้านประสิทธิภาพและการจัดการ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมประเด็นเกณฑ์และแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่างที่จะศึกษาตามประเด็นทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าว คือ ด้านกายภาพ การรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม การศึกษาเรียนรู้ และการจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งศักยภาพที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการได้มาซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวของแหล่งตัวอย่างที่ศึกษา

4) การจัดการการท่องเที่ยว

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษยกับสิ่งแวดล้อม ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541: 123-124) ได้อธิบายความหมายของ “การจัดการท่องเที่ยว” ว่า หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นยังคงต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้ว การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความล้มเหลวได้ ได้เสนอหลักการบริหารจัดการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

4.1) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม ความต้องการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในรูปของการเป็น คณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการ และการสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

4.2) องค์กรในพื้นที่ เช่น สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่นๆ

4.3) ธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล มีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกัน

4.4) ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ (Local Participation)

ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อย (Subsystems) องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) ที่สำคัญจำแนกได้เป็น 3 ระบบ (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2544: 6) คือ

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึง สภาพทางกายภาพของทรัพยากร อาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชน และท้องถิ่น

(2) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ

(3) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรม รูปแบบ หรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

นอกจากนี้ การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ใดๆ ก็ตาม ต้องมีการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการตรวจสอบทั้งกระบวนการ ด้วยดัชนีชี้วัด (Indicators) ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน ซึ่งจะต้องมีประเด็นสำคัญ 7 มิติ ได้แก่

(1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่ตั้ง การเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว

(2) การรักษาสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การจัดการขยะมูลฝอย คุณภาพน้ำ อากาศ เสียง และความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม

(3) เศรษฐกิจ สังคม ประกอบด้วย ผลประโยชน์ชุมชน ความสามารถในการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน และวัฒนธรรม

(4) ศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย คุณค่าทางอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคม

(5) ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประกอบด้วย คุณค่าทางสุนทรียภาพ ประวัติศาสตร์โบราณคดี คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา คุณค่าทางสังคม ขนาด สภาพกายภาพในปัจจุบัน และความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ

(6) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา ประกอบด้วย ผลประโยชน์ ความคุ้มค่าในการเรียนรู้ วิธีการเผยแพร่เนื้อหาความรู้ การปรับปรุงปัจจัย และกระบวนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

(7) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรและพลังงาน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย บุคลากร งบประมาณ ระเบียบข้อบังคับ และการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2544: 47-66)

นอกจากนี้ ยังต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญเพิ่มเติมอีกด้วย คือ การประเมินความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ซึ่งสามารถพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ

(1) ความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ (physical carrying capacity) คือ แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามความประสงค์

(2) ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม (social carrying capacity) คือสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละลักษณะจะมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป

(3) ความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศ (ecological carrying capacity) คือ สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในแต่ละบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่จะรับได้ต่อการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาที่เกิดจากการพัฒนาสถานที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะการพัฒนาสถานที่ใดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อาจต้องมีการสูญเสียทรัพยากรบ้างไม่มากนักน้อย แต่ต้องมีความคุ้มค่ากับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยว คือ การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ มิฉะนั้นการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและอาจประสบความล้มเหลวได้

1.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) ความหมายของวัฒนธรรม

เสถียร โกเศศ นาคะประทีป (2555: 55) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม อันมีความหมายได้หลายนัยแล้วแต่จะมุ่งมองวัฒนธรรมในแง่ใด ซึ่งวัฒนธรรมนี้มนุษย์เองเป็นผู้สร้างและปรับปรุงจากธรรมชาติและเรียนรู้จากกันและกัน ดังนั้น วัฒนธรรมจะเจริญหรือเสื่อมก็อยู่ที่คนในสังคมนั้นๆ ทั้งนี้ วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ

(1) วัฒนธรรมวัตถุ เช่น สิ่งปลูกสร้างต่างๆ อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย อาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น

(2) สถาบันสังคม กิจกรรมที่จัดตั้งเป็นระเบียบขึ้นไว้เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่สังคมสนใจในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างปรกติสุข ปราศจากการเบียดเบียนที่กดขี่กัน อย่างมีสวัสดิภาพสังคม เช่น การจัดระเบียบครอบครัว การถ่ายทอดวัฒนธรรมรุ่นต่อรุ่น และโครงสร้างทางการเมือง เป็นต้น

(3) จิตใจ เช่น วัฒนธรรมทางความเชื่อ ศาสนา เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยว จิตใจยามมีทุกข์ เดือดร้อน หรือเป็นเครื่องกำหนดบังคับใจไม่ให้ประพฤติชั่ว

(4) สุนทรียภาพ การสร้างสิ่งที่เป็นความงาม ความไพเราะ เรียกว่า ศิลปะ ซึ่งแบ่งออกเป็น ศิลปะบริสุทธิ์ (Pure arts) ศิลปะประยุกต์ (Decorative arts)

(5) ภาษา วัฒนธรรมจะยืนยงและมีความสุขความเจริญงอกงามได้ อยู่ที่มนุษย์มีภาษา เพราะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคมเพื่อเป็นการสื่อสารความรู้และความรู้สึกแก่กัน

นอกจากนี้ เสน่ห์ นครสันติภาพ (2541: 78) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

(1) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ มิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน

(2) เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการเรียนรู้และการถ่ายทอดของมนุษย์ โดยใช้ภาษาสื่อกลางในการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนมายังคนรุ่นหลัง ดำเนินกันต่อไป ไม่ขาดสาย ภาษาจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม

(3) วิถีชีวิตของมนุษย์หรือแบบของการดำเนินชีวิต เราสามารถจำแนกวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งออกจากสังคมหนึ่งได้ โดยไม่ถือว่าเป็นวัฒนธรรมของใคร สูงต่ำ ล้าหลัง หรือ ป่าเถื่อนกว่าวัฒนธรรมหนึ่ง

(4) เป็นสิ่งที่ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สำหรับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536: 59) ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม หมายถึง วิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทั้งระบบความรู้ ความคิด หรือความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการหรือแบบแผน และมีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์” ในทำนองเดียวกัน พัทยา สายหู (2514: 68) ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายถึง แบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่มสมาชิกเรียนรู้รับถ่ายทอดกันไปด้วยการสั่งสอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม” สอดคล้องกับ สุริพร พิพัฒน์นิติกร (2542: 7) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า “วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ วิถีชีวิต ซึ่งสมาชิกในสังคมเป็นเจ้าของและมีการถ่ายทอดต่อกันมา” นอกจากนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541: 70) ได้ระบุไว้ว่า “วัฒนธรรม คือ สิ่งที่สร้างขึ้นจนกลายเป็นทั้งอารมณ์ ความรู้สึก และแบบแผนพฤติกรรมสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้อย่างไม่สิ้นสุด” นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2536: 99) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแผนในความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยที่มนุษย์เป็นผู้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระเบียบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ” สำหรับ อมรา พงศาพิชญ์ (2541: 1) ยังได้ระบุเพิ่มเติมอีกว่า “วัฒนธรรม คือ ระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ซึ่งต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง วัฒนธรรมในสังคมแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์และจับต้องไม่ได้ ได้แก่ ภาษาพูด ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ กริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ได้แก่ อาคารบ้านเรือน วัด ศิลปกรรม ประติมากรรมต่างๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ใช้เป็นประจำทุกวัน” อีกทั้ง กาญจนา แก้วเทพ (2539: 35) ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรม คือ สิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น การก่อตัวของโครงสร้างทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา” นอกจากนี้ เซนทร์ วิวัฒน์บวรวงศ์ (2543: 19) กล่าวเสริมว่า “การส่งเสริมชุมชนให้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องให้ความสำคัญในการให้ชุมชนเป็นแกนกลางในการพัฒนาหรือส่งเสริมในสิ่งที่เป็นของท้องถิ่นนั้น ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยดึงผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยเพื่อช่วยในการอนุรักษ์

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของหมู่คณะ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน

2) ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2537: 32-37) สรุปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า การสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านและพัฒนาไว้เพื่อการท่องเที่ยว นั้น หากเมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมแล้ว งานศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมบางอย่างก็ถูกปล่อยปละละเลยให้สูญหาย ด้วยสาเหตุของประโยชน์ใช้สอยน้อย ความไม่จำเป็นหรือความไม่สะดวกต่อวิถีชีวิตสมัยใหม่ ตลอดจนอิทธิพลของความเจริญหรือความเป็นเมือง แต่เมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาสู่ท้องถิ่นนั้น กระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมพื้นบ้านขึ้นมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้น 2 ทาง คือ การอนุรักษ์หรือสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540: 10) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลก ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ข: 38) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งให้ความรู้และความภาคภูมิใจที่เน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม สำหรับ ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543: 65) ยังได้กล่าวเสริมอีกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมใช้วิถีชีวิตเก่าๆ ที่กำลังสูญหายไป ในบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และงานเทศกาล เป็นต้น ทั้งนี้ ชูเกียรติ นพเกตุ (2542: 29) ได้กล่าวคล้ายกันว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ นอกจากนี้ สมพร มณีไมตรีจิต (2539: 14) กล่าวว่า เสริมว่า วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือมีลักษณะที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว นั้น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน เทศกาล งานประเพณี งานศิลปหัตถกรรม และสินค้าท้องถิ่น ตลอดจน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอัตลักษณ์ไมตรีของคนไทย อีกทั้ง พงศธร เกษสำลี (2539: 5) ได้ระบุไว้ว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ โบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางศาสนา และงานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ งานเทศกาลประเพณี งานศิลปหัตถกรรม และสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ รวมถึง ชีวิตและอัตลักษณ์ไมตรีของประชาชนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ วรรณา วงษ์วานิช (2546: 146) ได้ศึกษารวบรวมเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมงานเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่างๆ เป็นการสืบทอดและ

รักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไว้ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

(1) เป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของแต่ละท้องถิ่น และสมควรที่จะดำรงรักษาให้คงอยู่ไว้สืบต่อไป

(2) เจ้าของพื้นที่ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการ และการอนุรักษ์

(3) มีวิทยากรและมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น

(4) มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับ ทั้งความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความประทับใจ ประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 284-290) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ความเข้าใจ และซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นๆ ในขณะที่เดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในด้านการสร้างรายได้และการจ้างงาน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และได้ระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ว่า มี 4 ประการ คือ

(1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าประวัติดาวาศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยววันั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกัน ก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

(2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก และการขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

(3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

(4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและผู้คนของตนเองด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้จะต้องเคารพใน

วัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจ ในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ อีกทั้งต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคล วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นให้น้อยที่สุด ในขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการสร้างรายได้และการจ้างงาน อันนำมาซึ่งการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม และการเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวด้วย

3) ลักษณะของการท่องเที่ยววัฒนธรรม

เพียกานต์ นามวงศ์ (2552: 18-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ 9 ประการ คือ

3.1) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่า ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

3.2) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วย ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้เกิดผลกระทบให้น้อยที่สุด

3.3) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น ในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

3.4) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่า ต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3.5) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ยึดหลักที่ว่า ต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

3.6) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3.7) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่า ต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.8) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะดวกของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่า ต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

3.9) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่า ต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

4) องค์ประกอบของการท่องเที่ยววัฒนธรรม

เพียงกานต์ นามวงศ์ (2552: 19-20) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าควรมี 6 ด้านที่สำคัญ ดังนี้

4.1) องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่ประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

- (1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- (2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ
- (3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง
- (4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- (5) ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
- (6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
- (7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- (8) วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียม

การรับประทานอาหาร

- (9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ
- (10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

4.2) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4.3) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและได้รับผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.4) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.5) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และรับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

4.6) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5) ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ฉัตรเฉลิม องอาจธนศาล (อ้างถึงใน บุษเกศน์ อินทรปาสาน และคณะ, 2558: 35) ได้กล่าวถึงแนวคิดใหม่ของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ว่าสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

5.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์

5.2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ

5.3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/Village tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบท ที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ และมีความโดดเด่น

5.4) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) คือการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ

5.5) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Religious tourism)

หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำความรู้ สัจธรรม แห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์ และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี เพิ่มขึ้น

Timothy and Nyaupane (2009, อ้างถึงใน วรสิทธิ์ ดันดินิพันธุ์กุล และ คณะ, 2558: 35) ได้ศึกษารูปแบบผลผลิตของการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศกำลัง พัฒนา ซึ่งสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ ตามลักษณะที่ตั้ง กิจกรรม เทศกาล และโบราณวัตถุ รวมถึง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว โดยแบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงมรดกที่เก่าแก่ ที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่คือ การแสวงบุญ การไถ่บาป และการเข้าถึงพระเจ้า การแสวงบุญจึงเป็นการท่องเที่ยว เชิงมรดกทางวัฒนธรรม เพราะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ส่วนใหญ่คือโบราณสถาน เส้นทางแสวงบุญกลายเป็น ส่วนหนึ่งของทรัพยากรสำหรับมรดกทางวัฒนธรรมไปด้วย ในที่สุดรูปแบบของพิธีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้กลายเป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อีกด้วย

(2) การท่องเที่ยวของคนพลัดถิ่น (Diaspora) นั้น เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว เชิงมรดกทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ส่วนตัว ซึ่งเกิดจากการอพยพลี้ภัย เพราะปัญหาทางการเมืองและ รัฐส่วนหนึ่ง การท่องเที่ยวโดยกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดของบุพการี ได้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นหาตนเอง และสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมขึ้นมา

(3) การท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Culture) ได้กลายเป็นส่วนหนึ่ง ของมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญในประเทศกำลังพัฒนา โดยรวมเอาภูมิทัศน์เกษตรกรรม วิถีชีวิตแบบ ชุมชนกสิกรรม งานหัตถศิลป์ ศิลปะ ภาษา ดนตรีพื้นถิ่น การประกอบพิธีทางศาสนา และองค์ประกอบ อื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จนกลายเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยที่มีการตอบสนองความสนใจ ในวิถีชีวิตของคนสามัญ โดยเกิดกระแสการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นถิ่นมีชีวิต (Living Folk Museum) ขึ้นในหลายที่ แต่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องของความแท้ และการแสดงแทนที่ไม่ถูกต้องกับ ความเป็นอยู่จริงของชุมชน

(4) มรดกทางการทำอาหาร (Culinary Heritage) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่มีชีวิตและมรดกของประเทศกำลังพัฒนาที่ได้รับความสนใจสูงในโลกตะวันตก ศิลปะการทำอาหาร รวมถึงกระบวนการเตรียมและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นผลผลิตของวัฒนธรรม เพราะสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ของผู้ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคนในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสภาพทางภูมิประเทศ

(5) เมืองประวัติศาสตร์และมรดกทางการก่อสร้าง (Historic cities and built heritage) ในประเทศที่กำลังพัฒนา สะท้อนรูปแบบวัฒนธรรมที่ไม่มีกระบวนการของอุตสาหกรรมเข้ามา เกี่ยวข้อง เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความมีชีวิตสูงขึ้นไปแบบเป็นรูปร่าง (organic morphology)

และในบางที่ อาจผสมผสานกับวัฒนธรรมของประเทศอาณานิคมตะวันตก (Colonial) จึงมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

(6) ซากโบราณสถาน (Archaeological site) โดยถือเป็น อดีตที่จับต้องได้ของวัฒนธรรมพื้นถิ่น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังแบ่งได้อีก 5 ประเภท ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวและได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(2) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี (Culture and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อความเพลิดเพลินและศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ อีกทั้งยังได้ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม บนพื้นฐานความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

(3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourisms/Village Tourisms) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

(4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม ได้แก่ การนวด การอบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกัน บุซเกตน์ อินทรปาสาน และคณะ (2558: 35) ได้อ้างถึงวัฒนธรรมในมิติของการท่องเที่ยวเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบ

การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมค่อนข้างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักสนใจ และต้องการเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นที่แตกต่างไปจากประเทศของตัวเอง โดยผ่านการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ซึ่งหมายรวมถึง ศิลปะทุกแขนงทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ตลอดจนมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งหมายถึง โบราณสถานและโบราณวัตถุ ซึ่งความสนใจต่อสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานความสนใจดั้งเดิมของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม มีความคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษอีกรูปแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวทั้งสองรูปแบบนี้ มีข้อแตกต่างกันตรงที่ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมให้ความสำคัญต่อการสัมผัสวัฒนธรรม ซึ่งมีสภาพเป็นวัตถุหรือการแสดง ในขณะที่การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ให้ความสำคัญกับการสัมผัสวัฒนธรรม โดยผ่านวิถีชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

- (1) การท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ (Historical Tourism)
- (2) การท่องเที่ยวชมเทศกาลและงานประเพณี (Traditional Tourism)
- (3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตมีชีวิต (Living Culture Tourism)
- (4) การท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism)
- (5) การท่องเที่ยวทางศาสนาหรือแสวงบุญ (Religious/Pilgrimage Tourism)
- (6) การท่องเที่ยวมรดกทางการทำอาหาร (Culinary Heritage Tourism)
- (7) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism)

1.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ฟิลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler, 1990) ได้อธิบายถึง การเกิดพฤติกรรมของผู้บริโภค ตามทฤษฎีสั่งเร่ง (Stimuli) และการตอบสนอง (Response) หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “S-R model” หรือแบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) แบบจำลองนี้ จึงเรียกว่า “S-R theory” โดยมีรายละเอียดของทฤษฎี ดังนี้

- 1) สิ่งกระตุ้น (Stimulus) สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองภายในร่างกาย (Inside stimulus) และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ สิ่งกระตุ้นถือว่าเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้า (Buying Motive) ซึ่งอาจใช้เหตุผลจูงใจซื้อด้านเหตุผล และใช้เหตุผลจูงใจซื้อด้านจิตวิทยา สิ่งกระตุ้นภายนอกแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1.1) สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimuli) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดสามารถควบคุมและจัดให้มีขึ้น เป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ประกอบด้วยส่วนประกอบ 4 ประการ หรือ 4P's (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) ดังนี้

1.1.1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายผลิตภัณฑ์โดยธุรกิจเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตรายินค้า บริการและชื่อเสียงของผู้ขาย

1.1.2) ราคา (Price) หมายถึง การกำหนดราคา สินค้า ให้เหมาะสมกับราคาผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาจากลูกค้าเป้าหมาย

1.1.3) การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) คือ ช่องทางหรือสถานที่ที่ใช้ในการจัดจำหน่ายสินค้า และบริการ ซึ่งประกอบ การขนส่ง คลังสินค้า และสถานที่จำหน่ายสินค้า

1.1.4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตรายินค้าหรือบริการหรือความคิด หรือต่อบุคคล โดยใช้เพื่อจูงใจ (Persuade) ให้เกิดความต้องการ เพื่อเตือนความทรงจำ (Remind) ในผลิตภัณฑ์ โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรม การซื้อ หรือเป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ หรือเป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติ และพฤติกรรม การซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขาย (Personal selling) ทำการขาย และการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คน (No person selling) เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประการ องค์การอาจเลือกใช้หนึ่งหรือหลายเครื่องมือ ซึ่งต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบประสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication : IMC) โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับลูกค้า ผลิตภัณฑ์ คู่แข่งขัน โดยบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันได้

1.2) สิ่งกระตุ้นอื่นๆ (Other Stimuli) สิ่งกระตุ้นอื่นๆ จะเป็นสิ่งกระตุ้นภายนอกองค์กร นักการตลาดไม่สามารถควบคุมได้ สิ่งกระตุ้นเหล่านี้ ได้แก่

1.2.1) สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค ล้วนมีอิทธิพลต่อความต้องการของบุคคล

1.2.2) สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technology) เช่น เทคโนโลยีใหม่ ในการผลิตและแปรรูปสารสกัดที่ได้จากธรรมชาติ เป็นต้น

1.2.3) สิ่งกระตุ้นด้านการเมือง (Political) เช่น การเพิ่มหรือลดภาษี สินค้าบางชนิดของรัฐบาล พระราชบัญญัติยา และการควบคุมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

1.2.4) สิ่งกระตุ้นด้านวัฒนธรรม (Cultural) เช่น งานประเพณี เทศกาลต่างๆ หรือค่านิยมทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งผ้าไทย การท่องเที่ยวไทย การร่วมงาน เทศกาลสงกรานต์ เข้าพรรษา เป็นต้น

2) กล่องดำความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's black box) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ที่เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black box) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขาย ไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัย ดังนี้

2.1) ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer characteristics) มีอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ คือ

2.1.1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factors) วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกพันบุคคลในกลุ่มไว้ด้วยกัน บุคคลเรียนรู้วัฒนธรรมของเขาภายใต้กระบวนการทางสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการและพฤติกรรมของบุคคล วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น วัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมกลุ่มย่อย หรือชนบทรอบนิยมประเพณี และชั้นสังคม

2.1.2) ปัจจัยด้านสังคม (Social factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ลักษณะทางสังคมประกอบด้วย กลุ่มอ้างอิงครอบครัว บทบาท และสถานะ

2.1.3) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) การตัดสินใจของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลของคนด้านต่างๆ ได้แก่ อายุ ขั้นตอน วัฏจักรชีวิต ครอบครัว อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการดำรงชีวิต บุคลิกภาพ และแนวความคิดส่วนบุคคล

2.1.4) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological factor) การเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพลจากกระบวนการทางจิตวิทยา 6 อย่าง คือ การสนใจ ความเข้าใจ การรับรู้ความเชื่อทัศนคติ และการเรียนรู้

2.2) กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อ (Buyer decision process) ประกอบด้วยขั้นตอนการรับรู้ความต้องการ (ปัญหา) การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือกของการตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3) การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) การตอบสนองหรือการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อหรือผู้บริโภค จะมีการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1) การเลือกผลิตภัณฑ์ เช่น การเลือกผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีทางเลือก คือ ทะเล ภูเขา ล่องแก่งผจญภัย

3.2) การเลือกตราสินค้า เช่น ถ้าผู้บริโภคเลือกสายการบินสำหรับเดินทางท่องเที่ยว จะเลือกนกแอร์ ฯลฯ

3.3) การเลือกผู้ขาย เช่น นักท่องเที่ยวจะเลือกร้านอาหาร โดยจะเลือกที่เดินทางสะดวก และมีที่จอดรถ เป็นต้น

3.4) การเลือกเวลาในการซื้อ เช่น นักท่องเที่ยวจะเลือกเวลาท่องเที่ยวในวันหยุด

3.5) การเลือกปริมาณการซื้อ เช่น นักท่องเที่ยวจะเลือกกว่า จะเที่ยวเป็นแพ็คเกจ หรือจะเที่ยวเป็นโปรแกรมเดียว เป็นต้น

1.2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism / CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี, 2546: 14) หรือเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ไม่ใช่รายได้หลักของคนในชุมชน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548: 2) ซึ่งลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว นั้น โดยนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน ในขณะเดียวกัน ก็มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่คิดวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ การประเมินผลโครงการและการรับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (สินธุ์ สโรบล, 2546: 235-236) โดยหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation) อันรวมถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวซึ่งชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่า Community-Based Tourism คือ ชื่อเต็มของการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือที่เรียกและจดจำง่ายๆ ว่า CBT ซึ่งคือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีการวางแผน การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน เพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน โดยมีหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งหมด 10 ข้อ ดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม

6. ชุมชนยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

จากหลักการ 10 ข้อ จะเห็นได้ว่า CBT เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักถึงการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2560: 18)

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Management) หมายถึง การให้โอกาสชุมชนยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทร่วมดำเนินการ คือ ร่วมวางแผนการจัดการด้วยกัน ร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนด้วยกัน และได้รับผลประโยชน์ ทั้งรายได้และผลกำไรอย่างเสมอภาคกัน (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544: 113) ในขณะเดียวกันการจัดการที่ดีย่อมทำให้เกิดการคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน อันจะส่งผลถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่นั้นต่อไป (มธุรส ปราปไพรี, 2545: 29) โดยหลักการสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ เป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมได้รับประโยชน์ และผู้ที่รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสูงสุดต้องเป็นคนในชุมชน ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และมีการบำรุงรักษาอย่างดีที่สุด (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548: 1) หรืออาจกล่าวได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเน้นให้ความสำคัญกับ “การมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง” นั่นเอง (สินธุ์ สโรบล, 2546: 60) ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีลักษณะ ดังนี้

- (1) การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และตอบสนองความต้องการของชุมชน
- (2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นเจ้าของ
- (3) ชุมชนเป็นผู้จัดการเอง
- (4) เน้นหนักการพัฒนาแบบองค์รวม
- (5) ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการเที่ยวชม การร่วมกิจกรรม การพูดคุย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ
- (6) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
- (7) ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- (8) การท่องเที่ยวนี้จะต้องไม่ใช่รายได้หลักของชุมชน ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดรายได้ รวมถึงมีการกระจายรายได้สู่สาธารณะชนของชุมชน

(9) สามารถเข้าใจชุมชนหรือเข้าใจการท่องเที่ยวของชุมชนได้ โดยไม่ต้องอาศัยวิทยากรหรือคนภายนอก (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548: 3)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ชุมชนจะสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยเพื่อกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชน เพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง จะมีการกระจายและจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันอย่างไร ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดของชุมชนก็คือ “การมีส่วนร่วมในทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อส่วนรวม” และยังต้องมีหลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ดังนี้

- (1) ต้องเป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
- (2) สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิด วางแผน ทำกิจกรรม ติดตาม ประเมินผล เรียนรู้ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน
- (3) มีองค์กรชาวบ้านหรือชมรม เพื่อเข้ามารับผิดชอบในการบริหารจัดการ
- (4) รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรมต้องคำนึงถึงความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
- (5) มีกฎและกติกาสำหรับการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่กำหนด
- (6) มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรชาวบ้านและนักท่องเที่ยว
- (7) มีความสะอาด ปลอดภัย และมีอัตราค่าใช้จ่ายที่เป็นธรรมกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยว
- (8) รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมีส่วนไปสนับสนุนดูแลการพัฒนาชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อม
- (9) การท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน
- (10) องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ และพร้อมที่จะหยุดเมื่อเกินความสามารถที่จะจัดการได้ (วีระพล ทองมา, 2551: 15-17)

นอกจากนี้ ยังสามารถอธิบายลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้จากการประมวลองค์ความรู้และประสบการณ์จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือ ออกเป็น 5 บริบทที่แตกต่างกัน (สินธุ์ สโรบล, 2546: 231-235) ได้ดังนี้ คือ

- (1) การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่แหล่งทรัพยากรอันหลากหลายของชุมชน เน้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ชุมชน

ท้องถิ่นมีสำนึกและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประเพณีของตน สามารถอธิบายให้คนนอกหรือนักท่องเที่ยวได้รู้และเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น อันรวมไปถึงพัฒนาการของวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

(2) การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการจัดการ เน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเงื่อนไขของการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมทั้งมีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต โดยเน้นให้การท่องเที่ยวมีการจัดการอย่างยั่งยืน ภายใต้เงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติ ในฐานะเป็นวิถีชีวิตที่เกื้อกูลในระบบนิเวศเดียวกัน ซึ่งไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้

(3) การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของกระบวนการและกิจกรรม เน้นให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาจมีการรวมตัวกันของชุมชนหลายแห่ง สร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรหรือจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อให้การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อการจัดทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยว

(4) การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการคำนึงถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน โดยมีจุดหมายปลายทางในการกลับมาบำรุงดูแลรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยในทางปฏิบัติ ท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้ อาจเริ่มต้นจากชุมชนระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง

(5) การท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติของการพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นความพยายามจะชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการพัฒนาองค์กรชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะใช้วิธีการบูรณาการภายใต้การประสานประโยชน์ของการพัฒนาด้านต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทั้ง 3 มิติ (สินธุ์ สโรบล, 2546: 237-239) ดังนี้

(1) มิติด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งกระตุ้นชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ระบุปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เพื่อจำกัดการพัฒนาและดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยพยายามหลีกเลี่ยงเพื่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

(2) มิติด้านเศรษฐกิจ มุ่งให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยนำฐานทรัพยากรซึ่งเป็นสินทรัพย์ร่วมหรือสมบัติสาธารณะมาเป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้อย่างเสมอภาคและยุติธรรม โดยมีการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิด สร้างฉันทานุมัติกันว่าการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่อย่างแท้จริง และชาวบ้านเข้าใจตรงกันว่า การท่องเที่ยวเป็นเพียงช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มิใช่มุ่งให้เป็นรายได้หลักของชุมชนแต่อย่างใด

(3) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งใช้กิจกรรมต่างๆ รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาจมีการจัดการในรูปของการก่อตั้งจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การรวบรวมภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมมุขปาฐะ และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ด้านภูมิปัญญา

ทั้งนี้ควรยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับทางธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับทางสังคม วัฒนธรรม อันเป็นทางเลือกใหม่ของการจัดการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีการผลานการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

อย่างไรก็ตาม ในการวัดความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถประเมินได้จากองค์ประกอบที่สำคัญ 17 ประการ (Bill Baker, 2006 อ้างใน สุจิตราภา พันธวิไล และธีรเทพ ขนไมตรี, 2550: 18-20) ดังนี้ คือ

(1) การท่องเที่ยวที่สามารถจะสนองความต้องการของผู้อาศัยในชุมชนเองและนักท่องเที่ยวได้นั้น ต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการที่สมดุลต่อผลกระทบ ทั้งด้านบวกและด้านลบที่จะได้รับการจัดการท่องเที่ยว

(2) การวางแผนสู่ความสำเร็จควรพิจารณาถึงแหล่งท่องเที่ยว การตลาด สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว การบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ การจัดสรรเงินทุนและการสนับสนุนธุรกิจ ตลอดจนปัญหาขององค์กร

(3) ความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน โดยชุมชนต้องตื่นตัวที่จะสร้างความสัมพันธ์และจับมือกับภาคธุรกิจต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

(4) ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจริง นักท่องเที่ยวย่อมต้องการมีประสบการณ์ที่ดีกับเอกลักษณ์ เรื่องราว รูปแบบ ประวัติศาสตร์ ชุมชน และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนถึงความงามและความมีคุณค่าแห่งสถานที่หรือชุมชนนั้นๆ

(5) ประสบการณ์ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นความสนุกสนานร่วมกันของนักท่องเที่ยวกับพี่น้องในครอบครัวของตน ความประทับใจ ความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อสถานที่ที่ได้ไปชม ประสบการณ์ที่ไม่ธรรมดา การเติมเต็มสิ่งที่ยังขาดหายไปในชีวิต หรือความทรงจำที่ไม่รู้ลืมที่นักท่องเที่ยวได้รับ ไม่เพียงแต่เป็นข้อได้เปรียบที่โดดเด่นเท่านั้น แต่ยังสามารถจะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสู่แหล่งท่องเที่ยวขึ้นได้ด้วย เพราะจุดหมายทางการท่องเที่ยวจะเน้นที่ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และการถ่ายทอดประสบการณ์นั้นๆ ต่อไปอย่างได้ผล

(6) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ง่ายขึ้น ชุมชนที่ต้องการให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ควรจะต้องมีระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยว

(7) สัญญาของเครื่องหมายการค้า การสร้างสรรค์เครื่องหมายการค้าของชุมชนสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะจะเป็นสัญญาบ่งชี้ที่ชุมชนจะขับเคลื่อนทุกสิ่งทุกอย่างสู่นักท่องเที่ยว และยังส่งเสริมให้เกิดมุมมองหรือภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวขึ้นด้วย

(8) ความเป็นผู้นำ การจัดการที่ดี เป็นระบบและสม่ำเสมอ มีความจำเป็นต่อการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนจึงควรจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวขึ้น โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนด้วยวิสัยทัศน์ของความเป็นผู้นำ เพื่อเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จทางการตลาดที่คุ้มค่า และมีประสิทธิผลที่ดีที่สุดต่อชุมชน

(9) ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว และส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจที่ดีแก่แหล่งท่องเที่ยวขึ้นๆ ซึ่งหัวใจหลัก คือ ความสะอาด การต้อนรับที่น่าประทับใจ การดูแลรักษาที่ดีต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน

(10) ความยั่งยืน ชุมชนควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้ยั่งยืน โดยพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ การรักษาทรัพยากรท้องถิ่น การสร้างความพึงพอใจ และประสบการณ์ที่ดีมีคุณภาพ แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบที่เคารพต่อผลประโยชน์ของชุมชน ความสมดุลของสภาพความเป็นจริงและความยั่งยืนกับเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถในการรองรับของสังคม เพื่อนำไปสู่ความพอเพียงของชุมชนในการรับนักท่องเที่ยว

(11) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ทันเวลาและมีสาระครบถ้วน คือหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญต่อการประสบความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นๆ ข้อมูลที่เหมาะสมในช่วงก่อนและระหว่างการเดินทางจะส่งผลอย่างมากต่อจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวจะพัก

อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลจากแผ่นพับ เว็บไซต์ แผนที่ และศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวต่างๆ จะมีอิทธิพลในการตัดสินใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเช่นกัน

(12) คุณภาพที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง คุณภาพในการบริการมีส่วนสำคัญ ทั้งในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวใช้จ่าย การชักจูงให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้งหนึ่ง และการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการพูดต่อๆ กันไปแบบปากต่อปาก ซึ่งมีผลต่อความรุ่งเรืองของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

(13) การเฉลิมฉลองในสิ่งที่แตกต่าง ควรนำความแตกต่างหรือเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นจุดขาย หรือเครื่องหมายการค้าของแหล่งท่องเที่ยววันั้นๆ และควรจะเน้นการสร้างประสบการณ์ซึ่งดูพิเศษและไม่เหมือนใครให้นักท่องเที่ยวด้วย

(14) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากโรงแรมที่พัก ความบันเทิง แหล่งท่องเที่ยว และร้านอาหาร ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญในการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีสัญญาณจราจร ป้ายบอกทาง ห้องน้ำ ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว สวนที่ร่มรื่น และสถานที่จอดรถ การผสมผสานของสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ และอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวด้วยพร้อมกัน

(15) การซื้อป๊อปปูล่าเป็นรายได้หมุนเวียน การที่นักท่องเที่ยวเดินจับจ่ายซื้อของ ถือเป็นรายได้จากภายนอก ที่มีส่วนสำคัญในการดึงดูดเงินทุนจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน เพื่อนำมาเป็นเงินทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในสถานที่นั้น

(16) เงินทุนสนับสนุนที่สม่ำเสมอ ควรมีการสนับสนุนด้านเงินทุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ภาครัฐกิจที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง มีอัตราเติบโตของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและไม่หยุดนิ่ง

(17) ทักษะและความชำนาญ การท่องเที่ยวจัดเป็นผู้สร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นแรงงานที่เป็นกันเอง และเป็นพนักงานมืออาชีพซึ่งต้องการทักษะเชิงกลยุทธ์ และการจัดการที่ดีในทุกๆ ส่วน ภาครัฐกิจจึงควรทำงานร่วมมือกันกับภาคการศึกษาในการผลิตแรงงานที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวให้แข็งแกร่งขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวชุมชน ต้องเกิดจากจิตสำนึกร่วมของชุมชนที่มีความคิดริเริ่มที่ตรงกัน ร่วมกันทำงานอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม ร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามระบบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ โดยอาศัยการผสมผสานความรู้ทางศาสตร์และศิลป์ในการจัดการธุรกิจ คำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เข้ากับคุณภาพของการบริการเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อเป็นแกนหลักและเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ร่วมกันทำงานอย่างมุ่งมั่น ตั้งใจในระยะยาวโดยต้องสร้างจริยธรรม ควบคู่ไปกับการเป็นนักธุรกิจที่ดี ย่อมจะนำชุมชนสู่ผลสำเร็จที่ดีที่สุด สร้างความภูมิใจในตนเองและสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สุจิตราภา พันธุ์ไธ และ อีรเทพ ชนไมตรี, 2550: 21-22)

1.2.5 แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การศึกษาวิจัยชุมชน การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2542: 23) ตามแนวคิดการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมในความหมายนี้จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2548: 195) การมีส่วนร่วมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการพัฒนาใดๆ ก็ตามหากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นก็มีโอกาสจะสำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอจนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนเกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างแท้จริง (อรรพรรณ พันธุ์เนตร, 2541: 25) ในขณะเดียวกัน ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางสังคมของแต่ละบุคคลนั้น ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังรวมถึง สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัยด้วย

ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

(1) พื้นฐานของการเข้าร่วม ว่ามาจากแรงจูงภายในหรือโดยอาศัยอำนาจบาบริหรือแรงบีบคั้นจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจจากชุมชน

(2) รูปแบบของการเข้าร่วม โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง หรือโดยผ่านตัวแทนกลุ่ม ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

(3) ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นลักษณะของความถี่ห่าง จำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอ และฤดูกาลที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

(4) ผลของการเข้าร่วมทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพ เป็นตัวของตัวเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

เจมส์คัลดี ปิ่นทอง (2526: 272-273) ได้แบ่งขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532: 61-63) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาชนบท มี 4 ขั้นตอน คือ

(1) การศึกษาชุมชน คือการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้น ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากงานวิจัย

(2) การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปราย ถกเถียง และแสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับผู้อภิปรายให้ข้อเท็จจริง และสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้ามาอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้น เร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

(3) การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะต้องร่วมด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

(4) การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล เพื่อแก้ไขได้ทันที

ส่วนปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้

- (1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
- (2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- (3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผล
- (4) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี (ปรัชญา เวสารัชช์, 2543: 41)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยที่ทุกฝ่ายต้องร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ คิดค้นปัญหา ร่วมลงทุนและรับผลประโยชน์ตอบแทน ร่วมปฏิบัติงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานต่างๆ ในสังคม รวมตลอดถึงการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเองนอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นรูปแบบจากแนวคิดที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ในสังคมได้พัฒนาความคิด สติปัญญา ความรู้ความสามารถ โดยแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางพัฒนาแบบใหม่ โดยใช้หลักการพัฒนามาจากล่างสู่บนเป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนจะต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชน ที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลอื่นๆ ได้ ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาและกำหนดกิจกรรมของตัวเอง

สำหรับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในทิศทางที่ถูกต้องนั้นควรให้ชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยเริ่มจากการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่นการเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว และการได้รับประโยชน์จากการให้บริการ ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาค้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น ฉะนั้นการเข้ามีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยว ต้องให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น อันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ กลยุทธ์ในเชิงการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีข้อปฏิบัติที่เรียงลำดับความสำคัญ คือ

(1) ความคิดริเริ่มต้องมาจากผู้คนในชุมชนเอง อาจเกิดจากการเข้าใจสภาวะปัญหา หรือได้รับข้อมูลข่าวสาร แล้วนำมาประมวล

(2) เริ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มองเห็นจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละทรัพยากร

(3) มีการร่วมมือร่วมใจกัน รูปแบบเป็นไปโดยเสรีภาพไม่มีการบังคับ สมัครงใจ ตั้งใจ และสนใจที่จะร่วมด้วยตนเอง โดยมีแกนนำเป็นผู้ขยายผลการร่วมมือร่วมใจนั้น ซึ่งมีทั้งแกนนำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(4) มีการสร้างแกนนำรุ่นเยาว์ขึ้นมาทดแทนอย่างต่อเนื่อง

(5) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมมือต้องเกิดผล (Effect) และผลกระทบ (Impact) ต่อคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน (วีระพันธุ์ ชินวัตร และคณะ, 2544)

การใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เป็นการใช่วิธีทางของการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อระดมความคิดของท้องถิ่นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่ ลดการพึ่งพาจากภายนอกชุมชนตามความเหมาะสมทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับและเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เกิดจากการใช้ความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชนหรือตัวแทนของคนในชุมชน และนำผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตได้นั้นเข้าสู่กระบวนการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในฐานะมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนประเภทหัตถกรรมผ้าทอ ซึ่งผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านี้อาจกลายเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนและเกิดกิจกรรมอื่นๆ ต่อเนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

1.2.6 แนวคิดการบูรณาการ

1) ความหมายของการบูรณาการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายบูรณาการรวมหน่วย คือ การนำหน่วยที่แยกๆ กันมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความหมายของการบูรณาการตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Integrate คำว่า บูรณาการ ในความหมายทั่วไป หมายถึง การทำสิ่งที่ยากพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนของขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้นการบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

ประเวศ วะสี (2545) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการเป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ ไปด้วยกัน อย่างลงตัวและอย่างสมดุล

ทิตินา แคมณี (2548) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ โดยการนำหน่วยย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์มาทำหน้าที่อย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ได้แยกเป็นส่วนๆ

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน (Organization-wide Goal) การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) ซึ่งการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายใน ระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 35)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2540) ได้นิยามคำว่า “บูรณาการ” ไว้ว่า “...การทำให้หน่วยงานย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนให้เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว”

ดังนั้น การบูรณาการ จึงหมายถึง การทำให้หน่วยย่อยๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวการบูรณาการนั้น การที่นำหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้ว ก็สามารถเป็นได้หรือจะนำหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ ซึ่งเรียกว่า “บูรณาการ” ทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวยูนีที่เป็นหลักอยู่ 3 อย่าง คือ

(1) การที่มีหน่วยย่อยองค์ประกอบ ขึ้น หรือระดับ ที่นำมาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน คือ ส่วนย่อย

(2) หน่วยย่อยนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่ายืดหยุ่น ปรับตัวได้ รวมถึงมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

(3) เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะเกิดความครบถ้วนบริบูรณ์ โดยมีความกลมกลืน เกิดภาวะได้ที่พอดี หรือสมดุลพอได้ที่ หรือพอดีแล้ว องค์รวมนั้นก็มีชีวิตชีวา สามารถดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นภาวะของการบูรณาการ

ทั้งสามอย่างนี้จึงเป็นตัวยูนีที่จำเป็นตามสภาวะ ส่วนในทางปฏิบัติจะมีหลักและกระบวนการอย่างไร ก็ต้องพิจารณาว่ากันอีกส่วนหนึ่ง แต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือว่า ความพอดีหรือสมดุล ซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของการบูรณาการนั้น จะแสดงลักษณะออกมาให้เห็นเป็นข้อสำคัญ คือเมื่อเป็นองค์รวมแล้ว สิ่งเหล่านั้นมีชีวิตชีวาหรือดำเนินไปด้วยดี โดยเกิดจากคุณสมบัติของมันเอง

โดยสรุปความของ “การบูรณาการ” คือ การจัดสรรและระดมสรรพกำลังขององค์กร ตั้งแต่วัตถุดิบ ทรัพยากร บุคลากร กระบวนการ และปัจจัยต่างๆ โดยทำให้เกิดการประสานร่วมกันอย่างสอดคล้อง กลมกลืนกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การผลิตสินค้าหรือให้บริการที่ลูกค้าพึงพอใจ

2) ประโยชน์ของการบูรณาการ

แนวคิดการบูรณาการถูกนำมาใช้ในการบริหารราชการของรัฐบาลด้านการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การบริหารราชการระดับจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานแบบแยกส่วนมาเป็นการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO) การที่หน่วยงานนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการดำเนินงานก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

2.1) เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานที่ใกล้เคียงกันให้เป็นสิ่งเดียวกัน เกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูคุณภาพรวมทั้งหมด และมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่างๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครบถ้วน

2.2) สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน การสิ้นเปลืองในการใช้ทรัพยากร ทำให้มีทรัพยากรเหลือใช้อย่างอื่นได้

2.3) พนักงานทำงานได้ง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

2.4) ลดความสูญเปล่าของเวลา ความซ้ำซ้อน ในการบริหารช่วยให้การแก้ปัญหาในงานได้อย่างเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่างๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

2.5) ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตาม และตรวจประเมินผลที่ต้องการ ดำเนินการตรวจติดตามและประเมินผลที่ละกิจกรรม หากมีการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการทำให้การดำเนินการติดตามและตรวจประเมินผลเพียงครั้งเดียวสามารถตอบได้หลายเป้าหมาย

2.6) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภายในองค์กร

2.7) เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูในภาพรวมทั้งหมด ก่อนตัดสินใจ และมองปัญหาได้ถูกต้อง รู้จุดเชื่อมโยง และผลกระทบ

2.8) การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวเองอย่างต่อเนื่องด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

2.9) ช่วยขจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ เข้ากันได้อย่างสมบูรณ์

2.10) รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน เบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่างๆ อย่างลงตัว

3) การบูรณาการแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

การบูรณาการในงานวิจัยนี้ จะดำเนินการเชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากประสบการณ์และกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นหลัก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวและบริบทเชิงพื้นที่กับจังหวัดอื่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกในภาพรวม โดยมีแผนการเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะออกมาในรูปของแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่สามารถเข้ากันได้กับสถานการณ์การท่องเที่ยวในภาพรวมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.2.7 เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1) กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ พ.ศ.2558

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 22 ก หน้า 18-19 วันที่ 27 มีนาคม 2558 ได้ออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่งและมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

(1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วย เขตท้องที่จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดระนอง โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

(2) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบด้วย เขตท้องที่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง โดยมีจังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

(3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน ประกอบด้วย เขตท้องที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดสตูล โดยมีจังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

(4) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ประกอบด้วย เขตท้องที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

(5) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ประกอบด้วย เขตท้องที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีจังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

ให้ไว้ ณ วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2558 ลงนามโดยนางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 4 วรรคหนึ่ง ประกอบกับ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวตามที่คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติกำหนด โดยมีการพิจารณา ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตพื้นที่ รวมทั้งให้มีการรับฟังความคิดเห็น

และความต้องการของชุมชนในพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการรักษา พื้นฟู แหล่งท่องเที่ยว หรือการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

2) ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 213 ง หน้า 39 วันที่ 10 กันยายน 2558 ได้ออกประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก โดยอนุมัติคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงออกประกาศกำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563”

ข้อ 2 แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 ให้เป็นไปตามท้ายประกาศนี้

ข้อ 3 ให้นำหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก ดำเนินการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563

ข้อ 4 ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พิจารณาให้การสนับสนุนตามที่เห็นสมควร

ข้อ 5 ให้คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563

ข้อ 6 การใช้บังคับกฎหมายภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 ท้ายประกาศนี้ โดยให้คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก ดำเนินการประสานงานให้สอดคล้องกัน

ข้อ 7 ประกาศนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2558 ลงนามโดยนายมนเฑียร ทองนิตย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ประธานกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3) สถานการณ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ข้อมูลจากแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 แนบท้าย “ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563” ได้ระบุสาระสำคัญของสถานการณ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยภาพรวมการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นร่วมกัน คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นทะเล ชายหาด และเกาะที่สวยงาม อย่างไรก็ตาม แต่ละจังหวัดก็มีความโดดเด่นที่ต่างกันไป ในภาพลักษณ์และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

- (1) กลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง
- (2) กลุ่มท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล โดยมีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และชุมพรเป็นศูนย์กลาง
- (3) กลุ่มท่องเที่ยวพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีจังหวัดระนองเป็นศูนย์กลาง

สถานการณ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก มีแนวโน้มการเติบโตได้ดี โดยพิจารณาจากข้อมูลตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกจังหวัด โดยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในปี 2556 จำนวน 1,124,972 คน สำหรับจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมา คือ จังหวัดเพชรบุรี ชุมพร และระนอง ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงถึง 6,367,176 คน โดยจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยสูงสุด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมา คือจังหวัดเพชรบุรี ชุมพร และระนอง ตามลำดับ ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาถึงจำนวนธุรกิจที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนธุรกิจที่พัก จำนวนห้องพัก ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกสูงสุดในเขต โดยส่วนใหญ่จะอยู่ที่อำเภอหัวหินและปราณบุรีมากที่สุด สำหรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า อำเภอหัวหิน จังหวัดชุมพร และระนอง เป็นจังหวัดที่มีสนามบินในประเทศให้บริการการเดินทาง

มีท่าเรือและมีรถไฟในการเดินทางเข้าถึงและจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร จึงเป็นข้อได้เปรียบของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งสรุปสถานการณ์และประเด็นด้านการท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังนี้ (แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563, 2559: 6-10)

ตาราง 2 สรุปสถานการณ์และประเด็นด้านการท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ด้าน	ประเด็นหลัก
นักท่องเที่ยว / ผู้บริโภค	-นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ และศักยภาพในการท่องเที่ยว -ขนาดของตลาดและการเติบโตของตลาดมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี -ปัจจุบันนักท่องเที่ยวเป็นชาวไทยในทุกจังหวัด มีการกระจุกตัวของเมืองท่องเที่ยว เช่น ชะอำ หัวหิน ปรามบุรี -วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวไม่มาก โดยเฉพาะในจังหวัดชุมพรและระนอง
สถานที่ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	-ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับสูง และเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่ก็เป็นภาพลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น หัวหิน ปรามบุรี ชะอำ เกาะเต่า เป็นต้น ซึ่งในจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดในเขตมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพดี แต่ยังไม่ได้อธิบายให้เห็นที่รู้จักมากนัก ดังนั้น หากมีการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มวันพักเฉลี่ย และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวได้ -ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับสูง และเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่ก็เป็นภาพลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น หัวหิน ปรามบุรี ชะอำ เกาะเต่า เป็นต้น ซึ่งในจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดในเขตมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพดี แต่ยังไม่ได้อธิบายให้เห็นที่รู้จักมากนัก ดังนั้น หากมีการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มวันพักเฉลี่ย และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวได้ -พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าให้มีความหลากหลาย มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ และวิถีชุมชน -แต่ละจังหวัดมีความโดดเด่นของทรัพยากรที่แตกต่าง บนฐานเดียวกัน คือ การเป็นจังหวัดหรือเมืองท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การรักษาสุขภาพ การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้าน	ประเด็นหลัก
ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	-ส่งเสริม สร้างจิตสำนึกผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างมาตรฐาน และความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว -ผู้ประกอบการมีจำนวนไม่มาก และไม่ครอบคลุมการบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังพบปัญหาแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่ขาดศักยภาพที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะมีเพียงแรงงานที่อยู่ในเขตอำเภอหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ ที่อยู่ในส่วนของที่พัก หรือโรงแรมที่มีศักยภาพในการให้บริการในระดับสากลได้ หากเป็นพื้นที่อื่นยังคงพบปัญหาเรื่องแรงงาน -แรงงานส่วนหนึ่งเป็นแรงงานแฝง เช่น แรงงานพม่าในจังหวัดระนองและชุมพร เป็นต้น
โครงสร้างพื้นฐาน	-ขาดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ดีได้มาตรฐาน เพื่อการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก นับได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เส้นทางเชื่อมโยงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก กับเขตอันดามัน หรือภาคใต้ของประเทศไทย -ขาดระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีที่สามารถรองรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้อย่างเพียงพอ เช่น ถนนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จุดบริการ รับส่งและจอดรถ ห้องน้ำที่ได้มาตรฐาน สะอาด สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้สูงอายุ และผู้พิการ -ขาดระบบสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยว
การตลาด ประชาสัมพันธ์	-กิจกรรมทางการตลาดยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม Cluster -การประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมขาดความต่อเนื่องทั้งในกลุ่ม Cluster และนอกกลุ่ม Cluster
การบริหารจัดการ	-ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายและภาคีด้านการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก -ขาดการพัฒนาแผนที่เพื่อการท่องเที่ยว (ได้ตลอด) และเส้นทางการท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก -ขาดการบูรณาการจัดทำแผนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก

ที่มา: แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 หน้า 8-10
ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จากข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า สามารถแบ่งระดับของการพัฒนาการท่องเที่ยวได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวและเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักและมาเยือนจำนวนมาก คือ จังหวัดเพชรบุรี และกลุ่มเมืองท่องเที่ยวรอง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ทำให้ทั้งสองกลุ่มเมืองท่องเที่ยว

มีปัญหาทั้งที่คล้ายกัน และปัญหาที่แตกต่างไปในแต่ละพื้นที่ สำหรับปัญหาด้านการท่องเที่ยวภาพรวมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

- ปัญหาการจัดการและยกระดับคุณค่าและมูลค่าให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

- ปัญหาด้านการตลาด โดยเฉพาะตลาดที่เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ

- ปัญหาด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่ยังขาดเรื่องของคุณภาพการให้บริการเป็นเจ้าบ้านที่ดี จริยธรรมทางธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และทักษะฝีมือแรงงานที่สำคัญในการเป็นเมืองบริการทางการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยว ระบบ ICT และปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน เช่น ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ สนามบินเส้นทางคมนาคมทางบก และอากาศ และระบบขนส่งสาธารณะท้องถิ่น (แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2559-2563, 2559: 10)

4) การวางตำแหน่งทางการท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

ข้อมูลจากแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 แนบท้าย “ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563” ได้สรุปจุดเด่นของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก นำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ได้แก่

- ทะเล ชายหาด
- ทำเลที่ตั้ง ชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ภูมิปัญญาด้านอาหารและวิถีวัฒนธรรม
- ธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ความเป็นนานาชาติ/สากล

โดยมีรายละเอียดการกำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก ได้ดังนี้

ตาราง 3 การกำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จังหวัด	ประเด็นการพิจารณา			การวางตำแหน่ง ทางการท่องเที่ยว
	ความโดดเด่น ของทรัพยากร/องค์ประกอบ ทางการท่องเที่ยว	กลุ่มตลาดเป้าหมาย	วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ จังหวัด	
เพชรบุรี	1. ทะเล ชายหาดที่สวยงาม มีภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และอาหาร 2. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สมบูรณ์ที่กำลังเสนอเป็น มรดกโลกทางธรรมชาติ 3. มีเครือข่ายการท่องเที่ยว 4. มีนโยบายการส่งเสริม การท่องเที่ยวชัดเจน	1. ร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยว ต่างชาติ (นานาชาติ) (ข้อมูลปี 2556) 2. มีชื่อเสียงและ ภาพลักษณ์ด้านการ ท่องเที่ยว ทั้งในและ ต่างประเทศ	“แหล่งผลิตอาหาร และการท่องเที่ยวชั้น นำของ ASEAN”	-ทะเล ชายหาด -การท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาหาร -มีความเป็น นานาชาติ International
ประจวบคีรีขันธ์	1. ทะเล ชายหาดสวยงาม เกาะ อ่าว และทรัพยากร ทางธรรมชาติ โครงการพระราชดำริ 2. สนามบิน 3. ความพร้อมในการให้บริการ ที่เป็นสากล 4. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นเพื่อสุขภาพ การพักผ่อน 5. มีทรัพยากรที่สามารถเชื่อมโยง และพัฒนาสู่สินค้าที่ระลึกได้ คือ สับปะรด และมะพร้าว	1. ร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยว ต่างชาติ โดยเฉพาะ หัวหิน	“เมืองท่องเที่ยว ที่ทรงคุณค่า สับปะรด มะพร้าว ที่หนึ่ง ของโลก”	-ทะเล เกาะ ชายหาด -ธรรมชาติ -แหล่งฟื้นฟูสุขภาพ -กิจกรรม (Festival)
ชุมพร	1. ทะเล เกาะ อ่าว และ ทรัพยากรทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ วิถีวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับทะเล 2. มีศักยภาพในการส่งออก อาหารทะเลได้ดี	1. ร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยว ต่างชาติ (ข้อมูลปี 2556)	“ชุมพรน่าอยู่ สู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน และการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์”	-เกาะ ทะเล ชายหาด -ธรรมชาติ/ การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ -วิถีชีวิต
ระนอง	1. แหล่งน้ำพุร้อน 2. ธรรมชาติ ทะเล เกาะ 3. ชายแดนสู่ประเทศเพื่อนบ้าน 4. ทรัพยากรทางทะเล	1. ร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยว ชาวไทย (ข้อมูลปี 2556)	“เมืองท่องเที่ยว เชิงสุขภาพชั้นนำ การเกษตรสร้างสรรค์ เมืองน่าอยู่ที่ประชาชน มีคุณภาพชีวิต และ ประตูการค้าผ่านแดน ฝั่งอันดามัน”	-ทะเล เกาะ -ธรรมชาติ -วิถีชีวิต วัฒนธรรม -เมืองท่องเที่ยว ชายแดน

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สาเหตุ	ผลที่ได้รับ	แนวทางการจัดการ
	รองรับทางการท่องเที่ยว ที่ชัดเจน -การกระจุกตัวของช่วงเวลา ท่องเที่ยว เช่น เสาร์ อาทิตย์ วันหยุดยาว	ทางการท่องเที่ยว -ขาดการเชื่อมโยงกิจกรรม การท่องเที่ยวให้เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ที่เป็น ภาพลักษณ์ร่วมของ เขตพัฒนาการท่องเที่ยว	- แรงศึกษา วางแผน และ กำหนดมาตรการ ด้านการจัดการทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว
ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อม ของสิ่งอำนวยความสะดวก รองรับนักท่องเที่ยว ของเมืองหลักเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน ปราณบุรี)	-เมืองหลักเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน ปราณบุรี) จะมีปัญหาเรื่องการเดินทาง และระบบโลจิสติกส์ภายใน เมืองหรือย่านท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล	-ข้อจำกัดในการเดินทาง ท่องเที่ยว -เกิดระบบการบริการ ที่ขาดจริยธรรม เนื่องจาก จำนวนนักท่องเที่ยวมาก เช่น ระบบการขนส่ง -ข้อจำกัดในการเดินทาง และการใช้เวลาในเที่ยว	-พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม ของแต่ละจังหวัด -พัฒนาระบบการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยวของแต่ละ จังหวัด อย่างเหมาะสม
ปัญหาความพร้อมใน สิ่งอำนวยความสะดวกและ ความพร้อมในการรองรับ การท่องเที่ยวของเมืองรอง คือ ประจวบคีรีขันธ์ (อำเภออื่นๆ) ชุมพร และระนอง	-เมืองรอง สิ่งอำนวยความสะดวก ยังขาดความพร้อม ในการรองรับนักท่องเที่ยว ที่เหมาะสม โดยเฉพาะ ด้านเส้นทางการคมนาคม เชื่อมโยงในจังหวัด แหล่งท่องเที่ยว และระหว่างจังหวัด -ระบบ ICT เพื่อการรองรับ นักท่องเที่ยว	-ข้อจำกัดในการเดินทาง ท่องเที่ยวไปยังเมืองรอง -ข้อจำกัดในการเดินทาง และการใช้เวลาในการเที่ยว	-พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม ของแต่ละ จังหวัด -พัฒนาระบบการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยวของแต่ละ จังหวัดอย่างเหมาะสม
ปัญหาด้านศักยภาพด้านแรงงาน ด้านการให้บริการ ความเป็น สากล รวมถึงด้านปริมาณ แรงงาน	-ในเมืองหลัก จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน-ปราณบุรี) พบปัญหา การขาดแคลนแรงงาน มีอาชีพและแรงงานที่มี ศักยภาพ -เมืองรอง ปัญหาคือ บุคลากรขาดศักยภาพ ในการรองรับนักท่องเที่ยว นานาชาติได้และทักษะ ความรู้ที่สำคัญ ในการจัดการ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนสุขภาพ ชั้นนำของโลก	-ข้อจำกัดในการให้บริการ นักท่องเที่ยว -สื่อสารไม่ได้ เช่น ภาษา รัสเซีย ทำให้เกิดบุคลากร ท่องเที่ยวแฝง -มีแรงงานต่างชาติ เข้ามาแทนที่แรงงานไทย -ความเข้าใจและทักษะ ในการบริการการท่องเที่ยว กลุ่มสนใจสุขภาพ พักผ่อน พักผ่อน รวมถึงการจัด กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Festivity)	-วางแผนการพัฒนาศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว ทุกระดับ และทุกภาค -ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน ให้ความสำคัญ กับการพัฒนาศักยภาพ

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สาเหตุ	ผลที่ได้รับ	แนวทางการจัดการ
ปัญหาการขยายฐานนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ	-ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาท่องเที่ยว แต่ขาดคุณภาพ ถึงแม้จะมีปริมาณหรือจำนวนมากขึ้น	-นักท่องเที่ยวมากแต่รายได้จากการท่องเที่ยวไม่มาก -นักท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวรองคือ ชุมพรและระนอง มีจำนวนไม่มากนัก และกระจุกตัวในบางพื้นที่ เช่น เกาะเต่า	-วางแผนการจัดการตลาดที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพ -เจาะกลุ่มตลาดที่มีศักยภาพในการจ่ายมากขึ้น
ขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากเมืองหลัก เชื่อมโยงไปเมืองรองคือ ชุมพร และระนอง และการเพิ่มจำนวนวันพัก	-นักท่องเที่ยวต่างประเทศและในประเทศที่มีคุณภาพไปสู่เมืองรองมีน้อย	-ขยายเส้นทางเชื่อมโยง -สร้างแพ็คเกจ/เส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยง -สร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง	-สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปเมืองรอง -สร้างแพ็คเกจ/เส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยง -สร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง
การสร้างอัตลักษณ์และตำแหน่งเมืองท่องเที่ยวของ 4 จังหวัด คือ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง	-จังหวัดในเขตมีทรัพยากรการท่องเที่ยวคล้ายกัน คือ ทะเล ชายหาด เกาะ และทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่คล้ายกัน	-นักท่องเที่ยวจำนวนมาก จึงเลือกเพียงแหล่งเดียวหรือจังหวัดเดียว	-สร้างความแตกต่างในจุดยืนทางการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวและบูรณาการทุกจังหวัดเข้าด้วยกัน ในภาพรวมของการเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกัน
มาตรการด้านความปลอดภัยแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล	-ทำเลที่ตั้งส่งผลทำให้อาจจะเกิดภัยทางธรรมชาติได้ -ในเมืองท่องเที่ยวหลักมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจจะส่งผลต่อความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตได้ -ปัญหาภาพลักษณ์เชิงลบของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวถูกทำร้าย	-นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยจะตัดสินใจเปลี่ยนจุดหมายปลายทาง -ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวระยะยาว	-สร้างหรือพัฒนาหน่วยอาสาสมัครดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว -สร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว -สร้างมาตรการหรือแนวทางในการจัดการและดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
ความสะดวกในการคมนาคม	-เมืองหลัก คือ เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน) ประสบปัญหาความสามารถในการรองรับด้านการเดินทาง -เมืองรอง คือ ชุมพร และระนอง ขาดศักยภาพในการ	-นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยลง	-พัฒนาระบบการเดินทางและคมนาคมขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว -ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจการเดินทางทางอากาศให้กับจังหวัดชุมพรและระนอง

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สาเหตุ	ผลที่ได้รับ	แนวทางการจัดการ
	คมนาคมและการเดินทาง เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว		-พัฒนาเส้นทางการเดินทาง รวมถึงระบบการคมนาคม ขนส่งที่รองรับนักท่องเที่ยว ต่างประเทศได้อย่าง เหมาะสม
มาตรการการควบคุม การดำเนินธุรกิจ และจริยธรรมทางธุรกิจ	-นักท่องเที่ยวมาก เป็นช่องทาง ให้ผู้ประกอบการเอารัด เอาเปรียบได้ โดยเฉพาะ ในหมู่เกาะหรือชายหาด ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก	-ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เสียหาย นักท่องเที่ยว บอกต่อคนที่รู้จักหรือเพื่อน ที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ในระยะยาว	-ส่งเสริมและกระตุ้นให้ ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจ บนฐานของจริยธรรม โดยการให้รางวัลเชิดชูเกียรติ -สร้างมาตรฐานการควบคุม อย่างชัดเจนและใช้มาตรฐาน อย่างเคร่งครัด
ปัญหาสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว การบุกรุกเขตพื้นที่อุทยาน และการจัดการน้ำ อย่างเป็นระบบ	-นักท่องเที่ยวมากเกินไป ความสามารถในการรองรับ ได้ ทั้งในแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ -นักท่องเที่ยวและ ผู้ประกอบการขาดจิตสำนึก -เร่งตรวจสอบ และหา มาตรการการติดตาม และแก้ไขปัญหาการบุกรุก	-ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เสียหาย นักท่องเที่ยวบอก ต่อคนที่รู้จักหรือเพื่อน ที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ในระยะยาว -แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม	-ส่งเสริมและกระตุ้นให้ ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจ บนฐานของจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยการ ให้รางวัลเชิดชูเกียรติ -สร้างมาตรการการควบคุม อย่างชัดเจนและใช้มาตรฐาน อย่างเคร่งครัด
ปัญหาด้านความร่วมมือ ในการพัฒนาเครือข่าย และกลไกการทำงานร่วมกัน ของเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อให้เกิด การทำงานที่มีประสิทธิภาพ มากขึ้น	-ผู้ประกอบการจำนวนมาก มาจากต่างถิ่น ความเข้าใจ และสัมพันธ์ภาพทางสังคม ห่างเหิน เนื่องจากพื้นที่ ของจังหวัดมีความยาวมาก ลำบากในการเดินทาง -มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม ธุรกิจเดียวกัน ยังเชื่อมโยง การเป็นระบบต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ไม่ครอบคลุม	-ขาดการร่วมแรงในการ พัฒนาการท่องเที่ยว ของตนเอง	-สร้างกลไกการทำงานร่วมกัน ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก
ปัญหาการขาดความชัดเจน ในการพัฒนาและเชื่อมโยง เครือข่ายของที่ระลึก โดยอาศัยฐานทรัพยากร คือภูมิปัญญาด้านอาหาร ประมง สัตว์ปศ และ มะพร้าว สูลินค้าที่ระลึก	-ขาดการเชื่อมโยงสินค้า และวัตถุดิบสู่กิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างชัดเจน	-รายได้จากการท่องเที่ยว ไม่มาก -ขาดการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยวทั้งระบบ -กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น	-ยกระดับสินค้าและต้นทุน ทางทรัพยากรสู่สินค้า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ ให้ครบ ทั้ง 5 สัมผัส

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สาเหตุ	ผลที่ได้รับ	แนวทางการจัดการ
สำหรับแหล่งท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ			

ที่มา: แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 หน้า 21-24
ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

6) ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ข้อมูลจากแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563 แนบท้าย “ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เรื่อง แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ.2559-2563” ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มาตรการ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานโครงการ และกิจกรรมการดำเนินงานตามแผน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1) วิสัยทัศน์

“การท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก” ได้ถูกกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยให้คำอธิบายวิสัยทัศน์ไว้ว่า “พัฒนาให้จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง และชุมพร เป็นเมืองจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Leisure) การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (Body Soul and Mind) ที่เน้นเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศที่มีคุณภาพ พำนักระยะยาว และเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของการบริการของทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความสามารถรองรับ นักท่องเที่ยวในระดับสากลได้”

6.2) วัตถุประสงค์

6.2.1) พัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของการพักผ่อนเพื่อสุขภาพที่มีศักยภาพทางการแข่งขันได้ในระดับสากล

6.2.2) พัฒนาทรัพยากรฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยเน้นปัจจัยพื้นฐานทางท่องเที่ยวและปัจจัยพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทุนมนุษย์ และคุณภาพการบริการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก สู่การเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก

6.2.3) ยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางตลาดการท่องเที่ยว เพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

6.2.4) เร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกการขับเคลื่อนเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในเขต ภายนอกเขต และประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในและภายนอกเขต

6.2.5) เร่งสนับสนุนและขับเคลื่อนมาตรการการเยียวยา รักษา และแก้ไขประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ด้านแรงงาน ด้านสภาพแวดล้อม และความปลอดภัย

6.3) เป้าหมาย

6.3.1) เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว/เพิ่มรายจ่ายต่อหัวต่อวันของนักท่องเที่ยว

6.3.2) เพิ่มจำนวนวันพักเฉลี่ย

6.3.3) พัฒนาให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับรางวัลหรือมาตรฐานระดับสากล

6.3.4) เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวและเมืองบริการการท่องเที่ยว

6.3.5) พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งด้านมิติของสังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

6.4) ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อยกระดับการเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพพระดั่งโลกของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- (1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
- (2) การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว
- (3) จำนวนการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เดินทางท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (4) จำนวนของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้รับการพัฒนาสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก
- (5) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชุมชน

กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนาศักยภาพทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกสู่การเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก

กลยุทธ์ที่ 1.2 การพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อรักษาอัตลักษณ์และการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมให้กับชุมชน

กลยุทธ์ที่ 1.3 เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของระบบการจัดการท่องเที่ยว ปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกสู่มาตรฐานสากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางตลาดการท่องเที่ยว เพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ คือ

- (1) ร้อยละของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
- (2) การเพิ่มขึ้นของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (3) การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดรอง ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และชุมพร
- (4) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (5) รักษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเมืองพักผ่อนเชิงสุขภาพชั้นนำของโลก

กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 2.1 ส่งเสริมการตลาดเชิงรุกและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 2.2 ส่งเสริมการตลาดกลุ่มการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเชิงนิเวศของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 2.3 ส่งเสริมการตลาดกลุ่มการท่องเที่ยววิถีชีวิต วัฒนธรรม และโครงการพระราชดำริของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 2.4 ส่งเสริมการตลาดกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 2.5 ส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ภายใต้ชื่อเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ให้นักท่องเที่ยวรับรู้ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดผ่านระบบ ICT ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกการขับเคลื่อนเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ คือ

- (1) เกิดการขับเคลื่อนกลไกการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (2) ร้อยละของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (3) ร้อยละของความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา
- (4) จำนวนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนได้รับการพัฒนา
- (5) จำนวนหลักสูตรการอบรมและพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 3.1 สร้างความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนคลัสเตอร์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 3.2 สร้างความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนคลัสเตอร์การท่องเที่ยวระดับจังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และจังหวัดระนอง

กลยุทธ์ที่ 3.3 พัฒนาคุณภาพการบริการของฝั่งทะเลตะวันตกสู่การเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกระหว่างคลัสเตอร์ และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ คือ

- (1) เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงความร่วมมือไม่น้อยกว่า 5 เครือข่าย/ปี
- (2) เครือข่ายมีการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวร่วมกันไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม
- (3) เกิดการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 4.1 พัฒนาเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 4.2 การเชื่อมโยงขับเคลื่อนคลัสเตอร์การท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ไปยังคลัสเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4.3 การส่งเสริมการลงทุนทางการท่องเที่ยวในกลุ่มของนักลงทุนในประเทศ และต่างประเทศในธุรกิจขนาดใหญ่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 เร่งสนับสนุนและขับเคลื่อนมาตรการการเยียวยา รักษา และแก้ไขประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ด้านคุณภาพแรงงาน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความปลอดภัย

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ คือ

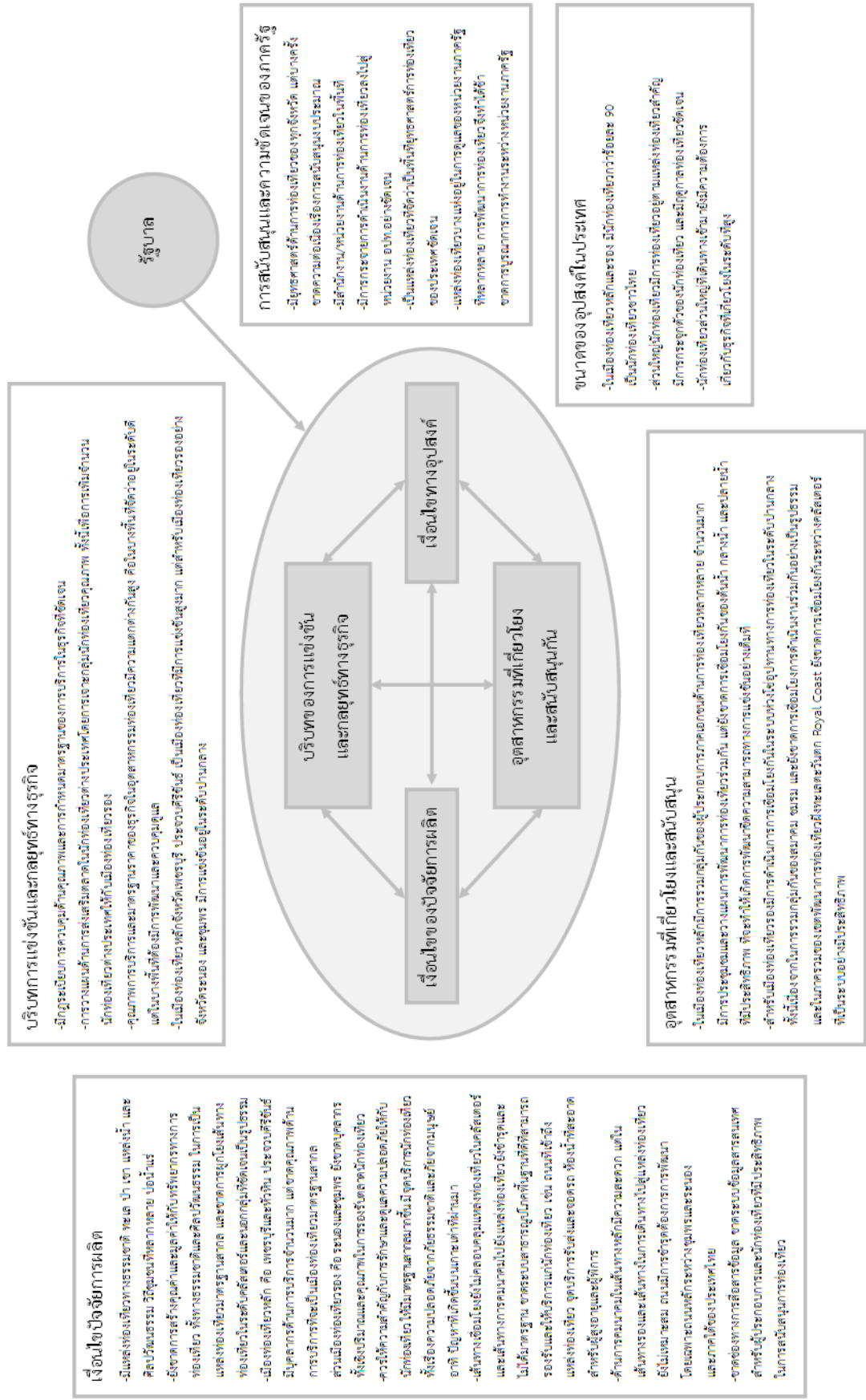
- (1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 85
- (2) จำนวนรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 2
- (3) จำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 1,000 คน

กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 5.1 การแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพแรงงานและมาตรฐานด้านธุรกิจเพื่อรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 5.2 การแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมของเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองรองในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กลยุทธ์ที่ 5.3 การแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยเพื่อรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

แผนภูมิ 2 สรุปการวิเคราะห์ศักยภาพของคลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Diamond Model)

ที่มา: แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พ.ศ. 2559-2563 หน้า 21-24
ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พ.ศ. 2559-2563

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพ 2 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพ 4 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพ 5 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

พรเทพ ลีทองอิน และคณะ (2559: 2-8) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสنگ (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร)” เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว และพัฒนาเว็บไซต์/ระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสنگ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบบูรณาการ (Integrated research) ที่มีการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผลการวิจัย พบว่า (1) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสنگ (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร) ประกอบด้วย 4 เส้นทางคือ (1.1) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้านการสอนและให้ความรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีแหล่งกิจกรรมจำนวน 19 แห่ง สามารถเดินทางเข้าไปถึงแหล่งกิจกรรมได้ทางรถยนต์ และพักแรมได้ที่โรงเรียนและโฮมสเตย์ในชุมชน (1.2) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้านงานสาธารณสุขและดูแลเด็ก มีแหล่งกิจกรรมจำนวน 2 แห่ง โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงในตัวจังหวัดสกลนคร และอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม การเข้าถึงแหล่งกิจกรรมสามารถเดินทางได้ทางรถยนต์ และสามารถพักแรมได้ในโรงแรม รีสอร์ท หรือเกสต์เฮาส์ (1.3) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้านเกษตรและสิ่งแวดล้อมมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจำนวน 2 แห่ง การเข้าถึงแหล่งกิจกรรมสามารถเดินทางได้ทางรถยนต์ และสามารถพักแรมได้ในศูนย์การศึกษาและโฮมสเตย์ในชุมชน (1.4) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีแหล่งกิจกรรมที่มีศักยภาพจำนวน 7 แห่ง การเข้าถึงแหล่งกิจกรรมสามารถเดินทางได้ทางรถยนต์ และสามารถพักแรมได้ในโฮมสเตย์ชุมชน (2) เว็บไซต์และระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสنگ (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร) ได้พัฒนาขึ้น

อรุณศรี ลีจรีจำเนียร และคณะ (2559: ข-ฉ) โดยนำเสนอแผนงานวิจัยชุดโครงการ “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารในภูมิภาคภาคตะวันตก” ซึ่งแผนงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในภูมิภาคตะวันตก โดยมีโครงการย่อย 2 โครงการ คือ การศึกษาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในภูมิภาคตะวันตก และการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารแนวใหม่เพื่อพัฒนาเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหาร โดยโครงการย่อยที่ 1 มุ่งศึกษาศักยภาพของจุดสนใจทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อาหารในภาคตะวันตก และสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารด้านอาหารไทยในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารที่มีศักยภาพ โดยระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิด้านอาหารพื้นถิ่นและสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารและวิถีชีวิต และการสำรวจพื้นที่และจุดสนใจทางการท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ด้านอาหาร ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอาหาร โดยจะใช้แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอนุรักษ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์และความโดดเด่นของแต่ละพื้นที่แล้วจึงจะนำมากำหนดเป็นจุดสนใจทางการท่องเที่ยว และร้อยเรียงเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหาร ซึ่งได้เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 เส้นทางคือ **เส้นทางทรัพย์สมุทร สุธรรษา พาไปชิม, เส้นทางล่องนที เอมอัมพื วิถีไทย และ เส้นทางอาหารไทย หลากมั่งจนา นำเรียนรู้** เมื่อกำหนดเส้นทางแล้วได้จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นตัวอย่างของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารของทั้ง 3 เส้นทาง ไว้ในรูปแบบ 1 วัน (One day trip) 2 วัน 1 คืน (Two days trip) และ 3 วัน 2 คืน (Three days trip) เพื่อใช้ในการแนะนำนักท่องเที่ยวแบบอิสระ และได้ทำการทดสอบศักยภาพของเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารที่ได้ โดยจัดกิจกรรม Familiarization trip ให้กับผู้เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ภาครัฐและเอกชน ตลอดจนนักท่องเที่ยว ผลการทดสอบปรากฏว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในเส้นทางและให้ความเห็นว่ามีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ ส่วนของโครงการย่อยที่ 2 การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารแนวใหม่ เพื่อพัฒนาเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหาร มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากหรือสินค้าที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกเหนือจากโครงการวิจัยทั้ง 2 โครงการ ในแผนงานวิจัยยังรวมการพัฒนากระบวนข้อมูลสำหรับสารสนเทศการท่องเที่ยวตลอดเส้นทางการเรียนรู้อาหารไทย และอัตลักษณ์อาหารไทยท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ โดยได้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์ และทดสอบประสิทธิภาพของฐานข้อมูลดังกล่าว วัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลของการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ด้านอาหาร และเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ภายใต้แนวคิด “เที่ยวไป กินไป เรียนรู้ไป” นั้น ถือเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถใช้ในการสื่อสาร การนัดหมาย และเป็นแนวทางในการจัดรายการนำเที่ยวด้วยตนเองของนักท่องเที่ยวชาวไทยในยุคปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จะรับระบบดังกล่าวเพื่อสานต่อให้เกิดการใช้งานในวงกว้างต่อไป

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ และคณะ (2558: ก-ถ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมประเภทอาคารที่พำอาศัย “เฮือนไต” อย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก (2) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่มณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง (3) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนา

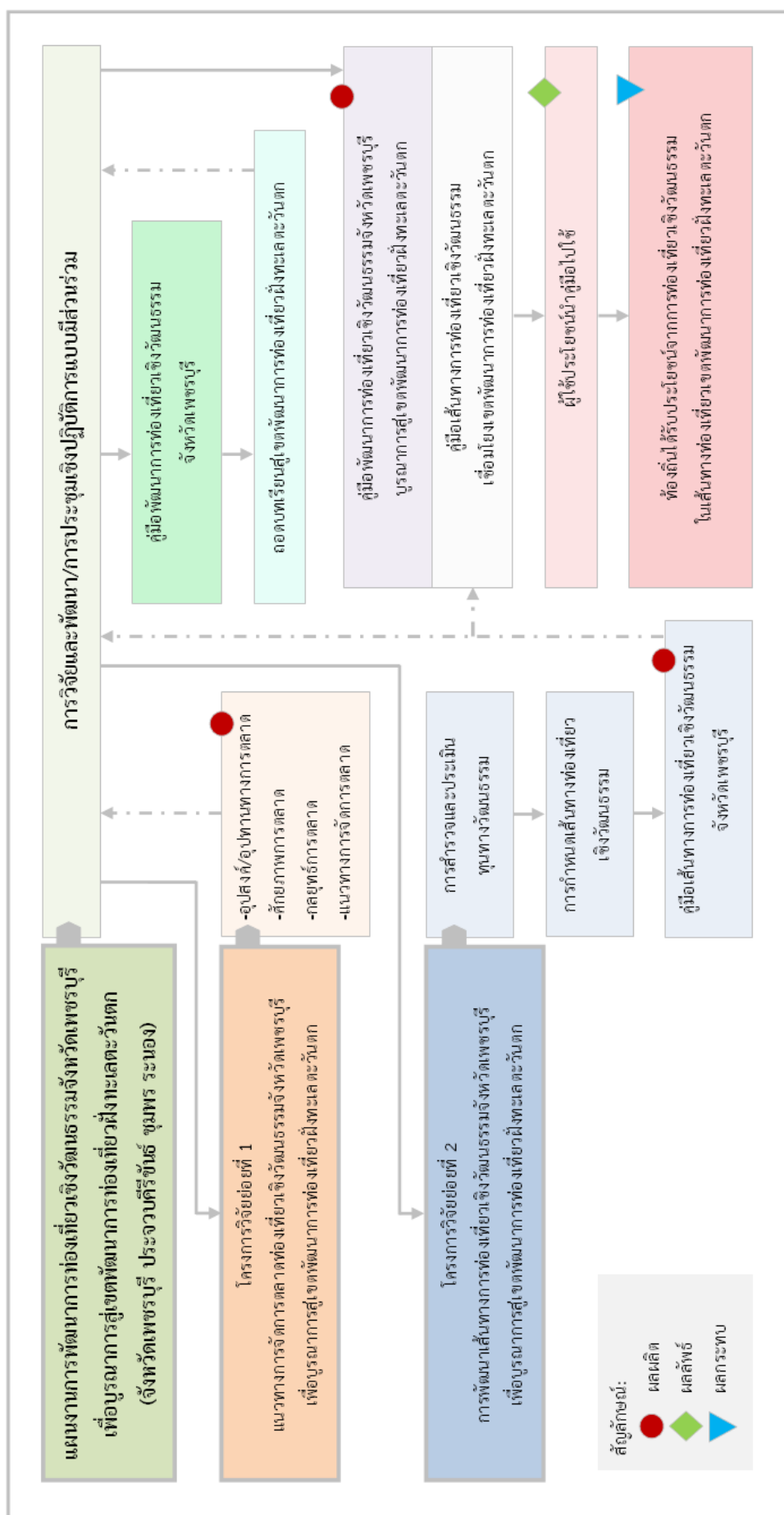
การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมประเภทอาคารที่พักอาศัย “เฮือนไต” อย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก (4) เพื่อให้ได้แนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลฉงชิ่ง สองฝั่งโขง โดยมีขอบเขตพื้นที่ศึกษาเป็นจังหวัดในพื้นที่ล้านนาตะวันออก ที่มีด่านชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน ส่วนในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ศึกษาในพื้นที่เมืองเชียงตุง รัฐฉาน และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ศึกษาในพื้นที่แขวงไซยะบุรี ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพ (exploratory qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเพื่อการสร้างอนาคตร่วมกันของคนในชุมชน การประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ในจังหวัดเชียงราย พื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเฮือนไต คือ พื้นที่บ้านศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ ซึ่งเป็นเฮือนไตลื้อ พื้นที่จังหวัดพะเยาพบที่บ้านธาตุสบแวน อำเภอเชียงคา ซึ่งเป็นชุมชนไตลื้อ บ้านไตลื้อ พื้นที่จังหวัดน่าน พบที่บ้านตีด อำเภอเวียงสา ซึ่งเป็นชุมชนไตยวน เรือนไม้แบบประเพณี ในด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวแบบเฮือนไตในพื้นที่ล้านนาตะวันออก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเภทเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น คือ ความต้องการรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ฝีมืองานช่าง ที่สามารถแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและชาติพันธุ์มากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 3.21$) ด้านความต้องการทากิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการชมความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับ มาก ($\bar{x} = 2.92$) ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น พบความต้องการจัดให้มีการสื่อความหมายให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สำคัญของเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น ค่าเฉลี่ยในระดับ มาก ($\bar{x} = 2.81$) การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเรือนพักอาศัยพื้นถิ่น พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับห้องนอน ประตู และหน้าต่าง มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยในระดับ มาก ($\bar{x} = 2.82$) ส่วนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศโดยผ่านด่านชายแดน พบว่า ส่วนใหญ่มีจุดเริ่มต้นการเดินทางท่องเที่ยวจากประเทศไทย ซึ่งจากการสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลสองฝั่งโขง โดยสอบถามความต้องการทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความต้องการทางด้านปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว มากที่สุด ($\bar{x} = 2.23$) รองลงมาคือ ความต้องการทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.21$) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.16$) ด้านการสื่อความหมายทาง การท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.13$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.02$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ประเภทอาคารที่พักอาศัย “เฮือนไต” อย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก ประกอบด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ของชุมชน การพัฒนาด้านการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรม ด้านการพัฒนากิจกรรมและเส้นทาง การท่องเที่ยว การพัฒนาทางด้านสื่อความหมาย และแนวทางการพัฒนาทางด้านการตลาด ในด้าน แนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง พบประเด็นที่ต้อง พัฒนา คือ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างกฎระเบียบให้เป็นมาตรฐานสากล สามารถ ปฏิบัติร่วมกันได้ และมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสร้างความเข้าใจในระดับหน่วย ในพื้นที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ และร่วมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว ระหว่างประเทศ ตลอดจนมีมาตรการในการอนุรักษ์ รักษาตัวเอือนไต ส่วนการเชื่อมโยงเส้นทางและ กิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมุ่งเน้นที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวิชาการ และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับเอือนไต และนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรมร่วมกับ เจ้าของบ้านหรือคนในชุมชน สำหรับทางด้านการเชื่อมโยงเส้นทาง ควรมีแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนที่มี ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมเป็นจุดมุ่งหมายหลักทางการท่องเที่ยว มีการผสมผสานแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบอื่นอยู่ในเส้นทางด้วย กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ควรผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และการ ลงมือทำ ให้คนในท้องถิ่นมีบทบาทได้เป็นผู้นำเสนอเรื่องราวของตนเอง รวมทั้งมีการเสริมสร้างศักยภาพ ของธุรกิจการท่องเที่ยว ควรมีข้อตกลงทางธุรกิจที่ชัดเจน มีมาตรการในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน พัฒนา ทรัพยากรทุนมนุษย์ในภาคบริการให้มีทักษะในการสื่อสาร ให้มีทักษะและความรู้ในการดูแล ความปลอดภัยและการช่วยเหลือ

ศัซพล จันเพชร และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการบูรณา การทุนทางวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านซากแก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์เพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ภายใต้ทุนทางวัฒนธรรม โดยอาศัยบริบทจาก ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำมาสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีบูรณาการความร่วมมือ พบว่า (1) เมื่อใดที่เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะส่งผล ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการ (2) เมื่อใดที่ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (3) เมื่อใดที่ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเห็นประโยชน์ต่างๆ ร่วมกัน จะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งต่างๆ อย่างมีเอกภาพภายในชุมชน (4) เมื่อชุมชน เกิดองค์ความรู้และเห็นคุณค่าของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น จะนำไปสู่ความหวงแหนในสิ่งเหล่านั้น และ (5) เมื่อใดที่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการ จัดการทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จะทำให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวและสนใจในประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้น

2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปและกำหนด “กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัย” ที่ได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของทั้งแผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)” กับโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง “แนวทางการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก” และโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันตก” ที่ได้แสดงให้เห็นถึงผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 กรอบแนวคิดแผนงาน “การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated Research) ที่มีการที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งสามารถสรุปวิธีการดำเนินงานวิจัยได้ดังนี้

- (1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- (2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- (3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- (4) การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล
- (5) การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์และการให้ความหมาย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

ประชากร คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง อันประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ

1.1.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด ตัวแทนจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ตัวแทนจากสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา

1.1.2 ผู้ประกอบการภาคเอกชน เช่น นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนผู้ประกอบการที่พักแรม

1.1.3 ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน
- (2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 5 คน
- (3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 5 คน

รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์ “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก”

1.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 4

ประชากร คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี อันประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1.2.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด ตัวแทนจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ตัวแทนจากสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา

1.2.2 ผู้ประกอบการภาคเอกชน เช่น นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนผู้ประกอบการที่พักแรม

1.2.3 ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 คน
- (2) ผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 10 คน
- (3) ผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน

รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก”

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 ส่วน ตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3 เครื่องมือการวิจัย คือ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะต้องเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การใช้

อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และแผนที่ สำหรับการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 4 เครื่องมือการวิจัย คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลจากการทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากบทความ ผลงานวิจัย เอกสาร หนังสือ หรือตำราเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ บริบทการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพและสามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีได้ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (จากโครงการวิจัยย่อยที่ 1) และแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (จากโครงการวิจัยย่อยที่ 2)

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในเบื้องต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก รวมถึงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลงานวิจัย “คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือในนามคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ไปยังกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) หรือ

เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อแจ้งรายละเอียดและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ของผู้วิจัย นอกจากนี้ มีการจดบันทึก บันทึกเทป และมีการถ่ายภาพประกอบเป็นหลักฐานตลอดกระบวนการพัฒนา

4. การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การตรวจสอบเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ทั้งนี้ ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการตีความและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในข้อมูลที่ได้มา กล่าวคือ ควรตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลกับการตีความของผู้วิจัย เกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่างๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาต่างๆ ของข้อมูล ทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) นอกจากนี้ ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยและการตีความเรื่องราวต่างๆ ต้องผ่านการตรวจสอบเป็นระยะๆ ทุกขั้นตอน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ทั้งนี้ ข้อมูลงานวิจัยเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ ที่อิงกรอบแนวคิดและทฤษฎี โดยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ซึ่งหมายถึง การเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย สรุปลย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มาลงรหัสทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่ หรือเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจน เป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หาจุดที่น่าสนใจ และปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปที่น่าพอใจ

4.2.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้นสรรหา ตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกตคำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็น และก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

4.2.3 การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัย ในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ๆ เรื่อยขึ้นไปนี้เป็นก้าวของการพัฒนาทฤษฎี

จากสภาพเฉพาะไปสู่ข้อสรุปทั่วไป (Generalized) เป็นกระบวนการของการประมวลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมในภาคสนามไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่เป็นทฤษฎี (Ground theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (induction) และเพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลภาคสนามเพื่อยืนยันผลสรุปวิจัย ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำผลสรุปวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล ตรวจสอบความแตกต่าง หรือคล้ายคลึงของความคิดคนในกับคนนอก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)” ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

- (1) ผลการวิจัยโครงการวิจัยย่อยที่ 1 แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (2) ผลการวิจัยโครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (3) การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (4) การสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ในการดำเนินแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง) ได้กำหนดให้มีการศึกษาในโครงการวิจัยย่อยอีก 2 โครงการ เพื่อนำสิ่งที่ค้นพบในโครงการวิจัยย่อย ทั้ง 2 โครงการ มากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการ สู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยมีบทสรุปผลการวิจัยของทั้ง 2 โครงการวิจัยย่อย ดังนี้

1. ผลการวิจัยโครงการวิจัยย่อยที่ 1 แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง “แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการย่อย ที่ 1

1.1.1 เพื่อศึกษาอุปสงค์และอุปทานการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.1.2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน (วิเคราะห์ SWOT) ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.1.3 เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.1.4 เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

1.2 ขอบเขตการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง “แนวทางการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาอุปสงค์และอุปทานทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี วิเคราะห์ SWOT และกำหนดกลยุทธ์ เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นหลัก และศึกษาเชื่อมโยงสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตก ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง

1.2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

กำหนดให้ใช้ระยะเวลาในดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนการวิจัยเสร็จสมบูรณ์เป็นเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปี

1.2.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ทำการแบ่งกลุ่มประชากร ออกเป็น 3 ส่วนตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

เลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความบังเอิญ (Accidental Sampling) สำหรับการตอบแบบสอบถาม และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน

2) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จาก 4 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ (10 คน) ผู้ประกอบการภาคเอกชน (10) กลุ่มผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (10 คน) และนักวิชาการหรือผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน (10 คน) ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 40 คน

3) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ (10 คน) และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี (20) คน

1.2.5 ขอบเขตด้านเครื่องมือวิจัย

1) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ศักยภาพและความพร้อมของปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

2) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

เป็นการศึกษาเพื่อเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของอุปทานด้านศักยภาพและความพร้อมของปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รวมถึงแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

3) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

เป็นการนำข้อมูลของอุปสงค์และอุปทานมาประเมินศักยภาพทางการตลาด (SWOT Analysis) จากนั้น นำมากำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยว และการกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

กำหนดกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ขั้นตอนนี้จะเป็นการศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และการสำรวจและเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในพื้นที่ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคลควบคู่กับการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ขั้นตอนนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่เป็นกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพและความพร้อมของปัจจัยด้านการท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 40 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินศักยภาพตลาด กำหนดกลยุทธ์การตลาด แนวทางการจัดการทางการตลาด และแผนการดำเนินงานทางการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนนี้จะเป็นการประเมินศักยภาพตลาด โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวนรวม 30 คน โดยจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะต้องเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ควบคู่กับ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนนี้จะเป็นการสรุปบทเรียน โดยนำกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี มาถอดบทเรียนและสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.4 สรุปผลการวิจัย

การกำหนดแนวทางการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาอุปสงค์และอุปทานการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีเพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1) อุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนคือ

1.1.1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเพศหญิงในอัตราส่วนใกล้เคียงกันมาก อยู่ในระหว่างอายุ 21-30 ปี เป็นช่วงวัยทำงาน ซึ่งอยู่ในสถานภาพโสดมากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และต่ำกว่าระดับปริญญาตรีอยู่ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้เฉลี่ยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน

1.1.2) พฤติกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน มักนิยมมาเป็นกลุ่มประมาณ 3-5 คน ด้วยรถยนต์ส่วนตัว อีกทั้งเคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีแล้ว โดยเฉลี่ยจำนวน 1-3 ครั้ง และได้รับคำแนะนำจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจมาเป็นอันดับหนึ่ง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีความคาดหวังว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อีกด้วย

1.1.3) ความคิดเห็นต่อศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่

(1) ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Product) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่งในด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากมีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

(2) ด้านการกำหนดราคาการบริการ (Price) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ที่พักมีราคาเหมาะสมกับคุณภาพมาเป็นอันดับหนึ่งในด้านการกำหนดราคาการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากเมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับจากการบริการที่พนักงานท่องเที่ยวมีความคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป เป็นต้น

(3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความสะดวกสบายในการติดต่อเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่งในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งอาจเป็นส่วนช่วยในการเข้าถึงพื้นที่ให้ได้รับความสะดวกสบายมากขึ้นนั่นเอง

(4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีจุดแสดงสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายอย่างหลากหลายมาเป็นอันดับหนึ่งในด้านการส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากการยกระดับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในการนำเสนอ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาดอย่างครบวงจรให้กับนักท่องเที่ยว

(5) ด้านบุคลากร (People) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่นำชมหรือบรรยาย มีความรู้ความสามารถในการให้บริการเที่ยวเป็นอันดับหนึ่งในด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากการเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีความเป็นมืออาชีพในด้านการท่องเที่ยวเฉพาะ จึงสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้อย่างทันท่วงที

(6) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวมีกระบวนการให้บริการที่ดี อย่างเป็นระบบทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายเป็นอันดับหนึ่ง ในด้านกระบวนการให้บริการทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากกระบวนการบริหารจัดการที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาอีกครั้ง

(7) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ผลการวิจัย

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเงียบ สงบ ร่มรื่น และไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครมเป็นอันดับหนึ่งในด้านลักษณะทางกายภาพทางการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี อาจเนื่องมาจากชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมงในพื้นที่ธรรมชาติที่แวดล้อมไปด้วยภูเขาและทะเลที่กระจายกระจายในจังหวัดเพชรบุรี

1.1.4) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์จุดเด่นด้านวัฒนธรรมให้มีความน่าสนใจ รวมถึงการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความโดดเด่นเท่าที่ควร จึงควรให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ดีขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มประสิทธิภาพด้านการตลาดทุกช่องทางให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะทางอินเทอร์เน็ตให้ได้มากที่สุด อาจเป็นการจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และตอกย้ำการจำหน่ายสินค้าที่เป็นของแท้ของท้องถิ่น ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัย การมีมาตรฐานการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว จัดที่จอดรถให้เพียงพอ กลายเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งต้องมีความพร้อมในทุกด้าน และมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำประเพณีหรือกิจกรรมท่องเที่ยวให้โดดเด่น กิจกรรมต้องมีความแปลกใหม่ขึ้น จึงควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้นและหลากหลายๆ ช่องทาง เช่น ทางอินเทอร์เน็ต บอกลูกต่อปาก การแชร์ภาพ ถ่ายภาพและแชร์ลงโซเชียลมีเดีย หรือสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นต้น ควรทำสื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถติดตามได้ ต้องทำให้น่าสนใจมากกว่านี้ จึงทำให้การท่องเที่ยวมีความโดดเด่นกว่าที่อื่น แตกต่างจากที่อื่น โดยการทำเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น และควรมีการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ตลอดจนความพร้อมของคนในชุมชนการร่วมมือกัน มีความเห็นที่ตรงกัน ไม่ขัดแย้งกันเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นควรพัฒนาคนในชุมชนให้มีความพร้อมมากกว่านี้ โดยคนในชุมชนต้องร่วมมือกัน มีความเห็นที่ตรงกัน ไม่ขัดแย้งกันเอง และพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นอกจากนี้ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมเทศกาลงานประเพณี และการแต่งกายย้อนยุค แต่ราคาสินค้าต้องไม่แพงมาก ราคาย่อมเยา การแสดงและกิจกรรมต่างๆ ต้องเน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม โดยมีการบริหารจัดการที่ดี และมีเครือข่ายที่คอยสนับสนุนในสถานที่ท่องเที่ยว หรือมีการร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่าย จัดงานมหกรรมของจังหวัดเป็นการสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านในจังหวัดเพชรบุรีทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น พัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีจุดเด่นและความหลากหลาย เช่น ของกิน งานหัตถกรรมของที่ระลึก ให้มีจุดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และควรเพิ่มจุดขายสินค้าที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น นำของที่มียอยู่แล้วในชุมชนมาขาย หรือดัดแปลงให้น่าสนใจ เป็นต้น

1.2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษออกเป็น 4 ส่วน คือ

1.2.1) ทศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับทศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่า

(1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการธำรงรักษาของดีของท้องถิ่นให้คงคุณค่าไว้ได้ โดยช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจอยากมีประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับการได้เห็น ได้สัมผัส ได้รับรู้คุณค่าของของดีในท้องถิ่น ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้ท้องถิ่น การธำรงรักษาของดีของท้องถิ่นไว้จึงเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นประจำ และสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น

(2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยสร้างและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการใช้จ่ายในกิจกรรมการท่องเที่ยวไปเป็นค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าของที่ระลึก ค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งจะกลายเป็นรายได้ของคนในท้องถิ่นที่ทำหน้าที่รองรับการท่องเที่ยว ตามความเหมาะสม

(3) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หรืออาจเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความหลากหลายในกิจกรรม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น

(4) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยให้บุคคลทั่วไปเกิดความสบายใจโดยพื้นฐานการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งอยู่แล้ว แต่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาจประกอบด้วยกิจกรรมเชิงศาสนาและความเชื่อ เช่น กิจกรรมไหว้พระ 9 วัด ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำบุญและเสริมสร้างสิริมงคลแก่ตนเอง

(5) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยประชาสัมพันธ์ของดีของท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น จึงทำให้มีการนำทุนทางสังคมซึ่งเป็นของดีของท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ซึ่งบางครั้งของดีเหล่านั้นยังไม่ใช่รู้จักของคนทั่วไป หรือเป็นของดีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นไม่มีในท้องถิ่นอื่น กลายเป็นจุดสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมได้

(6) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างงานอาชีพได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการเล่าเรื่อง เล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมา หรือนิทานท้องถิ่น ที่ช่วยสร้างความหมาย ความรู้ และความบันเทิงให้กับนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการสื่อสารความหมายที่จะช่วยถ่ายทอดข้อมูลท้องถิ่น ซึ่งอาจจะแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจของท้องถิ่น และ

จัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวท้องถิ่นขึ้น ทำให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งมีงานอาชีพที่เกี่ยวข้องตามมาอีกมาก เช่น นักสื่อความหมายท้องถิ่น ร้านค้าร้านอาหาร ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว การขนส่งโดยสารท้องถิ่น ร้านขายผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นที่มีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชม เป็นต้น

(7) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานในท้องถิ่น สถานบันการศึกษา และชุมชนเจ้าของแหล่ง เกิดการประสานงานกันในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งคนในท้องถิ่นเองก็ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และการฝึกอบรมบุคคลในท้องถิ่นให้เกิดความเชี่ยวชาญในอาชีพที่รองรับการท่องเที่ยว โดยเป็นภาคีคู่คิด ผู้ประกอบการบริการการท่องเที่ยวท้องถิ่น และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1.2.2) ความต้องการ/ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่า

(1) นักท่องเที่ยวต้องการเห็นและรับรู้ของดีของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ หาชมที่อื่นไม่ได้ มีความแปลก น่าสนใจ มีความเก่าแก่ยาวนาน เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คน เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของเอกชนที่สะสมของเก่ามีคุณค่าของครอบครัวไว้ ร้านขายอาหารที่สืบทอดความอร่อยจากรุ่นสู่รุ่นที่ยังคงให้บริการอยู่ในปัจจุบัน การได้ร่วมในประเพณีท้องถิ่นที่ไม่มีในท้องถิ่นอื่นหรือจัดเพียงปีละครั้งหรือฟื้นฟูรูปแบบกิจกรรมดั้งเดิมให้เป็นกิจกรรมร่วมสมัยที่ยังมีความเป็นของแท้อยู่

(2) นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป เช่น การท่องเที่ยวตามชุมชนต่างๆ ซึ่งแทนที่จะได้ชมการสาธิตกิจกรรมชุมชน ก็เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย เช่น การดำนา การทอผ้า การทำอาหาร การประดิษฐ์สิ่งของ หรือหัตถกรรมง่ายๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกภูมิใจในฝีมือของตนเอง และเข้าใจท้องถิ่นมากขึ้น

(3) นักท่องเที่ยวต้องการมุมมอง ภาพถ่ายของตนเองกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบันทึกภาพและส่งภาพให้ผู้อื่นรับรู้การมาเยือนในทันที ยิ่งถ้าเป็นมุมมองสวยๆ หรือเป็นคนแรกที่ได้เห็นหรือได้ร่วมกิจกรรม ภาพถ่ายนั้นยิ่งสร้างความภูมิใจให้กับนักท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อเสนอความสวยงามและความภูมิใจในตามความต้องการและเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

(4) นักท่องเที่ยวอยากให้แหล่งท่องเที่ยวเปิดให้เข้าชมได้โดยสะดวก เช่น เมื่อได้รับข้อมูลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวว่าที่ใดมีสิ่งที่น่าสนใจ แต่เมื่อไปถึงกลับปิดไม่ได้เปิดให้เข้าชมในวันนั้น หรือขออนุญาตเข้าชมแต่ผู้ดูแลไม่อยู่ ทำให้ผิดหวังเสียความตั้งใจ

ซึ่งหากเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากพื้นที่ไกลๆ ต่างภูมิภาค และมีโอกาสมาเยือนครั้งแรก ก็ไม่สามารถสร้างความประทับใจให้กลับมาเยือนอีกในครั้งต่อไป หรือ อาจเป็นโอกาสเพียงครั้งเดียวในชีวิตที่ได้มาเยือนแต่กลับไม่เห็นในสิ่งที่ท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ไว้

(5) นักท่องเที่ยวอยากให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นในด้านการอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ทั้งสาธารณูปโภคและการเข้าถึงแหล่ง เพื่อเป็นการเพิ่มเวลาการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ได้เห็นได้ทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

(6) นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังคงความน่าสนใจ และได้รับการดูแลเอาใจใส่ รักษาความสะอาดและสภาพความคงทนถาวรของอาคารสถานที่ เพื่อให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดไป

2) อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้จำแนกตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบด้วย

2.1) ศักยภาพและความพร้อมของปัจจัยด้านการท่องเที่ยว (6A)

2.1.1) แหล่ง (Attraction) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี มีความน่าสนใจ เนื่องจากเพชรบุรีเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้มากมาย และยังคงรักษาความดั้งเดิมไว้ได้จนปัจจุบัน อีกทั้งจังหวัดเพชรบุรีได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนเมืองการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังนั้นจึงเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายครบทุกองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งโบราณสถาน พระราชวัง ศาสนสถาน ชุมชนดั้งเดิม เทศกาลประเพณี วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ศิลปหัตถกรรม สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าและนิทานพื้นบ้าน อาหารการกินท้องถิ่น ประกอบกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการใช้ทุนทางสังคมมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

2.1.2) การเข้าถึง (Access) การเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีมีการกระจายตัวอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรี และในแต่ละอำเภอก็ยังกระจายย่อยลงไปถึงระดับชุมชน ซึ่งหลายแห่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่นักท่องเที่ยวต้องการไปเยี่ยมชม โดยหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเมือง แม้จะเข้าถึงได้ง่ายแต่ยังติดปัญหาด้านการจราจรและที่จอดรถ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวในชนบท ยังมีปัญหาเรื่องสภาพทางสัญจร แผนที่และป้ายบอกทางที่ชัดเจน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่เปิดให้ชมเป็นปกติ เมื่อมาถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้วอาจไม่ได้เข้าชม แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นส่วนบุคคล จำเป็นต้องมีการประสานงานมาล่วงหน้า

2.1.3) ที่พัก (Accommodation) ที่พักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเมืองเพชรบุรี ซึ่งมีธุรกิจบริการที่พักสำหรับ

นักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งแบบโรงแรม ที่พักราคาถูก เกสต์เฮาส์ แต่ยังมีจำนวนน้อยอยู่ ธุรกิจให้บริการที่พักของจังหวัดเพชรบุรีจะมีจำนวนมากในเขตอำเภอชะอำ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม และในพื้นที่อำเภอแก่งกระจาน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ทำให้มีธุรกิจให้บริการที่พักเป็นจำนวนมากเกิดขึ้น ในรูปแบบของรีสอร์ทและสถานที่จัดประชุมสัมมนาที่ผสมผสานความเป็นธรรมชาติของท้องถิ่นไว้ด้วย ส่วนที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยชุมชนเริ่มมีการให้บริการมากขึ้น แต่ยังไม่ได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน มักเป็นการท่องเที่ยวแบบวันเดียวไม่ได้ค้างคืนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วไปมักเป็นการเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม จึงมีควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ซึ่งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวใช้บริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบอื่นมากกว่าในแหล่งวัฒนธรรม

2.1.4) รูปแบบกิจกรรม (Activity) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี มีความหลากหลาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี มักใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ มีเพียงส่วนน้อยที่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งใช้เวลาช่วงหนึ่งของวันเข้าท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และใช้เวลาที่เหลือในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

2.1.5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทสาธารณูปโภคหลัก มี 4 ประเภท ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน และการสื่อสาร ภายในจังหวัดเพชรบุรี ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แม้ไฟฟ้าจะยังเข้าไม่ถึงในพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมที่ไกลจากสังคมเมืองส่วนน้ำประปาก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในพื้นที่การท่องเที่ยวเข้มข้น การดำเนินการเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องสาธารณูปโภคค่อนข้างดี สำหรับถนนและทางสัญจรที่อยู่ในเมืองจะมีสภาพดี ในขณะที่ถนนและทางสัญจรในชนบทยังเป็นถนนดินลูกรังบ้าง หรือ เกิดความเสียหายต้องการการซ่อมบำรุง แต่ก็สามารถใช้ได้ค่อนข้างดี มีการเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ได้ทั่วทุกอำเภอ ในขณะที่สัญญาณโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต มีความสะดวก ยกเว้นในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานบางบริเวณไม่มีสัญญาณ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น การรักษาความปลอดภัย การจัดระเบียบการจราจรในเขตเมือง การขนส่งโดยสาร ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการต่างๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ซึ่งมักตั้งอยู่บนเส้นทางหลวงหลัก มีอยู่เพียงพอตลอดเส้นทางถนนเพชรเกษมในเขตจังหวัดเพชรบุรี

2.1.6) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี บางแห่งมีความน่าสนใจมาก แต่ไม่สามารถเข้าชมได้ หากไม่มีการติดต่อประสานงานมาก่อน หรือมาถึงแล้ว ผู้ดูแลไม่อยู่ไม่สามารถเปิดให้ชมได้ ในแหล่งวัฒนธรรมบางแห่งเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมโดยจำกัดเวลา นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าท่องเที่ยว

ได้ในช่วงเย็น ซึ่งในช่วงฤดูร้อน อากาศของจังหวัดเพชรบุรีค่อนข้างมีอุณหภูมิสูง การเข้าเยี่ยมชมสถานที่ในช่วงเย็นจึงเป็นโอกาสในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้ แต่ก็ติดตามเวลาที่กำหนด ส่วนในบางแหล่งวัฒนธรรมจะมีบุคคลคอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ในบางวัดเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามศรัทธา โดยจะมีบุคคลบอกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานที่จนบางครั้งกลายเป็นการสร้างความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการอิสระในการท่องเที่ยว ในส่วนของการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม เช่น ในวัดหลายแห่งควรปรับปรุงในเรื่องความสะดวกสบายเรียบร้อยของพื้นที่ เช่น การตั้งวางอุปกรณ์ สิ่งของต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดเก็บขยะมูลฝอยจากถังรองรับขยะ การทำความสะอาดมูลสัตว์ และพื้นที่เสี่ยงอันตรายในอาคารเก่า ทั้งนี้ เนื่องจากจำนวนพระสงฆ์ที่จำพรรษามีน้อย และขาดแคลนฆราวาสผู้ดูแลวัด และขาดความร่วมมือของหน่วยงานราชการท้องถิ่นให้ความอนุเคราะห์ในการกำจัดหรือป้องกัน สุนัขจรจัด นกพิราบ เป็นต้น

2.2) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี อันประกอบด้วย

2.2.1) การพัฒนาด้านความสะดวกสบายเรียบร้อยของพื้นที่ท่องเที่ยว จุดหรือบริเวณที่ไม่น่ามอง ควรได้รับการบริหารจัดการให้มีความสวยงาม สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและการเพิ่มการจัดวาง เช่น การตกแต่งหน้าบ้านและพื้นที่สาธารณะด้วยงานศิลปะ การจัดไม้ดอกไม้ประดับการทำป้ายชุมชนให้น่าสนใจ ซึ่งนอกจากมุมมองที่ต้องให้ความสนใจ ยังมีเรื่องของกลิ่น อากาศ ฝุ่นละออง และเสียงที่ต้องคำนึงเพิ่มเติมด้วย

2.2.2) ความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการคมนาคมในเขตเมืองเพชรบุรี ซึ่งมีถนนแคบ การเดินทางด้วยรถยนต์บนถนนในเขตเมืองเพชรบุรีในช่วงการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจราจรติดขัด และหาที่จอดรถยาก แม้การจราจรจะยังเป็นปัญหา แต่ก็ยังพบว่า มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตเมืองเพชรบุรี เช่นมาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดสำคัญ มารับประทานอาหารอร่อยในร้านดัง มาพักผ่อนในที่พักผ่อนเล็กที่ไม่มีที่จอดรถ แสดงให้เห็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ยังมีความสนใจท่องเที่ยวในเขตเมืองเพชรบุรี จึงควรมีการปรับปรุงระบบขนส่งโดยสารเพื่อการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

2.2.3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองเพชรบุรีไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ แม้การท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวจะขับรถส่วนตัวท่องเที่ยวเอง แต่ยังมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ใช้บริการรถโดยสารประจำทาง หรือรถไฟ ซึ่งเมื่อมาถึงเมืองเพชรบุรีแล้วจะเดินทางต่อไปยังอำเภออื่นทำได้ยาก เนื่องจากหากจะไปยังอำเภอหนึ่ง จะต้องไปต่อรถในอีกสถานีขนส่งหนึ่ง และหากจะไปยังอีกอำเภอก็ต้องไปอีกสถานีขนส่งหนึ่ง ซึ่งเป็นความสะดวกสำหรับ

นักท่องเที่ยวจึงควรมีการรวมสถานี่ขนส่งให้เป็นสถานี่ขนส่งกลางที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้สะดวกมากขึ้น

2.2.4) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว ผ่านระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค โดยนักท่องเที่ยวที่ได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแล้วส่งข้อมูลออกไป ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีความสนใจมาท่องเที่ยวบ้าง แต่เมื่อมาแล้ว บางครั้งไม่สามารถได้รับประสบการณ์ตามที่ได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ เกิดความไม่พอใจ ผิดหวังในการท่องเที่ยวครั้งนั้น เนื่องจาก การมาท่องเที่ยวไม่ตรงกับช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือจัดงานของแหล่งท่องเที่ยว นั้น หรือไม่สามารถเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว นั้นได้ เพราะแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีเอกชนดูแล และเปิดปิดตามสะดวก หรือไม่ได้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมตลอดเวลา หรือการบริการอื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีกลุ่มประสานงานเข้ามาช่วยดำเนินการ เมื่อมีนักท่องเที่ยวแจ้งความประสงค์เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

1.4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน (วิเคราะห์ SWOT) เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths)

(S1) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักท่องเที่ยว

(S2) จังหวัดเพชรบุรีมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น อาทิ ศาสนสถาน โบราณสถาน ประเพณีไทยทรงดำของชาวลาวโซ่ง หรือ การแข่งขันเรือยาว

(S3) มีอาหารท้องถิ่นที่โดดเด่น เป็นแรงดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว

(S4) มีวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังคงยึดความดั้งเดิม รวมถึงผู้คนมีอัธยาศัยไมตรีต่อนักท่องเที่ยว

(S5) สินค้าของที่ระลึกของชุมชนมีมาตรฐาน มีลักษณะแตกต่างจากที่อื่นๆ

(S6) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย

(S7) ราคาในการจับจ่ายใช้สอย ทั้งที่พัก อาหาร ของที่ระลึก ฯลฯ อยู่ในราคาที่เหมาะสม

(S8) ผู้ประกอบการท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ และจริงจังต่อผู้บริโภค ด้วยการแสดงอัตราค่าบริการ หรือราคาอาหารอย่างชัดเจน

(S9) ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดเพชรบุรี เป็นศูนย์กลางของพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(S10) เจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวมีกระบวนการบริการที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย

(S11) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีความเงียบ สงบ ไม่เสียงดังรบกวนบรรยากาศเกินไป

(S12) เป็นจังหวัดที่มีอาหารและผลไม้ ที่สามารถพัฒนาให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง และยังสามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของ OTOP ได้อีกด้วย

2) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness)

(W1) ช่วงเทศกาลจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางมาเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

(W2) สิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังขาดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

(W3) การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังขาดความน่าสนใจที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว

(W4) ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้พร้อมสำหรับการเปิดรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

(W5) ขาดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

(W6) ที่จอดรถในสถานที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางด้วยรถส่วนตัว

(W7) ความไม่พร้อมของคนในชุมชน ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

(W8) จุดขายสินค้าของที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวมีน้อยเกินไป

(W9) ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชนท่องเที่ยวควรได้รับการเอาใจใส่มากกว่านี้ ทั้งเรื่องของกลิ่น อากาศ และฝุ่นละออง

(W10) ผู้นำท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ขาดความเข้าใจถึงประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวอย่างถ่องแท้

(W11) คนในชุมชนขาดความเชี่ยวชาญหรือองค์ความรู้ในการถ่ายทอดข้อมูลของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจอย่างถ่องแท้

(W12) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางแห่งขาดความต่อเนื่องอาจเป็นช่วงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณซึ่งทำให้กิจกรรมนั้นอาจต้องล้มเลิกไป

(W13) ขาดมีคณาจารย์ท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลท่องเที่ยวในชุมชน

(W14) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดึงอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

(W15) ขาดการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศให้กับนักท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่

(W16) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางพื้นที่สามารถทำได้บางช่วงฤดูกาลเท่านั้น

(W17) การศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์มีน้อยเกินไป

3) การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

(O1) ทิศทางการท่องเที่ยวไทยในอนาคตเน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนและความยั่งยืนในด้านการสร้างคุณค่า เน้นจุดขายความเป็นเอกลักษณ์ วิถีไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(O2) นโยบายการท่องเที่ยวส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวเมืองรองมากขึ้น

(O3) นโยบายการท่องเที่ยวได้สร้างกลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อมุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดและเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดจากเขตพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ ได้แก่ เขตพื้นที่การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(O4) นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ทำให้พวกเขารู้สึกภาคภูมิใจในฝีมือของตน

(O5) ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านการบริการ เนื่องจากคนไทยทุกคนมีรอยยิ้ม อ่อนน้อมถ่อมตน อธิยาศัยไมตรี และมีความเอื้ออารีต่อผู้มาเยือน

(O6) การขยายตัวของสายการบินต้นทุนต่ำ ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเพิ่มขึ้น

(O7) ไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว (tourism hub) ของภูมิภาคอาเซียน ด้วยความได้เปรียบของที่ตั้งซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้สะดวกในการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างประเทศทั้งทางบกและทางอากาศ

(O8) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่มีต้นทุนต่ำ ใช้เพียงแต่ความงดงามร่วมกับหัวใจในการบริการของผู้ให้บริการมาเป็นจุดขาย

(O9) การเปิดตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มีการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

(O10) หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาถนนภายในตัวจังหวัด ให้มีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น

(O11) นักท่องเที่ยวนิยมใช้ช่องทางของเทคโนโลยีสารสนเทศกันมากขึ้น เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social media) ในการค้นหาข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวทำให้เกิด

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ทางด้านการท่องเที่ยวบนโลกออนไลน์ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

(O12) ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและมีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

(O13) นโยบายของรัฐส่วนกลางสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศ

4) การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats)

(T1) นักท่องเที่ยวนิยมเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกระแสนิยมมากกว่าที่จะไปพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เป็นจังหวัดเดียวกัน อาทิ ชายหาดชะอำ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นต้น

(T2) ขาดความร่วมมือและบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และคนในท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน และขาดการบูรณาการแผนการท่องเที่ยว

(T3) ระบบ Wifi สาธารณะยังไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

(T4) ประสิทธิภาพด้านการตลาดไม่เป็นที่โดดเด่น ทั้งด้านโฆษณาสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนต่างพื้นที่

(T5) ขาดความพร้อมในด้านการคมนาคมในเขตจังหวัดเพชรบุรี บางแห่งถนนยังคับแคบ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัว ทำให้เกิดความลำบากและหาที่จอดรถยาก รวมถึงระบบการขนส่งท้องถิ่นอย่างรถเล้งไม่มีความพร้อมในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว และสถานีขนส่งที่จะไปยังอำเภอต่างๆ นั้นต้องลำบากในการเดินทาง เพราะที่จังหวัดเพชรบุรีไม่ได้รวมสถานีขนส่งทุกๆ อำเภอไว้ ณ จุดเดียวกัน

(T6) นักท่องเที่ยวขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตและคุณค่าของสินค้าในชุมชน ทำให้มีการต่อรองราคากันเป็นจำนวนมาก

(T7) มีคู่แข่งซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น มาเลเซีย พม่า และลาว เป็นต้น

(T8) นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของไทยกันน้อยลง ทำให้ความรู้บางอย่างอาจจะสูญหายไป เช่น ประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิม

(T9) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชาติลงไปสู่ระดับจังหวัดในแต่ละชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างเต็มศักยภาพ

(T10) นโยบายของจังหวัดเพชรบุรี ด้านการท่องเที่ยวมีไม่ค่อยชัดเจน และมีการพัฒนาอย่างไม่ต่อเนื่อง

1.4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (วิเคราะห์ TOWS Matrix) ซึ่งเป็นตารางการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) เป็นการนำข้อมูลของการวิเคราะห์จุดแข็ง และโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุก ดังนี้

1.1) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

1.2) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

1.3) พัฒนารูปแบบนวัตกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง

1.4) สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ โดยเน้นย้ำ “ความคุ้มค่า” ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวหันมาใช้บริการ

1.5) ดึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น ความอบอุ่น อดทน และมีภูมิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เข้ามาประยุกต์ในการทำงานด้วยการบริการที่เป็นมิตร และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.6) นำเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับในศักยภาพของทรัพยากรทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคม

1.7) สร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย โดยเจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อคัดกรองคุณภาพนักท่องเที่ยว และยังสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

1.8) วางแผนและกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) เป็นการนำข้อมูลของการวิเคราะห์จุดแข็งและอุปสรรคมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันข้อจำกัดต่างๆ ที่มาจากภายนอก ดังนี้

2.1) นำสินค้าหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดรายได้สู่ชุมชน

2.2) จัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

2.3) ส่งเสริมให้คนในชุมชนดึงอัตลักษณ์ของชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4) สร้างสภาพแวดล้อมในทุกพื้นที่การให้บริการ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์การตลาดให้เป็นที่ยึดจุดใจของนักท่องเที่ยว

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) เป็นการนำข้อมูลของการวิเคราะห์จุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน โดยนำโอกาสแนวคิดใหม่ๆ มาเพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงแก้ไขในจุดอ่อน ดังนี้

3.1) ชุมชนท้องถิ่นต้องเปลี่ยนวิธีคิดและแข่งขันกับตัวเองอย่างเร่งด่วน ควรใช้ความได้เปรียบในคุณลักษณะของคนไทยที่มีหัวใจในการบริการ และมีความจริงใจพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

3.2) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นมาอีกครั้ง

3.3) ฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชนท่องเที่ยว เรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการเทคนิคการเล่าเรื่องในชุมชน เป็นต้น

3.4) พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.5) ให้การต้อนรับเสมือนนักท่องเที่ยวเป็นญาติ ปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

3.6) พัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี และเชื่อมโยงจังหวัดที่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดศักยภาพและเครือข่ายที่ดี

3.7) พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่

3.8) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวด้วยรางวัลการันตีจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.9) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี ให้มีความสามารถในการแข่งขัน

4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) เป็นการนำข้อมูลของการวิเคราะห์จุดอ่อนและอุปสรรคมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถควบคุมได้ จึงมาเพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงรับ ดังนี้

4.1) สร้างกระบวนการพัฒนาภาพลักษณ์การตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น Youtube facebook ฯลฯ หรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณในการออกรายการทางโทรทัศน์ โดยชุมชนต้องคัดสรรเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมานำเสนอเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว เช่น โครงการ “One เดียว เที่ยวบ้านฉัน”

4.2) สร้างจุดศูนย์รวมค้าขายของที่ระลึกในแหล่งชุมชน หรือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อสร้างรายได้โดยตรงให้กับชุมชนสามารถยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้

4.3) มุ่งเน้นการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือและอยู่รอดในภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง

4.4) พัฒนาการบริการคมนาคมการขนส่งให้มีความทันสมัย และสะดวกต่อการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

4.5) ผลักดันให้คนในชุมชนคัดสรรและจัดตั้งคณะกรรมการฯ ให้อยู่ในรูปแบบของชุมชนท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างองค์ความรู้ การกำหนดราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4.6) สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

4.7) สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยให้คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการในการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

4.8) สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งให้กับชุมชนภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการมีแผนงานพัฒนาท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

4.9) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.10) นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ไปไว้ในระบบแอปพลิเคชัน (Application) บนโทรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวยุคใหม่

1.4.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคม ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1.1) กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ

1.1.1) พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.1.2) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นมาอีกครั้ง

1.1.3) นำเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับในศักยภาพของทรัพยากรทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคม

1.1.4) สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

1.1.5) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวด้วยรางวัลการันตีจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ

1.2.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.2.2) พัฒนาการบริการคมนาคมการขนส่งให้มีความทันสมัยและสะดวกต่อการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

1.2.3) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ในทุกเส้นทางเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนการตลาด 4.0 สู่อุตสาหกรรมฐานชุมชนเป็นกลไกสำคัญ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

2.1) กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ มีแนวทางการพัฒนา คือ

2.1.1) จัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

2.1.2) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและแปลกใหม่ ให้สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

2.1.3) สร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย โดยเจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อคัดกรองคุณภาพนักท่องเที่ยว และยังสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวได้ด้วย

2.2) กลยุทธ์ที่ 2 สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยฐานภูมิปัญญาของชุมชนและวัฒนธรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ

2.2.1) สร้างจุดศูนย์รวมค้าขายของที่ระลึกในแหล่งชุมชน หรือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อสร้างรายได้โดยตรงให้กับชุมชนสามารถยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้

2.2.2) นำสินค้าหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดรายได้สู่ชุมชน

2.2.3) พัฒนารูปแบบนวัตกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง

2.2.4) ดึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น ความอบอุ่น อดทน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นมาประยุกต์ในการทำงานด้วยการบริการที่เป็นมิตร และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

2.2.5) นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ไปไว้ในระบบแอปพลิเคชัน (Application) บนโทรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวยุคใหม่

2.3) กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาตลาดเชิงบูรณาการบนฐานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรม มีแนวทางการพัฒนา คือ

2.3.1) สร้างกระบวนการพัฒนาภาพลักษณ์การตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น Youtube facebook ฯลฯ หรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณในการออกรายการทางโทรทัศน์ โดยชุมชนต้องคัดสรรเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมานำเสนอเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว เช่น โครงการ “One เดียว เที่ยวบ้านฉัน”

2.3.2) สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ โดยเน้นย้ำ “ความคุ้มค่า” ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวหันมาใช้บริการ

2.3.3) สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยให้คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการในการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

2.3.4) พัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีและเชื่อมโยงจังหวัดที่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดศักยภาพและเครือข่ายที่ดี

2.3.5) สร้างสภาพแวดล้อมในทุกพื้นที่การให้บริการเพื่อเป็นการพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์การตลาดให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการบริหารจัดการอย่างมีมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ดังนี้

3.1) กลยุทธ์ที่ 1 เรียนรู้ เข้าใจด้วยทักษะและความสามารถอย่างเข้มแข็ง มีแนวทางการพัฒนา คือ

3.1.1) ฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชนท่องเที่ยว เรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการเทคนิคการเล่าเรื่องในชุมชน เป็นต้น

3.1.2) ชุมชนท้องถิ่นต้องเปลี่ยนวิธีคิดและแข่งขันกับตัวเองอย่างเร่งด่วน ควรใช้ความได้เปรียบในคุณลักษณะของคนไทยที่มีหัวใจในการบริการ และมีความจริงใจพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

3.1.3) ส่งเสริมให้คนในชุมชนตั้งอัตลักษณ์ของชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.1.4) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี ให้มีความสามารถในการแข่งขัน

3.2) กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ
มีแนวทางการพัฒนา คือ

3.2.1) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพและชุมชนต้องได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

3.2.2) ผลักดันให้คนในชุมชนคัดสรรและจัดตั้งคณะกรรมการให้อยู่ในรูปแบบของชุมชนท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างองค์ความรู้ การกำหนดราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ดังนี้

4.1) กลยุทธ์ที่ 1 เชื่อมโยงพันธมิตรสู่เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ

4.1.1) มุ่งเน้นการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือและอยู่รอดในภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง

4.1.2) สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งให้กับชุมชนภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกับการมีแผนงานพัฒนาท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

4.2) กลยุทธ์ที่ 2 สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ

4.2.1) วางแผนและกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

4.2.2) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

โครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยย่อย ที่ 2

2.1.1 เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.1.2 เพื่อพัฒนาและออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.1.3 เพื่อสร้างคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.2 ขอบเขตการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

2.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2) พัฒนาและออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

3) สร้างคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

พื้นที่ทำการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้คือ จังหวัดเพชรบุรี โดยเชื่อมโยงสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตก อันได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง

2.2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ เป็นเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปี

2.2.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยที่ไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowballing sampling) โดยเลือกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key person) ที่มีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ โดยใช้วิธีการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ เป็นผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในกระบวนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 40 คน

เลือกจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี 400 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความบังเอิญ (Accidental Sampling) สำหรับตอบแบบสอบถาม และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อการสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 20 คน

2) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

เลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-Holder) ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการส่งจดหมายเพื่อขออนุญาตประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research = PAR) และขอผู้ที่สามารถเข้าร่วมการประชุมได้ตามความสะดวกและสมัครใจ

เลือกกลุ่มผู้ทดสอบและประเมินผลศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และสมาชิกทั่วไป ในชุมชนที่มีความสนใจ รวม 20 คน

3) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยที่ไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รวม 30 คน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก”

2.2.5 ขอบเขตด้านเครื่องมือวิจัย

1) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1

1.1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคล

1.2) แบบสอบถาม (Questionnaire) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1.3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคล

2) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2

2.1) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) โดยในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะต้องเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.2) แบบสอบถาม (Questionnaire) ความพึงพอใจที่มีต่อศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

3) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ “คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

กำหนดกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาและคัดเลือกเส้นทางท่องเที่ยว ที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ขั้นตอนนี้จะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และการสำรวจและเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากนั้นจึงสำรวจศักยภาพและจุดสนใจของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแนวคิดหลักของเส้นทางท่องเที่ยวต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ขั้นตอนนี้จะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR = Participation Action Research) เพื่อระดมความคิดเห็น สังเคราะห์ ออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทดสอบและประเมินผลเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ในขั้นตอนการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อการแก้ไขและปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยว และปรับแก้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ให้เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เป็นการสรุปและถอดบทเรียนของงานวิจัยออกมาเป็น “คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก” จากนั้น จัดกิจกรรมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อถ่ายทอดความรู้จากผลการวิจัย ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake-holder) ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.4 สรุปผลการวิจัย

2.4.1 ทูทางวัฒนธรรม ที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

การศึกษาทูทางวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่าเป็นเขตพื้นที่ที่มีจำนวนแหล่งวัฒนธรรมจำนวนมาก และมีความหลากหลายครบทุกรูปแบบของแหล่งวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการกำหนดพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัดที่ตั้งอยู่ระหว่างรอยต่อของการกำหนดภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ ระหว่างภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ และเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนกับภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา และมีพื้นที่ทั้งบนบกตั้งแต่ภูเขาสูง ที่ราบ ไปจนถึงชายฝั่งและในทะเล เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน และปัจจัยการดำรงชีวิต และการเป็นดินแดนประวัติศาสตร์สำคัญของประเทศ ทั้งในเรื่องการเป็นศูนย์กลางชุมชน ศาสนา การค้าขาย ศิลปะ วิทยาการ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลต่อความหลากหลายของแหล่งวัฒนธรรม ทั้งจำนวนและรูปแบบที่มีทั้งแตกต่างกัน คล้ายคลึงกัน และผสมผสานกัน

รายละเอียดในข้อกำหนดการแบ่งเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด แต่ละจังหวัดมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันไปในภาพลักษณ์รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

(1) กลุ่มท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง

(2) กลุ่มท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชุมพรเป็นศูนย์กลาง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีจังหวัดระนองเป็นศูนย์กลาง (ราชกิจจานุเบกษา, 2558)

ประกอบกับการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีที่มีประมาณ 80 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 11 แห่งจาก 15 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย ส่วนในแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ.2561-2564) แนะนำแหล่งท่องเที่ยวไว้อีก จำนวน 49 แห่ง โดยในจำนวนนี้ 36 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และจังหวัดเพชรบุรีถูกกำหนดให้เป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่มีจุดเน้นด้านการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรมด้วยปัจจัยด้านแหล่งวัฒนธรรม จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า จังหวัดเพชรบุรีเป็น “เมืองหลวงทางวัฒนธรรม” ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จากการสำรวจพื้นที่เมืองเพชรบุรี ที่เป็นเมืองท่ามกลางแหล่งวัฒนธรรม ทำให้รู้สึกได้ถึงบรรยากาศความเป็นเมืองหลวงทางวัฒนธรรมที่ไม่เกินจริงเลย เมื่อให้คนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีแนะนำแหล่งวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว ก็สามารถแนะนำได้อย่างไม่ติดขัดถึงเล โดยแหล่งวัฒนธรรมที่ได้รับการแนะนำเป็นรายชื่อแรกๆ ในแต่ละกลุ่มแหล่งวัฒนธรรม คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี งานพระนครคีรี-เพชรบุรี อาชีพทำตาลโดนด ไทยทรงดำ หนองปรัง วัดใหญ่สุวรรณาราม ขนมห่มอแก น้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ ส่วนผู้รู้ในท้องถิ่นก็สามารถแนะนำแหล่งวัฒนธรรมไว้ทั้งหมดจำนวน 36 แห่ง ทุกแหล่งล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีแล้วในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นการรับรู้ของคนในท้องถิ่นเมืองเพชรบุรีที่เข้าใจความเป็นพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมได้อย่างภาคภูมิใจ

แนวทางการจัดทำคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป ดังนั้น แหล่งวัฒนธรรมที่ได้รับการแนะนำแล้ว 36 แห่ง ถือเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว เพราะทุกแหล่งอยู่ในข้อมูลรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีที่ได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลดีแล้ว แต่แหล่งวัฒนธรรมที่น่าสนใจในจังหวัดเพชรบุรียังมีอีกมากที่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ จึงใช้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 36 แห่งนี้ มาช่วยเราให้รับรู้ความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพิ่มขึ้นอีก เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี โดยให้ผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกันเสนอแนะแหล่งวัฒนธรรมเพิ่มเติมขึ้นอีก โดยสรุป สามารถเพิ่มแหล่งวัฒนธรรมแนะนำเพิ่มขึ้นอีกรวมทั้งสิ้น 72 แห่ง โดยให้ความสำคัญกับวัดสำคัญที่มีอยู่เป็น

จำนวนมากในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งในเมืองเพชรบุรีและวัดในอำเภออื่นๆ และงานศิลปสกุลช่างเมืองเพชรที่ทรงคุณค่า ทำให้มีแหล่งวัฒนธรรมแนะนำไว้ดังนี้ (1) แหล่งวัฒนธรรมประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวน 10 แหล่ง (2) แหล่งวัฒนธรรมประเภทเทศกาล งานประเพณี จำนวน 10 แหล่ง (3) แหล่งวัฒนธรรมประเภทวิถีชีวิตมีชีวิต จำนวน 10 แหล่ง (4) แหล่งวัฒนธรรมประเภทกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 6 แหล่ง (5) แหล่งวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานและแสวงบุญ จำนวน 10 แหล่ง (6) แหล่งวัฒนธรรมประเภทมรดกการทำอาหาร จำนวน 10 แหล่ง (7) แหล่งวัฒนธรรมประเภทสุขภาพทางวัฒนธรรม จำนวน 6 แหล่ง และ (8) แหล่งวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ จำนวน 10 แหล่ง และใช้ข้อมูลแหล่งวัฒนธรรมทั้ง 72 แห่งนี้ สำหรับออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

2.4.2 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

เมื่อทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อค้นหาความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นเพศหญิง ที่มีอายุน้อย ไม่เกิน 30 ปี มีสถานภาพโสด และยังอยู่ระหว่างศึกษาในระดับปริญญาตรี เนื่องจากยังเป็นนักศึกษาอยู่ มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000.- บาท/เดือน ส่วนใหญ่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี และเดินทางมาจากภาคกลางของประเทศไทย

การสำรวจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่กับเพื่อน ประมาณ 5 คน เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว และมีประสบการณ์เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีแล้ว ไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง โดยมักเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ แต่ก็ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลงานประเพณีด้วย สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี หาดชะอำ และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มักไม่ค้างแรม หรือถ้าพักแรมก็เป็นแบบ 2 วัน 1 คืน และเลือกที่พักแรมประเภทรีสอร์ท ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ประมาณ 827.20 บาท/ครั้ง โดยได้ข้อมูลการท่องเที่ยวจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน และมาเล่นน้ำทะเล เดินชายหาด ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นหรืออาหารพื้นบ้าน และซื้อขนมหวานเป็นของฝาก ในขณะที่สิ่งที่นึกถึงเมื่อพูดถึงจังหวัดเพชรบุรี คือ ชายหาด/ชายทะเลเป็นอันดับแรก แต่แหล่งท่องเที่ยวที่ประทับใจที่สุดคือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี และการท่องเที่ยวครั้งนี้จังหวัดเพชรบุรีเป็นจุดหมายปลายทางหลักของการท่องเที่ยว

สำหรับการสำรวจในด้านความต้องการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่สุดในการใช้เส้นทาง ประมาณ 1-2 ชั่วโมง

หรือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว 1 วัน ให้มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 1,000.- บาท/ครั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในเส้นทางการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ห้องน้ำ/ห้องสุขาสาธารณะ และต้องการพักในที่พักประเภทโรงแรม และขนมหวานเป็นสินค้าของที่ระลึกที่ต้องการมากที่สุด วิธีการให้ความรู้ที่นักท่องเที่ยวต้องการโดยใช้ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีแหล่งข้อมูลที่ต้องการทราบเป็นข้อมูลการบอกต่อจากคนรู้จัก/เพื่อน/ครอบครัว ซึ่งสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ เพราะเห็นว่า เป็นการสร้างอาชีพและกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และถ้ามีกิจกรรมให้เข้าร่วมในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจก็มีความยินดีเข้าร่วม โดยเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่ต้องการให้สร้าง/พัฒนาขึ้น เช่น

- (1) เส้นทางปั่นจักรยานท่องเที่ยวในเขตวังเก่าในตัวเมืองเพชรบุรี
- (2) เส้นทางท่องเที่ยว ชิม-ซื้อ-ทำขนมหวาน
- (3) เส้นทางท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตสองฝั่งริมแม่น้ำเพชรบุรี
- (4) เส้นทางเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์
- (5) เส้นทางท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนและการทำกิจกรรม

ร่วมกับชุมชน

- (6) เส้นทางถนนคนเดินเพชรบุรี
- (7) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเพื่อทำบุญไหว้พระ 9 วัดภายใน

หนึ่งวัน

- (8) เส้นทางท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และแหล่งโบราณคดี
- (9) เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม เทศกาล และงานประเพณีจังหวัด

เพชรบุรีตลอดทั้งปี

- (10) เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยเรื่องเล่าของชุมชน
- (11) เส้นทางเรียนรู้วิถีนาเกลือ
- (12) เส้นทางท่องเที่ยวทางทะเล
- (13) เส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านชาวประมงพร้อมพักโฮมสเตย์
- (14) เส้นทางเรียนรู้อาหารท้องถิ่น เช่น ขนมหม้อแกว
- (15) เส้นทางท่องเที่ยวโดยรถรางนำเที่ยวชมเมืองพร้อมมัคคุเทศก์บรรยาย

ส่วนการสำรวจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าร่วมในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวสนใจเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟู/ซ่อมแซม/บูรณะสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ และมองว่าอัยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยมีข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเลือกมาเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด

เพชรบุรี ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ที่ดีและมีความโดดเด่นมาเป็นจุดสนใจ สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ และให้ความสำคัญกับ Theme การท่องเที่ยวที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวและป้ายบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ชัดเจนและเพียงพอ มีการเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชนมากขึ้น สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อดึงดูดใจมากขึ้น มีการผสมผสานกันและเชื่อมโยงกันของแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และมีกำหนดการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ที่สามารถท่องเที่ยวได้ครบและทั่วถึงให้เลือก จัดให้มีรถโดยสารสาธารณะเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ทั่วถึงและง่ายขึ้น

ในการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการโดยทบทวนข้อมูลแหล่งวัฒนธรรมและจัดกลุ่มแหล่งวัฒนธรรมจำนวน 72 แหล่ง มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และพิจารณาจากข้อเสนอแนะต่างๆ นำมาปรับกลุ่มแหล่งวัฒนธรรมใหม่ โดยเพิ่มเติม จำนวนวัดที่สำคัญ เทศกาลงานประเพณีที่ยังควรได้รับการสืบสาน งานศิลป์และครุช่างศิลป์ในสาขาศิลป์ต่างๆ ของสกุลช่างเมืองเพชรบุรี ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนกลุ่มแหล่งวัฒนธรรมใหม่เป็น 9 กลุ่ม และมีแหล่งวัฒนธรรมแนะนำรวม 89 แหล่ง

ใช้หลักคิดให้แหล่งวัฒนธรรมที่บุคคลทั่วไปรู้จักแล้ว ช่วยกระตุ้นให้ผู้สนใจไปค้นหาแหล่งวัฒนธรรมที่ยังไม่เป็นที่รู้จักต่อไป ควบคู่กับ ข้อมูลจากขั้นตอนสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรอบพิจารณา รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมในเส้นทาง ดังนี้

(1) จากข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญ 2 ประเด็น คือ ประเด็นการที่เป็นนักท่องเที่ยวอายุน้อย ดังนั้นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีจึงไม่ควรเป็นกิจกรรมการรับรู้ แต่ควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นการเรียนรู้ที่ต้องเพิ่มเติมจากเพียงการเห็นแล้วเน้นการสัมผัสและปฏิบัติ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากนัก เพราะยังเป็นผู้มีรายได้น้อย และอีกประเด็นที่สำคัญ คือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากภาคกลาง ซึ่งสามารถเดินทางมายังจังหวัดเพชรบุรีแบบไป-กลับได้ภายใน 1 วัน และหากต้องการพักค้างแรมในจังหวัดเพชรบุรี ก็สามารถใช้เวลาเพียง 2 วัน 1 คืน ได้สะดวก ดังนั้นควรแนะนำแหล่งวัฒนธรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลามากขึ้น

(2) จากข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี โดยเน้นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น ถึงแม้จะเน้นการเรียนรู้ แต่ก็ไม่ควรเรียนรู้มากเกินไป ควรเหลือเวลาเพื่อการพักผ่อนด้วย จึงควรพิจารณาเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับ

การท่องเที่ยว 1 วัน หรือ 2 วัน 1 คืนแล้วมีเวลาเหลือสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจด้วย หรือสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจในแหล่งวัฒนธรรมไปด้วยเลย ส่วนการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นทางเลือกในการเดินทาง จึงทำให้ต้องคำนึงถึงที่จอดรถในแหล่งวัฒนธรรมที่เข้าเยี่ยมชมด้วย ซึ่งปัจจุบันพบว่า แหล่งวัฒนธรรมหลายแหล่งในเมืองเพชรบุรี พัฒนาขยายพื้นที่จอดรถให้สามารถรองรับการจอดรถได้มากขึ้นแล้ว รวมทั้งการสร้างทางเลือกนารถส่วนบุคคลไปจอดไว้ในสถานที่จอดรถแล้วใช้บริการ “รถλέั้ง” ที่รู้จักเส้นทางภายในเมืองเพชรบุรีดีกว่านักท่องเที่ยวขับรถส่วนบุคคลภายในเมืองเพชรบุรีเอง ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการจราจรภายในเมืองได้ด้วย ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีแล้ว ดังนั้นควรเพิ่มความแปลกใหม่เข้าไปในเส้นทางและกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจให้มากขึ้น และสร้างประสบการณ์ที่ดีเพื่อการบอกต่อและแบ่งส่วนแบ่งความสนใจที่ต้องการมาเที่ยวชายทะเลเป็นหลัก เป็นมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น เชื่อว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แปลกใหม่จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติเดิมได้

(3) จากข้อมูลสำรวจความต้องการที่มีต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งวัฒนธรรมได้มีบทบาทในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมของตนเองให้มากขึ้น เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และสามารถนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือไปบอกเล่าของคนรู้จัก เพื่อน หรือคนในครอบครัวต่อไป ส่วนในประเด็นความสนใจเส้นทางที่ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1-2 ชั่วโมง สะท้อนให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลาในแหล่งวัฒนธรรมไม่มากนัก สอดคล้องกับความต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจอย่างมาก และรู้สึกคุ้มค่าที่จะยินยอมยืดเวลาอยู่ในแหล่งวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่อาจมีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมานำเสนอ เช่น การแสดงทางวัฒนธรรม ทำให้มีค่าดำเนินการเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการใช้จ่ายประมาณ 501-1,000 บาท/ครั้ง กับการไปท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า ดังนั้น การดำเนินการจึงต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะค่าใช้จ่ายจะเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวด้วย รวมทั้งความต้องการป้าแนะนําสถานที่ท่องเที่ยวและห้องนํ้าห้องสุขาสาธารณะที่เหมาะสมและเพียงพอที่พักประเภทโรงแรมที่สะดวกสบาย และการซื้อของที่ระลึกท้องถิ่น ที่ควรออกแบบเส้นทางให้ครอบคลุมสิ่งเหล่านี้

(4) จากข้อมูลสำรวจความต้องการที่มีต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ต้องการ โดยต้องการเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟู/ซ่อมแซม/บูรณะสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ เที่ยวชมและเรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์/แหล่งโบราณคดี/ปราสาท/ราชวัง/บ้าน

โบราณ/อนุสาวรีย์ และแต่งกายย้อนยุค/แต่งกายพื้นบ้านของชุมชนท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นมุมมองของนักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวแบบย้อนบรรยากาศไปในยุคโบราณ เพราะคนรุ่นใหม่มีข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แต่ไม่เคยเห็นภาพจริง การได้นำตนเองเข้าไปในบรรยากาศย้อนยุคเป็นความแปลกใหม่ของคนรุ่นใหม่ ที่ใช้ได้ผลแต่อาจเป็นไปในลักษณะกระแสนิยม ดังจะเห็นได้จากกระแสการท่องเที่ยวแบบไทยในชุดไทยในแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ ตามละครโทรทัศน์ เป็นต้น ดังนั้น การพิจารณาการจัดการแบบย้อนยุคควรพิจารณาถึงความเหมาะสม แต่ความเป็น “อยุธยาที่มีชีวิต” ของเพชรบุรีน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเรื่องนี้ได้ดี

(5) จากข้อมูลสำรวจความต้องการที่มีต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ อรรถาธิบายประวัติของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยลักษณะพื้นฐานของคนเพชรบุรีที่บุคคลทั่วไปรับรู้แล้ว คือเป็นคนจริงใจ ไม่อ้อมค้อม หากดำเนินการไปในทางบวก จะเกิดผลดีอย่างมากกับการต้อนรับและการให้บริการการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามคนเพชรบุรีมีความเข้าใจการให้บริการและอำนวยความสะดวกรวมทั้งการให้การต้อนรับแบบฉบับคนเพชรบุรีที่น่าประทับใจอยู่แล้ว

(6) จากข้อมูลสำรวจความต้องการที่มีต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบแนวทางการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากตัวอย่างเส้นทางที่นักท่องเที่ยวเลือก โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายมากขึ้น ด้วยการเพิ่มการนำเสนอจุดสนใจใหม่ๆ หรือมีความเป็นเชิงลึกมากขึ้น เพิ่มความท้าทายในกิจกรรมแปลกใหม่ เช่น การไหว้พระทำบุญ ที่นักท่องเที่ยวทั่วไปใช้รถยนต์ในการเดินทาง ก็ปรับเป็นปั่นจักรยาน การสนใจเรื่องขนมหวาน ก็ออกแบบให้เรียนรู้ได้ครบวงจรตั้งแต่หาวัตถุดิบ ผลิต และจำหน่าย ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การเพิ่มความท้าทายในการท่องเที่ยวทางน้ำตามลำแม่น้ำเพชรบุรีช่วงเมืองเพชรบุรี ให้มีระยะทางเพิ่มขึ้นจาก 2 กิโลเมตร เป็นไม่เกิน 10 กิโลเมตรหรือมากกว่านั้น และเปลี่ยนรูปแบบเรือจากเรือไม้เป็นเรือยาง ก็จะสามารถเพิ่มสมรรถนะในการเดินทางทางน้ำได้มากขึ้น เส้นทางเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์ และเส้นทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ดำเนินการให้เป็นการเรียนรู้เชิงเปรียบเทียบ 2 กลุ่มชาติพันธุ์หรือ 2 ชุมชน และชิมซบสิ่งดีๆ ของแต่ละชุมชนให้เกิดความประทับใจ ส่วนเส้นทางทำบุญ-ไหว้พระ 9 วัดภายในหนึ่งวัน ที่เสนอให้ใช้จักรยานปั่นแทนการใช้รถยนต์ หรือเปลี่ยนจากทำบุญ-ไหว้พระ 9 วัดเป็น ลอดอุโบสถ 3 วัดในวันเดียว ก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ และสามารถทำได้ในจังหวัดเพชรบุรี สำหรับเส้นทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณคดี ควรนำจุดเล็กๆ หรือเรื่องที่มีน้อยคนจะรู้ มาเป็นจุดสนใจท้าทายนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเปลี่ยนวิธีการท่องเที่ยวในเส้นทางกิจกรรม เทศกาล และงานประเพณี เช่น เปลี่ยนการขึ้นเคเบิลคาร์มาเป็นคนขึ้น หรือขึ้นเคเบิลคาร์ แล้วเดินลง เป็นต้น ส่วนเส้นทางตามรอยเรื่องเล่าของชุมชน ต้องใช้เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว

และการพัฒนาทักษะนักท่องเที่ยวชมชนจะมีความสำคัญอย่างมากด้วย ส่วนเส้นทางเรียนรู้วิถีนาเกลือ ถ้ามีการนำรถटनाเกลือนี้มาจัดการแข่งขัน แล้วให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทดลองขับหรือร่วมแข่งขันด้วยกันก็น่าสนใจมากทีเดียว นอกจากนั้นยังมีเส้นทางท่องเที่ยวทางทะเล ยังมีกิจกรรมสนุกที่ท้องถิ่นดำเนินการแล้ว เช่น การถีบกระดานลื่นเล่นเก็บหอยแครง การชมพืชและสัตว์ในป่าชายเลน การล่องเรือตกปลาหรือชมปลาฉลามหายาก การเยี่ยมชมกะปิและฟาร์มหอย การร่วมออกทะเลชายฝั่งกับวิถีประมงพื้นบ้าน และการนั่งรับประทานอาหารในร้านอาหารริมทะเลหรือในเรือ ล้วนเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ และเส้นทางเรียนรู้อาหารท้องถิ่น ต้องเลือกเมนูอาหารให้เหมาะสมกับแผนการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง เป็นส่วนเสริมให้กับการท่องเที่ยวในครั้งนั้นสมบูรณ์ขึ้นด้วยเมนูท้องถิ่นที่น่าสนใจ และเส้นทางนั่งรถรางนำเที่ยวชมเมืองและเส้นทางถนนคนเดินเพชรบุรีที่สามารถทำให้แตกต่างจากที่อื่นๆ ด้วยการใช้ “รถเล้ง” ท่องเที่ยวเมืองเพชรบุรี มีเอกลักษณ์ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ และควรอบรมความรู้เรื่องการท่องเที่ยวให้กับคนขับรถเล้งด้วย

จากข้อมูลแนวคิดและขอบเขตปัจจัยทางด้านแหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ทำให้สามารถออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยนำสิ่งสำคัญของจังหวัดเพชรบุรีมาเป็นตัวตั้งในการออกแบบเส้นทาง ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ การเป็นศูนย์รวมแห่งพระพุทธศาสนา ความเป็นเมืองเก่า แม่น้ำเพชรบุรี งานศิลป์ กลุ่มชาติพันธุ์ ตาลโตนด และทรัพย์จากทะเล เน้นแหล่งวัฒนธรรมและกิจกรรมที่ทำหายกลุ่มเยาวชน โดยคำนึงถึงข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และต้องเป็นเส้นทางที่มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้ได้เส้นทางแนะนำจำนวน 12 เส้นทาง ดังนี้

(1) เส้นทาง **“ตามบาทพระราชา”** เน้นการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาทำให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์และประโยชน์ที่ราษฎรได้รับ สอดคล้องกับแนวคิดของ The Royal Coast ที่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มอายุน้อยควรรับรู้

(2) เส้นทาง **“3 วัง...อลังการ”** เน้นการเยี่ยมชมความอลังการทางสถาปัตยกรรมของที่ประทับของพระมหากษัตริย์ไทย 3 วัง 3 รัชกาล สอดคล้องกับแนวคิดของ The Royal Coast ที่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มอายุน้อยควรรับรู้

(3) เส้นทาง **“เฮงสุ่ยยอด ลอด 3 โบสถ์”** เน้นการเสริมสร้างศรัทธาให้กับชีวิตผ่านกิจกรรมความเชื่อในคติธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการนำเสนอสิ่งที่เป็นความเชื่อมาแต่โบราณกาลให้คนกลุ่มอายุน้อยได้ลองทำ

(4) เส้นทาง **“สายบุญ ปั่น 9 วัด”** เน้นสายบุญโดยใช้วัดในเขตเมืองเพชรบุรีเป็นจุดสนใจ และเอาใจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีด้วยกิจกรรมการปั่นจักรยาน เนื่องจาก

การท่องเที่ยวทำบุญ 9 วัดเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้สูงอายุ จึงใช้การปั่นจักรยานเป็นวิธีการนำคนกลุ่มอายุน้อยเข้าเรียนรู้ในพื้นที่วัด

(5) เส้นทาง “ชุมชนเก่าเล่าเรื่อง” เน้นการเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนดั้งเดิมในเขตเมืองเพชรบุรี ผ่านกระบวนการสื่อความหมายภายใต้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นการนำเสนอเรื่องราวย้อนยุค ในพื้นที่ที่มีสตรีทอาร์ท ที่คนกลุ่มอายุน้อยชื่นชอบถ่ายภาพเช็คอิน

(6) เส้นทาง “เล้ง...ลุยเมือง” เน้นการสัมผัสบรรยากาศของการเดินทางภายในเขตเมืองเพชรบุรีและใกล้เคียงด้วยพาหนะท้องถิ่นที่มีชื่อเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี เป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลหรือรถนำเที่ยว

(7) เส้นทาง “ชมวาฬ ถีบกระดาน ลำราญเกลือ” เน้นกิจกรรมผสมผสานทางวัฒนธรรมในแหล่งธรรมชาติ เรียนรู้ระบบนิเวศชายฝั่ง วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพซึ่งกิจกรรม ชมวาฬเป็นสิ่งที่คนไทยทั่วไปอยากไปเห็นสักครั้ง ส่วนการถีบกระดานก็เป็นกิจกรรมเลอะเลนและเหนื่อยมาก เหมาะสำหรับคนอายุน้อย รวมทั้งการทำสปาเกลือ ที่จะช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากการถีบกระดาน ก็น่าจะเป็นประสบการณ์ใหม่ให้นักท่องเที่ยวได้

(8) เส้นทาง “2 ชาติพันธุ์...มันส์คนละแบบ” เน้นการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญของจังหวัดเพชรบุรี ไทยทรงดำและกะเหรี่ยง ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชนเน้นให้คนอายุน้อย ไปเรียนรู้วิถีชีวิต ด้วยการเปลี่ยนตัวเองเป็นชนเผ่า และประกอบกิจกรรมแบบเดียวกับที่ชุมชนทำในวิถีชีวิตปกติ

(9) เส้นทาง “วิถีตาล จะหวานไปไหน?” เน้นการเรียนรู้วิถีคนทำตาลพิซที่สร้างความเป็นเมืองเพชรบุรีมาจนทุกวันนี้ จากแหล่งผลิตถึงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน คนอายุน้อยจะได้เรียนรู้การทำตาล ทดลองป็นต้นตาล เคี้ยวตาล ชิมอาหารจากตาล และซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจากตาล แบบครบวงจร

(10) เส้นทาง “พายคัยครักษ์ลำน้ำเพชร” เน้นการชื่นชมบรรยากาศสองฝั่งแม่น้ำสายธารชีวิตของคนเพชรบุรี ผ่านประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์สำคัญตามสายน้ำสู่ปัจจุบัน โดยการนำเรือคายัค ซึ่งไม่ค่อยมีใครนำมาใช้ท่องเที่ยวในแม่น้ำเพชรบุรี ช่วงผ่านเมืองเพชรบุรี (มีการใช้เรือยางล่องแม่น้ำเพชรบุรี ช่วงต้นน้ำ) จึงเป็นกิจกรรมแนะนำที่แปลกใหม่

(11) เส้นทาง “ล่อง [ไม่เอา] อ่าว [ลอยหลัง] เข้าคลอง” เน้นการท่องเที่ยวทางน้ำด้วยเรือหางยาว 2 บรรยากาศ ทั้งทะเลปากอ่าวและสายน้ำที่อุดมด้วยวิถีชีวิตท้องถิ่นในคลอง เป็นเส้นทางเรียนรู้จากธรรมชาติ (ปากอ่าวบางตะบูน) สู่การเรียนรู้วัฒนธรรม (วัดเขาตะเครา) ด้วยการนั่งเรือ เป็นกิจกรรมที่ได้ประสบการณ์ครบ

(12) เส้นทาง “งานศิลป์ขึ้นเดียวในโลก” เน้นการเรียนรู้แหล่งภูมิปัญญา งานศิลป์และฝึกฝนงานศิลปะที่เป็นฐานวัฒนธรรมของเมืองเพชรบุรี จากครูช่างสิบหมู่เมืองเพชรบุรี

เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่งานศิลป์ของเพชรบุรี โดยไปชมงานศิลป์ชั้นครูแล้วมาทำ Workshop กับครูช่าง แล้วได้ผลงานของตนเองกลับไป ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้กับครูช่างยังไม่ค่อยมีใครทำ ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในวิชาเรียนนอกสถานที่มากกว่าการท่องเที่ยว

ทั้ง 12 เส้นทาง ได้รับการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ที่สามารถสะท้อนผลการวิจัยจากการศึกษาอุปสงค์การตลาดของนักท่องเที่ยวควบคู่กับอุปทานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี เช่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมหลายกิจกรรมในเส้นทางที่สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การชมวาฬ การล่องเรือ การชมวัง เป็นต้น ต้องการเห็นของดีในชุมชนที่แปลก หาชมที่อื่นไม่ได้ เก่าแก่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน กิจกรรมหลายกิจกรรมในเส้นทางที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่อาจไม่เคยได้รับมาก่อน เช่น การชมภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม ชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่เขียนขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2277 การชมของสะสมในบ้านคนรักมิตร ชัยบัญชา ชุมชนถนนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นการสะสมโปสเตอร์ภาพยนตร์ที่มีตร ชัยบรรชาแสดง ซึ่งเป็นของหาชมได้ยากในปัจจุบัน ของเก่าสะสมและจัดแสดงอยู่ที่ศาลาคามวาสี ชุมชนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่มขึ้นมาได้จากแม่น้ำเพชรบุรีสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนเมืองเพชร การทำสปาเกลือ กังหันทองสปาเกลือ ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่นำเกลือมาให้บริการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องของอาการปวดเมื่อยกระดูก พระพุทธรูปที่มีนิ้วเท้า 6 นิ้วในอุโบสถและเลขไทยกลับด้าน บนหน้าบันระเบียงครอบอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี ที่หาดูที่อื่นได้ยาก หรือมีที่เดียวในเพชรบุรี นักท่องเที่ยวต้องการการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิม เช่น การทำบุญ 9 วัด ซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ทั่วไปซึ่งมักจัดให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มสูงอายุ แต่เส้นทางที่แนะนำนี้ นำเสนอให้คนกลุ่มอายุน้อยเข้าวัดเรียนรู้บริบทของวัด โดยการเดินทางด้วยจักรยาน การเดินทางท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเพชรบุรีด้วยรถเล้ง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเมืองเพชรบุรี หรือการล่องแม่น้ำเพชรบุรีด้วยเรือคายัค ที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวได้ทำการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เพราะยังไม่มีธุรกิจนำเที่ยวให้บริการที่แน่นอน และยังไม่มียกท่องเที่ยวล่องแม่น้ำเพชรบุรีผ่านตัวเมืองเพชรบุรีด้วยเรือคายัค หรือแม้แต่นักท่องเที่ยวที่ต้องการถ่ายภาพในมุมมองที่สวยงามเพื่อส่งผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์คในทันที ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวเกือบทุกแห่งมีมุมมองที่สะท้อนบริบทของแหล่งเที่ยวนั้นอยู่แล้ว หรือการจัดทำขึ้น เช่น สตรีทอาร์ต ในชุมชนซอยตลาดริมน้ำ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในการยืนถ่ายภาพกับสตรีทอาร์ตที่สวยงาม

จากนั้นเลือกแหล่งวัฒนธรรมที่น่าสนใจเป็นแหล่งวัฒนธรรมตัวแทนในกลุ่มแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ จังหวัดละ 9 แหล่ง รวมแหล่งวัฒนธรรมแนะนำในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

ฝั่งทะเลตะวันตกอีกจำนวน 36 แห่ง นำมาออกแบบเส้นทางเชื่อมโยงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม เน้นแหล่งสุขภาพของทั้ง 4 จังหวัดเป็นจุดสนใจหลัก ได้แก่ สปาเกลือกึ่งหินทอง ของเพชรบุรี ห่มทรายคลายเคลียด ของประจวบคีรีขันธ์ อบสมุนไพรไทย ของชุมพร และแช่น้ำแร่ ของระนอง และนักท่องเที่ยวยังสามารถนำข้อมูลแหล่งวัฒนธรรมที่แนะนำไว้ไปออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกความสนใจของตนเอง ขึ้นอยู่กับบริบท ความสามารถ และจินตนาการของนักท่องเที่ยวเอง

การเลือกเส้นทางสำหรับการทดสอบและประเมินความพึงพอใจ ซึ่งเลือกเส้นทางที่ 5 เส้นทางชุมชนเก่าเล่าเรื่อง ในชุมชนถนนคลองกระแซง ชุมชนซอยตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ มีผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีโดยสรุป คือ

(1) ด้านแหล่งและฐานการเรียนรู้ เห็นว่า มีความน่าสนใจและมีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวได้ดีทั้ง 3 ชุมชน โดยแต่ละชุมชนมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่มีความสอดคล้องกันดีทั้ง 3 ชุมชน กลายเป็นภาพใหญ่ของแหล่งวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในระดับดี สามารถใช้ทุนทางวัฒนธรรมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เป็นอย่างดี

(2) ด้านการสื่อความหมาย ควรมีการออกแบบป้ายสื่อความหมายไปในรูปแบบเดียวกันในแต่ละชุมชน ส่วนนักสื่อความหมายชุมชนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม แต่ควรพัฒนาทักษะการสื่อความหมายเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย ก็จะมีคุณสมบัติมากขึ้น

(3) ด้านการให้บริการและอำนวยความสะดวก ทำได้อย่างมีระบบสะท้อนความร่วมมือของคนในชุมชน และสิ่งสำคัญที่สุดที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ อธิยาศัยไมตรีของชาวบ้าน

สำหรับการทดสอบเส้นทางกับนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เส้นทางที่ 5 เส้นทางชุมชนเก่าเล่าเรื่องอีกครั้ง มีผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมในระดับมากที่สุด คะแนน 4.31 (SD = 0.452) โดยพึงพอใจทักษะของนักสื่อความหมายชุมชนเป็นอันดับ 1 ในระดับมากที่สุด คะแนน 4.67 (SD = 0.435) รองลงมาพึงพอใจความเหมาะสมของของที่ระลึก ในระดับมากที่สุด คะแนน 4.62 (SD = 0.518) และอันดับที่ 3 พึงพอใจบรรยากาศการต้อนรับ ในระดับมากที่สุดเช่นกัน คะแนน 4.52 (SD = 0.628)

2.4.3 การสร้างคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีเพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

การออกแบบรูปแบบคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้มิติที่ประชุมของที่ประชุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้แนวคิด 10 ประการ ดังนี้

(1) ต้องมีขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา สามารถนำไปใช้งานได้ทุกที่ โดยออกแบบให้มีขนาด A5 ไม่ใหญ่เกินไป และไม่เล็กเกินไปสามารถนำติดตัวไปในรถ กระเป๋าเดินทางได้สะดวก

(2) ต้องมีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน โดยการเลือกใช้กระดาษอาร์ตทั้งเล่ม ปก 260 แกรม และเนื้อใน 115 แกรม ไม่ฉีกขาดง่าย และใส่กาวยึดด้านข้าง ช่วยเพิ่มความคงทนแข็งแรงได้ดี

(3) ต้องมีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปริมาณที่เหมาะสม โดยเลือกแหล่งวัฒนธรรมมานำเสนอในคู่มือ รวม 125 แหล่ง ทำให้คู่มือมีความหนา 332 หน้ารวมปก และครอบคลุมเนื้อหาแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกครบถ้วน

(4) ต้องมีความดึงดูด น่าเปิดใช้งาน และน่าเก็บรักษา โดยใช้การพิมพ์ 4 สีตลอดทั้งเล่ม ทำให้คู่มือมีคุณค่าน่าเก็บรักษา และดึงดูดให้เปิดเล่มคู่มือด้วยการตั้งชื่อ “เสียดายที่ไม่ไปถึง ปริบพริ”

(5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ใช้งานทุกประเภท โดยเน้นกลุ่มผู้มีอายุน้อย จึงเลือกใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย มีความใกล้เคียงกับคนรุ่นใหม่ แต่ก็สามารถนำไปใช้ได้ดีกับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม

(6) ต้องมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป โดยเลือกใช้ภาพหลัก 1 ภาพเต็มหน้า และรูปภาพประกอบอีก ไม่เกิน 2 ภาพ มีข้อมูลแต่ละแหล่งวัฒนธรรมเพียง 2 หน้าซ้ายขวาเท่านั้น ไม่มีลักษณะข้อความต่อเนื่องข้ามหน้าเหมือนกับคู่มือทั่วไป และไม่เลือกใช้ข้อความเนื้อหาที่มีลักษณะ Copy & Paste แต่แต่งขึ้นใหม่จากความเข้าใจ การสัมภาษณ์ และเทียบเคียงเนื้อหาในแหล่งข้อมูลทั่วไป

(7) ต้องตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป โดยแนวคิดในการให้คู่มือเล่มนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้นานๆ จึงพยายามตัดสิ่งที่จะนำไปสู่ความล้าสมัยในอนาคตอันใกล้ และสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องใส่ไว้ในคู่มือ เช่น หลีกเลี่ยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเวลาหรือช่วงเวลาเท่าที่จะทำได้ ข้อมูลที่พัก ร้านอาหาร แหล่งซื้อ พิกัด GPS หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อบางประเภท และ QR Code เพราะข้อมูลเหล่านี้เปลี่ยนแปลงง่าย และถ้านำมาใส่ไว้ นอกจากจะแย่งพื้นที่หน้ากระดาษ ทำให้มีข้อมูลมากเกินไป และอีกไม่นานจะทำให้คู่มือขาดความทันสมัย จึงมีความเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ไม่จำเป็นเพราะสามารถค้นหาจากอินเทอร์เน็ตในโทรศัพท์มือถือได้โดยสะดวก เพราะถ้าคู่มือล้าสมัยไม่อัปเดตข้อมูล ก็จะถูกลดคุณค่าไปทันที

(8) ต้องมีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ โดยการให้ข้อมูลในแต่ละแหล่งวัฒนธรรมพอประมาณ จบในหน้าเดียว ใช้เวลาอ่านข้อมูลแต่ละหน้า ไม่เกิน 2 นาที แนะนำในสิ่งที่จำเป็น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย หากนักท่องเที่ยวต้องการข้อมูลเพิ่มเติมสามารถค้นหาจากอินเทอร์เน็ตในโทรศัพท์มือถือได้โดยสะดวก

(9) ต้องเน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้า และสีสันทัด โดยการเลือกภาพที่สื่อถึงแหล่งวัฒนธรรมที่น่าเสนอได้ชัดเจนที่สุด และเป็นมุมมองภาพที่ดีแสดงออกถึงความมีศิลปะในการ

ถ่ายภาพ ซึ่งอาจมีการตัดขนาดภาพ แต่สีและความสว่าง รวมทั้งแต่งให้เป็นภาพศิลปะด้วยโปรแกรม
ปรับแต่งภาพต่างๆ และทักษะในการจัดหน้ากระดาษให้น่าอ่าน

(10) ต้องมีความท้าทายให้ผู้ใช้ประโยชน์ติดตามและใช้งานคู่มืออย่างสม่ำเสมอ
โดยออกแบบคู่มือเล่มนี้ให้มีการท้าทายตั้งแต่หน้าปก ด้วยการตั้งชื่อที่ท้าทาย เมื่อเข้าไปในเนื้อหาที่มีส่วน
ของความท้าทายตลอดทั้งเล่ม และชวนคิดในช่วงสุดท้าย

ทั้งนี้มีการแบ่งเนื้อหาในคู่มือเป็น 7 ช่วง คือ

- (1) ปกหน้าถึงข้อมูลโครงการวิจัย
- (2) สารบัญ คำนำ วิธีใช้คู่มือ และข้อมูลทั่วไปจังหวัดเพชรบุรี
- (3) แนะนำแหล่งวัฒนธรรมในกลุ่มแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ
- (4) แนะนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตัวอย่างในจังหวัดเพชรบุรี
- (5) แนะนำแหล่งวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
- (6) แนะนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตัวอย่างในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

ฝั่งทะเลตะวันตก

- (7) ปิดท้ายเล่มและปกหลัง

การดำเนินการทั้งหมดทำให้คู่มือ “เสียดายที่ไปไม่ถึง ปริบพริ” พร้อมจะเป็น
เครื่องมือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและตัวช่วยในการตัดสินใจของทุกฝ่ายในการออกแบบ
การเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแบบของตนเองในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
ในลักษณะการสะสมแหล่งได้เป็นเวลานาน ตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบคู่มือเล่มนี้

3. การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขต พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จากการประชุมกลุ่มย่อย ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory
Action Research = PAR) โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ในกลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงาน
ภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน และผู้นำ/ผู้รู้ท้องถิ่น รวม 15 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การประชุมหารือครั้งที่ 1

ดำเนินการโดยการรับฟังผลการดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง แนวทางการจัดการ
ตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเล
ตะวันตก ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ อุปสงค์ อุปทาน และศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี และรายละเอียดการกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาด
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
เพื่อให้เห็นภาพของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด

เพชรบุรี และเข้าใจความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งวัฒนธรรม ระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น และบุคลากรทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี

จากนั้นเป็นการนำเสนอให้ที่ประชุมรับฟังผลการดำเนินโครงการย่อยที่ 2 เรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่มีความหลากหลาย และทำให้ทราบถึงแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 89 แหล่ง และแหล่งวัฒนธรรมตัวแทนจาก 4 จังหวัด จังหวัดละ 9 แห่ง เป็น 36 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 125 แหล่ง และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีแนะนำ 12 เส้นทาง และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกแนะนำ โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม อีก 1 เส้นทาง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เห็นภาพกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ นำไปสู่สร้างแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

จากนั้นคณะผู้วิจัย ได้นำเสนอกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการวิจัย ที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว
- (2) ด้านกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว
- (3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว
- (4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

โดยที่ประชุมมีการเสนอและมีมติให้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบใหม่ ดังนี้

- (1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร
- (2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- (3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม
- (4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

เมื่อได้ข้อมูลแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยว แหล่งวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี “เสียสละที่ไปไม่ถึง ปรียพรี” และกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยเข้าสู่กระบวนการหารือด้วยการร่วมกันพิจารณาข้อมูลเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี และแผนปฏิบัติงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยจากการหารือมีข้อเสนอแนะว่า การพิจารณาแผนพัฒนาและแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วจะหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เท่ากับเป็นการตั้งใจจะปรับเปลี่ยนแผนต่างๆ เหล่านั้น ตามแนวคิดของที่ประชุมเพียง 15 คน น่าจะไม่เหมาะสม เพราะแผนต่างๆ ที่นำมา

วิเคราะห์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้มาแล้ว จึงผ่านการอนุมัติให้ใช้แผนเหล่านี้ ดังนั้นที่ประชุมจึงร่วมกันพิจารณาและมีมติให้คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาหรือสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาจากพื้นที่จริง ภายใต้กรอบองค์ประกอบ 4 ด้านที่ปรับเปลี่ยนใหม่ จากนั้นให้คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอที่ประชุมอีกครั้ง เพื่อนำประเด็นจากพื้นที่จริงมาสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีต่อไป ทั้งนี้ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอแนะ และคณะผู้วิจัย ลงพื้นที่เพื่อสำรวจประเด็นการพัฒนาในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ภายในระยะเวลาที่กำหนด 60 วัน

3.2 การค้นหาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนและกำหนดวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไม่ถึง พริบพรี” เป็นกรอบปฏิบัติเชิงพื้นที่ โดยได้ทำการค้นหาประเด็นที่น่าสนใจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และพื้นที่แหล่งวัฒนธรรม ที่เป็นประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยโดยตรงด้วย ทำให้พบประเด็นประเด็นเชิงลบที่ควรได้รับการแก้ไข และประเด็นเชิงบวกที่สามารถเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ จำนวน 13 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- (1) นักท่องเที่ยวจำนวนมากแห่ชมลำแสงมหัศจรรย์ในถ้ำเขาหลวง
- (2) นักท่องเที่ยวนั่งฟังหนังอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม
- (3) นักท่องเที่ยวใช้น้ำแตงส้มผสมภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม
- (4) นักท่องเที่ยวให้ความสนใจร้านส้มตำมากกว่าแหล่งวัฒนธรรมที่ทำน้ำวัดท่าไชยศิริ
- (5) การจำหน่ายอาหารทะเลราคาแพงที่ปูชั๊กสะพานยก ประเด็นในโซเซียลเน็ตเวิร์ค
- (6) หินกลมมีผู้เสียชีวิตที่ถ้ำพระเขานาขวาง ประเด็นจากข่าวท้องถิ่น
- (7) ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำนาพันสาม (วัดนาพรหม)
- (8) การยุติถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแซง
- (9) ความรู้สึกแปลกๆ ที่วัดกำแพงแลง
- (10) แหล่งวัฒนธรรมบางแหล่งที่ไม่อยู่ในรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม ไทยทรงดำ บ้านกวย และกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้
- (11) สิ่งที่น่าสนใจมีให้ชมและเรียนรู้ในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว ตลาดกลางการเกษตร ท่ายาง
- (12) การตั้งชื่อแหล่งท่องเที่ยวดีส่งผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำบนน้ำตก กวางโจว

(13) การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร

3.3 การประชุมหารือครั้งที่ 2

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่ค้นพบในแหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี 13 กรณีให้ที่ประชุมรับทราบ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการค้นหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยผลของการประชุมหารือ มีมติ ดังนี้

(1) ประเด็นที่คณะผู้วิจัยค้นพบทั้ง 13 ประเด็นมีความน่าสนใจ และควรนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

(2) ให้คณะผู้วิจัย จัดทำข้อมูลที่เป็นการเฉพาะในแต่ละประเด็น เนื่องจากเป็นผู้พบประเด็นต่างๆ น่าจะมีความเข้าใจประเด็นที่นำเสนอดีที่สุด

(3) ให้คณะผู้วิจัยเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความกระชับและนำไปเป็นเนื้อหาของคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(4) ที่ประชุมให้โหวตเลือกชื่อคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยให้ใช้ชื่อว่า “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ประกอบคำว่า “คู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก”

(5) คณะผู้วิจัยรับไปดำเนินการในส่วนเกี่ยวข้อง

3.4 บทความประเด็นที่พบในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการแต่งเนื้อหาจากข้อมูลและประสบการณ์จากการลงพื้นที่เพื่อหาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำเนื้อหาประกอบเป็นคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป โดยมีเนื้อหาในแต่ละประเด็น 13 ตอน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่ขาดการแสดงความเคารพสถานที่ Disrespect Tourism

กรณี: ถ้ำเขาหลวง

ถ้ำเขาหลวงเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญและเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวทั่วไปเข้าไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพนับถือ เช่น หลวงพ่อโต พระพุทธไสยาสน์ โดยมักมีการจัดรูปเทียนกราบไหว้บูชา ประกอบกับถ้ำเขาหลวงเป็นถ้ำที่มีปล่องไฟแสงส่องสว่างเข้ามาในถ้ำ เมื่อจัดรูปคว้นรูปที่ลอยขึ้นมา ในช่วงเวลาที่แสงอาทิตย์ส่องผ่านปล่องถ้ำทำให้เกิดลำแสงสวยงาม ในช่วงเวลา 09.00-11.00 น. ปรากฏการณ์อันน่ามหัศจรรย์นี้จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมถ้ำเขาหลวงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดลำแสง

การท่องเที่ยวถ้ำเขาหลวง ซึ่งเป็นถ้ำขนาดใหญ่ มีชื่อเสียงเคยเป็นถ้ำที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย และเป็นฉากของภาพยนตร์ เรื่อง พระนเรศวรมหาราช จึงทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากทั้งปี ยังมีการนำภาพถ่ายลำแสงในถ้ำเขาหลวงมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ยิ่งเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นด้วย

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมถ้ำเขาหลวงมีทั้งที่เดินทางมาแบบส่วนบุคคลและใช้บริการของบริษัทนำเที่ยว ช่วงเวลา 09.00-11.00 น. จึงเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น มัคคุเทศก์จะพานักท่องเที่ยวจำนวนมาก แบ่งเป็นหลายกลุ่ม เมื่อถึงห้องโถงที่เห็นลำแสง ก็จะอธิบายข้อมูลด้วยเสียงดังเพื่อให้ได้ยินอย่างทั่วถึง เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ และมีหลายกลุ่ม แล้วก็แนะนำให้นักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มถ่ายภาพหมู่ มีป้ายไวโนลิ้นในจุดที่ดีที่สุดของถ้ำ ทั้งทยอยกันเข้ามาถ่ายภาพและแย่งกันเข้ามาถ่ายภาพ นักท่องเที่ยวอีกหลายคน พยายามปีนป่ายไปในจุดที่คิดว่าจะได้ภาพที่สวยงามที่สุด เพื่อการแชร์ในโลกโซเชียลเน็ตเวิร์คก่อนใคร ความโกลาหลเกิดขึ้นทั่วถ้ำถ้านหน้าหลวงพ่อดำอันศักดิ์สิทธิ์ เมื่อถ่ายภาพกันแล้วมััคคุเทศก์ก็อธิบายข้อมูลถ้ำและปล่อยให้นักท่องเที่ยวชมถ้ำตามอัธยาศัย ผิดกับเมื่อหลายปีก่อนที่มีแม่ชีๆ คอยบอกนักท่องเที่ยวอย่าส่งเสียงดัง เพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเข้ามาแล้วก็เกิดความสงบศรัทธาองค์หลวงพ่อดำพระประธาน ส่วนลำแสงเป็นผลพลอยได้ ขึ้นชมและถ่ายภาพกันอย่างเงียบๆ ไม่รบกวนนักท่องเที่ยวคนอื่น และแสดงความเคารพในสถานที่ด้วย

การท่องเที่ยวแบบนี้คณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ควรได้รับการควบคุม และกำหนดวิธีการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทั้งในเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยว การใช้เสียง การถ่ายภาพ การแสดงความเคารพสถานที่ การเรียนรู้ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน รวมถึงการอบรมการปฏิบัติหน้าที่มััคคุเทศก์ด้วย ซึ่งหน่วยงาน องค์กร และชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งวัฒนธรรม ควรให้ความสำคัญและดำเนินการให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับถ้ำเขาหลวงมากที่สุด เพื่อคืนแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้กับท้องถิ่นต่อไป

2. การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ตั้งใจ Inattentive Damage Tourism

กรณี: วัดใหญ่สุวรรณาราม

วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นวัดสำคัญของเมืองเพชรบุรี ที่รวมงานศิลปะชั้นครูที่มีคุณค่าไว้มากมาย โดยในด้านสถาปัตยกรรม มีอุโบสถล้อมรอบด้วยระเบียงคตตามแบบธรรมเนียมนิยม มีศาลาการเปรียญไม้หลังใหญ่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีกุฏิสงฆ์ที่สร้างเป็นเรือนไทยประกอบด้วยฝาเรือนแบบต่างๆ มีหอไตรสามเสาตั้งอยู่ในสระน้ำเจดีย์จุฬามณี ในระเบียงคตรอบอุโบสถ และมีส้วมโบราณ ส่วนประติมากรรม มีพระประธานในอุโบสถที่สมส่วนงดงามตามพุทธศิลป์ มีพระพุทธรูปที่สร้างให้พระบาทข้างหนึ่งมีนิ้วพระบาทเกินเป็นหกนิ้ว กลายเป็นเรื่องเล่าสัมพันธ์กับพระพุทธรูปที่มีนิ้วพระบาทหายไปหนึ่งนิ้วเหลือเพียงเก้านิ้ว ที่วัดเขายี่สาร รวมทั้งงานจิตรกรรม ที่หาชมได้ยากอย่างจิตรกรรมที่เขียนบนแผ่นฝาไม้ภายในศาลาการเปรียญ นับวันจะลบเลือนไปทุกที และจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถรูปเทพชุมนุม ที่ยังหลงเหลือและสะท้อนถึงคุณค่างานศิลปะที่ช่างชั้นครูได้ฝากผลงานไว้บนแผ่นดิน ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

การท่องเที่ยวในวัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อชมคุณค่างานศิลปะ และข้อมูลสำคัญที่นักท่องเที่ยวได้รับคือการไปดูให้เห็นกับตาว่ารอยหวานที่ทหารพม่าจามลงบนประตูทางเข้าศาลาการเปรียญ และการใช้ภายในอุโบสถเป็นฉากภาพยนตร์เรื่อง พระสุริโยทัย ยังทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการจะเข้ามานั่งอยู่ในอุโบสถอันงดงามแห่งนี้

ในกรณีที่มาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ การเข้าในอุโบสถที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก ประกอบกับการเดินจากภายนอกที่มีอากาศค่อนข้างร้อน นักท่องเที่ยวมีเหงื่อซึมเล็กน้อย เมื่อเข้ามายังภายในอุโบสถ ก็นั่งพักและรับลมเย็นจากพัดลม นักท่องเที่ยวบางส่วนที่เหลือพื้นที่นั่งชิดฝาผนัง บางครั้งก็พึ่งผนังที่มีภาพจิตรกรรมหลงเหลืออยู่ ทำให้ความเค็มจากเหงื่อทำลายภาพจิตรกรรมบริเวณที่ถูกพึ่งได้ แม้ภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณารามจะถูกเขียนขึ้นมากกว่า 100 ปี แล้ว มีสภาพชำรุดหลุดลอกออกหลายแหล่ง โดยเฉพาะในส่วนล่างของฝาผนัง ซึ่งในจุดที่นักท่องเที่ยวนั่งพึ่งอาจไม่มีภาพจิตรกรรมเหลืออยู่แล้ว แต่ความเค็มก็ยังคงอยู่และความชื้นจากด้านล่างยังสามารถนำความเค็มขึ้นไปทำลายภาพจิตรกรรมฝาผนังได้ ในขณะเดียวกันก็มีนักท่องเที่ยวที่รักการถ่ายภาพ และใช้แฟลชเพิ่มแสงเพื่อให้ได้ภาพถ่ายที่สวยงาม ซึ่งการใช้แฟลชในก็เป็นการเพิ่มอุณหภูมิและมีส่วนในการทำให้ภาพจิตรกรรมเสื่อมโทรมลงได้เช่นกัน

พฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ ส่งผลต่อการทำให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างชั้นครูอันทรงคุณค่าเสื่อมโทรมลง แม้จะเป็นการทำลายมรดกทางวัฒนธรรม แต่ก็ไม่ได้เป็นไปบนพื้นฐานของความตั้งใจ ซึ่งคงต้องมีการสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ถึงความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนัง มีป้ายเตือนที่ไม่ขัดกับสถานที่ และการอบรมมัคคุเทศก์เพื่อคอยเตือนนักท่องเที่ยว ให้ระมัดระวังพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ของดีทั้งหลายโดยไม่ตั้งใจ

3. การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism

กรณี: วัดเกาะแก้วสุทธาราม

วัดเกาะแก้วสุทธาราม เป็นอีกวัดสำคัญในเมืองเพชรบุรี ที่รวมสิ่งสำคัญมากมายไว้ในพื้นที่วัด เช่น เจดีย์ทรงเครื่องขนาดใหญ่ อุโบสถและวิหารฐานทองสำเภา และพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดเกาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ ที่เขียนไว้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีตัวเลขระบุว่าเป็นปี พ.ศ.2277 จึงมีความเก่าแก่และทรงคุณค่าอย่างยิ่ง ภาพส่วนใหญ่ด้านบนเหนือระดับเอวบุคคล ยังคงสภาพดี แม้ส่วนล่างจะลบเลือนไปมากแล้ว

เรื่องราวที่เขียนไว้ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง เต็มผนังทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะผนังด้านข้างองค์พระประธาน ซึ่งไม่ได้ทำหน้าที่ไว้จึงเป็นภาพจิตรกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งบรรจุเรื่องราวต่างๆ ไว้ อย่างน่าสนใจ โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ ศิลปินผู้วาดใส่ตัวละครที่สะท้อนวิถีผู้คนในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งที่เป็นคนไทย คนต่างชาติ ที่สอดสัมพันธ์กับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สร้างจินตภาพผ่านการเล่าเรื่องของนักสื่อความหมายท้องถิ่น ยิ่งเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยวในครั้งนั้น

กระแสความนิยมละครไทยย้อนยุคจากเรื่องบุพเพสันนิวาส ต่อเนื่องมาถึงเรื่อง หนึ่งด้าวฟ้าเดียว ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับตัวละคร ไม่ว่าจะเป็น ออเจ้า ก็มีภาพออเจ้าพายเรือในจิตรกรรม และขันที ก็มีภาพขันทีปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมบางตอน แม้จะเป็นภาพพุทธประวัติที่เป็นเรื่องราวสมัยพุทธกาล แต่ก็ใช้ตัวละครที่ปรากฏอยู่ในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา ผูกโยงเรื่องราวกับสิ่งที่มีอยู่ในเวลานั้นเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ต่อมา นักประวัติศาสตร์ทำการตีความจากบันทึกในอดีต สู่การสร้างเรื่องเล่าร่วมสมัยเข้าใกล้ชีวิตปัจจุบันของนักท่องเที่ยวผ่านละครโทรทัศน์ที่ช่วยสร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเยี่ยมชมและฟังเรื่องเล่าที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของวัดเกาะแก้วสุทธารามแห่งนี้เป็นจำนวนมาก

ความที่ภาพจิตรกรรมเล่าเรื่องซึ่งมีเรื่องราวอยู่หลายตอน มีตัวละครเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นความท้าทายของนักท่องเที่ยวที่จะหาตัวละครที่ตั้งใจไว้ให้เจอ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเพิ่มความสนใจให้มากขึ้น และเข้าใจภาพจิตรกรรมแบบประชิดภาพมากขึ้นด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นคือ การที่นักท่องเที่ยวบอกตัวเองว่า นี่คือภาพจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่ ที่ยังคงสภาพดีอยู่ และเกิดคำถามว่า ช่างศิลป์ในสมัยก่อนเขาทำอย่างไรถึงทำให้ภาพยังคงสภาพอยู่ได้ จนถึงปัจจุบัน นำมาซึ่งการ “ขอลองแตะสัมผัสสักนิด” โดยใช้นิ้วแตะภาพขณะที่นักท่องเที่ยวคนอื่นไม่ได้ให้ความสนใจ แม้ผลของการแตะภาพด้วยนิ้วไม่ได้ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวิธีการทำให้ภาพคงสภาพอยู่ได้ แต่ก็ขอให้ได้แตะและพฤติกรรมการใช้นิ้วของนักท่องเที่ยวแตะภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้เอง แม้เพียงเล็กน้อย ก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับสมบัติของชาติได้วิธีหนึ่ง ดังนั้นจึงควรมีการสร้างการรับรู้ในการรักษาและช่วยอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ไม่ควรแตะสัมผัสด้วยวิธีการใดๆ เพื่อให้จิตรกรรมฝาผนังคงอยู่ได้ยาวนานต่อไป

4. การท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว Content Missing Tourism

กรณี: ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ

วัดท่าไชยศิริ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้ริมแม่น้ำเพชรบุรี จึงมีการสร้างทำน้ำของวัดสำหรับให้พระสงฆ์ในสมัยก่อนได้นำน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีขึ้นมาใช้ ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่า ครั้งหนึ่งมีชาวบ้านหนีกองทัพมาถอยร่นเข้าใกล้เมืองเพชรบุรี และเหนื่อยล้าเต็มที จนมาถึงที่วัดท่าไชยศิริ ชาวบ้านทำการหยุดพักที่วัดแห่งนี้ และลงชำระล้างร่างกายรวมทั้งได้ตักน้ำจากแม่น้ำเพชรบุรี ทำให้รู้สึกมีเรี่ยวแรงขึ้น พระภิกษุของวัดจึงให้ผู้หญิงและเด็กไปหลบซ่อนในอุโบสถ ส่วนผู้ชายก็ให้เตรียมพร้อมเพื่อต่อสู้ป้องกันกองทัพมา เรี่ยวแรงที่ฟื้นคืนจากการตักน้ำในแม่น้ำเพชรบุรี ทำให้สามารถต่อต้านและขับไล่กองทัพมาแตกพ่ายไปได้ เป็นที่น่าอัศจรรย์และกลายเป็นความเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ของน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีที่ได้จากทำน้ำของวัดท่าไชยศิริแห่งนี้ ทำให้ทำน้ำแห่งนี้กลายเป็นบริเวณสำคัญของการรวบรวมน้ำจากแหล่งน้ำสำคัญของประเทศเพื่อนำไปเจริญพุทธมนต์ในพระราชพิธีสำคัญต่างๆ ทำให้ทำน้ำแห่งนี้กลายเป็นทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ และได้มีการบูรณะซ่อมแซมศาลาและพื้นที่ทำน้ำให้แข็งแรงและคงความเป็นศาลาแบบดั้งเดิม มีการจัดทำหนังสือความหมายเรื่องราวของเมืองเพชรบุรีผ่านงานปูนปั้นอันสวยงาม น่าสนใจมาก

การท่องเที่ยวมายังทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ แห่งนี้ นอกจากจะได้สักการบูชาพระประธานในอุโบสถที่มีไม่กี่แห่งในประเทศไทยที่พระประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปในอิริยาบถยืน และทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่ใช้สำหรับตักน้ำนำไปน้อมเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และในปัจจุบันก็นำน้ำจากทำน้ำนี้เป็นน้ำพุทธมนต์ ทำให้ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว แม้จะไม่มากนัก แต่ก็มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ครั้งหนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ชวนให้บุคคลที่รู้จักไปเยี่ยมชมวัดท่าไชยศิริและทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเอ่ยปากชวนได้รับคำตอบว่า “ไปซี ตรงทำน้ำมีร้านส้มตำอร่อย” โดยไม่พูดถึงความสำคัญของทำน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้เลย เมื่อถามถึงความเป็นทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ กลับไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์สำคัญใดๆ เกี่ยวกับทำน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้เลย จึงกลายเป็นข้อสงสัยของคณะผู้วิจัย และทำการทดลองถามบุคคลอื่นๆ เท่าที่มีโอกาส คำตอบที่ได้ส่วนใหญ่จะบอกว่า “มีร้านส้มตำทำน้ำ ร้านอร่อยตั้งอยู่ในบริเวณทำน้ำศักดิ์สิทธิ์” หรือตอบว่า “รู้จัก อยู่ตรงข้ามห้างโรบินสันใช่หรือเปล่า?” เมื่อถามว่า “ทำไมจึงเรียกว่าทำน้ำศักดิ์สิทธิ์?” ส่วนใหญ่จะไม่ทราบที่มาที่ไป โดยมีคำตอบที่ใกล้เคียงที่สุดคือ “ก็ชาวบ้านเขาเรียกทำน้ำศักดิ์สิทธิ์...”

จากเหตุการณ์ข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยเข้าใจว่า ยังมีนักท่องเที่ยวบางท่านที่รู้จักสถานที่ แต่ไม่รู้เรื่องความเป็นมาของสถานที่เลย นอกจากนั้นยังสร้างความจดจำให้กับตนเองด้วยการสนใจสิ่งอื่นมากกว่าบริบทหลักของสถานที่ ทำให้เปลี่ยนการรับรู้จาก “เหตุการณ์สำคัญในอดีตทำให้ทำน้ำแห่งนี้ศักดิ์สิทธิ์” เป็น “ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้มีร้านส้มตำอร่อย” เรื่องนี้อาจแก้ไขได้ยาก

5. แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีครั้งที่ 2 No Second Time Tourist Destinations

กรณี: ปูชักสะพานยก

สำหรับผู้ที่ชอบรับประทานอาหารทะเลสด จังหวัดเพชรบุรีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีชายฝั่งทะเลอ่าวไทย คนท้องถิ่นจึงมีอาชีพทำการประมง ออกจับสัตว์น้ำมาจำหน่ายให้ผู้บริโภค โดยมีชุมชนประมงกระจายตัวอยู่ตลอดแนวชายฝั่ง ตั้งแต่บางตะบูน บ้านแหลม บางขุนไทร บางแก้ว แหลมผักเบี้ย หาดเจ้าสำราญ หาดปึกเตียน หาดคลองเตียน จนถึงหาดชะอำ ล้วนเป็นแหล่งจำหน่ายอาหารทะเลสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หาดชะอำ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลยอดนิยมแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีการให้บริการเตียงผ้าใบภายใต้ร่มสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อนลงเล่นน้ำทะเลและทำกิจกรรมทางทะเล รวมทั้งการสั่งอาหารทะเลสดๆ ให้ร้านประกอบอาหารเมนูต่างๆ มารับประทาน

ข้อหนึ่งส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของการซื้อหาของทะเลสดมารับประทาน และความท้าทายเพื่อให้รู้ว่า อะไรคือ “ปูชักสะพานยก” แน่นอนว่า “ปู” เป็นสัตว์ทะเลที่นำมารับประทานได้ แล้ว “ปูชัก” หมายถึง การนำปูเป็นๆ ใส่ไว้ในถุงตาข่าย โยงไว้กับราวสะพาน หย่อนเชือกให้ถุงตาข่ายลงแช่ในคลอง ทำให้ปูยังมีชีวิตอยู่ เมื่อซื้อมารับประทานจะมีความสุข การจะขายปูก็ดึงหรือ “ชัก” เชือก นำถุงตาข่ายขึ้นมาแล้วนำไปรับประทาน นี่คือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยให้ปูมีความสดอยู่เสมอก่อนจำหน่าย แต่เป็นวิธีที่ใช้กันในอดีต ก่อนที่จะมีน้ำแข็งและการให้ออกซิเจนในปัจจุบัน ดังนั้น “ปูชัก” ในปัจจุบันเป็นเพียงการทำให้รู้ถึงที่มาของชื่อ ส่วน “สะพานยก” หมายถึง สะพานแคบๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้คนสองฝั่งคลองข้ามถึงกันได้ ใช้สำหรับจักรยานยนต์ จักรยาน และคนเดินข้ามเท่านั้น คลองที่สะพานนี้สร้างข้ามเป็นคลองขุดเพื่อเข้าไปยังแหล่งปูนซีเมนต์ ซึ่งต้องใช้เรือขนาดใหญ่ เมื่อผ่านบริเวณนี้จะติดสะพาน จึงต้องออกแบบสะพานให้ยกขึ้นได้ เรือจึงสามารถเข้า-ออกคลองได้ สะพานนี้จึงเรียก “สะพานยก” รวมกับปูที่แช่ในถุงตาข่ายที่ผูกไว้กับราวสะพานจึงเรียก “ปูชักสะพานยก” ที่ฟังแล้วนักท่องเที่ยวที่ไม่ว่าใครคืออะไร เป็นการท้าทายให้พิสูจน์ความจริง และเลือกซื้ออาหารทะเลจากบริเวณที่คนในชุมชนนำอาหารทะเลสดมาจำหน่ายนี้

สิ่งที่เกิดขึ้นคือ มีแม่ค้าอยู่ร้านหนึ่ง ที่จำหน่ายอาหารทะเลสดในราคาที่สูงกว่าร้านอื่นๆ ในบริเวณเดียวกัน และไม่สนใจความรู้สึกของผู้ซื้อ ทำให้มีการแชร์ข้อมูลพฤติกรรมของแม่ค้าร้านดังกล่าวในโลกออนไลน์ เมื่อพิจารณาข้อมูลเรื่องนี้จาก 10 แหล่งข้อมูล มีข้อมูลในเชิงลบนี้เพียงเล็กน้อย แต่เรื่องของชาวผู้เสพข่าวจะสนใจข้อมูลเชิงลบมากกว่า และในหลายคอมเมนต์ก็ให้ความเห็นว่าน่าเสียดาย หรือเคยมีประสบการณ์เช่นเดียวกัน แล้วจะไม่มาซื้ออาหารทะเลที่นี่อีกแล้ว คณะผู้วิจัยจึงตั้งชื่อแหล่งท่องเที่ยวนี้ว่า “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีครั้งที่ 2” มินัยด้านผู้ขายว่าจะขายในราคาสูงโดยไม่คำนึงว่าจะมาซื้อซ้ำหรือไม่ เพราะเชื่อว่านักท่องเที่ยวหน้าใหม่จะมาซื้ออยู่ดี และในส่วนของผู้ซื้อ เมื่อมีประสบการณ์ซื้อในราคาแพง จะรู้สึกเสียเปรียบ และให้ข้อมูลเชิงลบว่า “ครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้ายและไม่มาซื้อปูชักสะพานยกอีก” ถึงแม้จะเป็นพฤติกรรมของแม่ค้าเพียงร้านเดียวก็ตาม

6. แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกปล่อยให้ตาย LID (let it die) Tourist Destinations

กรณี: ถ้ำพระเขานาขวาง

ถ้ำพระเขานาขวาง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอชะอำ เป็นภูเขาหินปูนลูกโดด กระจายตัวต่อเนื่องจากแนวเขาใหญ่ หรือเขาเจ้าวลาย ในพื้นที่วนอุทยานเขานางพันธุรัต มีถ้ำหรืออาจเรียกว่าเป็นเพิงผาขนาดใหญ่ ไม่ลึกนัก แสงสว่างจากภายนอกเข้าถึงทำให้มองเห็นสิ่งต่างๆ ภายในถ้ำได้ดี ภายในถ้ำประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ เช่น พระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาท และพระพุทธรูปไสยาสน์ ที่มีพระพักตร์และพุทธลักษณะงดงาม สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นในยุคเดียวกันหรือสร้างขึ้นในรูปแบบเดียวกันกับพระพุทธรูปไสยาสน์ ในถ้ำเขาหลวง (คำบอกเล่าของนายกิตติพงษ์ พึ่งแดง: นักสื่อความหมายชุมชนถนนคลองกระแซง) เนื่องจากข้างบนทำพระศอ (คอ) ให้เป็นปล้อง 3 ชั้นคล้ายกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ที่ต้องถินที่ทางไกลอย่างถ้ำแห่งนี้ยังมีของดีซ่อนอยู่

การเดินทางเข้าถึงถ้ำพระเขานาขวางที่ตั้งอยู่ห่างชุมชนและอยู่ห่างถนนสายหลัก แต่มีเส้นทางถนนเข้าถึงได้ค่อนข้างสะดวก รวมทั้งยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปนัก ด้านหน้าถ้ำเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ถ้ำพระเขานาขวาง จึงทำให้มีคนเข้าไปเยี่ยมชมถ้ำอยู่บ้าง และส่วนใหญ่ก็เข้าไปทำบุญปฏิบัติธรรม ทำสมาธิ จึงเห็นร่องรอยของการพัฒนาพื้นที่ทางเข้าถึงถ้ำที่เปิดทางกว้างให้รถยนต์เข้าถึงได้ และเดินขึ้นถ้ำอีกประมาณ 100 เมตร ไม่นานมานี้ เกิดเหตุการณ์ภูเขาถล่มบริเวณปากถ้ำ ก้อนหินขนาดใหญ่ตกมาทับอาคารสำนักสงฆ์พังเสียหายและมีผู้เสียชีวิต หลังจากข่าวนี้กระจายไป ก็ไม่ค่อยมีคนมาเยี่ยมชมถ้ำแห่งนี้อีกเลย แม้แต่คนที่เคยมาปฏิบัติธรรม ทำสมาธิ จึงพบว่า การพัฒนาทางขึ้นถ้ำก็หยุดไม่มีการพัฒนาต่อ มีเพียงคนเฝ้าสำนักสงฆ์และแม่ชีอาศัยอยู่ในอาคารที่ทางถ้ำออกมาไม่กี่คนเท่านั้น สังเกตจากลิงป่าที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ เป็นลิงที่มีความระมัดระวังสูง ไม่กล้าเข้าใกล้คนมากนัก แม้จะโยนผลไม้ให้ก็วิ่งหนี เมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงเข้ามาแย่งเก็บผลไม้ไปกิน แสดงให้เห็นว่า ไม่ค่อยมีคนเข้ามาที่นี่มากนัก ลิงจึงไม่คุ้นกับนักท่องเที่ยวและไม่ก้าวร้าวนัก ต่างจากสถานที่อื่นๆ ที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมาก ลิงจะกรูเข้ามัล้อมนักท่องเที่ยวยเพื่อขอหรือแย่งอาหาร

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบกับที่ตั้งที่ห่างไกลชุมชน เจียบสงบจนรู้สึกไม่ปลอดภัย การพัฒนาทางเข้าถ้ำและขึ้นถ้ำที่ยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้ถ้ำที่น่าสนใจแห่งนี้ไร้รั้วนักท่องเที่ยวยเข้ามาเยี่ยมชม แม้จะได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งโบราณสถานโดยกรมศิลปากร และมีพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงาม แต่กลับถูกปล่อยให้อยู่ในสภาพที่ไม่มีใครดูแล รอวันถูกปล่อยให้แหล่งท่องเที่ยวนี้ “ตาย” ไปจากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวอย่างน่าเสียดาย

7. แหล่งท่องเที่ยวที่พยายามยื้อความอยู่รอด TTL (try to live) Tourist Destinations

กรณี: ตลาดน้ำนาพันสาม

ชุมชนนาพันสาม อำเภอเมืองเพชรบุรี เป็นแหล่งผลิตขนมหวานที่มีชื่อเสียง มีบ้านที่เป็นแหล่งผลิตขนมหวานแต่ละหลังแต่ละประเภท เช่น บ้านที่ทำขนมหม้อแกง บ้านที่ทำทองหยอด บ้านที่ทำฝอยทอง เป็นต้น ถือว่าเป็นชุมชนขนมหวานเมืองเพชรโดยแท้ ในชุมชนนาพันสาม เป็นที่ตั้งของวัดนาพรหม วัดเก่าแก่ของชุมชน มีวิหารเก่าแก่ ภายในประดิษฐานเศียรพระพุทธรูปโบราณศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นที่เคารพของคนในท้องถิ่น ภายในอุโบสถหลังเก่ามีภาพจิตรกรรมฝาผนังแปลกตา เพราะใช้พื้นสีขาว เขียนแบบภาพลายเส้นน่าสนใจ มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ทางการเกษตร และโรงเก็บเรือโบราณ ที่มีทั้งเรือพายและเรือขุดที่หาดูได้ยากในปัจจุบัน

ในพื้นที่วัดมีศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ รวมทั้งจัดให้มีตลาดน้ำ ใช้ชื่อว่า ตลาดน้ำนาพันสาม โดยทำเป็นเพิงร้านจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นและมีจุดถ่ายภาพ กลมกลืนไปกับพื้นที่ของวัด เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ของจังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 ติดตลาดเฉพาะ วันเสาร์-อาทิตย์

ในช่วงเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาในหลายท้องถิ่นมีการเปิดตลาดน้ำแห่งใหม่ขึ้นหลายแห่ง มีลักษณะคล้ายกัน โดยเป็นแหล่งที่ชุมชนนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมาจำหน่าย เชื่อมโยงกับพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัดหรือชุมชน สร้างตลาดให้มีชีวิตในลักษณะย้อนยุค นำของดีของชุมชน ทั้งที่เป็นของเก่าดั้งเดิมและของใหม่ที่ทำขึ้น เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น มาเป็นจุดขายภายในตลาดเพื่อดึงความสนใจของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเพชรบุรี ก็มีการเปิดตลาดเพื่อการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันนี้หลายแห่ง ตลาดน้ำนาพันสาม เป็นหนึ่งในบรรดาตลาดที่จัดขึ้นเพื่อจุดประสงค์ทางการท่องเที่ยว เช่นกัน

คณะผู้วิจัยเดินทางไปเยี่ยมชมตลาดน้ำนาพันสามในปีพ.ศ.2561 ต้องพบกับความเจียบเหงาของตลาดน้ำ มีเพียงคุณลุงมาจัดเพิงขายข้าวต้มมัดเพิงร้านเดียว กับซุ้มเครื่องดื่ม สอบถามคุณลุงได้คำตอบว่า “เมื่อ 3 ปีก่อน คนแน่นขายดี เดียวนี้คนหายหมด เมื่อขายไม่ได้ คนขายก็ไม่มาขายของ ก็เป็นอย่างที่เห็นนี้แหละ...” จากนั้นคณะผู้วิจัยได้รับเชิญจากท้องถิ่นไปร่วมงานเทศกาลขนมหวานที่วัดนาพันสาม ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นจัดให้มีการออกร้านขนมไทยนานาชนิดกว่า 100 ร้าน มีกิจกรรมสาธิตการทำขนมต่างๆ เป็นงานที่น่าสนใจมาก แต่เมื่องานผ่านพ้นไป ตลาดน้ำนาพันสามก็เจียบเหงาเหมือนเดิม แม้จะมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานแต่งงานบนหลังเกวียน และเดิมเคยมีงานตักบาตรบนหลังเกวียน ตลาดน้ำนาพันสามก็ยังไร้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ตลาดน้ำที่กำลังจะวายกับงานกิจกรรมที่พยายามผลักดันให้เกิดขึ้นที่นาพันสาม จึงเป็นการยื้อให้ตลาดกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

ไม่ว่าผลจากนี้ไป ตลาดน้ำนาพันสามจะเป็นอย่างไร วัดนาพรหมก็ยังเปิดให้พุทธศาสนิกชนสักการะพระเศียรและทำบุญที่วัดได้ตามปกติ แม้จะเหลือร่องรอยความเป็นตลาดน้ำเพียงน้อยนิดก็ตาม ทุกฝ่ายควรต้องช่วยกันเพื่อคืนชีวิตให้ตลาดน้ำนาพันสามกลับมาดังเดิมด้วยขนมหวานอีกครั้ง

8. แหล่งท่องเที่ยวที่อิงงบประมาณจากภาครัฐ

Base on GB (government budget) Tourist Destinations

กรณี: ถนนสายวัฒนธรรม

ชุมชนถนนคลองกระแซง โดยคุณปัทมกร จรรย์รงค์ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร ผู้ให้ความอนุเคราะห์คณะผู้วิจัยในการเริ่มต้นทำโครงการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ได้เชิญให้คณะผู้วิจัยไปเที่ยวชมถนนสายวัฒนธรรม ที่จัดขึ้นในชุมชนถนนคลองกระแซง เมืองเพชรบุรี ซึ่งจัดทุกวันเสาร์สุดท้ายของเดือน คณะผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมชมถนนสายวัฒนธรรมอยู่หลายครั้ง แต่ครั้งก็จะมีประทับใจเพราะชอบในบรรยากาศท้องถิ่น ที่ชุมชนช่วยกันจัดขึ้นอย่างน่ารัก มีหลายกิจกรรม แบ่งพื้นที่เป็นลานการแสดง ถนนวางแผงจำหน่ายสินค้า และพื้นที่สาธิตงานฝีมือที่นักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำได้ด้วยตนเองโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของเมืองเพชรบุรี ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และยังมีพื้นที่สำหรับช่างศิลป์สกุลช่างเมืองเพชร มาจัดสาธิตการทำงานช่างประเภทต่างๆ ทั้งงานทำหัตถ์ งานลงรักปิดทอง งานแกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานทองโบราณ งานตอกกระดาศ และงานแทงหยวก เป็นต้น

การเดินทางบนถนนสายวัฒนธรรม ต้องแปลกใจเพราะเห็นผู้ชายคนหนึ่งตัวเปียกอยู่ในชุดคล้ายนักดำน้ำ มีหน้ากาก snorkel เกิดคาดศีรษะอยู่ ครั้งแรกที่มาเยือนก็สร้างเสน่ห์ให้กับถนนได้แล้ว เพราะเขาเป็นผู้บรรยายฐานการเรียนรู้สมบัติแม่น้ำเพชร ที่อยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี และเป็นผู้คุมข้าวของจากท้องแม่น้ำเพชรบุรีขึ้นมาจัดแสดง ขณะบรรยายอยู่ก็กระโดดลงน้ำไป จากนั้นก็เดินชมส่วนต่างๆ ของถนนสายวัฒนธรรม รวมทั้งร่วมทำพวงมะโหด เพ้นท์ขนมโก๋ และตอกกระดาศภาพหุ่นมานำกลับมาเป็นของที่ระลึก เป็นการเดินเที่ยวที่ให้บรรยากาศของความเรียบง่ายและมีเสน่ห์ของชุมชน

ครั้งสุดท้าย เมื่อไปเยี่ยมชมถนนสายวัฒนธรรมอีกครั้ง ต้องแปลกใจเพราะไม่มีการจัดถนนสายวัฒนธรรมอย่างที่เคยเป็น สอบถามคุณปัทมกร จรรย์รงค์ จึงทราบว่า ถนนสายวัฒนธรรมเป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐจำนวน 500,000.- บาท ให้จัดถนนสายวัฒนธรรมเป็นเวลา 1 ปี โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดแต่ละครั้งประมาณ 50,000.- บาท ถือเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นโดยอิงงบประมาณจากทางราชการ เมื่อหมดงบประมาณ ถนนสายวัฒนธรรมก็ต้องยุติไปอย่างน่าเสียดาย

อย่างไรก็ตามแม้จะไม่มีถนนสายวัฒนธรรมแล้ว และไม่ทราบว่าจะมีการสนับสนุนเกิดขึ้นอีกในอนาคตหรือไม่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร ยังคงจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร หนังกุญชรวัดพลับพลาย ลานอนุสรณ์สุนทรภู่ บ้านคนรักมิตร ชัยบัญชา ศาลาความวสี โรงเรียนสตรีแห่งแรก บ้านมนัส จรรย์รงค์ กวีผู้โด่งดังของประเทศไทย และฐานการเรียนรู้สมบัติแม่น้ำเพชร ที่ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้สนใจทุกท่านได้ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวิถีเมืองเพชรบุรีต่อไป

9. แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จําการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destinations

กรณี: วัดกำแพงแลง

หากพิจารณาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จะพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก และเป็น Highlight ของจังหวัด เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน โครงการช้างหัวมัน ตามพระราชดำริ วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นต้น และก็มีรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่แนะนำไว้อยู่ในระดับกลางๆ ไม่โดดเด่น แต่ก็ยังมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น วัดกำแพงแลง เมืองเพชรบุรี ที่นี้มีสิ่งที่น่าสนใจคือ ปราสาทเขมรและกำแพงก่อด้วยศิลาแลง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ขึ้นครองราชย์ในเขมร นอกจากนั้น ภายในเขตกำแพงแก้วรอบอุโบสถ เป็นที่ตั้งของ ชุมโบสถ์ ที่ฐานประดับด้วยงานปูนปั้นรูปบุคคลสำคัญทางการเมือง ที่ศิลปินเมืองเพชรได้ใช้ทักษะงานศิลป์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำเป็นปูนปั้นล้อการเมือง ให้นักการเมืองแบบฐานโบสถ์ เช่นเดียวกับ ยักษ์ ลิง ที่ถูกปั้นให้แบกอยู่เป็นปกติ และวัดก็แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 เขต คือเขตสำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และพื้นที่สำหรับการทำสังฆกรรม โดยท่านเจ้าอาวาสได้กำหนดให้พระสงฆ์ที่จำพรรษาปฏิบัติตามวินัยสงฆ์โดยเคร่งครัด เน้นการปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนากรรมฐาน ด้วยเหตุนี้ แม้วัดกำแพงแลงจะเป็นศาสนสถานสำคัญที่บ่งชี้อิทธิพลของเขมรที่แผ่มาถึงบริเวณนี้ตั้งแต่สมัยโบราณ และได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังจะเห็นว่ามี การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวให้กับวัด มีการติดตั้งป้ายสื่อความหมายภายในวัด ซึ่งดูเหมือนจะเป็นวัดที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวด้วย แต่วัดนี้กลับเน้นการสอนฝึกทำสมาธิและวิปัสสนากรรมฐานแก่นักศึกษาและประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยใช้เวลา 3 วัน (ศุกร์-อาทิตย์) เน้นความเรียบง่าย เงียบสงบ และเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบของวัด

เมื่อเข้าไปในวัดกำแพงแลง โดยถือกล้องถ่ายภาพเป็นการประกาศตัวชัดเจนว่าเป็นนักท่องเที่ยว เดินชมโบราณสถาน ถ่ายภาพรอบปราสาทเขมรแล้ว เดินต่อเข้าไปบริเวณอุโบสถ เพื่อจะเข้าไปชมงานปูนปั้นล้อการเมืองที่ฐานชุมโบสถ์รอบอุโบสถ พบพระสงฆ์จึงเข้าไปขออนุญาต ได้รับคำอนุญาตจากท่าน ท่านบอกว่า “เอาซิ...เข้าไปดูได้” เท่านั้น แล้วท่านก็เดินจากไปทำกิจของท่าน บรรยากาศเหมือนไม่มีใครในวัดสนใจความเป็นนักท่องเที่ยวเลย ไม่เหมือนวัดอื่นๆ ที่ไปมาพระภิกษุในวัดจะพร้อมที่จะให้ข้อมูล อธิบาย หรือแนะนำเกี่ยวกับวัด แต่ที่วัดนี้ต่างออกไป

เมื่อทบทวนข้อมูลที่ได้รับว่าเป็นวัดที่เคร่งครัดด้านวินัย เน้นการปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนากรรมฐาน เปิดสอนในวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเป็นวันของการท่องเที่ยว ประกอบกับภายในวัดมีป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลสิ่งสนใจทางการท่องเที่ยวพร้อมอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ตามอัธยาศัยตราบดีที่ไม่รบกวนกิจกรรมของวัด สะท้อนให้เห็นว่า จะมีนักท่องเที่ยวหรือไม่มีนักท่องเที่ยว วัดนี้ก็เปิดรับบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวจะมาเยี่ยมชมวัดก็ยินดีให้เข้าชมตามอัธยาศัย นักท่องเที่ยวไม่มาทางวัดก็มีกิจกรรมทางศาสนาต้องปฏิบัติ อยู่เป็นปกติอยู่แล้ว

10. แหล่งท่องเที่ยวที่ซ่อนตัวอยู่เจียบๆ Hidden Tourist Destinations

กรณี: ไทยทรงดำ บ้านกวย และกะเหรี่ยง ป่าเต็งใต้

ในการแหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางการดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งเน้นการค้นหาแหล่งหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ๆ สำหรับนำมาใช้กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ยังมีแหล่งวัฒนธรรมที่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว หรือยังไม่พร้อมรองรับการท่องเที่ยวแต่มีสิ่งที่น่าสนใจ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีอีกมากที่ยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ หรือบางแห่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นแล้ว แต่ก็ยังไม่ค่อยมีชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป

หากกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีอยู่หลายชาติพันธุ์ แต่ที่มีความโดดเด่นเป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปแล้ว ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่มีวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าเยี่ยมชมเรียนรู้วิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันออกไป หรือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแต่ตั้งถิ่นฐานต่างท้องถิ่นกัน ก็มีเอกลักษณ์ของชุมชนต่างกันได้

หากกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี คนทั่วไปจะนึกถึงชุมชนหนองปร่ง อำเภอยะบอย เพราะที่นี่เป็นชุมชนไทยทรงดำแหล่งใหญ่ มีความชัดเจนในเรื่องอัตลักษณ์และมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเพชรบุรีมาช้านาน ดังนั้นการท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ก็ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในตำบลหนองปร่งเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าแนะนำกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำบ้านกวย อยู่ในเขตอำเภอบ้านลาด ที่มีเรือนอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น รูปทรงเอกลักษณ์ของไทยทรงดำ และมีการจัดงานประจำปีคล้ายกับที่หนองปร่งแต่น้อยคนนักจะรู้จักกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่แยกตัวจากชุมชนหนองปร่งออกมาตั้งถิ่นฐานใหม่ของกลุ่มนี้

ในขณะเดียวกัน หากกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี คนทั่วไปจะนึกถึงชุมชนยางน้ำกลัดเหนือและชุมชนยางน้ำกลัดใต้ ในอำเภอนาทมด้วย ด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยกระจัดกระจายตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี ต่อเนื่องมาจากภาคเหนือลงมาถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ เช่นการใช้ก๊อในการทอผ้าทอมือที่สามารถพับม้วนเก็บและเคลื่อนย้ายนำไปผูกกับเสาหรือต้นไม้ทอผ้าได้ทุกที่ แต่ถ้าแนะนำกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้ อยู่ในเขตอำเภอแก่งกระจาน ที่มีการดำเนินวิถีชีวิตคล้ายคลึงกับกะเหรี่ยงในอำเภอนาทมด้วย มีการจัดงานประจำปีร่วมกันในช่วงวันคริสตมาส แต่ละชุมชนกะเหรี่ยงจะเดินทางหมุนเวียนไปร่วมฉลองงานปีใหม่ของทุกชุมชน ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาและกลุ่มที่ยังคงมีวิถีดั้งเดิมที่นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข

ทั้งชุมชนไทยทรงดำบ้านกวย และชุมชนกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้ ต่างก็เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่ซ่อนตัวอยู่อย่างเจียบๆ รอการประชาสัมพันธ์เสน่ห์ของทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์นี้ต่อไป

11. การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว Non Tourist Destination Tourism

กรณี: ตลาดกลางการเกษตรทำยาง

วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ดำเนินอยู่เป็นปกติทุกวัน แต่การดำเนินชีวิตที่เป็นเรื่องปากท้องของคนในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในบางสถานที่ที่ไม่ได้รับการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เช่น ตลาดกลางการเกษตรทำยาง ที่นี้จะเห็นวิถีเกษตรกรรมที่นำผลผลิตจากไร่ นา สวน และบ้านของตนมารวมตัวกันจำหน่ายให้กับผู้ซื้อ แบบผู้ขายกับผู้ซื้อโดยตรงโดยไม่ผ่านคนกลาง ทำให้ราคาสินค้าการเกษตรที่นี่มีราคาถูก ผู้ซื้อจะหาซื้อไปบริโภคเอง นำไปประกอบอาหาร นำไปส่งหรือจำหน่ายต่อ ก็เป็นที่นิยมของผู้ซื้อ ซึ่งทุกเช้าจะมีเกษตรกรมาเข้าคิวเรียงรายรถจักรยานยนต์พ่วง รถเข็น รวมตัวกันจำนวนมากภายในอาคารโถงขนาดใหญ่ ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อสินค้าเกษตรราคาถูกที่เกษตรกรมาจำหน่ายเองได้ตามความต้องการ ผู้ซื้อจำนวนมากจึงหลั่งไหลมาเพื่อจับจ่ายซื้อหาสินค้าเกษตร เมื่อรวมผู้ซื้อกับผู้ขายที่มีมากมาย ทำให้ช่วงเวลาเช้าที่ตลาดแห่งนี้ คึกคักไปด้วยสินค้าการเกษตรหลากหลาย ผู้ซื้อ ผู้ขาย เชื่อมโยงต่อไปยังอาชีพที่เกี่ยวข้อง กลายเป็นแหล่งวิถีชีวิตท้องถิ่นที่น่าสนใจ

ตลาดกลางการเกษตรทำยาง ไม่ได้มีรายชื่ออยู่ในข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี แต่สะท้อนให้เห็นหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 3 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ซึ่งในช่วงเวลาติดตลาดนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวแทบไม่มีเลย เมื่อเทียบกับจำนวนคนท้องถิ่นที่เป็นผู้ขายและผู้ซื้อ รวมทั้งผู้ซื้อที่เดินทางมาจากพื้นที่ห่างไกลอำเภอท่ายาง ก็ยังมีบางส่วนที่เดินทางมาที่นี่เพื่อมาซื้อสินค้าเกษตรราคาถูก แต่ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว

กรณีตลาดกลางการเกษตรทำยาง ที่เปิดแบบสาธารณะให้ทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ของตลาดได้อย่างอิสระในช่วงเวลาที่เปิดทำการ ซึ่งแม้จะเป็นพื้นที่ที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้ แต่กลับไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว โดยความเป็นไปของตลาดกลางการเกษตรทำยางไม่ได้เป็นปัญหาทางการท่องเที่ยว แต่ในอีกมุมมองหนึ่งคือ การไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งนี้จากที่ทราบกันดีแล้วว่าการท่องเที่ยวเป็นการลงทุนน้อยแต่ให้ผลตอบแทนสูง หากมีการบริหารจัดการที่ดี ตลาดแห่งนี้ แทบไม่ต้องลงทุนอะไรเพิ่ม ในเรื่องการรองรับการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นสถานที่เรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นได้ดี แต่ก็ยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว จะดีหรือไม่ที่ตลาดที่มีความเป็นตลาดจริงๆ อย่างตลาดกลางการเกษตรทำยางแห่งนี้ จะได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรวัฒนธรรม ในขณะที่ตลาดจัดตั้งเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างตลาดน้ำหลายแห่งกำลังหดหายไป แต่ตลาดกลางการเกษตรทำยางยังคงดำเนินการอย่างคึกคักเป็นปกติมาเป็นเวลานานหลายปี สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่สะท้อน “ความเป็นจริง” ของท้องถิ่นที่น่าจะเป็นทางเลือกที่น่าสนใจอีกแห่ง

12. แหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จจากศาสตร์แห่งการตั้งชื่อ

Successful Naming Technique Tourist Destination

กรณี: ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว ตำบลยางน้ำกลัดใต้

อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

หากพิจารณาทั้ง 8 อำเภอในจังหวัดเพชรบุรี อำเภอหนองหญ้าปล้องอาจเป็นอำเภอท้ายๆ ที่นักท่องเที่ยวนึกถึง ประกอบกับตั้งอยู่ในพื้นที่ที่การเดินทางเข้าถึงได้ยากกว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภออื่น จึงยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป และหากพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ นักท่องเที่ยวอาจจะรู้จักหนองหญ้าปล้องจากน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง ต่อมาก็รู้จักกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ย่างน้ำกลัดเหนือ และยางน้ำกลัดใต้ และต่อมาก็ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว เป็นแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ที่ถูกนำมาประชาสัมพันธ์ แต่ถ้าวัดกันด้วยจำนวนนักท่องเที่ยว อาจถือว่าตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าเดินทางมาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมาก มากกว่าน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้องที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก และไม่เกินจริงเลย ถ้าจะพูดว่า “มากกว่าทุกตลาดน้ำในจังหวัดเพชรบุรี”

ตลาดน้ำแห่งนี้ดำเนินการโดยเอกชนและเก็บค่าธรรมเนียมเข้าเที่ยวตลาดด้วย ในขณะที่ทุกตลาดในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียม และยังตั้งอยู่ห่างไกล แต่ทำไมนักท่องเที่ยวยังเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจเป็นเพราะตั้งอยู่บนทางผ่านไปน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง คือไปเที่ยวน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้องเป็นหลักแล้วแวะเที่ยวตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจวเป็นหลัก แล้วแวะไปน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง ส่วนชุมชนกะเหรี่ยงยางน้ำกลัด ก็จะมีการท่องเที่ยวหนาแน่นในช่วงงานประเพณีกินข้าวห่อเท่านั้น แล้วอะไรทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่

ประการแรก ประเด็นของการเป็นตลาดน้ำ ซึ่งเป็นกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยวตลาด จะเห็นว่าในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการเปิดตลาดน้ำ ตลาดริมน้ำ ตลาดบก ตลาดชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ ชุมชนหลายแห่งทั่วประเทศ ที่นี่ก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามกระแสตลาดอีกแห่งหนึ่ง ตามด้วยความต้องการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งเป็นเรื่องหลักของนักท่องเที่ยว การมีตลาดน้ำบนน้ำตก จึงเข้าทาง รวมทั้งยังเป็นเรื่องแปลกที่ตลาดน้ำจะมาตั้งอยู่บนน้ำตก ทำให้นักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม

ประการสุดท้าย ชื่อน้ำตกกวางโจว เพี้ยนมาจาก กวางโจน แต่เป็นชื่อเมืองสำคัญในประเทศจีน ยิ่งเพิ่มความน่าสนใจเข้าไปอีก ชื่อของตลาดน้ำแห่งนี้จึงเป็นตัวดึงดูดสำคัญให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม จากนั้นใช้การดำเนินการบนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีเสน่ห์ ด้วยการนำอาหารเสริพมาในภาชนะไม้ไผ่ เช่น ส้มตำรางไม้ไผ่ยาว รวมถึงอาหารพื้นบ้านอื่นๆ นำมานั่งรับประทานในซุ้มแพไม้ลอยน้ำ บรรยากาศร่มรื่น สักครู่จะมีสไปเดอร์แมนพายเรือมาจำหน่ายเครื่องดื่ม ดูแล้วนี่คือความลงตัวของแหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยศาสตร์แห่งการตั้งชื่อ ประกอบกับการใส่เสน่ห์ให้กับพื้นที่ ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว จึงเข้าถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

13.การบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเองทางเลือกของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Self-sufficiency CBT Management

กรณี: ชุมชนถนนคลองกระแชง

นักท่องเที่ยวหลายท่านคงเสียดายที่ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแชง ต้องปิดตัวลงด้วยงบประมาณสนับสนุนหมดลง เพราะถนนสายวัฒนธรรมที่ชุมชนถนนคลองกระแชงร่วมกับชุมชนซอยตลาดริมน้ำ ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ จำนวน 500,000.- บาท จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวท้องถิ่นและสร้างสำนึกการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ โดยมีคุณปภักร จรรย์งค์ เป็นผู้นำในการจัดทำถนนคนเดินที่ตั้งเอาเสน่ห์ของชุมชน มารวมอยู่ในถนนสายวัฒนธรรมได้อย่างน่าสนใจ

ใช้ระยะทางประมาณ 100 เมตร บนถนนคลองกระแชง ลานอนุสรณ์สุนทรภู่ และวัดพลับพลาย เป็นสถานที่ดำเนินการ มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมมากมาย ทั้งการตั้งร้านค้า ร้านอาหารพื้นบ้านดูน่ารักในบรรยากาศเชิงวัฒนธรรมที่มีอุโบสถวัดพลับพลายเป็นฉากหลัง มีการสาธิตงานช่างศิลป์สกุลช่างเมืองเพชรและพิพิธภัณฑน์ใหญ่ภายในวัดพลับพลาย มีเวทีกลางแสดงดนตรี วัฒนธรรมพื้นบ้าน และการแสดงละครชาตรี บริเวณลานอนุสรณ์สุนทรภู่ ที่ขนานไปกับแม่น้ำเพชรบุรี ให้บรรยากาศยามเย็นและค่ำที่อึมเอบกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี

นอกจากนั้น ยังมีการจัดสาธิตงานศิลป์เมืองเพชรแบบง่ายๆ ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น การทำพวงมะโหด การเจาะกระดาษเป็นภาพลายไทย การพันขมิ้นโก๋ ที่ทุกอย่างสามารถนำผลงานของตัวเองกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ ที่สำคัญภายในชุมชนถนนคลองกระแชงแห่งนี้ยังมีสถานที่ที่น่าสนใจมากอีกหลายแห่งที่ชุมชนกำหนดให้เป็นฐานการเรียนรู้ของชุมชน เช่น ศาลาคามวาสี บ้านคนรักมิตร ชัยบัญชา บ้านมนัส จรรย์งค์ บ้านเก่าในชุมชน ลานอนุสรณ์สุนทรภู่ วัดพลับพลาย พิพิธภัณฑน์ใหญ่ กว๊านจันทน์วัด และวัดมหาธาตุ ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า ส่วนฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเพชรบุรี เป็นที่ตั้งของชุมชนซอยตลาดริมน้ำ ที่ก็มีของดีอยู่หลายแห่ง เช่น ตัวตลาดริมน้ำทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ร้านข้าวแช่แม่อร สตรีทอาร์ทเก้เก้ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน บ้านตั่งสวัสดิรัตน์ และร้านชิงอีแข่งขนมโปะไม้ 100 ปี

การที่มีของดีในชุมชนมากขนาดนี้ คุณปภักร จรรย์งค์ จึงมองเห็นโอกาสในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งประสานงานกับชุมชนใกล้เคียงในเมืองเพชรบุรี เช่น ชุมชนวัดเกาะ และชุมชนนอกเมือง เช่น ชุมชนไร่ส้ม ชุมชนดงห้วยหลวง ในการร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร บริหารจัดการชุมชน จนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเรียนรู้และศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก และยังได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย

แม้งบประมาณสนับสนุนให้จัดถนนสายวัฒนธรรมจะหมดลง ก็ไม่ได้หมายความว่า ชุมชนจะต้องปิดตัวลงด้วย ชุมชนถนนคลองกระแชงเป็นตัวอย่างที่ดีมาของการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่พยายามยืนได้ด้วยตนเองอย่างสมศักดิ์ศรีด้วยของดีของชุมชน

3.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากกรณีศึกษา 13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี

เมื่อพิจารณากรณีศึกษาแต่ละประเด็นแล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาทวนสอบกับกรอบการพัฒนา 4 ด้านที่กำหนดไว้ ทำให้ได้ข้อสรุปในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

3.5.1 ด้านการจัดการฐานทรัพยากร

1) ออกแบบป้ายสื่อความหมาย ป้ายข้อมูลการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ควรจัดทำให้เป็นชุดเดียวกัน มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่ให้ทั้งความรู้ ความสวยงาม สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งวัฒนธรรม และการให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงต่อพฤติกรรมทำลายของนักท่องเที่ยว รวมทั้งป้ายนำทางจากเส้นทางหลักเข้าสู่เส้นทางรองและมายังแหล่งวัฒนธรรมให้ชัดเจน

2) พัฒนาทางเข้าและพื้นที่จอดรถในแหล่งวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเมือง ให้มีความสะดวกขึ้นและควรระวังไม่ให้เกิดการนำรถยนต์เข้าไปจอดบริเวณที่บดบังแหล่งวัฒนธรรม อย่างไม่เหมาะสม ทำให้เป็นการลดคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมได้ และลดความแออัดในพื้นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว

3) ให้ความสำคัญกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในการซื้ออาหารมาบริโภค หรือซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นของที่ระลึก มีการรักษาความสะอาด ความร่มรื่นและบรรยากาศป่าไม้กับสายน้ำ และลดมลภาวะโดยเฉพาะเรื่องการจัดการขยะ

4) รักษาสภาพทางภูมิลักษณะของพื้นที่ชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและรักษาวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เป็นจุดขายให้คงอยู่แม้โลกจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การทวนหาเรื่องราวในอดีตยังเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น ไม่ควรเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมภายนอกในสิ่งที่ขัดต่อธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชน รักษาเสน่ห์ของท้องถิ่น ทั้งตัวแหล่งวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของบุคคล

5) เพิ่มการเฝ้าระวังและตรวจตราเพื่อลดความเสี่ยงจากอันตรายอันอาจเกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติที่ทำให้ให้เกิดการพังทลายของถ้ำ ภูเขา เิงผา ในแหล่งวัฒนธรรม

6) พัฒนาจุดถ่ายภาพที่ดีที่สุดของแหล่งวัฒนธรรมนั้น เพื่อให้เป็นกิจกรรมที่ “ต้องทำ” ในแหล่งวัฒนธรรม ซ่อมบำรุงเสริมความแข็งแรงอุโบสถ เจดีย์ และวิหารเก่า รวมทั้งจิตรกรรมฝาผนังที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะของแหล่งวัฒนธรรม ไม่อนุญาตให้ใช้แฟลชในการถ่ายภาพภายในอาคารศาสนสถาน เนื่องจากบกวนผู้อื่นและทำให้จิตรกรรมฝาผนังเสื่อมสภาพลงได้

7) จัดระเบียบอาคารรวบรวมข้าวของเครื่องใช้ เครื่องไม้เก่า ที่สะสมในแหล่งวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นระเบียบ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ เพื่อกระจายความสนใจไปยังแหล่งอื่นที่ตั้งอยู่ภายในแหล่งวัฒนธรรมเดียวกัน รวมทั้งรักษาระดับการบริหารจัดการแหล่งวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าไว้อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงและประสานการใช้ประโยชน์แหล่งวัฒนธรรมร่วมกันกับชุมชนเครือข่าย

3.5.2 ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้

1) อบรมนักสื่อความหมายชุมชนให้เป็นตัวแทนท้องถิ่นในการนำเสนอและสร้างความเข้าใจบริบทชุมชน รักษารูปแบบเทคนิคการสื่อความหมายที่มีดีอยู่แล้วและถ่ายทอดเสน่ห์ของชุมชนต่อไปยังคนรุ่นต่อไป สร้างสรรค์ระบบการสื่อความหมายชุมชนร่วมกันให้สอดคล้องกันทั้งภายในชุมชนและชุมชนเครือข่าย เพิ่มความรู้ด้านพิธีการสื่อความหมายอีกเล็กน้อย เช่น เรื่องของการเดินบรรยาย เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายที่สมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งการบริหารเวลาในแหล่งวัฒนธรรมที่มีแหล่งเรียนรู้จำนวนมาก

2) จัดเส้นทางการเรียนรู้ภายในแหล่งวัฒนธรรมเป็นลำดับฐานการเรียนรู้ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวกระจายตัว จัดทำป้ายสื่อความหมายที่เหมาะสมกับบริบทของสถานที่ และควรให้ความรู้เบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวก่อนเข้าเยี่ยมชมแหล่งวัฒนธรรมด้วยสื่อประเภทต่างๆ

3) สร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม การระมัดระวังการสร้างผลกระทบ และสร้างจิตสำนึกในการควบคุมตนเองไม่ให้มีพฤติกรรมทำลายแหล่งวัฒนธรรม

4) ตัดตั้งป้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของจุดเด่นในแหล่งวัฒนธรรมเพื่อนำมาสร้างเป็นเรื่องเล่าท้องถิ่น เพิ่มเรื่องราวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอาคารต่างๆ ประติมากรรมที่สำคัญและจิตรกรรมฝาผนังที่หาดูยาก ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเรียนรู้ประวัติศาสตร์โบราณคดีเข้าถึงแหล่งได้สะดวกขึ้น และให้ผู้จำหน่ายอาหาร/ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถให้ข้อมูล เล่าเรื่อง จุดเด่นของแหล่งวัฒนธรรมได้

5) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอยู่เดิมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไป และดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือศูนย์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ต้องเน้นความใหญ่โตแข่งกับพื้นที่ชุมชนหลัก แต่ควรพยายามดึงเสน่ห์ของแหล่งขนาดเล็กมาใช้ประโยชน์ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์มีวิถีชีวิต ข้อกำหนด ความเชื่อ ความรู้ มากมายในชุมชน เป็นต้นทุนอย่างดีในการเรียนรู้กระจายอยู่ทั่วเพชรบุรี ที่สำคัญควรให้คนภายนอกเข้ามาเรียนรู้ความงดงามของวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ใช่มาเพราะความสงสารในภาพลักษณ์ที่ด้อยกว่าคนในสังคมเมือง

6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวัดอาจแนะนำให้เพิ่มกิจกรรมปฏิบัติธรรมระยะสั้น ใช้เวลาไม่นานสำหรับนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปด้วยเนื่องจากบางวัดเน้นกิจกรรม

ปฏิบัติธรรมสุดสัปดาห์ อาจเพิ่มประเด็นธรรมะกับโบราณสถานเป็นประเด็นเรียนรู้คู่กับการเดิน เยี่ยมชมโบราณสถานภายในวัด

7) ตลาดกลางการเกษตรอาจไม่ใช่พื้นที่เพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ แต่การได้เห็นได้รู้จักกิจกรรมของเกษตรกรในตลาดก็ถือเป็นการเรียนรู้ได้ทางหนึ่ง รวมทั้งการเรียนรู้ ด้วยการเป็นต้นแบบการบริหารจัดการที่เริ่มตั้งแต่การตั้งชื่อ การดำเนินงานโดยใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้นแบบที่แหล่งวัฒนธรรมอื่น ควรนำไปใช้

3.5.3 การจัดการแบบมีส่วนร่วม

1) ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของนักท่องเที่ยวในการเข้า ท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความสามารถสถานที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อท้องถิ่น และลดพฤติกรรมทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

2) เจ้าของแหล่งวัฒนธรรมควรประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่นำ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม ในการลดเสียงทั้งเสียงบรรยายของมัคคุเทศก์ผ่านไมโครโฟนสนาม หรือการ พูดคุยหยอกล้อด้วยเสียงที่ตั้ง รบกวนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น และทำลายความเงียบสงบในแหล่ง วัฒนธรรมบางแห่ง

3) ในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากในช่วงเทศกาล ช่วงเวลาของวัน หรือ แหล่งวัฒนธรรมยอดนิยม อาจใช้มาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วง และความเหมาะสม ของพื้นที่แหล่งวัฒนธรรม

4) ควรประสานงานการเข้าชมแหล่งวัฒนธรรมบางแหล่งล่วงหน้าเพื่อการ เตรียมอำนวยความสะดวก ด้วยการใช้กลุ่ม/องค์ท้องถิ่น/ชุมชนมาร่วมดำเนินการท่องเที่ยวร่วมกันจัด กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและควรรักษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มต่างๆ ที่ให้การสนับสนุน ทั้งการ ประสานประโยชน์ และการสนับสนุนงบประมาณในระยะยาว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน

5) เชื่อมโยงประสานงานกับแหล่งวัฒนธรรมแหล่งอื่นในชุมชน เพื่อเพิ่ม ทางเลือกและสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน สถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ เช่น การจำหน่าย อาหาร ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ชุมชน การสาธิตและการแสดงทางวัฒนธรรม การนำเที่ยว การสื่อความหมายชุมชน และเน้นการจ้างงาน กับคนในชุมชนเป็นหลัก

6) ในการจำหน่ายอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน ควรมีการรวมกลุ่มในลักษณะ ช่วยกันจำหน่ายมากกว่าการแย่งกันจำหน่าย และควรมีการควบคุมราคาโดยหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามา รับผิดชอบ

7) เมื่อปรากฏข้อมูลเชิงลบในโซเชียลเน็ตเวิร์คหน่วยงานท้องถิ่นควรเข้ามาเร่งแก้ปัญหาโดยเร็วเพื่อลดทอนภาพลักษณ์ไม่ดี ควรเพิ่มการให้ข่าวในเชิงบวกให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นให้มีความถี่และหลากหลายมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องมี เพียงงานประจำปีเท่านั้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งวัฒนธรรมและลดกระแสข่าวเชิงลบที่เกิดขึ้นในบางแหล่งวัฒนธรรม

8) ดำเนินการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเป็นทางเลือกที่ดีในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนงบประมาณ และสร้างความเข้มแข็งให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

3.5.4 การจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

1) เพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวสนใจพิเศษ เฉพาะทาง และการเรียนรู้ในกลุ่มนักท่องเที่ยวอายุน้อย กลุ่มที่สนใจวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับตลาดกลุ่มเป้าหมายหลัก (กรุงเทพมหานคร) และพื้นที่ใกล้เคียง (เมืองหัวหิน) ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ

3) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในเรื่องประวัติศาสตร์โบราณคดีด้วยเรื่องเล่าผ่านจุดเด่นของแหล่งวัฒนธรรม ผ่างด้วยความรู้ บันทึก สอดคล้องกับเรื่องใกล้ตัวนักท่องเที่ยว และการปฏิบัติให้เห็นจริง

4) ดึงความน่าสนใจของตลาดในวิถีท้องถิ่นจริงมาเป็นจุดขาย ทดแทนตลาดที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในขาหล

5) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น เมื่อมาเที่ยวตลาดน้ำบนน้ำตกทางโจ้วแล้ว ควรเยี่ยมชมน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้องและกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านยางน้ำกลัดใต้ด้วย เพื่อเป็นการกระจายรายได้ไปในท้องถิ่น

6) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนักท่องเที่ยวสายชิมเพราะในชุมชนมีแหล่งจำหน่ายอาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ เช่น ข้าวแช่ กวยเตี๋ยวน้ำแดง กวยจั๊บ รวมถึงเมนูที่มีประสบการณ์ เช่น ข้าวผัดรถไฟ แกงหัวตาล

7) นำจุดเด่นที่เคยดำเนินการได้แล้วไปเสนอสถานประกอบการในการออกแบบกำหนดการนำเที่ยว เพื่อความพยายามในการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมที่กำลังซบเซาหรือกำลังจะปิดตัว

8) ออกแบบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ๆ ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวสายบุญและการปฏิบัติธรรมอย่างง่ายสำหรับนักท่องเที่ยว ในแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี

9) เดิมร้านอาหารเป็นเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันร้านอาหารอาจทำหน้าที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังแหล่งถือเป็นเรื่องดี แต่ต้องไม่ลืมบริบทของแหล่งวัฒนธรรม

10) ป้ายแสดงราคาอาหารเป็นการประชาสัมพันธ์รูปแบบหนึ่ง ควรจัดทำให้ชัดเจนมีมาตรฐาน ราคาเป็นธรรม และผู้ขายควรทำรับรู้ว่ากิจกรรมการต่อรองราคาเป็นเรื่องปกติของนักท่องเที่ยว ควรให้ความสนใจด้วยอัธยาศัยไมตรี

ทั้งหมดเป็นข้อสรุปที่ถอดจากข้อเสนอแนะในแต่ละแหล่งจาก 13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี ซึ่งทุกเรื่องเป็นเรื่องที่หน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ ควรนำไปพิจารณาเพื่อวางแผนทางการดำเนินการที่เหมาะสมกับกรณีต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์แล้ว รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในกรณีฉุกเฉิน เร่งด่วน เพื่อความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ที่หากปล่อยไว้ อาจจะสายเกินกว่าจะแก้ไขได้ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีนี้ จะถูกบรรจุในคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ต่อไป ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ให้ได้รับรู้ข้อมูลที่น่าสนใจ หรือเป็นกรณีศึกษาที่นำไปปรับใช้กับการดำเนินการในท้องถิ่นที่หน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนนั้นรับผิดชอบ

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ที่ถอดจากทั้ง 13 กรณีเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประเด็นปัญหาและตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับแหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเชื่อว่าในพื้นที่อื่นๆ ภายในจังหวัดเพชรบุรี ยังมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจอื่นๆ อีกมาก และไม่เพียงแค่นั้นในจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในอีก 3 จังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่ยังไม่ได้ทำการสำรวจ อาจจะเป็นโอกาสให้เกิดการค้นหาค้นหากรณีศึกษาที่น่าสนใจนำมาสู่การกำหนดแนวทางที่เป็นทั้งแนวทางเฉพาะแหล่งหรือเฉพาะด้าน หรือเป็นแนวทางแบบกว้างๆ ที่สามารถดำเนินการได้กับแหล่งวัฒนธรรมทุกประเภทต่อไป

4. การสร้างคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

เมื่อได้วัตถุดิบสำหรับการจัดทำคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการออกแบบและจัดทำรูปเล่มคู่มือ โดยใช้กระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

4.1 แนวคิดการออกแบบรูปเล่มคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

คณะผู้วิจัยได้ระดมความคิดเห็นโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการมีมติที่ประชุมให้ออกแบบและจัดทำคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยผลการประชุมเชิงปฏิบัติการมีมติให้ใช้กรอบแนวคิดในการออกแบบรูปเล่มคู่มือ 10 ประการ ดังนี้

(1) ต้องมีขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา สามารถนำไปใช้งานได้ทุกที่ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ให้คู่มือเล่มนี้ได้ถูกใช้ประโยชน์มากที่สุด จึงต้องมีขนาดที่ไม่ใหญ่เกินไป และสามารถเก็บไว้ในรถยนต์ส่วนบุคคล หรือพกพาไปในกระเป๋าเดินทาง ได้สะดวก

(2) ต้องมีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามข้อตกลงที่เป็นมติที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีได้ ประกอบด้วยเนื้อหา 13 ประเด็นจาก 13 แหล่งวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

(3) เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแหล่งวัฒนธรรมที่ได้รวบรวมไว้ในคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไม่ไปถึง ปริปพรี”

(4) อยู่ในกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่

(4.1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร

(4.2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้

(4.3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม

(4.4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

(5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ใช้งานโดยเฉพาะหน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น และชุมชน สำหรับนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นหนังสือสำหรับอ่านเพื่อความรู้ทั่วไปได้ด้วย

(6) ต้องมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป โดยการนำเสนอเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมจริงๆ ไม่ใช่การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแล้วนำมาเขียน หรือแปลงจากแผนพัฒนาของหน่วยงานท้องถิ่นมาเป็นคู่มือ รวมทั้งการตั้งชื่อหัวข้อให้มีความน่าสนใจ แปลก

ใหม่ บางหัวข้ออาจเป็นชื่อที่ยังไม่เคยมีการใช้เรียกรูปแบบการท่องเที่ยวมาก่อน เช่น “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จําการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destination” หรือ “การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism” เป็นต้น

(7) ต้องตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป เช่น ข้อมูลที่เป็นทางการจากแผนงานจริงของหน่วยงาน โดยลดความเป็นทางการให้เหลือน้อยที่สุด โดยหวังว่าจะช่วยเพิ่มความน่าใช้ประโยชน์มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีได้อย่างแท้จริง

(8) ต้องมีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ เนื่องจากขนาดของเล่มที่สามารถบรรจุเนื้อหาด้วยตัวอักษรที่อ่านง่าย และมีขนาดตามความเหมาะสมของพื้นที่หน้ากระดาษ

(9) ต้องเน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้า และสีสันทัน โดยเน้นการใช้ภาพจากการแต่งภาพให้มีลักษณะเป็นภาพศิลป์มากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาในบางประเด็นเป็นเนื้อหาเชิงลบ จึงจำเป็นต้องทำรูปภาพให้ออกแนวศิลป์เพื่อหลีกเลี่ยงบุคคล หรือเหตุการณ์ในภาพนั้น

(10) ใช้คำที่คนเพชรบุรีนิยมนำมาพูดกันแบบติดปาก เช่น คำว่า “เรื่อง” ในคู่มือจึงใช้คำนี้เป็นคำสำหรับหัวข้อในแต่ละตอน เช่น “เป็นเรื่อง” ในความหมายเริ่มต้นเนื้อหาของคู่มือ “เข้าเรื่อง” ในความหมายของการเข้าสู่ประเด็นเนื้อหาที่น่าสนใจ “รู้เรื่อง” ในความหมายของการสรุปความ และ “หมดเรื่อง” ในความหมายจบเนื้อหาในเล่มคู่มือ

4.2 คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่ต้องการ

4.2.1 ขนาดและจำนวนหน้า

จากการพิจารณาเปรียบเทียบคู่มือที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวหลายเล่มในเรื่องของขนาด พบว่า ขนาด A5 เป็นขนาดที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เห็นว่า มีขนาดที่เหมาะสม สามารถนำติดตัวไปด้วยสะดวกมากที่สุด เพราะหากใหญ่กว่านี้ ก็ใส่เข้าไปในเป้ กระเป๋า หรือลิ้นชักหน้ารถ ไม่สะดวก หรือถ้าเล็กกว่านี้ ก็จะสามารถบรรจุเนื้อหาได้น้อยไป หรืออาจกลายเป็นของที่ไม่น่าเก็บรักษาไว้นานๆ โดยพิจารณาตามจำนวนเนื้อหาและส่วนประกอบอื่นๆ ทำให้มีจำนวนหน้า 100 หน้า รวมปก

4.2.2 กระดาษ การพิมพ์ และตัวอักษร

ที่ประชุมต้องการให้คู่มือเล่มนี้มีลักษณะการใช้ประโยชน์ในการหยิบมาอ่านได้ทุกโอกาส จึงมีมติให้ใช้กระดาษอาร์ตและพิมพ์สีสี่สีในส่วนของหน้าปก ซึ่งเป็นกระดาษอาร์ตด้าน ขนาด 260 แกรม และกระดาษถนอมสายตาในส่วนเนื้อหาของคู่มือ ขนาด 115 แกรม ซึ่งเป็นขนาดปกติที่ใช้จัดทำหนังสือต่างๆ ตามกระบวนการผลิตของโรงพิมพ์ สำหรับการเลือกใช้ตัวอักษร ซึ่งมีมติให้เน้นไปที่ผู้ใช้งานให้ใช้ตัวอักษรที่อ่านงาน แต่ลดความเป็นทางการลง จึงมีมติให้ใช้แบบ

ตัวอักษร ฟอนต์ไทย TH Krub ซึ่งมีความเป็นไทย และเหมาะสมกับคู่มือทางวัฒนธรรม ในการเป็นอักษรหน้าปกและหัวข้อต่างๆ ภายในเล่ม และใช้ ฟอนต์ไทย TH Mali Grade 6 ที่ทำให้เป็นคู่มือที่มีความล้าลองมากขึ้น

4.2.3 การแบ่งเนื้อหาและปริมาณเนื้อหา

เนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่

- 1) ปกหน้าถึงข้อมูลโครงการวิจัย
- 2) คำนำ สารบัญ
- 3) เนื้อหา 13 ประเด็น
- 4) สรุปประเด็นการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 5) ปิดท้ายเล่มและปกหลัง

4.2.4 จุดเด่นของคู่มือ

หลังจากร่วมกันพิจารณาตัวอย่างคู่มือการท่องเที่ยวหลายเล่มแล้ว ที่ประชุมรู้สึกถึงการนำเสนอแบบซ้ำที่ปรากฏในรูปแบบเดียวกันของคู่มือหลายเล่ม จึงร่วมกันคิดว่าควรสร้างจุดเด่นให้กับคู่มือเล่มนี้ให้มีความแตกต่างจากคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวทั่วไปที่นำมาพิจารณา โดยมีมติให้ใช้ชื่อ “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ซึ่งเลข 13 กำลังได้รับความนิยมจากจำนวนสมาชิกในทีมฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมี ที่ติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย และใช้คำของคนเพชรบุรี เช่น “รู้เรื่อง” แต่ออกเสียงเป็น “หฺรู้เรื่อง” แบบสำเนียงเพชรบุรี และการใช้ภาพศิลป์เป็นส่วนใหญ่เพิ่มความน่าสนใจในหน้าเนื้อหาคู่มือ

4.2.5 การเลือกภาพและการแต่งภาพ

การออกแบบคู่มือโดยเฉพาะคู่มือการท่องเที่ยว รูปภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสื่อตัวแทนของสถานที่จริงที่ช่วยกระตุ้นความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์คู่มือให้เดินทางไปยังสถานที่นั้นๆ ได้เพราะอยากดู อยากเห็น และอยากสัมผัสด้วยตนเอง ดังนั้น ภาพจึงต้องสวยในเชิงศิลปะ ที่ต้องมีมุมมองที่แปลกตา ไม่เหมือนภาพในมุมเดียวกับที่เคยถูกนำไปประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายแล้วและมีคุณภาพดีพอสมควร ที่ทำให้ผู้ที่เห็นภาพรู้สึกถึงความสวยงามของสถานที่ เทคนิคการถ่ายภาพจึงมีประโยชน์มากที่จะสามารถได้ภาพที่ดีพอสำหรับการประชาสัมพันธ์ ควบคู่กับการตกแต่งภาพให้มีความแปลกหรือสวยงามขึ้น ก็จะสามารถเพิ่มความน่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่แนะนำได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันโปรแกรมแต่งภาพมีอยู่มากมายและสะดวกในการนำมาใช้ ซึ่งจำเป็นต้องมีทักษะการแต่งภาพพอสมควร

ภาพ 6 ตัวอย่างภาพที่นำมาตกแต่งให้มีความเป็นศิลปะมากขึ้น (ขวา) และภาพต้นฉบับ (ซ้าย)

4.2.6 รายละเอียดแต่ละหน้า

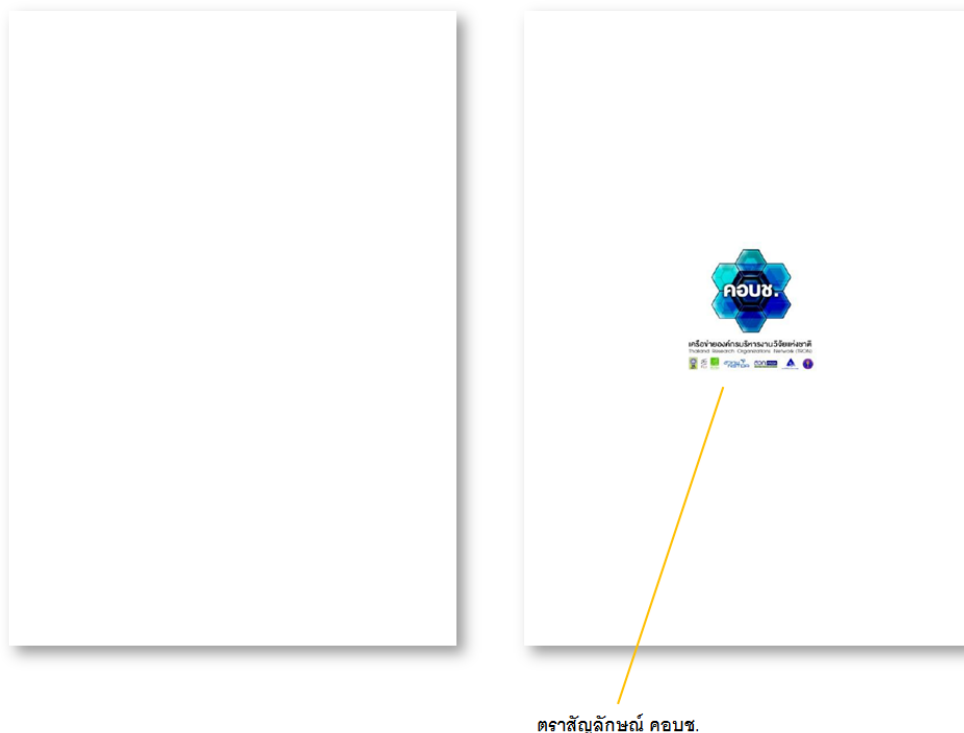
ในการออกแบบคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้ดำเนินการใส่รายละเอียดต่างๆ ไว้ในแต่ละหน้าตามช่วงเนื้อหา โดยนำข้อมูลเนื้อหาเฉพาะที่มีความจำเป็นในแต่ละส่วน ที่ให้ความสำคัญกับความสวยงามเน้นรูปภาพที่น่าสนใจ และสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี เช่น ปกหน้าเลือกภาพด้านหลังของอุโบสถหลังเก่าของวัดลาดศรีธาราม อำเภอบ้านแหลม สื่อถึงความเป็นเบื้องหลังหมายความว่า ยังมีอะไรที่ยังไม่รู้อีกมาก และในปกหลัง เป็นภาพวัดนอกปากทะเล สื่อถึงความสอดประสานการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม โดยมีอุโบสถไม้หลังเก่าและวิหารเรือเกตรานิพนางหลังใหม่ที่มีความน่าสนใจในด้านสถาปัตยกรรมรูปเรือสำเภาบราวน โดยดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้ในส่วนอื่นๆ ของคู่มือด้วย

ภาพ 7 รายละเอียดปกหน้า ปกหลัง และสันปก

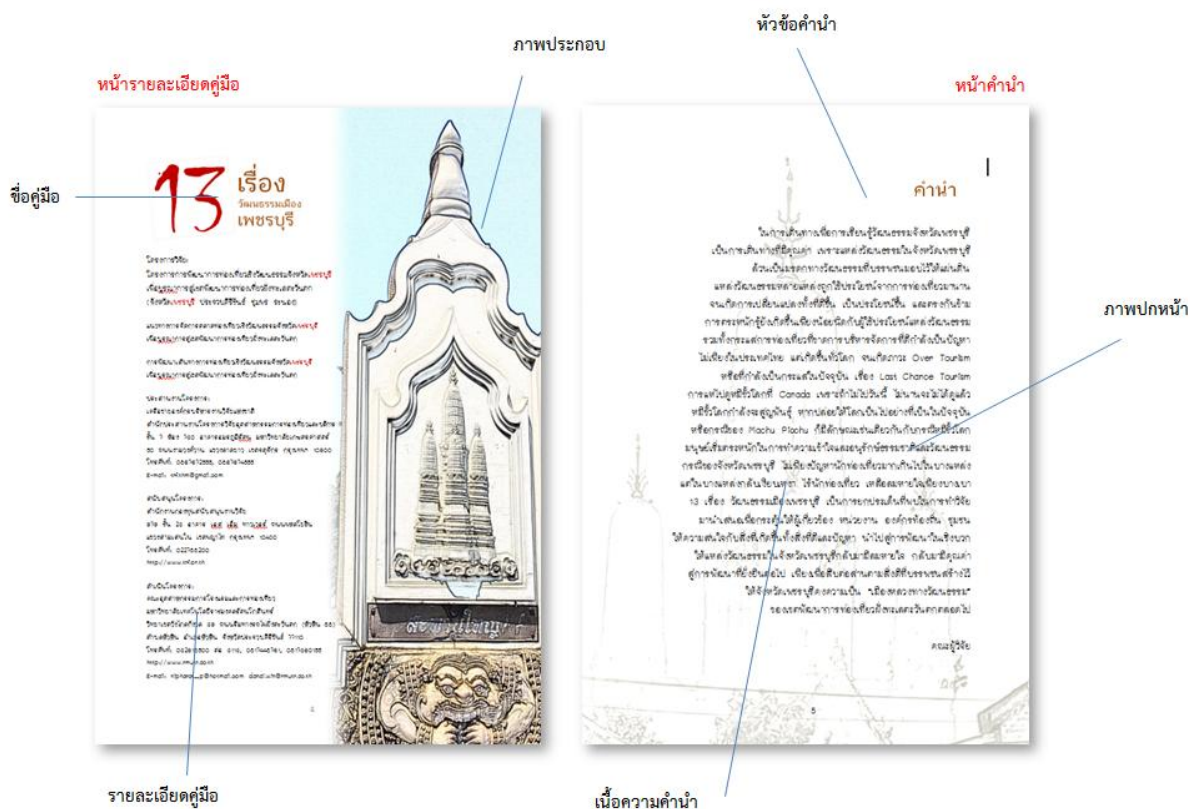
ปกหน้าใน

รองปกหน้า

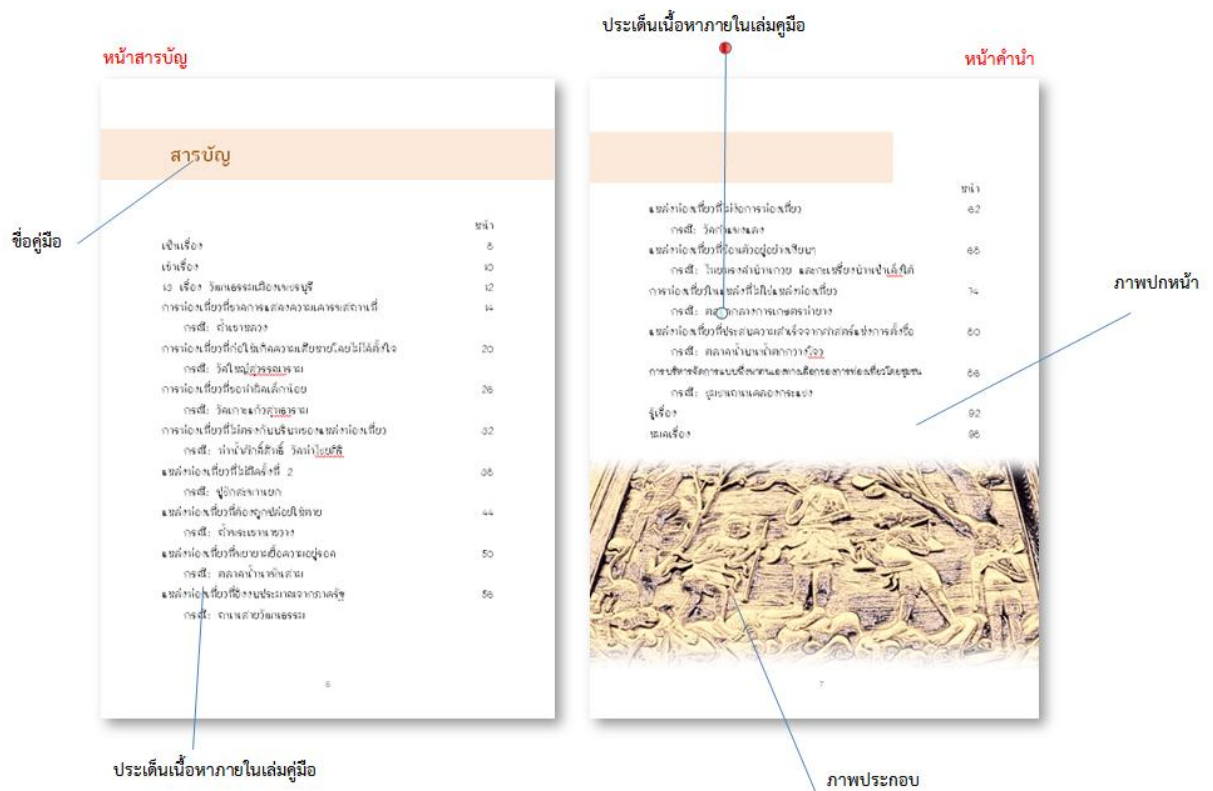

ตราสัญลักษณ์ คอบข.

ภาพ 8 รายละเอียดปกหน้าใน และรองปกหน้า

ภาพ 9 รายละเอียดหน้าข้อมูลคู่มือ และหน้าคำนำ

ภาพ 10 รายละเอียดหน้าสารบัญ

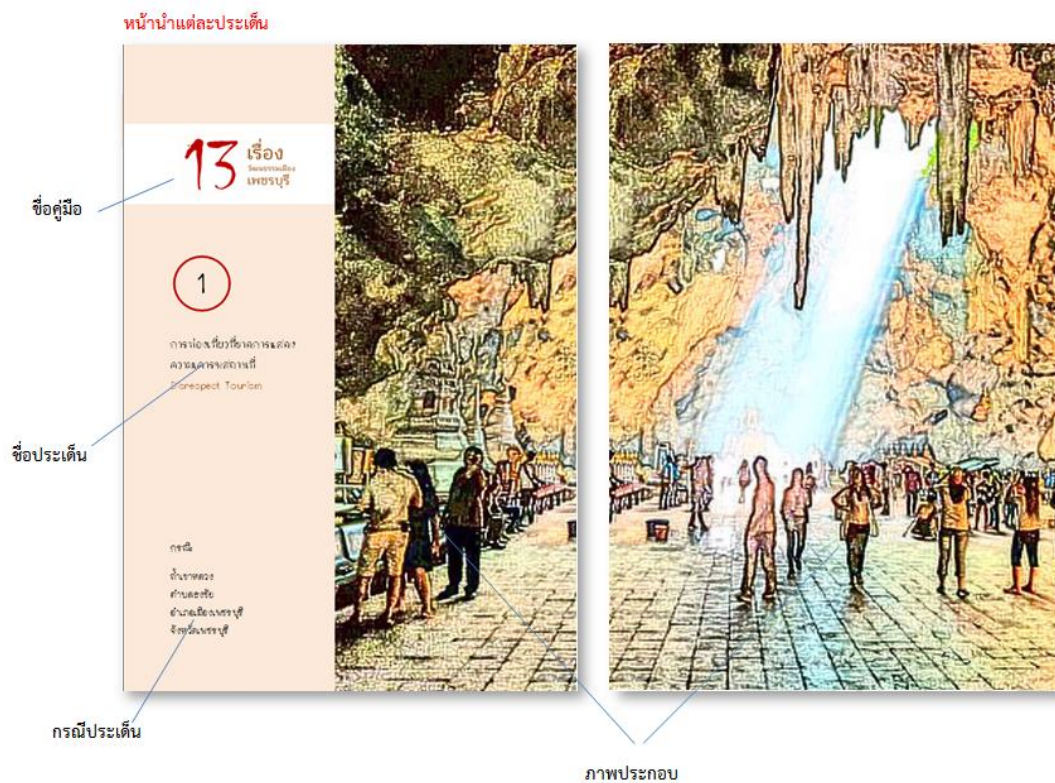
ภาพ 11 รายละเอียดหน้าบทนำ

ภาพ 12 รายละเอียดหน้านำเรื่อง

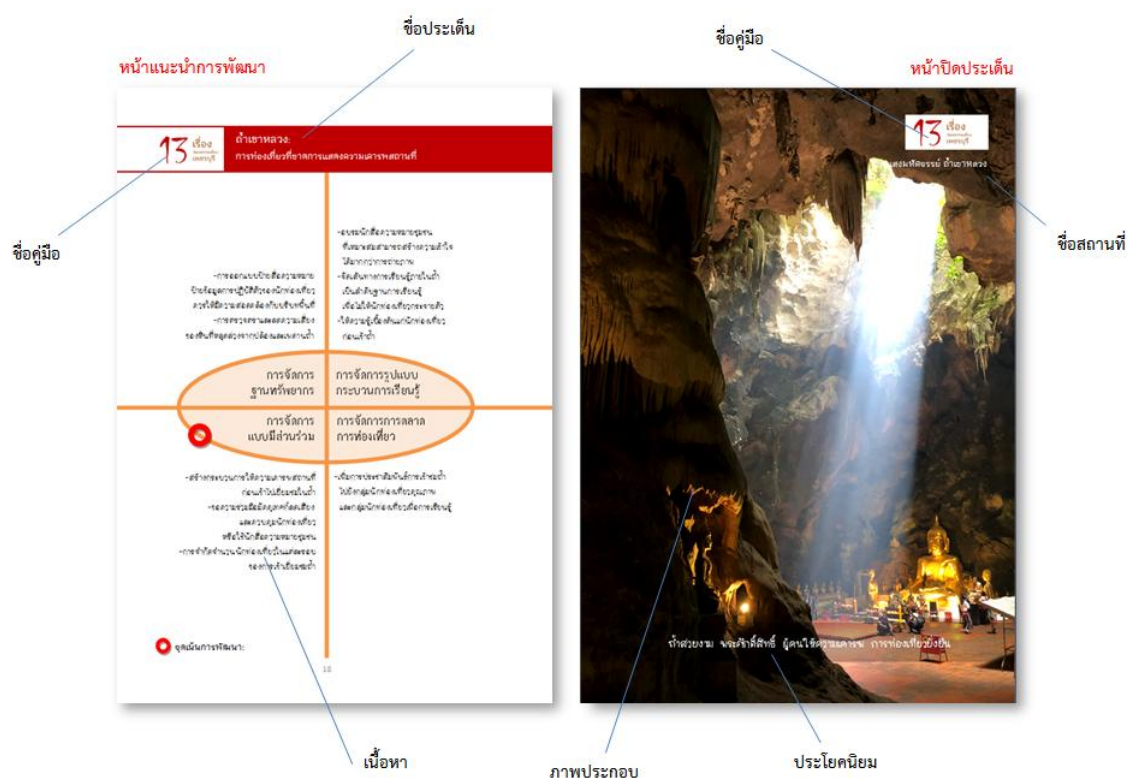
ภาพ 13 รายละเอียดหน้านำประเด็นเนื้อหา

ภาพ 14 รายละเอียดดหน้านำแต่ละประเด็น

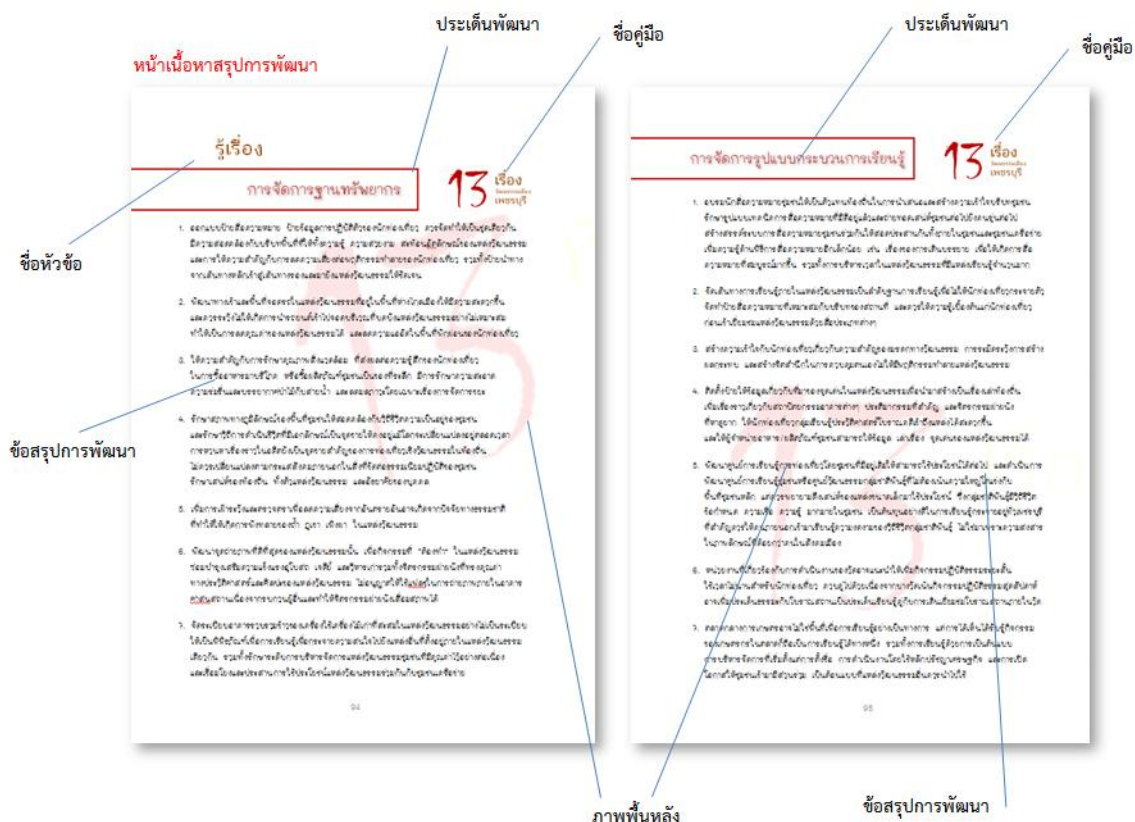
ภาพ 15 รายละเอียดดหน้าเนื้อหาประเด็น

ภาพ 16 รายละเอียดหน้าแผนการพัฒนาและหน้าปิดประเด็น

ภาพ 17 รายละเอียดหน้าสรุปประเด็น

ภาพ 18 รายละเอียดหน้าสรุปการพัฒนา

ภาพ 19 รายละเอียดหน้าปิดท้าย

4.2.7 การเข้าเล่ม

การเข้าเล่มคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ใช้วิธีใส่กาบด้านข้าง กับเล่มคู่มือที่มีจำนวนหน้า 100 หน้า (รวมปก) ทำให้มีความหนาของเล่มคู่มือประมาณ 1 เซนติเมตร จะช่วยทำให้เล่มคู่มือมีมาตรฐานมากขึ้น และพร้อมนำไปให้ผู้ใช้ประโยชน์โดยองค์กรหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชน สถานประกอบการ นักเรียนนักศึกษา ประชาชน และนักท่องเที่ยวทั่วไป สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ได้ต่อไป

4.3 การบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ข้อมูลกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่กำหนดองค์ประกอบไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการฐานทรัพยากร ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม และด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำประสบการณ์การพบปัญหาจากการลงพื้นที่สำรวจแหล่งวัฒนธรรม สามารถทำให้กำหนดประเด็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นำมาเปรียบเทียบกับกรณีวิเคราะห์สถานการณ์เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) คัดกรองออกมาเป็น “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ที่สะท้อนปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นกรณีศึกษาที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์สถานการณ์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังนี้

การพิจารณาผลการวิเคราะห์สถานการณ์ SWOT Analysis ของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง และการพิจารณาผลการกำหนดกลยุทธ์หลังจากการวิเคราะห์สถานการณ์ TOWS Matrix ของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยกระทรวงการท่องเที่ยว ทำให้เห็นปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นำมาสู่การบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังตาราง 5 และ 6 ต่อไปนี้

ตาราง 5 SWOT Analysis จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

SWOT Analysis	ปัจจัยบวก	ปัจจัยลบ
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S: Strengths) S1 มีทำเลที่ตั้งเป็นประตูสู่ภาคใต้และเป็นจุดเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน S2 มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย S3 เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์ S4 เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้โครงการพระราชดำริที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ S5 มีเทศกาล ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น S6 มีทรัพยากรในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการรองรับการลงทุนในพื้นที่ที่หลากหลาย S7 มีสนามบินพาณิชย์ในพื้นที่สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในอนาคต	จุดอ่อน (W: Weaknesses) W1 ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ทั่วถึง W2 ขาดการประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยว W3 ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบให้เพียงพอต่อความต้องการในทุกภาคส่วน W4 บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล W5 ขาดการจัดการของเสีย ขยะ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี W6 ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม W7 ขาดระบบสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต (Internet WIFI) ที่มีความรวดเร็ว ง่ายต่อการใช้งาน
ปัจจัยภายนอก	โอกาส (O: Opportunities) O1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว O2 รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารจัดการระบบคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ O3 ความนิยมการรักษาสุขภาพและการบริโภคอาหารสุขภาพในปัจจุบัน O4 ความมั่นคงทางชายแดนและพื้นที่ชายฝั่ง O5 การคมนาคมมีความสะดวก ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และมีสนามบินพาณิชย์ในพื้นที่ O6 ระบบเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	อุปสรรค (T: Threats) T1 สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำ T2 ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ T3 ขาดศูนย์ One Stop Service ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวและประชาชน T4 ขาดการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงภายในกลุ่มจังหวัด T5 ขาดการจัดการเรื่องการลงทุนในพื้นที่ เกิดการแข่งขันระหว่างนักลงทุนชาวต่างชาติและผู้ประกอบการในพื้นที่ T6 ต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มมีราคาเพิ่มสูงขึ้น มีผลกระทบต่อราคาสินค้าและบริการ

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564

ตาราง 6 TOWS Matrix จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

TOWS Matrix	จุดแข็ง (S: Strengths)	จุดอ่อน (W: Weaknesses)
โอกาส (O: Opportunities)	SO Strategies 1. รัฐควรมีนโยบายในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศให้มีความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม (S1, O2) 2. การยกระดับการด้านการลงทุน ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อแปรรูปเป็นอาหารสุขภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้รักสุขภาพ (S3, O3) 3. รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย (S2, S4, O1) 4. รัฐควรมีนโยบายส่งเสริม ผลักดัน ยกระดับ เทศกาลประเพณีเฉพาะถิ่นให้มีความยิ่งใหญ่ ระดับประเทศ (S5, O1) 5. รัฐควรสนับสนุนพัฒนาด้านชายแดน ให้เป็นด่านถาวร ส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้าชายแดนอย่างเต็มรูปแบบ (S1, O4) 6. รัฐควรส่งเสริมการพัฒนาการขยายสนามบินพาณิชย์ให้มีศักยภาพรองรับเที่ยวบินเพิ่มขึ้น (S7, O5) 7. รัฐควรส่งเสริมพัฒนาการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว โรงแรม และสนามบิน (S6, S7, O6)	WO Strategies 1. การพัฒนาระบบขนส่งให้มีความเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างทั่วถึง (W1, O2, O4) 2. การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการตลาดทางด้านการท่องเที่ยว (W2, O1) 3. การวางแผนการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการอุปโภคบริโภค และรองรับธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวในอนาคต (W3, O1) 4. การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะทางการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากร และประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W4, O1) 5. การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การจัดการของเสีย ขยะ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในทุกพื้นที่ (W5, W6, O1) 6. การให้ความสำคัญกับการลงทุน เรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะในส่วนของอินเทอร์เน็ต(Internet WIFI) ให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว (W7, O6) 7. การกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้รักสุขภาพอย่างต่อเนื่อง (W2, O3) 8. การสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2, O5)
อุปสรรค (T: Threats)	ST Strategies 1. การพัฒนาระบบการ การจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่า (S2, T2) 2. การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบคมนาคมของจังหวัด (S1, S7, T4) 3. การส่งเสริมการค้าการลงทุนในพื้นที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ประกอบการและชุมชนในพื้นที่เป็นอันดับแรก (S6, T5) 4. การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแบบ Smart Farming เพื่อเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถจัดการต้นทุนทางการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (S3, S4, T1, T6) 5. การยกระดับเทศกาล ประเพณี ระดับท้องถิ่น ให้เป็นประเพณีระดับจังหวัด และระดับประเทศ (S5, T2) 6. การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว One Stop Service ในทุกพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อคอยให้บริการนักท่องเที่ยว (S6, T2, T3)	WT Strategies 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย (W1, T4) 2. การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (W2, T1) 3. การบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพรองรับการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ (W3, T5) 4. การพัฒนาทักษะภาษา และการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (W4,T2) 5. การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตร และการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค (W5, W6, T5,T6) 6. จัดตั้งศูนย์ One Stop Service ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน เพื่อการประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ และพื้นที่เชื่อมโยง (W2, T3)

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
(The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากตาราง และ กับกรณีศึกษา “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ทำให้สามารถเห็นความสอดคล้องกันได้ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวที่ขาดการแสดงความเคารพสถานที่ Disrespect Tourism

กรณี: ถ้าเขาหลวง ตำบลธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ มัคคุเทศก์ที่นำนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มใหญ่เข้ามาเที่ยวชมถ้าเขาหลวง ส่งเสียงดังในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และถ่ายภาพโดยไม่ให้ความสำคัญกับการเป็นศาสนสถานเท่าที่ควร ซึ่งการทำหน้าที่มัคคุเทศก์ควรต้องรู้และเข้าใจบริบทของแหล่งท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวให้สัมพันธ์กับบริบทของแหล่ง

ท่องเที่ยววันนั้น สอดคล้องกับประเด็น SWOT Anlysis (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W4T2) การพัฒนาทักษะภาษาและการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ (W5W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(2) การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ตั้งใจ Inattentive

Damage Tourism กรณี: วัดใหญ่สุวรรณาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวทิ้งขยะมูลฝอยสกปรก ทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีคุณค่าของชาติ ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่เข้าใจเรื่องการอนุรักษ์และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว และ (W5W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(3) การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism กรณี:

วัดเกาะแก้วสุทธาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวอยากลองสัมผัสภาพจิตรกรรมฝาผนัง โดยเอานิ้วมือแตะภาพ ซึ่งไขมันจากนิ้วมือเพียงน้อยนิดก็สามารถทำลายภาพจิตรกรรมอันทรงคุณค่าได้ และหากมีการลูบนิ้วเคลื่อนไปบนผิวภาพจิตรกรรม จะทำให้เกิดรอยขีดข่วน ยังเป็นการทำลายภาพจิตรกรรมรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีคุณค่าของชาติ ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่เข้าใจเรื่องการอนุรักษ์และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการ

ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว และ (W5W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(4) การท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว Content Missing Tourism กรณี: ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ ตำบลสมอพล้อ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับร้านอาหารที่อยู่ในบริเวณทำน้ำศักดิ์สิทธิ์โดยได้รับข้อมูลจากการแนะนำว่าเป็นร้านอาหารที่อร่อยและราคาไม่แพง มากกว่าการให้ความสำคัญในแง่การเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มรับประทานอาหารแล้วก็ขึ้นรถกลับออกไป โดยไม่มีกิจกรรมใดๆ เกี่ยวกับทำน้ำศักดิ์สิทธิ์เลยแม้เพียงเดินด้วยระยะทางไม่ถึง 20 เมตร และอยู่ในระยะสายตามองเห็นได้ สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่เข้าใจคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวท้องถิ่นและทำน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว และ (W5W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(5) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีครั้งที่ 2 No Second Time Tourist Destinations กรณี: ปูชักระพานยก ตำบลชะอำ อำเภอลำพูน จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับชื่อ “ปูชักระพานยก” ที่ชวนให้พิศุจน์ถึงความหมาย โดยบริเวณสะพานยกเป็นท่าเทียบเรือและชุมชนประมงที่ชุมชนนำอาหารทะเลสดมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก มาเลือกซื้อซึ่งผู้ค้ามีการจำหน่ายในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างขาย ไม่รวมกลุ่มกัน ทำให้เกิดประเด็นของการจำหน่ายในราคาแพงเกินความน่าจะเป็น นักท่องเที่ยวจึงนำประสบการณ์ที่ไม่สร้างความพึงพอใจนี้ไปโพสต์ในสังคมออนไลน์ ทำให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W4T2) การพัฒนาทักษะภาษาและการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(6) แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกปล่อยให้ตาย LID (let it die) Tourist Destinations

กรณี: ถ้าพระเขานาขวาง ตำบลดอนขุนห้วย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ประเด็นสำคัญ คือ การเกิดหินถล่มเนื่องจากฝนตกหนักและทำให้มีผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ โดยมีการออกข่าวเชิงสาธารณชนในสื่อต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่กล้าที่จะเข้ามาท่องเที่ยว สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(7) แหล่งท่องเที่ยวที่พยายามยืดอายุรอด TTL (try to live) Tourist Destinations

กรณี: ตลาดน้ำนาพันสาม วัดนาพรม ตำบลนาพันสาม อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประเด็นสำคัญ คือ การเปิดตัวตลาดน้ำนาพันสามในพื้นที่วัดนาพรม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ มีสิ่งสำคัญภายในวัดมากมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัดบุรีรัมย์ก็ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในช่วงปีแรกของการเปิดตลาด เมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี ตลาดน้ำนาพันสามแทบจะไม่มีนักท่องเที่ยวมาเยือน ผู้ค้าก็ถอนตัว เหลือไว้เพียงเค้าลางของสภาพที่เคยมีตลาดคึกคัก สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(8) แหล่งท่องเที่ยวที่อิงงบประมาณจากภาครัฐ Base on GB (government budget) Tourist Destinations

กรณี: ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประเด็นสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดถนนสายวัฒนธรรม ให้ชุมชนดำเนินการเป็นเวลา 1 ปี และชุมชนทำได้ในระดับดี มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แต่เมื่อครบกำหนด ไม่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ถนนสายวัฒนธรรมจึงต้องปิดตัวลง สอดคล้องกับประเด็น (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ

(W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(9) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จ้อการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destinations กรณี: วัดกำแพงแลง ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ การที่พระภิกษุให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็นศาสนสถานของวัดมากกว่าการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่ชื่อวัดกำแพงแลง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สะท้อนประวัติศาสตร์ของเมืองเพชรบุรี สอดคล้องกับประเด็น (W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดการทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการ และทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(10) แหล่งท่องเที่ยวที่ซ่อนตัวอยู่เจียบๆ Hidden Tourist Destinations กรณี: ไทยทรงดำ บ้านกวย ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และกะเหรี่ยง บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ ในจังหวัดเพชรบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญได้แก่ ไทยทรงดำและกะเหรี่ยง ซึ่งถ้าเป็นกลุ่มไทยทรงดำ ต้องเป็นที่หนองปรัง อำเภอยะโยย ทั้งๆ ที่ยังมีกลุ่มไทยทรงดำที่มีวัฒนธรรมเหมือนกันกระจายตัวอยู่ในพื้นที่อื่นของจังหวัด เช่น บ้านกวย อำเภอบ้านลาด ในขณะที่หากเป็นกลุ่มกะเหรี่ยง ก็มักจะรู้จักกันดีที่บ้านยางน้ำกลัดเหนือ-ใต้ หนองหญ้าปล้อง ในขณะที่ยังมีกลุ่มกะเหรี่ยงกระจายตัวอยู่ในพื้นที่อื่นที่น่าสนใจอีก เช่น กะเหรี่ยง บ้านป่าเต็งใต้ ที่แก่งกระจาน ซึ่งยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดการทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(11) การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว Non Tourist Destination

Tourism กรณี: ตลาดกลางการเกษตรทำยาง ตำบลทำยาง อำเภอทำยาง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ ตลาดกลางการเกษตรเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีมิติทางการท่องเที่ยวในการรับรู้ของนักท่องเที่ยว แต่กลับมีภาพชีวิตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำผลผลิตทางการเกษตรมารวมตัวกันจำหน่ายในช่วงเช้าของวัน สะท้อนความเป็นท้องถิ่นได้ดี เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และ (W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดการทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ และ (W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(12) แหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จจากศาสตร์แห่งการตั้งชื่อ

Successful Naming Technique Tourist Destination กรณี: ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว ตำบลยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ ตลาดน้ำแห่งนี้มีน้ำตกขนาดเล็ก หรืออาจเรียกไม่ได้ว่าเป็นน้ำตก แต่มีพื้นที่แอ่งน้ำและความร่มรื่นของแมกไม้เหมาะแก่การพักผ่อน แม้มีที่ตั้งอยู่ค่อนข้างห่างไกลอำเภอหนองหญ้าปล้อง เมื่อเจ้าของตัดสินใจเปิดตลาดน้ำกลับได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จัดการเรื่องร้านอาหารที่เน้นการสนับสนุนคนในชุมชน สร้างความแปลกด้วยการให้ผู้ค้าบางรายแต่งตัวเป็น Spider Man แต่ที่สำคัญคือการตั้งชื่อตลาดน้ำแห่งนี้ ด้วยการแปลงชื่อจากชื่อเดิมของน้ำตกเรียกว่า “น้ำตกกวางโจน” หมายถึง น้ำตกที่มีกวางกระโดด เปลี่ยนเป็น “น้ำตกกวางโจว” พ้องกับชื่อเมืองสำคัญในประเทศจีน ดูเป็นสากล มีความเป็นต่างประเทศ ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เป็นความกล้าที่ส่งผลดี สอดคล้องกับประเด็น และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(13) การบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเองทางเลือกของการท่องเที่ยวโดย

ชุมชน Self-sufficiency CBT Management กรณี: ชุมชนถนนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประเด็นสำคัญ คือ ชุมชนถนนคลองกระแซง ร่วมกับชุมชนซอยตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในชุมชนเป็นจุดขาย ประกอบกับ การจัดตั้งกลุ่มดำเนินการที่มีความเข้มแข็ง ต้องสู้กับปัญหาหลายๆ ด้าน จนเกิดแนวความคิดการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก นำไปสู่การก่อตั้งองค์กรชุมชนในรูปวิสาหกิจชุมชน ชุมชนท่องเที่ยวเมืองเพชร บริหารจัดการโดยชุมชนเอง สะท้อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับประเด็น (W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว (W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ (T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และสอดคล้องกับ TOWS Matrix (W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว (W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ (W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (W2W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จะเห็นได้ว่า การบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี สู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดำเนินการภายใต้ความสอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ออกมาเป็น “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ในรูปของเล่มคู่มือ ซึ่งเป็นการบูรณาการก่อนจัดทำเล่มคู่มือ ในขณะที่เมื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกเสร็จสิ้นแล้ว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ ก็จะกลายเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถประยุกต์ใช้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นได้ ซึ่งเป็นการบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก หรือแม้แต่พื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย ในขณะที่ ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ยังสามารถปรับปรุงต่อยอดด้วยการพัฒนาจากรูปแบบคู่มือที่เป็น “หนังสือกระดาษ” สู่การเป็น “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์” หรือ “แอปพลิเคชัน” ในอนาคต ที่เหมาะสมกับยุคสมัยดิจิทัลในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นข้อมูลในรูปแบบใดก็ล้วนมีข้อดีและข้อจำกัดเช่นกัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับต้องการของผู้ใช้งานที่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง)” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

- (1) สรุปผลการวิจัย
- (2) อภิปรายผล
- (3) ข้อเสนอแนะ
- (4) การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1 สรุปผลการวิจัย

1.1 การศึกษาแนวทางการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.1.1 อุปสงค์การตลาดการท่องเที่ยว

ในส่วนของการศึกษาอุปสงค์การตลาด ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน อายุไม่เกิน 30 ปี ยังโสด การศึกษาไม่เกินปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000.- บาท/เดือน เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน เป็นกลุ่ม 3-5 คน ด้วยรถยนต์ส่วนตัว และเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีแล้ว เฉลี่ย 1-3 ครั้ง ได้ข้อมูลจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีความคาดหวังว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ว่ามีศักยภาพในระดับ มาก ต่อนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจาก ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ประเภทประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน มีความหลากหลาย มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว โดยมีราคาค่าบริการเหมาะสมกับการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี เมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับจากการบริการที่พัก รู้สึกคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายในการติดต่อเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว และช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ยังให้ความสำคัญกับการมีจุดแสดงสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายอย่างหลากหลาย ซึ่งช่วยส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีได้ดี ส่วนเจ้าหน้าที่นำชมหรือบรรยายซึ่งมีความรู้ความสามารถในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ถือเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มี

ความเป็นมืออาชีพสูง และให้บริการอย่างเป็นระบบในสถานที่ท่องเที่ยวที่ทำได้ในระดับ ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ช่วยเป็นปัจจัยดึงดูดที่สร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ในขณะที่ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเงียบ สงบ ร่มรื่น และไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม เพราะจังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งวัฒนธรรมที่น่าศรัทธาและแหล่งธรรมชาติที่มีคุณภาพดี

ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวได้แสดงทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะกระตุ้นให้เกิดการธำรงรักษาของดีของท้องถิ่นให้คงคุณค่าไว้ได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างงานอาชีพได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น รวมทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสบายใจจากการพักผ่อน ได้ทำบุญและเสริมสร้างสิริมงคลแก่ตนเอง และมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ของดีของท้องถิ่น ทำให้เห็นคุณค่าของทุนทางสังคม และช่วยกระตุ้นให้เกิดการประสานงานกันในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

ส่วนในด้านความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีนั้น นักท่องเที่ยวต้องการเห็นและรับรู้ของดีของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ หาดมที่อื่นไม่ได้ แปลก น่าสนใจ เก๋ไก๋ เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ที่ยังมีความเป็นของแท้ รวมทั้งต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ หรือการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิม เพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมง่ายๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในฝีมือของตนเอง และเข้าใจท้องถิ่นมากขึ้น โดยที่สำคัญยังต้องการมุมมอง มุมถ่ายภาพในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการนำเสนอภาพผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คด้วยความรวดเร็ว ซึ่งสามารถสร้างความภูมิใจเชิงสังคมและช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวยังอยากให้แหล่งท่องเที่ยวเปิดให้เข้าชมได้โดยสะดวก การเปิด-ปิดไม่ตรงเวลา ไม่มีผู้ดูแล งดเปิดให้ชม และปล่อยให้สิ่งสนใจในปัจจุบันไม่ได้รับการดูแลให้น่าสนใจเหมือนที่ประชาสัมพันธ์ไว้ ทำให้เสียความตั้งใจ และอยากให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นในด้านการอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ทั้งสาธารณูปโภคและการเข้าถึงแหล่ง เพื่อเป็นการเพิ่มเวลา ให้ได้เห็น ได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ท้ายที่สุดได้แสดงความคาดหวังให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีคงความน่าสนใจ และได้รับการดูแลเอาใจใส่ รักษาความสะอาดและสภาพความคงทนถาวรของอาคารสถานที่ เพื่อให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดไป

1.1.2 อุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ในด้านความพร้อมของแหล่ง (Attraction) ได้รับการประเมินศักยภาพความพร้อมว่าแหล่งวัฒนธรรมมีความน่าสนใจ เป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน สิ่งสมวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้มากมาย และยังคงรักษาความดั้งเดิมไว้ได้จนปัจจุบัน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นใช้ทุนทางสังคมมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น

ในด้านการเข้าถึง (Access) ถูกมองว่า แหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี กระจายตัวอยู่ในท้องถิ่นทั้ง 8 อำเภอ และในระดับชุมชนที่น่าสนใจ โดยแหล่งวัฒนธรรมส่วนใหญ่ จะอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบุรี เขาย้อย บ้านแหลม และบ้านลาด เป็นหลัก ทั้งนี้ยังเห็นว่า แหล่งวัฒนธรรมในเมือง เข้าถึงได้ง่าย แต่ยังมีปัญหาการจราจรและที่จอดรถ ส่วนแหล่งวัฒนธรรมในชนบท ยังมีปัญหาเรื่องสภาพเส้นทางสัญจร แผนที่และป้ายบอกทางที่ชัดเจน แหล่งท่องเที่ยว บางแห่งไม่เปิดให้ชมเป็นปกติ

ในด้านที่พัก (Accommodation) จังหวัดเพชรบุรีมีที่พักทุกรูปแบบส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในเมืองเพชรบุรี และเขตอำเภอชะอำ เพราะมีความสะดวกและมีหาดชะอำเป็นแหล่งท่องเที่ยว ยอดนิยม และในพื้นที่อำเภอแก่งกระจาน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีที่พักประเภทรีสอร์ต จำนวนมาก ส่วนที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยชุมชนเริ่มมีการให้บริการมากขึ้น แต่ยังไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มักเป็นการท่องเที่ยวแบบวันเดียวไม่ได้ค้างคืน ในชุมชน และนักท่องเที่ยวทั่วไปมักท่องเที่ยวแบบผสมผสาน จึงมักใช้บริการที่พักแบบทั่วไป มากกว่าในชุมชน

ในด้านรูปแบบกิจกรรม (Activity) นักท่องเที่ยวให้ข้อมูลว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีมีความหลากหลาย แต่มักเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน โดยใช้เวลาช่วงหนึ่งของวันเข้าท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และใช้เวลาที่เหลือในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทอื่น

ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) มีการแสดงความคิดเห็นว่า สาธารณูปโภคหลักภายในจังหวัดเพชรบุรีอยู่ในเกณฑ์ดี และลดระดับคุณภาพลงในแหล่งวัฒนธรรม ที่ห่างไกลสังคมเมือง ส่วนในพื้นที่การท่องเที่ยวเข้มข้น มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและ สาธารณูปโภคค่อนข้างดี สำหรับถนนและทางสัญจรที่อยู่ในเมืองจะมีสภาพดี ในชนบทมีความเสียหายและยังเป็นถนนดินลูกรังบางส่วน แต่ก็สามารถใช้ได้ค่อนข้างดี สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ได้ทั่วทุกอำเภอ ในขณะที่สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต มีความสะดวก ยกเว้นในพื้นที่ป่าอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจานบางบริเวณไม่มีสัญญาณ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น การรักษาความปลอดภัย การจัดระเบียบการจราจรในเขตเมือง การขนส่งโดยสาร ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ ดี รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการต่างๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ซึ่งมักตั้งอยู่บนเส้นทางหลวงหลัก มีอยู่เพียงพอตลอดเส้นทางถนนเพชรเกษมในเขตจังหวัดเพชรบุรี

ในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) นักท่องเที่ยว ให้ความเห็นว่า แหล่งวัฒนธรรมบางแห่งมีความน่าสนใจมาก แต่ไม่สามารถเข้าชมได้ ต้องประสานงานมาก่อน ถ้าผู้ดูแลไม่อยู่ไม่สามารถเปิดให้ชมได้ บางแห่งเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมโดย จำกัดเวลา หรือเป็นเวลาราชการ เข้าชมช่วงเย็นไม่ได้ บางแห่งมีบุคคลคอยอำนวยความสะดวกให้กับ

นักท่องเที่ยว แต่บางครั้งกลายเป็นการรบกวนนักท่องเที่ยวที่ชอบเที่ยวแบบอิสระ โดยที่วัดหลายแห่งควรปรับปรุงในเรื่องความสะอาดเรียบร้อยของพื้นที่ การตั้งวางอุปกรณ์ สิ่งของต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดเก็บขยะมูลฝอยจากถังรองรับขยะ การทำความสะอาดมูลสัตว์ และพื้นที่เสี่ยงอันตรายในอาคารเก่า ในบางแหล่งวัฒนธรรมมีสัตว์ที่สร้างความรำคาญ ทำให้สกปรก และอาจเป็นอันตราย จำนวนมาก เช่น สุนัขจรจัด และนกพิราบ เป็นต้น

1.1.3 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

นักท่องเที่ยวยังให้ข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยให้ความเห็นว่าทางจังหวัดควรดำเนินการพัฒนาด้านความสะอาดเรียบร้อยของพื้นที่ท่องเที่ยว ความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก การสัญจรในเมือง และการบริการรถโดยสารสาธารณะ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองเพชรบุรีไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ยังทำได้ยาก กรณีไม่ใช้รถส่วนบุคคลหรือบริษัทนำเที่ยว แก้ไขปัญหา นักท่องเที่ยวไม่ได้รับประสบการณ์เหมือนกับที่ได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ ซึ่งควรมีการจัดตั้งกลุ่มให้บริการกลางในการประสานงานการขอเข้าชมแหล่งวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น และไม่สร้างความผิดหวังหรือเสียโอกาสแก่นักท่องเที่ยว เช่น การดำเนินการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน (วิเคราะห์ SWOT) เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

1.2.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths)

- (S1) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว
- (S2) จังหวัดเพชรบุรีมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์
- (S3) มีอาหารท้องถิ่นที่โดดเด่น
- (S4) มีวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังคงยึดความดั้งเดิม รวมถึงผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี
- (S5) สินค้าของที่ระลึกของชุมชนมีมาตรฐาน และมีลักษณะแตกต่างจากที่อื่นๆ
- (S6) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย
- (S7) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ในราคาที่เหมาะสม
- (S8) ผู้ประกอบการท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ และจริงใจต่อผู้บริโภค
- (S9) ที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก
- (S10) มีกระบวนการบริการที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย
- (S11) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีความเงียบสงบ
- (S12) มีอาหารและผลไม้ สามารถพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

1.2.2 การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness)

- (W1) ปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล
- (W2) ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก
- (W3) การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังขาดความน่าสนใจ
- (W4) ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา
- (W5) ขาดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- (W6) ที่จอดรถในสถานที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอ
- (W7) ความไม่พร้อมของคนในชุมชน ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
- (W8) จุดขายสินค้าของที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวมีน้อยเกินไป
- (W9) ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชนท่องเที่ยวควรมีการเอาใจใส่มากกว่าเดิม
- (W10) ผู้นำไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างจริงจัง
- (W11) คนในชุมชนขาดความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดข้อมูลและสื่อความหมาย
- (W12) ขาดความต่อเนื่องด้านกิจกรรมเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
- (W13) ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลท่องเที่ยวในชุมชนเชิงลึก
- (W14) ขาดการดึงอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (W15) ขาดการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
- (W16) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางพื้นที่สามารถทำได้บางช่วงฤดูกาลเท่านั้น
- (W17) การศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี

ยังน้อย

1.2.3 การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

- (O1) ทิศทางการพัฒนาประเทศยังคงใช้การท่องเที่ยวไทยเป็นเครื่องมือ
- (O2) นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรอง
- (O3) การเน้นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่เขตพัฒนา
- (O4) นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
- (O5) มีความได้เปรียบในด้านการบริการด้วยรอยยิ้มและอัธยาศัยไมตรี
- (O6) การขยายตัวของสายการบินต้นทุนต่ำ
- (O7) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว (tourism hub) ของภูมิภาค
- (O8) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่มีต้นทุนต่ำ
- (O9) การเปิดตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้การท่องเที่ยวขยายตัว

อาเซียน

มากขึ้น

- (O10) มีนโยบายพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาล
- (O11) นักท่องเที่ยวนิยมใช้ช่องทางของเทคโนโลยีสารสนเทศกันมากขึ้น
- (O12) ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและมีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (O13) นโยบายของรัฐส่วนกลางสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศ

ประเทศ

1.2.4 การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats)

- (T1) การท่องเที่ยวแบบกระแสนิยมทำให้เกิดการกระจุกตัวทางการท่องเที่ยว
- (T2) ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และคนในท้องถิ่น
- (T3) ระบบ Wifi สาธารณะยังไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว
- (T4) ยังขาดประสิทธิภาพด้านการตลาด
- (T5) ขาดความพร้อมในด้านการคมนาคมในเขตจังหวัดเพชรบุรี
- (T6) นักท่องเที่ยวขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตและคุณค่าของสินค้าชุมชน
- (T7) ประเทศเพื่อนบ้านส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะคู่แข่งมากขึ้น
- (T8) นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ให้ความสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของไทยน้อยลง
- (T9) การนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไปใช้ยังทำได้ไม่เต็มศักยภาพ
- (T20) นโยบายการท่องเที่ยวไม่ชัดเจน และมีการพัฒนาอย่างไม่ต่อเนื่อง

1.3 การกำหนดกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (วิเคราะห์ TOWS Matrix)

1.3.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)

ดำเนินการโดยจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง พยายามสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและแปลกใหม่ ริเริ่มพัฒนารูปแบบนวัตกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เน้น “ความคุ้มค่า” โดยใช้เอกลักษณ์ท้องถิ่น และอัตลักษณ์โมติริ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งประกอบการนำเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับบนฐานทุนทางสังคม ดำเนินการเจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป็นทางเลือก ภายใต้การวางแผนและกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดี

1.3.2 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)

ดำเนินการโดยนำสินค้าหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่า โดยจัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้อัตลักษณ์ชุมชนมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็สร้างสภาพแวดล้อมในทุกพื้นที่การให้บริการ เพื่อดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

1.3.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)

ดำเนินการโดยใช้ความได้เปรียบในคุณลักษณะของคนไทยที่มีหัวใจในการบริการ พร้อมช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ให้การต้อนรับเสมือนนักท่องเที่ยวเป็นญาติ ในปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ควบคู่กับการฟื้นฟูและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านการบริการและการจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น จากนั้น พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงศักยภาพและเครือข่ายที่ดี พัฒนาระบบโลจิสติกส์ในทุกเส้นทาง เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านการบริการและการจัดการการท่องเที่ยว

1.3.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)

ดำเนินการโดยสร้างกระบวนการพัฒนาภาพลักษณ์การตลาด โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่สามารถใช้บนสมาร์ตโฟน สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และจุดศูนย์รวมค้าขายของที่ระลึกในแหล่งชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ มุ่งเน้นการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ผลักดันให้คนในชุมชนตั้งคณะกรรมการฯ ให้อยู่ในรูปแบบของชุมชนท่องเที่ยว พัฒนาการบริการคมนาคมการขนส่งให้มีความทันสมัย และสะดวกต่อการใช้บริการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น และสร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

1.4 การกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ดำเนินการกำหนดแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ 9 กลยุทธ์ ดังนี้

1.4.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคม

1) กลยุทธ์ที่ 1 ยกย่องทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- (1) พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- (2) ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาขึ้นมาอีกครั้ง
- (3) คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับบนฐานทุนทางสังคม
- (4) สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น

(5) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

2) กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
- (2) พัฒนาการบริการคมนาคมการขนส่งให้มีความทันสมัย
- (3) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทุกเส้นทางเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทุกพื้นที่

1.4.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2

ขับเคลื่อนการตลาด 4.0สู่การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเป็นกลไกสำคัญ

1) กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

- (1) จัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์
- (2) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและแปลกใหม่
- (3) เจาะตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

2) กลยุทธ์ที่ 2 สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยฐานภูมิปัญญาของชุมชนและวัฒนธรรม

- (1) สร้างศูนย์จำหน่ายของที่ระลึก เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้
- (2) ทำให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่าสินค้าหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (3) พัฒนาวัตถุกรรมอาหารพื้นถิ่นด้วยภูมิปัญญาบนฐานชุมชนอย่างแท้จริง
- (4) ใช้เอกลักษณ์ท้องถิ่นและอัตลักษณ์สร้างประทับใจ
- (5) สร้างแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนสมาร์ทโฟน

3) กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาตลาดเชิงบูรณาการบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

- (1) พัฒนาภาพลักษณ์การตลาดด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์
- (2) สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เน้น “ความคุ้มค่า” ในแหล่งท่องเที่ยว
- (3) สร้างศูนย์บริการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน
- (4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงศักยภาพและเครือข่ายที่ดี
- (5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในทุกพื้นที่ให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

1.4.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการบริหารจัดการอย่างมีมาตรฐาน

1) กลยุทธ์ที่ 1 เรียนรู้ เข้าใจด้วยทักษะและความสามารถอย่างเข้มแข็ง

- (1) ฝึกอบรมผู้นำและคนในชุมชน เรื่องการบริการและการจัดการท่องเที่ยว
- (2) ควรใช้หัวใจในการบริการ พร้อมให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
- (3) ใช้อัตลักษณ์ชุมชนสร้างสรรค์กิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
- (4) พัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้มีความสามารถในการแข่งขัน

2) กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

- (1) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ

(2) ผลักดันให้คนในชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่น

1.4.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4

สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

1) กลยุทธ์ที่ 1 เชื่อมโยงพันธมิตรสู่เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์

- (1) เน้นการร่วมมือของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้มากขึ้น
- (2) สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

2) กลยุทธ์ที่ 2 สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- (1) วางแผนกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี
- (2) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.5 บทสรุปแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1.5.1 ทูตทางวัฒนธรรม ที่สามารถรองรับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

การศึกษาทูตทางวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่าเป็นเขตพื้นที่ที่มีจำนวนแหล่งวัฒนธรรมจำนวนมาก และมีความหลากหลายครบทุกรูปแบบของแหล่งวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการกำหนดพื้นที่ครอบคลุม 4 จังหวัดที่ตั้งอยู่ระหว่างรอยต่อของภูมิภาค เป็นแหล่งสังคมนิยมวัฒนธรรม ส่งผลต่อความหลากหลายของแหล่งวัฒนธรรม ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีที่มีประมาณ 80 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 11 แห่งจาก 15 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า จังหวัดเพชรบุรีเป็น “เมืองหลวงทางวัฒนธรรม” ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และเมื่อให้ผู้รู้แนะนำแหล่งวัฒนธรรมทำให้แนะนำในจังหวัดเพชรบุรีได้ทั้งสิ้น 89 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งเทศกาลงานประเพณี แหล่งวิถีชีวิต มีชีวิต แหล่งกลุ่มชาติพันธุ์ แหล่งศาสนสถานและแสวงบุญ แหล่งมรดกการทำอาหาร แหล่งสุขภาพทางวัฒนธรรม และแหล่งที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และใช้ข้อมูลแหล่งวัฒนธรรมนี้ สำหรับออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1.5.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นคนรุ่นใหม่อายุน้อย อยู่ในกลุ่มตลาดภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ต้องการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนหย่อนใจ แหล่งวัฒนธรรมยอดนิยม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ท่องเที่ยวแบบไม่ค้ำแรม และแสดงความสนใจในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ดีและให้ความสำคัญกับ Theme การท่องเที่ยวที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมาก รวมทั้งเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานทั้ง

ธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ได้พิจารณาผลการวิจัยแนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ควบคู่กับข้อมูลเชิงพื้นที่การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว มาเป็นกรอบพิจารณารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมในเส้นทาง ที่เน้นของดีที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมและอภิมรดกของชุมชนในท้องถิ่น ทำให้ได้เส้นทางแนะนำจำนวน 12 เส้นทาง ดังนี้

(1) เส้นทาง “ตามบาทพระราชา” เน้นการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาทำให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์และประโยชน์ที่ราษฎรได้รับ

(2) เส้นทาง “3 วัง...อลังการ” เน้นการเยี่ยมชมความอลังการทางสถาปัตยกรรมของที่ประทับของพระมหากษัตริย์ไทย 3 วัง 3 รัชกาล

(3) เส้นทาง “เฮงสุ่ยยอด ลอด 3 โบสถ์” เน้นการเสริมสิริมงคลให้กับชีวิตผ่านกิจกรรมความเชื่อในคติธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

(4) เส้นทาง “สายบุญ ปัน 9 วัด” เน้นสายบุญโดยใช้วัดในเขตเมืองเพชรบุรีเป็นจุดสนใจ และเอาใจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสุขภาพดีด้วยกิจกรรมการปั่นจักรยาน

(5) เส้นทาง “ชุมชนเก่าเล่าเรื่อง” เน้นการเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนดั้งเดิมในเขตเมืองเพชรบุรี ผ่านกระบวนการสื่อความหมายภายใต้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(6) เส้นทาง “เล้ง...ลุยเมือง” เน้นการสัมผัสบรรยากาศของการเดินทางภายในเขตเมืองเพชรบุรีและใกล้ชิดด้วยพาหนะท้องถิ่นที่มีชื่อเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี

(7) เส้นทาง “ชมวาฬ ถีบกระดาน ล่าราญเกลื่อ” เน้นกิจกรรมผสมผสานทางวัฒนธรรมในแหล่งธรรมชาติ เรียนรู้ระบบนิเวศชายฝั่ง วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

(8) เส้นทาง “2 ชาติพันธุ์...มันส์คนละแบบ” เน้นการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญของจังหวัดเพชรบุรี ไทยทรงดำและกะเหรี่ยง ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชน

(9) เส้นทาง “วิถีตาล จะหวานไปไหน?” เน้นการเรียนรู้วิถีคนทำตาลพีชที่สร้างความเป็นเมืองเพชรบุรีมาจนทุกวันนี้ จากแหล่งผลิตถึงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

(10) เส้นทาง “พายคายัครักษ์ลำน้ำเพชร” เน้นการชื่นชมบรรยากาศสองฝั่งแม่น้ำสายธารชีวิตของคนเพชรบุรี ผ่านประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์สำคัญตามสายน้ำสู่ปัจจุบัน

(11) เส้นทาง “ล่อง [ไม่เอา] อ่าว [ถอยหลัง] เข้าคลอง” เน้นการท่องเที่ยวทางน้ำด้วยเรือหางยาว 2 บรรายกาท ทั้งทะเลปากอ่าวและสายน้ำที่อุดมด้วยวิถีชีวิตท้องถิ่นในคลอง

(12) เส้นทาง “งานศิลป์ขึ้นเดียวในโลก” เน้นการเรียนรู้แหล่งภูมิปัญญางานศิลป์และฝึกฝนงานศิลปะที่เป็นฐานวัฒนธรรมของเมืองเพชรบุรี จากครูช่างสิบหมู่เมืองเพชรบุรี

จากนั้น เลือกแหล่งวัฒนธรรมที่น่าสนใจ จังหวัดละ 9 แหล่ง นำมาออกแบบเส้นทางเชื่อมโยงเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม เน้นแหล่งสุขภาพของทั้ง 4 จังหวัดเป็นจุดสนใจหลัก และจัดการทดสอบเส้นทางในเส้นทางชุมชนเก่าเล่าเรื่องในชุมชนถนนคลองกระแซง ชุมชนซอยตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ มีผลการประเมินเชิงคุณภาพที่ชี้ให้เห็นว่า เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพระดับ ดี มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องแหล่งเรียนรู้และการสื่อความหมาย ที่ทำได้ดีเยี่ยม ควบคู่กับการให้บริการและอำนวยความสะดวกอย่างมีระบบสะท้อนความร่วมมือของคนในชุมชน และสิ่งสำคัญที่สุดที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ อรรถาธิบายของเจ้าบ้าน และผลการประเมินเชิงปริมาณเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.31 (0.452) โดยพึงพอใจทักษะของนักสื่อความหมายชุมชน ความเหมาะสมของของที่ระลึก และบรรยากาศในการต้อนรับ

1.5.3 การสร้างคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ใช้ข้อกำหนดออกแบบคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นมติที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ 10 ประการ คือ

- (1) ขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา
- (2) มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน
- (3) มีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปริมาณที่เหมาะสม
- (4) มีความดึงดูด น่าเปิดใช้งาน และน่าเก็บรักษา
- (5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ใช้ประโยชน์ทุกประเภท
- (6) มีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป
- (7) ตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป
- (8) มีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ
- (9) เน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้า และสีสันท

(10) ต้องมีความท้าทายให้ผู้ใช้ประโยชน์ติดตามและใช้งานคู่มืออย่างสม่ำเสมอ โดยออกแบบคู่มือเล่มนี้ให้มีการท้าทายตั้งแต่หน้าปก ด้วยการตั้งชื่อที่ท้าทาย เมื่อเข้าไปในเนื้อหาก็มีส่วนของความท้าทายตลอดทั้งเล่ม และชวนคิดในช่วงสุดท้าย นำไปสู่การพัฒนาคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีต่อไป

1.6 การพัฒนาคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

1.6.1 การสรุปผลการวิจัยโครงการย่อย 1 และ 2

ดำเนินการโดยการรับฟังผลการดำเนินโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง แนวทางการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ อุปสงค์ อุปทาน และศักยภาพการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี และรายละเอียดการกำหนดแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และการนำเสนอให้ที่ประชุมรับฟังผลการดำเนินโครงการย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทำให้ที่ประชุมรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่มีความหลากหลายทั้งทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ และแหล่งวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น และทำให้ทราบถึงแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 89 แหล่ง และแหล่งวัฒนธรรมตัวแทนจาก 4 จังหวัด จังหวัดละ 9 แห่ง เป็น 36 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 125 แหล่ง และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีแนะนำ 12 เส้นทางและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกแนะนำ โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรม อีก 1 เส้นทาง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เห็นภาพกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ นำไปสู่สร้างแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีต่อไป โดยกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ให้มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร
- (2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- (3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม
- (4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

1.6.2) การค้นหาประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ทำการทบทวนและกำหนดวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไปไม่ถึง พรบพร” เป็นกรอบปฏิบัติเชิงพื้นที่ โดยได้ทำการค้นหาประเด็นที่น่าสนใจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และพื้นที่แหล่งวัฒนธรรม ที่เป็นประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยโดยตรงด้วย ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาเป็นประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นทั้งประเด็นเชิงลบที่ควรได้รับการ

แก้ไข และประเด็นเชิงบวกที่สามารถเป็นตัวอย่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ จำนวน 13 ประเด็น ต่อไปนี้จัดทำคู่มือ ได้แก่

- (1) นักท่องเที่ยวจำนวนมากแห่ชมลำแสงมหัศจรรย์ในถ้ำเขาหลวง
- (2) นักท่องเที่ยวนั่งฟังผนังอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม
- (3) นักท่องเที่ยวใช้นิ้วแตะภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม
- (4) นักท่องเที่ยวสนใจร้านส้มตำมากกว่าแหล่งวัฒนธรรมที่ทำน้ำวัดท่าไชยศิริ
- (5) การจำหน่ายอาหารทะเลราคาแพงที่ปูชักสะพานยก ประเด็นในโซเซียล

เน็ตเวิร์ค

- (6) หินถล่มมีผู้เสียชีวิตที่ถ้ำพระขานาขวาง ประเด็นจากข่าวท้องถิ่น
- (7) ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำนาพันสาม (วัดนาพรหม)
- (8) การยุติถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแซง
- (9) ความรู้สึกแปลกๆ ที่วัดกำแพงแลง
- (10) แหล่งวัฒนธรรมบางแหล่งที่ไม่อยู่ในรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวอดนิมไทยทรงดำ

บ้านกวย และกะเหรี่ยงบ้านป่าแดงใต้

- (11) สิ่งที่น่าสนใจมีให้ชมและเรียนรู้ในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวตลาดกลาง

การเกษตรทำยาง

- (12) การตั้งชื่อแหล่งท่องเที่ยวดีส่งผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวตลาดน้ำ

บนน้ำตกกวางโจว

- (13) การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน

ท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร

1.6.3 ข้อเสนอแนะเริ่มผลิตคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ผลของการประชุมหารือ มีมติ ดังนี้

(1) เห็นควรนำประสบการณ์ 13 ประเด็น มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

(2) จัดทำข้อมูลที่เป็นกรณีเฉพาะในแต่ละประเด็น

(3) เรียบเรียงเนื้อหาให้มีความกระชับและนำไปเป็นเนื้อหาของคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

(4) เลือกชื่อคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยให้ใช้ชื่อว่า “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี”

1.6.4 บทความประเด็นที่พบในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ดำเนินการแต่งเนื้อหาจากข้อมูลและประสบการณ์จากการลงพื้นที่เพื่อหาประเด็น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำเนื้อหาประกอบเป็นคู่มือพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ต่อไป โดยมีเนื้อหาในแต่ละประเด็น 13 ตอน ให้นำอ่านเพื่อสาระการเรียนรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่ แหล่งวัฒนธรรมจริงในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีชื่อแต่ละตอน ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวที่ขาดการแสดงความเคารพสถานที่ Disrespect Tourism
กรณี: ถ้าเขาหลวง ตำบลธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(2) การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ตั้งใจ Inattentive Damage
Tourism กรณี: วัดใหญ่สุวรรณาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(3) การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism กรณี:
วัดเกาะแก้วสุทธาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(4) การท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว Content Missing
Tourism กรณี: ทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดท่าไชยศิริ ตำบลสมอพล้อ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

(5) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีครั้งที่ 2 No Second Time Tourist Destinations
กรณี: ปูชักสะพานยก ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

(6) แหล่งท่องเที่ยวที่ถูกปล่อยให้ตาย LID (let it die) Tourist Destinations
กรณี: ถ้าพระเขานาขวาง ตำบลดอนขุนห้วย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

(7) แหล่งท่องเที่ยวที่พยายามยืดความอยู่รอด TTL (try to live) Tourist
Destinations กรณี: ตลาดน้ำนาพันสาม วัดนาพรหม ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(8) แหล่งท่องเที่ยวที่อิงงบประมาณจากภาครัฐ Base on GB (government
budget) Tourist Destinations กรณี: ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนถนนคลองกระแซง ตำบล
คลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(9) แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่จ้องการท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist
Destinations กรณี: วัดกำแพงแลง ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

(10) แหล่งท่องเที่ยวที่ซ่อนตัวอยู่เงียบๆ Hidden Tourist Destinations กรณี:
ไทยทรงดำ บ้านกวย ตำบลไร่โคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และกะเหรี่ยง บ้านป่าแดงใต้
ตำบลป่าแดง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

(11) การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว Non Tourist Destination
Tourism กรณี: ตลาดกลางการเกษตรท่ามาย ตำบลท่ามาย อำเภอท่ามาย จังหวัดเพชรบุรี

(12) แหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จจากศาสตร์แห่งการตั้งชื่อ Successful Naming Technique Tourist Destination กรณี: ตลาดน้ำบนน้ำตกกวางโจว ตำบลยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

(13) การบริหารจัดการแบบพึ่งพาตนเองทางเลือกของการท่องเที่ยวโดยชุมชน Self-sufficiency CBT Management กรณี: ชุมชนถนนคลองกระแซง ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนเมืองเพชร

1.6.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี จากกรณีศึกษา 13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี

เมื่อพิจารณากรณีศึกษาแต่ละประเด็นแล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาทวนสอบกับกรอบการพัฒนา 4 ด้านที่กำหนดไว้ ทำให้ได้ข้อสรุปในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

(1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร ได้แนวทางการพัฒนาแนะนำจำนวน 7 แนวทาง โดยเน้นในเรื่องการจราจรและพื้นที่จอดรถยนต์

(2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ได้แนวทางการพัฒนาแนะนำจำนวน 7 แนวทาง โดยเน้นในเรื่อง การสื่อความหมายชุมชน

(3) การจัดการแบ่งมีส่วนร่วม ได้แนวทางการพัฒนาจำนวน 8 แนวทาง โดยเน้นในเรื่องกระบวนการเตรียมนักท่องเที่ยวให้รู้คุณค่าแหล่งวัฒนธรรม

(4) การจัดการการตลาดการท่องเที่ยว ได้แนวทางการพัฒนาจำนวน 10 ข้อ โดยเน้นในเรื่องการส่งเสริมการตลาดในกลุ่มคุณภาพและนักท่องเที่ยวต่างชาติ

1.6.6 แนวคิดการออกแบบรูปแบบคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการมีมติให้ใช้กรอบแนวคิดในการออกแบบรูปแบบคู่มือ 10 ประการ ได้แก่

- (1) ต้องมีขนาดที่เหมาะสมสำหรับการพกพา
- (2) มีเนื้อหาครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามข้อตกลงที่เป็นมติที่ประชุม
- (3) เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแหล่งวัฒนธรรมที่ได้รวบรวมไว้ในคู่มือ “เสียดายที่ไม่ไปถึง ปริปพรี”

(4) อยู่ในกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่

- (4.1) ด้านการจัดการฐานทรัพยากร
- (4.2) ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- (4.3) ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมและ

(4.4) ด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว

(5) ต้องเป็นประโยชน์กับผู้บริโภคโดยเฉพาะหน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น และชุมชน และสามารถใช้เป็นหนังสือสำหรับอ่านเพื่อความรู้ทั่วไปได้ด้วย

(6) ต้องมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนคู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป โดยการนำเสนอเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมจริงๆ รวมทั้งการตั้งชื่อหัวข้อให้มีความน่าสนใจ แปลกใหม่ บางหัวข้ออาจเป็นชื่อที่ยังไม่เคยมีการใช้เรียกรูปแบบการท่องเที่ยวมาก่อน เช่น “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว Doesn’t Matter Tourist Destination” หรือ “การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism”

(7) ต้องตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป

(8) ต้องมีตัวอักษรไม่มากนัก สามารถอ่านจบแต่ละเรื่องได้รวดเร็วและเข้าใจ

(9) ต้องเน้นความสวยงามของภาพ การจัดหน้า และสีสันทัน โดยเน้นการใช้ภาพจากการแต่งภาพให้มีลักษณะเป็นภาพศิลป์มากขึ้น

(10) ใช้คำที่คนเพชรบุรีนิยมนำมาพูดกันแบบติดปาก เช่น คำว่า “รู้เรื่อง”

1.6.7 คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่ต้องการ

(1) มีขนาด A5 สามารถนำติดตัวไปด้วยสะดวกมากที่สุด โดยมีจำนวนหน้าตามจำนวนเนื้อหาและส่วนประกอบอื่นๆ ทำให้มีจำนวนหน้า 100 หน้า รวมปก

(2) ใช้กระดาษอาร์ตด้าน ขนาด 260 แกรม ทำหน้าปก และกระดาษถนอมสายตาในส่วนของเนื้อหาคู่มือ ขนาด 115 แกรม พิมพ์สี่สีทั้งเล่ม เลือกใช้ตัวอักษร ฟอนต์ไทย TH Krub และ TH Mali Grade 6 เป็นหลัก

(3) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่

(3.1) ปกหน้าถึงข้อมูลโครงการวิจัย

(3.2) คำนำ สารบัญ

(3.3) เนื้อหา 13 ประเด็น

(3.4) สรุปประเด็นการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

(3.5) ปิดท้ายเล่มและปกหลัง

(4) จุดเด่นของคู่มือ ด้วยการใช้อ้างอิง “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ซึ่งเลข 13 กำลังได้รับความนิยมจากจำนวนสมาชิกในทีมฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมี ที่ติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ใช้คำของคนเพชรบุรี เช่น “รู้เรื่อง” และการใช้ภาพศิลป์เป็นส่วนใหญ่เพิ่มความน่าสนใจในหน้าเนื้อหาคู่มือ

(5) การเลือกภาพและการแต่งภาพที่สวยงามในเชิงศิลปะ ที่ต้องมีมุมมองที่แปลกตา ไม่เหมือนภาพในมุมเดียวกับที่เคยถูกนำไปประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายแล้ว

(6) รายละเอียดแต่ละหน้าให้ความสำคัญกับความสวยงามเน้นรูปภาพที่น่าสนใจ และสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี

(7) การเข้าเล่ม ใช้วิธีไสกาวด้านข้าง กับเล่มคู่มือที่มีจำนวนหน้า 100 หน้า (รวมปก) ทำให้มีความหนาของเล่มคู่มือประมาณ 1 เซนติเมตร จะช่วยทำให้เล่มคู่มือมีมาตรฐานมากขึ้น และพร้อมนำไปให้ผู้ใช้ประโยชน์โดยองค์กรหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชน สถานประกอบการ นักเรียนนักศึกษา ประชาชน และนักท่องเที่ยวทั่วไป สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในลักษณะต่างๆ ได้ต่อไป

1.6.8 การบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ข้อมูลกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่กำหนดองค์ประกอบไว้ 4 ด้าน (ข้อ 1.6.1) ประกอบด้วย ด้านการจัดการฐานทรัพยากร ด้านการจัดการรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วม และด้านการจัดการการตลาดการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำประสบการณ์การพบปัญหาจากการลงพื้นที่สำรวจแหล่งวัฒนธรรม สามารถทำให้กำหนดประเด็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นำมาเปรียบเทียบกับกรณีศึกษากรณีเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) คัดกรองออกมาเป็น “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ที่สะท้อนปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นกรณีศึกษาที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์สถานการณ์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดังนี้

การพิจารณาผลการวิเคราะห์สถานการณ์ SWOT Analysis ของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง และการพิจารณาผลการกำหนดกลยุทธ์หลังจากการวิเคราะห์สถานการณ์ TOWS Matrix ของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง โดยกระทรวงการท่องเที่ยว ทำให้เห็นปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี นำมาสู่การบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลจากตาราง และ กับกรณีศึกษา “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ทำให้สามารถเห็นความสอดคล้องกันระหว่างปัญหาและเหตุการณ์ที่พบในแหล่งวัฒนธรรม

จังหวัดเพชรบุรี กับข้อสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งทั้ง 13 กรณีศึกษา จาก “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในประเด็นต่อไปนี้

SWOT Analysis:

(W2) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

(W4) บุคลากรทางการท่องเที่ยวยังขาดการทักษะในการให้บริการที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(W6) ขาดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(T2) ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

TOWS Matrix:

(W2O1) การสนับสนุนโครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมตลาดด้านการท่องเที่ยว

(W2T1) การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่

(W2O5) การสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และหลายเส้นทาง เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ

(W4O1) การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการให้บริการและทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

(W4T2) การพัฒนาทักษะภาษาและการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(W5W6T5T6) การวางแผนจัดแบ่งพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

จะเห็นได้ว่า การบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี สู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ดำเนินการภายใต้ความสอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ออกมาเป็น “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” ในรูปของเล่มคู่มือ ซึ่งเป็นการบูรณาการก่อนจัดทำเล่มคู่มือ ในขณะที่เมื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกเสร็จสิ้นแล้ว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ ก็จะกลายเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถประยุกต์ใช้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นได้

2. อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยที่มีกำลังซื้อไม่มากนัก และชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจ ถือเป็นโจทย์สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี แม้จะมีแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูง เป็นมรดกแผ่นดินที่สำคัญของประเทศ แต่เมื่อจังหวัดเพชรบุรีมีปัจจัยดึงดูดทางด้านธรรมชาติที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจได้ดีในพื้นที่อำเภอชะอำและแก่งกระจาน การสร้างทางเลือกการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยังไม่สามารถแย่งพื้นที่การท่องเที่ยวจากแหล่งธรรมชาติได้มากนักจึงเป็นแนวทางสำคัญสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี แม้จะมีสัญญาณที่ดีจากการวิเคราะห์จุดเด่นและโอกาสในการพัฒนา รวมทั้งจุดด้อยและอุปสรรคไม่ใช้ปัญหาใหญ่หรือปัญหาใหม่ที่แก้ไขปรับปรุงไม่ได้ แต่สิ่งที่สำคัญคือ มีนักท่องเที่ยวที่แสดงความสนใจและเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอัตราที่น้อยกว่าการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แม้จะมีความพยายามโดยหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการจัดเทศกาลงานประเพณี หรือจัดกิจกรรม มหกรรมเฉพาะเรื่องในหลายช่วงของปี ที่ทำให้เห็นว่ามีมีการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งวัฒนธรรมหลักในเขตเมืองเพชรบุรี และโดยรอบแล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวท้องถิ่น แต่หากมองกันด้วยความจริง ในการจัดงานของจังหวัดหรือการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวหลักส่วนใหญ่ยังเป็นคนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีเองหรือไม่ หากเป็นดังนั้น จึงไม่แปลกเลยว่าเมื่อเวลาผ่านไปถึงระยะหนึ่ง จำนวนนักท่องเที่ยวในบางแหล่งวัฒนธรรมจึงลดลงจนแทบไม่มีนักท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ชุมชนผู้ค้าก็ถอนตัว ทำให้แหล่งวัฒนธรรมกลับไปสู่สภาพเดิมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะที่เกิดกับตลาดเพื่อการท่องเที่ยวหลายแห่งในจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี มีลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แฝงอยู่ในกิจกรรมในแต่ละเส้นทางด้วย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยได้ แต่ไม่ได้ปิดกั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่สามารถใช้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีที่แนะนำไว้ในคู่มือได้ จึงคาดว่าคู่มือจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายกลุ่มนักท่องเที่ยว แม้เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การใช้ข้อมูลในรูปแบบเล่มคู่มืออาจจะรู้สึกล้าสมัยในมุมมองของบางคน แต่ข้อได้เปรียบของเล่มคู่มือที่มีมากกว่าข้อมูลในแหล่งข้อมูลออนไลน์ คือ สามารถใช้ข้อมูลในเล่มคู่มือเป็นต้นทางหรือדרךเข้าไปสู่แหล่งข้อมูลจำนวนมากในโลกออนไลน์ ซึ่งการเริ่มต้นเข้าสืบค้นแบบออนไลน์ตามปกติ นักท่องเที่ยวอาจประสบปัญหาว่าจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ไหนดี เมื่อสืบค้นก็จะพบแต่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมซ้ำๆ และเนื้อหาข้อมูลก็มีลักษณะเดียวกัน แต่ในเล่มคู่มือได้คัดกรองเนื้อหาเฉพาะที่มีการแนะนำแหล่งและกิจกรรมไว้เรียบร้อยแล้ว มีลักษณะที่เป็นการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น มีชั้นความลึกของข้อมูลมากขึ้น

ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นได้มากขึ้นด้วย เมื่อนักท่องเที่ยวนำเล่มคู่มือมาใช้งานจึงเป็นการเริ่มแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นหากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ก็สามารถสืบค้นได้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ อีกทั้งเล่มคู่มือยังสะท้อนความมีเสน่ห์ของ “หนังสือ” ที่สามารถจัดเก็บเป็นแหล่งข้อมูลและของที่ระลึกสำหรับนักสะสมได้อีกด้วย

ส่วนเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนะนำ ในอีก 3 จังหวัดของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยใช้ Theme สุขภาพเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นรูปแบบเส้นทางหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวโดยปกติของนักท่องเที่ยวมักไม่เน้นการท่องเที่ยวเฉพาะทาง ดังนั้น เส้นทางที่ปรากฏในเล่มคู่มือจึงเป็นเพียงเส้นทางแนะนำ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสร้างสรรค์เส้นทางได้จากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดตามความต้องการ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกมีเป็นจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งยังสามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเดียวเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจของการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก คือ ประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และที่ตั้งของนักท่องเที่ยวต้นทาง ซึ่งพบว่าการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่อิงกับระยะทางประกอบกับระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อย ที่มีต้นทางจากกรุงเทพมหานครและภาคกลางของประเทศไทย เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากจังหวัดเพชรบุรีไปสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนองได้ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวแปรผกผันกับระยะทาง ยิ่งระยะทางของจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกห่างจากจังหวัดเพชรบุรีเท่าใด จำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับจังหวัดเพชรบุรียิ่งลดลง โดยพบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดอื่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จะปรากฏกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มากกว่าจังหวัดชุมพรและระนอง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงไกลสุด ได้แก่ พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางผสมผสาน ได้แก่ การดำน้ำที่เกาะทะลุ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชุมพรและระนองจะมีลักษณะเฉพาะพื้นที่ที่ไม่ได้เชื่อมโยงด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวในครั้งเดียวกันกับจังหวัดเพชรบุรีมากนัก

นอกจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุน้อยที่พบจากการวิจัยแล้ว ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกกลุ่มในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แบบพำนักรยาว หรือมีบ้านที่สองในประเทศไทย ที่กำลังเป็นที่นิยมในพื้นที่อำเภอหัวหิน และอำเภอ

ทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสในการเปิดตลาดใหม่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี หรือเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วได้ในอนาคต

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวนรวม 4 ด้าน 32 ข้อ เป็นแนวทางที่เกิดจากการที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนรับรู้และศึกษากรณีต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางที่คิดว่าดีที่สุดในแต่ละด้าน ซึ่งแนวทางทั้งหมดเป็นเพียงแนวทางแนะนำ หากหน่วยงานท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือการพัฒนาในแนวทางต่างๆ สามารถนำแนวทางที่แนะนำไปวิเคราะห์ซ้ำ และค้นหาวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทและปัจจัยต่างๆ ต่อไปตามสมควร

แนวทางการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก คู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “เสียดายที่ไม่ไปถึง พริบพรี” และคู่มือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก “13 เรื่อง วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี” เป็น 3 ผลผลิตของชุดโครงการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จะสามารถเป็นเครื่องมือที่มีส่วนในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และคาดหวังว่าจะสามารถกระจายการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดอื่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกได้ บนพื้นฐานของความพยายามที่จะให้แนวทาง และคู่มือทั้ง 2 เล่มสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและในระยะเวลาที่นานกว่าการใช้คู่มือการท่องเที่ยวทั่วไป ที่ล้าสมัยเร็วเนื่องจากมีการระบุสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโลกออนไลน์มากเกินไป ซึ่งจะทำให้ล้าสมัยรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะ

การค้นพบประเด็นต่างๆ จากการวิจัย ทำให้ทราบว่ายังมีแหล่งวัฒนธรรมอีกมากในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกที่รอการสำรวจและนำของดีออกมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน สะท้อนความงดงามของวิถีชีวิตท้องถิ่นและเป็นมรดกแผ่นดินที่จะสืบสานต่อไปในอนาคต รวมถึงประเด็นการตั้งชื่อ 13 เรื่องวัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี ที่ใช้ชื่อรูปแบบการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่อาจไม่คุ้นเคย เช่น “การท่องเที่ยวในแหล่งที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว Non Tourist Destination Tourism” “แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว Doesn't Matter Tourist Destination” “การท่องเที่ยวที่ขอทำผิดเล็กน้อย A Little Mistake Tourism” หรือ “การท่องเที่ยวที่ไม่แสดงความเคารพสถานที่ Disrespect Tourism” เป็นต้น ซึ่งคำที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้ อาจเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยต่อยอดได้ในอนาคต และเพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มาพัฒนาต่อยอด

องค์ความรู้ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวม ให้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของการดำเนินการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ในชุมชนที่เน้นให้มีการใช้กฎหมายเข้ามามีส่วนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการดำเนินการบางอย่างเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ต้องมีการตีความหรือการเสี่ยงต่อการละเมิด หรือดำเนินการไปโดยไม่มีกฎหมายรองรับ อาจทำให้การพัฒนาหรือการแก้ปัญหานั้นไม่ส่งผลสัมฤทธิ์ในที่สุด ดังนั้น การดำเนินการใดๆ หากจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องข้อกฎหมายด้วย ก็ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ อาจมีการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้ามาดูแล

นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐยังให้แนวคิดในการบูรณาการงบประมาณร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะเดียวกันหรือในพื้นที่เดียวกัน โดยน่าจะมีบูรณาการได้ทั้งงบประมาณ กำลังคน กิจกรรม และเวลา ที่จะทำให้พื้นที่เป้าหมายได้รับประโยชน์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะหน่วยงานราชการลงพัฒนาพื้นที่ไม่พร้อมกัน บางครั้งไม่เกิดอะไรเป็นชิ้นเป็นอันในระยะยาว เพราะงบประมาณจำกัด ทำให้การดำเนินงานขาดคุณภาพ หากบูรณาการร่วมกันแล้วทำให้ใหญ่ในครั้งเดียว แต่ส่งผลต่อการสร้างประโยชน์ในระยะยาวจะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากกว่า หรือบางครั้งมีโครงการลักษณะเดียวกันลงมาในพื้นที่ต่างเวลากัน ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการ เป็นต้น ดังนั้น จังหวัดจึงควรมีหน่วยประสานงาน เพื่อพิจารณาบูรณาการการพัฒนาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นการบริหารงบประมาณที่ทำให้เกิดประสิทธิผลด้วย

สำหรับหน่วยงานด้านวัฒนธรรมในบางตำบล ให้เสียงสะท้อนในลักษณะของการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานระดับจังหวัด ซึ่งบางครั้งในชุมชนท้องถิ่นมีการจัดงาน แต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากไม่มีโครงการอยู่ในแผนปฏิบัติการ ทำให้ไม่สามารถตั้งงบประมาณได้ ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานด้วย หรือต้องมีภาระในการหาผู้สนับสนุน ซึ่งทำได้ยาก เพราะเป็นงานเล็กๆ ในชุมชน ไม่คุ้มกับการประชาสัมพันธ์ของผู้สนับสนุน ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่นเองยังขาดทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ดังนั้น หน่วยงานระดับจังหวัดจึงควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานย่อย ที่ขาดทักษะในด้านต่างๆ หรือมีหน่วยลงพื้นที่เพื่อค้นหาความต้องการของท้องถิ่นและส่งเสริมให้ดำเนินงานตามขั้นตอนสู่การพัฒนาที่ก่อประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนั้น ยังพบว่ามีการเมืองท้องถิ่นที่ยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เนื่องจากถูกมองว่าเป็นเรื่องของบุคคลใดดำเนินการ ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรจะเป็น หรือผู้มีอำนาจดำเนินการโดยไม่ฟังเสียงประชาชน ทำให้เกิดความขัดแย้งที่มีผลจากการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้ เรื่องการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องที่แต่ละท้องถิ่นต้องแยก ซึ่งอาจต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างสำนึกส่วนรวมให้กับนักการเมืองท้องถิ่น ที่จะมุ่งมองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เป็นสำคัญ

ในบางครั้ง การท่องเที่ยวก็สร้างความรำคาญใจให้กับคนในท้องถิ่น อย่างในกรณีการเดินทางเที่ยวชมชุมชนเมืองเก่า ซึ่งได้รับบรรยากาศการบริหารและอำนวยความสะดวกที่ดีมาก จุดแวะชมหรือฐานการเรียนรู้สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการนำเสนอผ่าน การสื่อความหมายชุมชน ทำให้เรื่องเล่าในชุมชนเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การเข้าเยี่ยมชมบ้าน และร้านค้าส่วนใหญ่ จะพบอัยยาศัยไมตรีที่ให้การต้อนรับดี แม้นักท่องเที่ยวไม่ได้อุดหนุนสินค้าในร้าน เลย เจ้าของร้านก็ยังยิ้มแย้ม และร่วมถ่ายภาพ ในขณะที่บางกิจการเป็นร้านที่อยู่ในอาคารเก่า ภาพรวมแล้วดูดีมาก นักท่องเที่ยวจึงประสงค์จะถ่ายภาพโดยมีร้านเป็นฉากหลัง กลับได้รับการห้ามไม่ให้ถ่ายภาพหน้าร้าน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกดีกับชุมชนมาตลอดทั้งเช้า ติดขัดค้างคาอยู่ในใจไปตลอดช่วงบ่าย อาจเป็นเพราะเป็นกิจการร้านทองรูปพรรณ ก็เป็นได้ ดังนั้น จึงควรมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการแสดงตนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวก็ต้องไม่รบกวนพื้นที่ส่วนตัวของคนในท้องถิ่น หากไม่ได้รับการอนุญาต

4. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

4.1 ประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงาน

4.1.1 หน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปเพิ่มมากขึ้น การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพในระยะยาว

4.1.2 สถานประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมของธุรกิจ และนำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนออกมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

4.1.3 นักท่องเที่ยวได้แหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ รูปแบบการให้บริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่น่าสนใจ และนำมาซึ่งประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่อไป

4.1.4 ประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและความเป็นไทย เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ร่วมกัน อันนำไปสู่การร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

4.2 ประโยชน์เชิงวิชาการ

4.2.1 ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ผลการวิจัยและองค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการจัดทำเอกสารและตำราทางวิชาการ รวมถึงการดำเนินการวิจัยต่อยอดต่อไป

4.2.2 สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้องค์ความรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในระบบมหาวิทยาลัย หรืออาจใช้ประกอบการศึกษาเรียนรู้นอกระบบให้กับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ที่สนใจได้

4.2.3 นักวิชาการและนักวิจัย รวมถึงผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำข้อมูลไปศึกษาอ้างอิง และปรับใช้ในงานวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ที่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการและการวิจัยต่อไป

4.3 ประโยชน์ด้านสังคมและชุมชน

สังคมและชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบูรณาการสู่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ตามบริบทของพื้นที่นั้น โดยเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและให้ความรู้กับชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงธุรกิจผลิตและจำหน่ายของที่ระลึก และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะเป็นผลทวีคูณ

4.4 การเผยแพร่บทความทางวิชาการในวารสาร

ผู้วิจัยได้ผลงานที่เป็นบทความทางวิชาการที่สามารถนำไปเผยแพร่ในการประชุมทางวิชาการและวารสารวิชาการ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. 2544. **คู่มือการท่องเที่ยวเกษตรท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) แผนแม่บท
พัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
(The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- กระทรวงมหาดไทย. 2558. ปีการท่องเที่ยววิถีไทย. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
http://www.pr.moi.go.th/Logo_Travel2015/Logo%20GUIDE%20Book_1.pdf
 (11 สิงหาคม 2558).
- กาญจนา แก้วเทพ. 2539. **สื่อสองวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- กุลประภัสสร สิงห์บุรุษ. 2551. **การศึกษาความต้องการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
 เรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคู่มือและการศึกษาต่อเนื่อง.
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไกรฤกษ์ ปณกัณ และคณะ. 2557. **แผนงานวิจัย การพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 สำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และนนทบุรี**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. **การบริหารการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540. **วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ:
 บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2547. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
 พับลิชชิ่ง.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2546. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ชัยพล ทรงสุนทรวงค์. 2545. **เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว
 ทางธรรมชาติ หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เชนทร์ วิวัฒน์บวรวงศ์. 2543. **วิสัยทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2545-
 2549) เอกสารประกอบการสัมมนางานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย ปี 2543 ททท. 40 ปี
 ย้อยอยู่กับที่หรือก้าวไปข้างหน้า**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. 2550. **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชนกฤต สังข์เฉย. 2550. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ**. นครปฐม:

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

ชนวัต ลิ้มพานิชกุล และคณะ. 2558. **แผนงานวิจัย การพัฒนาการบริหารจัดการของ**

ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทาง R3E เพื่อรองรับประชาคม

เศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นริศา คำแก่น, กนกกานต์ วีระกุล และ เบญจพร ดามาพงศ์. 2556. **แผนงานวิจัย ยุทธศาสตร์**

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย

แห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2541. **วัฒนธรรมความจน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548ก. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์

ดีไซน์.

_____. 2548ข. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

บุษเกตุ อินทรปาสาน วรสิทธิ์ ตันตินิพันธุ์กุล และ อรรถนียา วงศ์กิจการวานิช. 2558.

โครงการศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมย่านเมืองเก่าในชุมชน

บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่าฝั่งธนบุรี: กรณีศึกษาพื้นที่ตลาดพลู-วัดโพธิ์นิมิต.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุน

การวิจัย (สกว.)

ปาริชาติ วลัยเสถียร, ชลกาญจน์ ฮาชันนารี และ สหทัยา วิเศษ. 2548. **กระบวนการและเทคนิค**

การทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน

การวิจัย.

ปรัชญา เวสารัชช์. 2543. “การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการที่ดี”. **วารสารข้าราชการ**.

44, 5 (กันยายน-ตุลาคม): 39-50.

ปยาภรณ์ ศิริภานุมาศ, สาธิต ผลเจริญ และ กมลรัตน์ สมใจ. 2549. **แนวทางการพัฒนา**

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พจนา สวนศรี. 2546. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยว

เพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

พงศธร เกษสำลี. 2539. **วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว**. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาโครงการ

สืบสานวัฒนธรรมไทยนิยมไทย ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- พลอยศรี โปราณนันท. 2540. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่:
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัทธา สายหู. 2514. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิศศักดิ์ กุสุโมทย์. 2543. ความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมต่อคุณภาพของศูนย์ฝึกอบรม
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์. 2549. มัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญกานต์ นามวงศ์. 2552. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ชุมชนไหล่นหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มนัส สุวรรณ. 2544. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- มธุรส ปราปไพรี. 2545. “โฮมสเตย์กับการจัดการเชิงนิเวศ”. วารสารธุรกิจท่องเที่ยว.
15, 3 (มีนาคม). 28-32.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2541. คู่มือการจัดการ: การท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบโฮมสเตย์.
เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- _____. 2548. คู่มือการจัดการ: การท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบโฮมสเตย์.
เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2542. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน”. วารสารพัฒนาชุมชน.
38, 7 (กรกฎาคม): 23-26.
- รุ่งชัย ชวยไชยะกุล และคณะ. 2557. แผนงานวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและ
เชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- รักษพงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ. 2556. แผนงานวิจัย กลยุทธ์ขับเคลื่อนคลัสเตอร์การท่องเที่ยว
แบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน
: กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของชุมชน”.

อนุสาร อ.ส.ท. 43,5 (มีนาคม): 22-25.

วรรณ วะษ์วานิช. 2546. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรสิทธิ์ ตันตินิพันธุ์กุล บุษเกตุ อินทรปาสาน และ อรรถนียา วงศ์กิจการวานิช. 2558. โครงการศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมย่านเมืองเก่าในชุมชนบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่าฝั่งธนบุรี: กรณีศึกษาพื้นที่ตลาดพลู-วัดโพธิ์นิมิต.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วิชชากร จารุศิริ, อัญชัย ตัณฑเทศ และ สุรมงคล ศิริพล. 2559. แผนงานวิจัย แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบริเวณที่ราบแม่น้ำเจ้าพระยาดอนกลางใน 4 จังหวัดเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วินิจ วีรยางกูร. 2532. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. 2532. หลักการพัฒนาชุมชน: การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิวัฒน์ชัย บุญยกศักดิ์. 2537. วัฒนธรรมพื้นบ้าน: ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

วีระพล ทองมา. 2551. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวบนวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้. วีระพันธุ์ ชินวัตร และคณะ. 2544. รายงานฉบับสุดท้ายโครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรัญญา วรากุลวิทย์. 2546. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. 2543. สังคมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สนธยา พลศรี. 2547. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมบัติ กาญจนกิจ. 2544. นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2536. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางการศึกษา
วิเคราะห์และวางแผน. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล. 2546. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่าย
การท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2542. ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.
(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. 2558. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ.2557-2560) ฉบับทบทวน.
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.petchaburi.go.th> (10 สิงหาคม 2558).
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2559. แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนา
การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2559-2563. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการ
พัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก.
- สุจิตราภา พันธวิไล และ อีรเทพ ชนโมตรี. 2550. ศักยภาพและความต้องการในการวางแผน
และจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุเทพ สุนทรเสถียร. 2546. มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุพัตรา สุภาพ. 2536. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยมไทย ค่านิยมครอบครัว ศาสนา
ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพร มากแจ้ง. 2534. หลักมคคเทศก์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุริพร พิพัฒน์ฐิตกร. 2542. วัฒนธรรมนครปฐม ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- สุรีย์ บุญญานุพงศ์, กรวรรณ สังขกร, สามารถ สุวรรณรัตน์, ใจรัตน์ จตุรภัทรพร และ
ไพรัช พิบุลรุ่งโรจน์. 2559. แผนงานวิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว
สหภาพเมียนมาร์และ สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- เสนห์ นครสันติภาพ. 2541. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยม
พื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- แสงสรรค์ ภูมิสถาน, นันทชัย พงศพัฒนานุรักษ์, สมหมาย อุดมวาทิต, จิตติวุฒิ ชัยสวัสดิ์อารี, ภูริวัจน เดชอุ้ม, วรณันต ตันติวิทย และ สุจิต เรืองเรือ. 2559. **แผนงานวิจัย การพัฒนา**
ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียวจังหวัด
นครราชสีมา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงาน
- กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). 2560. **CBT**
ทำอะไรให้ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: 120 หน้า
- อรรธรณ พันธเนตร. 2541. **การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการ**
ท่องเที่ยวของประชาชน: กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของจังหวัด
เชียงราย. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. 2541. **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนว**
มานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- อรพรรณ จันทน์อินทร์, เพียงพิศ ศรีประเสริฐ และ จิราภา ชาลาธราวัฒน์. 2555. **แผนงานวิจัย**
การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวฮาลาลฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยสำหรับ
นักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศมุสลิม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
(วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- โอเคเนชั่น. 2558. **ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.oknation.net/blog/alohaz/2008/09/06/entry-1> (11 สิงหาคม 2558).
- Collier and Harraway. 1997. **Principles of Tourism**. Auckland: Longman Paul Ltd.
- Mill, Robert Christie. 1990. **Tourism: The International Business**. New Jersey:
Prentice-Hall International Edition.
- Pond, K. L. 1993. **The Professional Guide: Dynamics of Tour Guiding**.
USA, New Jersey, Prentice-Hall.
- Yamane, Taro. 1970. **Statistic: Introductory Analysis**. 2nd. New York: Harper and Row.

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) ดร.นิภารัตน์ สายประเสริฐ
(ภาษาอังกฤษ) Niparat Saiprasert Ph.D.
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์สังกัดสาขาวิชาการท่องเที่ยว
คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
3. หน่วยงานที่ติดต่อได้พร้อมโทรศัพท์และโทรสาร
คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล (เขต 3)
39 ถนนริมทางรถไฟฝั่งตะวันตก ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110
โทรศัพท์ 0 3261 8500 โทรสาร 0 3261 8560 โทรศัพท์มือถือ 084 399 5915
4. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
สถาบันราชภัฏนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
5. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
สาขาวิชาการท่องเที่ยว
สาขาวิชาการโรงแรม
สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
สาขาวิชาการวิจัย
สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
สาขาวิชาการศึกษา